cũcꝫ cauſa dare[a] facere oportet vl' oportebit preſens in diẽue aut ſub conditione quarũcunqꝫ rerum mihi tecũ actio[b] eſt: quecꝫ abs te petitio[c] vel aduerſus te proſecutio eſt vl' erit que tu mecũ haberes: tenes poſſides: poſſidẽſue[d]. doloue malo feciſti quominus poſſideas. quãticũqꝫ earũ rerꝫ res[e] erit: tantã pecuniã dari ſtipulatus[f] ẽ Aulus augerius: ſpopõdit Numeri⁹ negidi⁹.

¶ Itẽ ex diuerſo Numeri⁹ negidius iterrogauit aulũ augeriuꝫ qcquid tibi hodierno die ꝑ aglianaꝫ ſtipulationẽ ſpopondi id ne omne habes acceptũ: rñdit aulus augerius: hẽo acceptũqꝫ tuli.

¶ Preterea[g] nouatione[h] tollit obligatio veluti ſi id qđ tibi ſei⁹ debeat a ticio dari ſtipulatus ſis: nã interuẽtu noue[i] pſone noua naſcit obligatio ⁊ prima tollit tranſlata i poſteriorẽ: adeo vt interdũ lꝫ poſterior ſtipulatio inutilis ſit tñ pma nouatiõis iure tollit: veluti ſi id qđ tu ticio debes a pupillo[k] ſine tutoris auctoritate ſtipulat⁹ fuerit: q̃ caſu res amittit. nã ⁊ prior dbitor liberatur ⁊ poſterior obligatio nulla[l] eſt. nõ[m] idẽ iuris eſt ſi a ſeruo quis fuerit ſtipulatus: nã tũc prior perinde obligatus manet ac ſi poſtea nullus ſtipulatus[n] fuiſſet. ſed ſi eadeꝫ perſona ſit a quo poſtea ſtipuleris: ita dñũ nouatio[o] fit ſi quid in poſteriori ſtipulatiõe noui ſit forte ſi ꝯditio aut dies aut fideiuſſor adijciat aut detrahat. ¶ Qđ[p] aũt dixim⁹ ſi ꝯditio adijciatur nouationẽ[q] fieri: ſic itelligi oportet vt ita dicemus fcãꝫ nouationẽ ſi ꝯditio extiterit: alioqn ſi dfecerit durat pᵒr obligatio. ¶ Sꝫ cũ hoc[r] qdẽ iter veteres cõſtabat tũc fieri nouationẽ cũ nouãdi aĩo i ſcdãꝫ obligatõeꝫ itũ fuerat ꝑ hoc aũt dubium erat qñ nouãdi aĩo videret hoc fieri: ⁊ quaſdaꝫ de hoc pſumptiões alij i alijs caſibus introducebãt: ideo nr̃a ꝓceſſit conſtitutio[s] q̃ aptiſſime diffiniuit tunc ſolũ nouatõeꝫ pᵒris obligationis fieri quotiẽs hoc ipm inter ꝯtrahẽtes expſſuꝫ fuerit: q ꝑꝑ nouationẽ pᵒris obligationis ꝯuenerũt: alioqn manere ⁊ pſtinã obligationẽ: ⁊ ſecũdaꝫ ei accedere[t] vt maneat ex vtraqꝫ cã obligatio ſcḿ nr̃e cõſtitutionis diffinitionẽ quaꝫ licet ex ipſius lectione apertius cognoſcere.

¶ Hoc ampli⁹ he obligationes que conſenſu[u] contrahuntur ꝯtraria volũtate diſſoluũtur. nã ſi tici⁹ ⁊ ſei⁹ inter ſe cõſenſerũt vt funduꝫ tuſculanũ emptũ ſei⁹ hret centũ aureoꝝ demũ re nõdũ ſecuta. i. necꝫ precio[x] ſoluto: necꝫ fundo tradito placuerit inter eos vt diſcederetur ab ea emptione ⁊ venditione inuicem liberãtur. Idem eſt in conductione ⁊ locatione ⁊ inomnib⁹ contractib⁹ qui ex conſenſu deſcẽdũt: ſicutiam dictum eſt[y].

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipit quartus.

¶ De obligationibus que ex delicto naſcuntur.

⁊ nota q nõ põt ſic legi qn aliqua verba ſint hic ſuperflua. Itẽ nunquid vnũ ſolum ex his duobus. ſ. dare uel facere ſufficit. ſ. dare: cũ ſolũ qđ erat dandũ in hac ſtipulatione deducit. ut. j. ibi. Tantam pecuniaꝫ ⁊c. rñ. ſic ar. ſ. de verb. ob. §. ſed hec ſolemnia. ⁊ C. de dona. l. fi.

a ¶ Dare. vbi dꝫ dñium transferre: vt. j. de act. §. ſic itaqꝫ. ⁊ ſ. de verb. ob. l. nõ apparet. §. fi.

b ¶ Actio. in pſonaꝫ ac petitio in rem perſecutio vtrunqꝫ cõtinet: vt. ff. d ac. ⁊ ob. actio i perſonã.

c ¶ Petitio. in rem.

d ¶ Ue. pro vel.

e ¶ Res. i. eſtimatio.

f ¶ Stipulatus. ꝯñc mutat perſonas. de ſecũda enĩ trãſit ad tertiaꝫ. Et no. q etiã realis actio deducitur in ſtipulatiõe facta rei eſtimatione. ⁊ ita ipſa pecunia ſiue rei eſtimatio deducitur in ſtipulationeꝫ ⁊ in accepti. nam ipſa res nõ põt cuꝫ nemo rem ſuaꝫ poſſit ſtipulari ſibi dari. vt. ſ. d inuti. ſti. §. ij. Sed quõ deducam eſtimationem cũ nõ debeat: rñ. immo quaſi debita eſt. liberat enim exceptione q̃ſi rei vẽdi. ſi pſtat eſtimationem. vt. ff. de rei vendi. eius rei. ⁊ l. ſeq. ſi autẽ ipſam rem in acceptilationẽ deducaꝫ valet iure pacti ſcḿ. h. vt dixim⁹. ſ. e. §. quo genere.

¶ Preterea. Interuentu noue pſone olim fiebat nouatio etiaꝫ ſi a pupillo ſtipuler qđ alius mihi dꝫ: nõ aũt a ſeruo: hodie ṽo nõ pſumit nouatio niſi expſſe hoc agatur. h. d. areti.

g ¶ Preterea. nõ ſolũ ſolutione vel acceptilatione, vt dictum eſt. ſ.

h ¶ Nouatione. ſi fiat ꝑ ſtipulationeꝫ vt ſubijcit ſiue ꝑ iudiciũ: vt ſi ali⁹ noĩe meo iudicium ſuſcipiat aĩo nouãdi: vt. ff. d ſolu. l. ſolutiõeꝫ. ⁊ ff. de in rem verſo, ſi ꝑ pte ⁊. ff. de uerb. ob. ſcire debemus. in fi. ⁊ rñ.

i ¶ Noue perſone, etiã ſi hoc nõ agitur ut fiat nouatio iure iſto. hodie contra. vt. j. eo. ſed cum.

k ¶ A pupillo. q naturaliter tenet: ut. ff. de noua. l. i. in fi. ſi eſt maior infante alſ nec naturaliter: ut. ff. de act. ⁊ ob. l. pupillus.

l ¶ Nulla eſt. ſed nunqd reſtituitur creditor in priorem debitorem: quidam dicunt q ſic. ut. C. de reputa. l. i. in. §. i. ⁊. ff. de fideiuſ. l. ſi ticius. §. huic, que eſt contra. ⁊ quod hic dicitur res amittatur. ſ. iure cõmuni. ſed non per reſtitutionem ut dictum eſt. alij ut Pl. dicunt hanc in impubere quaſi ſtulte acceperit hic creditor tam paruulum. illam in pubere loqui. uel verius refert an minor iuuet ut non teneatur per beneficium reſtitutionis ⁊ tunc etiam reſtituitur creditor in ueterem debitorem ut ibi: an ṽo non reſtituatur quia non eſt neceſſe cum tantum naturaliter ſit obligat⁹: ut. ff. de noua. l. i. in fi. ⁊ tunc nec creditor reſtituitur: ut hic nec etiam tũc quãdo dolo creditoris minor fuit obligatus: ut. ff. d fideiuſ. l. ticius. §. fi. vnde hic doloſo non ſuccurritur. q2 fruſtra eſt ⁊. ff. de mino. l. auxilium. in fi. ⁊ l. ſi ex cauſa. §. nũc videndum. ⁊ ad velle. ſi decipiẽdi. Quod etiam in muliere diſtinguitur. nam reſtituetur in primum debitorem actio ea ſubducta per velleia. vt. C. ad velleia. l. ſi mulier. niſi fuerit dolo inducta: vt. ff. ad velleianuꝫ. quidam. ⁊ dicta. l. ſi ticius. in fi. at ſecus eſſet vbi ceſſat ſecunda obligatio, ut in ſeruo ſubijcitur qui non poteſt etiaꝫ naturaliter teneri fideiubendo vel intercedendo quoquomodo: vt. ff. de fideiuſ. ſeruus inſcio. ⁊ l. ſequen. Ideꝫ etiam in infante dicam qui ſecundo ſe obligauerit. nam cum nulla ſit non tollitur pria cum non habeat in quem tranſeat. Quidã tñ dixerunt naturaliter ſeruum teneri etiã fideiubendo qđ falſum eſt: nam nec alſ tenet niſi naturaliter cuius occaſione tenetur dominus de peculio. at hic non tenet: ut. ff. de pecu. l. iiij. §. ſi filius. ⁊ facit ad hunc. §. ff. de fideiuſ. ſi ticius. §. huic.

m ¶ Nõ idẽ. ſed que eſt rõ diuerſitatis inter hunc. §. ⁊ ſuperius rñſuꝫ: rñ. q2 ibi ſaltẽ naturalis obligatio fuit. hic nulla in ſeruo vt ibi dixim⁹. Item hic iđ q2 pupillus potuit obligari naturaliter ⁊ ciuiliter cũ auctoritate tutoris ⁊ per euꝫ. ſ. creditorem ſtetit quare ſibi imputet: vnde prior actio tollit. ⁊ poſterior nõ manet. ſeruus autẽ nullius auctoritate põt obligari ciuiliter: ideoqꝫ non imputat. ſ. creditori. vnde etiã actio prior durat.

n ¶ Nullus ſtipulatus. i. interrogat⁹. ſtipulor. n. i. iterrogo ſcḿ Priſci. ſic accipit. ff. de cõdi. inde. ſi nõ ſortẽ. §. ſi decẽꝫ.

o ¶ Nouatio fit. No. h tria iura circa nouationem antiquiſſima. vbi ẽt ſi nihil noui interueniret fieret tñ nouatio: vt. ff. de ac. ⁊ ob. obligationum fere. §. fi. Iteꝫ noua vbi nouatio pſumptiue fiebat quotiẽs noui qd interueniret. ⁊ ſemper intelligebatur hoc agit: vt hic. ⁊. ff. de noua. l. ij. Iteꝫ tertia qñ hoc expreſſim diceret: vt. C. de noua. l. fi. uel dic tñ ⁊ verius duo ẽe: pmo fiebat ſi hoc agebat expſſe uel tacite: ut. ff. e. l. iij. de nouo iure ſi id exprimatur: vt. j. pri. §. ⁊ in. d. l. obligationũ fere nouũ interueniebat. ſ. ſtipulatio penalis. ⁊ facit ad hoc. ſ. q. mo. teſt. infir. §. i. ⁊. ff. d re iudi. l. iiij. §. ſi ex ꝯuentione. ⁊. §. ſed ſi pignora.

p ¶ Quod aũt. fa. ff. de noua. quotiens.

q ¶ Nouationem. expreſſe vel tacite. ac.

r ¶ Sed cũ hoc. itroducebãt ⁊ alij in alijs: vt q2 forte aliquid noui in obligatione erat adiectũ: vt. ſ. e. §. ſed ſi eadem.

s ¶ Conſtitutio. vt. C. de noua. l. fina.

t ¶ Accedere. ſit tñ exactio tñ ſemel de eodẽ: vt. ff. de re iudi. bona fides.

¶ Hoc amplius. Contractus q conſenſu cõtrahit: contrario conſenſu re non ſequuta diſſoluit. h. d. arc.

u ¶ Que cõſenſu. ſ. ſolo. ſed q̃ ſunt he: rñ. numerant. ſ. d obli. ex ꝯſenſu. Itẽ in quibuſdam ex maleficio ut nudo conſenſu etiam tollantur ipſo iure. ut in iniuriarum. Iteꝫ furti ⁊ ſimiles: vt. ff. de pac. ſi tibi. ⁊. §. quedaꝫ actio. alſ non ipſo iure tolluntur.

u ¶ Cõſenſu. ſ. pacto de nõ petẽdo. ſꝫ ꝑ excep. vt. ff. de pac. l. ſi vnus. §. pactus.

x ¶ Precio ſoluto. ſed nunquid ſi partẽ precij ſoluit: rñ. non eſt integra. ⁊ ideo non reſcinditur nudo conſenſu. ſed ita demuꝫ ſi hincinde facta ſit retro traditio: vt. C. quando li. ab emp. di. l. i. ⁊. ff. de pac. l. ab emptione. ⁊ eſt ratio vtrobiqꝫ: q2 nil eſt tam conueniens naturali equitati q̃ eodem genere quodqꝫ diſſolui quo ligatum eſt. ut. ff. de reg. iur. nihil.

y ¶ Idẽ dictuꝫ eſt. ut. ſ. e. §. ⁊ no. in fi. huius ti. xij. eſſe modos per quos tollitur obligatio tã ciuilis q̃ naturalis ipſo iure vt nulle remaneãt reliquie per ſolutionem: ut. ſ. e. in prin. Itẽ per acceptilationem. ut. ſ. e. §. itẽ per acceptilationem. Item ꝑ nouationem voluntariam. vt. ſ. e. §. preterea. ⁊. ſ. prox. §. Iteꝫ per nouationem neceſſariam. ut ꝑ ſñiam ⁊ conteſtationem litis: ut ſi alius meo nomine ſubeat pro me iudicium animo nouandi ⁊ liberandi me: vt. ff. de noua. l. delegare. §. i. ⁊ l. alia. Item ꝑ cõpenſationẽ: vt. j. d ac. §. pe. ⁊. §. in bonefidei. Itẽ per delegationem: ut. ff. de noua. l. delegare. ⁊ rñ. Item per confeſſionem debiti: vt. ff. de fideiuſ. l. ſi debitori creditor. Item per obligationem conſignationeꝫ ⁊ depoſitionem: vt. C. de ſol. l. obſignationem. ⁊ etiam ipſo iure: vt. ff. depo. l. i. §. ſi pecuniam. in fi. §. Item per interitum ſpecie: vt. ff. de verb. obli. l. ſi ex legati. Item maleficio ſuo mora non precedente. ut per conſtitutionem. l. Si quis in tantam. uel per edictum diui Marci. vt. C. vnde vi. l. ſi quis in tantam. ⁊. ff. quod met. cauſa. l. extat. ⁊. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. pe. Item conſenſu nudo quãdoqꝫ: vt in hoc. §. Item nudo pacto: ut in maleficijs. Sed ⁊ in alijs modis tollitur non utraqꝫ. ſcilicet ciuilis ⁊ naturalis vt per ſententiam: vt. ff. de cõdi. inde. l. iul. ſed interdum ciuilis tantum ⁊ remanet naturalis: vt per pactum ⁊ cyrographi redditionem ⁊ iuſiurandum: vt. ff. de ſol. l. ſtichum. §. naturalis. ipſa etiam ciuilis ſic eliditur: vt non habeat vigorem. j. de excep. §. preterea. Item ſunt ⁊ alij modi quibus tollitur obligatio per except., quos habemus. j. de excep. per totum.

¶ De obligationibus Rica. Hic continua vt in prin. huius ti. continetur.

Um ſit expoſitū ſupiori libro de obligationibus q̄ ex cōtractu[a] ⁊ ex q̄ſi cōtractu[b]: ſeq̄tur vt d̄ obligationibꝰ ex maleficio[c] ⁊ quaſi ex maleficio diſpiciamus. ſed[d] ille qui dē vt ſuo loco tradidimꝰ in quatuor genera diuiduntur[e]: he[f] vero vnius generis ſunt. nam oēs ex re naſcuntur. ideſt ex ipſo maleficio veluti ex furto: rapina: aut dāno aut iniuria[g]. ¶ Furtū[h]. n. eſt ɔtractatio rei[i] fraudulosa[k] vel ipſius[l] rei vel ēt vſus[m] eiꝰ poſſeſſioniſue[n] qd̄ lege[o] naturali ꝓhibitū ē admittere. ¶ Furtū[p] enim vel a furuo. i. nigro dictū ē eo q̄ clā ⁊ obſcure fit ⁊ plerūq̄z nocte: vel a fraude: vl' a ferendo. i. auferendo[q] vel a greco ſermone q̄ fures appellant̄ furioſo ⁊ greci dixerūt. ¶ Furtoꝝ āt duo ſunt genera manifeſtū ⁊ nō manifeſtū. naz ɔceptū ⁊ oblatū ſpecies[r] potiꝰ actiōis ſunt furto coherentes q̄z genera furtorū ſicut inferiꝰ apparebit[s]. ¶ Manifeſtus fur ē quē greci appellant: nec ſolū is q̄ in ipſo furto deprehendit̄: ſed etiā is q̄ in eo loco dep̄hēdit̄ quo furtū fit: veluti q̄ in domo furtum fecit ⁊ nondū egreſſus ianuā dep̄hēſus fuerit: ⁊ q̄ in oliueto oliuarū: aut in vineto vuarū furtū fecit: q̄zdiu in eo oliueto aut vineto dep̄henſus fuerit: immo[t] vlterius furtū manifeſtū eſt extēdēdū: quādiu eā re fur tenens viſus vel dep̄henſus fuerit ſiue in publico ſiue in priuato: vel a dn̄o vel alio anteq̄z eo p̄uenerit quo deferre aut deponere[u] rē deſtinaſſet. ſz ſi ptulit quo deſtinauit: tn̄ ⁊ ſi dep̄hēdat̄ cū re furtiua nō ē manifeſtus fur. Nec[x] manifeſtuz furtū qd̄ ſit ex his que diximus intelligitur. nā qd̄ manifeſtū nō eſt id. ſ. nec manifeſtū eſt. ¶ Cōceptū furtū dicit̄ cū apud aliquē teſtibꝰ p̄ſtibus furtiua res q̄ſita ⁊ inuenta ſit. naz in eū ꝓpa actō ɔſtituta ē: q̄zuis fur nō ſit: q̄ appellat̄ ɔcepti. ¶ Oblatuz furtū d̄r cū res furtiua ab aliq̄ tibi oblata ſit: eaq̄z apud te cōcepta ſit vtiq̄z ſi ea mēte tibi data fuerit vt apud te potius q̄z apud eū q̄ dederit conciperet̄. nā tibi apud quē cōcepta ſit, ꝓpria aduerſus eū qui obtulit q̄zuis fur non ſit conſtituta eſt actio q̄ appellat̄ oblati. ¶ Eſt aūt prohibiti furti actio aduerſus eū q̄ furtū q̄rere teſtibꝰ p̄ſtibꝰ volentez ꝓhibuerit. ¶ Preterea pena cōſtituit̄ edicto p̄toris p̄ actionē furti nō exhibiti aduerſus eū: q̄ furtiuaz rē apud ſe q̄ſitā ⁊ inuētā non exhibuit. ſed he actiones. ſ. cōcepti ⁊ oblati ⁊ furti prohibiti: necnon furti non exhibiti in deſuetudinem abierunt. Cū enim req̄ſitio rei furtiue hodie ſm̄[r] veterem obſeruationē nō fit: merito ex conſequētia[z] etiaz prefate actiones ab vſu cōi receſſerūt: cū manifeſtiſſimū ſit q̄ oēs q̄ ſciētes rē furtiuā ſuſceperit ⁊ celauerit furti nec māifeſti obnoxij ſūt. ¶ Pena[a] manifeſti furti q̄drupli ē tam ex ſui[b] q̄z ex liberi pſona: nec manifeſti[c] dupliꝰ[d] ē. ¶ Furtū autē fit nō ſolū cū q̄s intercipiendi cā rē alienā amouet ſz generaliter cū q̄s alienā rē iuito dn̄o[e] ɔtrectat. ¶ Itaq̄z ſiue creditor pignor̄: ſiue is apud quē res d̄poſita ē ea re vtat̄: ſiue is q̄ rē vtēdam accepit in aliū vſum eā transferat q̄z cuius grā ei data eſt: furtū cōmittit: veluti ſi q̄s argētū vtēdū accepit quaſi amicos ad cenā inuitaturus: ⁊ id peregre ſecum tulerit. aut ſi quis equum geſtandi[f] cauſa commodatum ſibi lōgiꝰ aliquo duxerit: qd̄ veteres ſcripſerūt d̄ eo q̄ in aciē equū perduxiſſet[g]. ¶ Placuit[h] tamen eos q̄ rebus cōmodatis aliter vterētur q̄z

Um ſit expoſitum. Totus iſte ti. in nouē p̄tes diuiditur. Primo cōtinuat iſtum librū ad librū p̄cedētē. Secūdo ponit diffinitionem alluſionē ⁊ diuiſionez furti. Scd̄a ibi. furtū eniz ē cōtractatio. Tertio ponit duo genera furtorū. eorū penā annectendo. Tertia ibi. Furtorum autem. Quarto in quibus rebus fiat furtum: ⁊ quando fur excuſetur ibi. Furtū autem fit. Quinto q̄n̄ q̄s p̄ſtet opē ibi. Interduz furti. Sexto q̄n̄ illi q̄ ſunt in p̄tāte alterius dn̄o vel p̄ri furantur ibi. hi qui. Septio cui competit actio furti ibi. furti autem actio. Octauo an ip̄ubes committens furtuz teneat̄. ibi: in ſumma. Nono ⁊ vlt̄io ponit q̄ ſit d̄a pena furti māifeſti. ibi. Furti act. ⁊. h. d. Ois obligatio ex delicto naſcitur ex re. i. ex maleficio. aret.

a ¶ Ex contractu. vt. ſ. de oblig. ex contractu.

b ¶ Ex quaſi contractu. vt. ſ. de ob. ex quaſi cōtractu.

c ¶ Ex maleficio. caue tibi q̄z lʒ hic ꝓmittat dicere de his oībus. nō tn̄ dicit in hoc ti. d̄ his q̄ ſunt ex quaſi maleficio: ſz dic vt. ĩ. d̄ obli. ex quaſi maleficio nec ēt de oībus q̄ ex maleficio. ſed de ſolo furto agit̄ in hoc ti. ſicut ⁊ alīs rubri. eſt generalior q̄z ſit tex. ut. ff. ſi cert. pet. ⁊ de condi. ĩde. ⁊. C. d̄ re. cre. ⁊ iure iu. nā nō dicit ibi d̄ rebꝰ creditis. ſz in ſequētibꝰ ti. poſt illuz.

d ¶ Sed ille. ſ. q̄ ſunt ex cōtractu nō aūt repetit eas q̄ ſunt ex quaſi cōtractu.

e ¶ Diuidunt̄. ſ. re v̄bis l̄ris ⁊ cōſenſu. vt. ſ. de ob. §. fi.

f ¶ He. ſ. que ſunt ex maleficio: vel quaſi.

g ¶ Iniuria. ſed nōne fit iniuria v̄bis vt ɔuicio: vt. ff. de iniur. l. i. §. iniuria. Itē l̄ris infamatorijs: vt. ff. de iniur. l. lex cor. §. ſi q̄s librū. ⁊. ĩ. de iniurijs. §. i. Sed certe ⁊ tūc ex maleficio fit: ⁊ ſic re fit: quia maleficium fit verbis vel litteris ⁊ ſic habet locum quod hic dicitur.

¶ Furtum eſt. Hic ponit̄ diffinitio ⁊ alluſio furti. ⁊ duo genera furtorū. Et fur māifeſtus d̄r q̄ cū furto inuentꝰ eſt: uel in loco priuato vel publico anq̄z perueniat ad locum deſtinatū ꝓ reddita. h. d. areti.

h ¶ Furtū. n. ē cōtractatio ⁊c. ⁊ facit ex̄ de elec. c. duduz. hoc exigit̄ in furto ⁊ ſine ea non fit furtū lʒ volūtas vel alia verba uel ſcriptura interueniat ut. ff. e. ſi q̄s vxori. §. neq̄z uerbo. ⁊. l. inficiādo. in prin. ⁊. l. i. §. ſola. Qn̄q̄z tn̄ ſine ɔtractatiōe ut in charta raſa: ut. ff. e. q̄ tabulas. §. fi. ⁊. l. ſiquis vxori. §. aſinū. ſed certe ibi cōtractatio interceſſit ut generaliter contractationem accipiamus lʒ non fuerit ibi amotio.

i ¶ Rei. ſubaudi mobilis. nā de ĩmobili non pōt fieri furtū: vt. ſ. de uſuca. §. q̄ aūt. niſi in caſu vt in creta. ſed certe iam illa eſt mobilis: ut. ff. e. l. ſi crete fodiēde. Itē ſubaudi corꝑales. nā de incorꝑalibꝰ nō fit furtū cū nec cōtractatio in his eſſe poſſit vt. ff. de acq. re. do. l. ſeruus. §. incorꝑales. Item ſubaudi aliene quia rei mee nō facio furtū in eo qd̄ ē meū. ſed ſecus in cōi: ut. ff. e. ſi ſocius. idem ⁊ ſi eſt nullius ut hereditarie nō fit furtū: ut. ff. eo. hr̄ditarie. ⁊ id̄ dixi ſubaudiri aliene.

k ¶ Fraudulosa. hoc id̄ dicit q̄z ſi credat ſibi licere nō facit furtū. ĩ. ti. i. quia tn̄. Itē ſi credat dn̄m ꝑmiſſuꝝ nō facit furtū: ut. ĩ. e. placuit. in duobus tamen caſibus v̄r furtū fieri ēt ſine fraude furādi ut in eo q̄ ſaccum pecunie ſurripuit ut etiā ſacci noīe furti teneat̄ lʒ ſaccū nō ꝓpoſuerit furari ſed pecuniam: vt. ff. e. q̄ ſaccū. ſed certe lʒ nō p̄ncipalr̄ ſecūdario tn̄ uoluit ſaccū ſurripere. alius caſus ē ut. ff. de cōdi. ob. cau. l. pe. Itē ſubaudi ad diffinitionē q̄ fit inuito dn̄o. nā eo uolēte non pōt cōmitti furtū. ut. ĩ. e. placuit.

l ¶ Vel ipſius. i. ꝓprietatis ipſiꝰ rei. vt. C. de pe. l. ſancimꝰ. ⁊ fac. C. e. l. vulgari. ⁊. l. ſi q̄d fur. i. rn̄. §. l. ⁊. §. ij. ⁊. l. verū ē. alij dicūt etiā ipſaz ꝓprietatē d̄bere eſtimari q̄z nō pōt ſepari vſus a ꝓprietate: vt. ff. e. l. q̄ iumēta ⁊. l. ſi vendidero. §. cum aūt.

m ¶ Uſus. ut habes exēplū. ĩ. e. ti. §. furtuz autem fit. ſed qualiter quadruplicat̄ hic: rn̄. uſus eſtimatio tn̄ quadruplicatur ut non pluries extendat̄ pena q̄z d̄lictū fecerit aīo lucrandi alīs non eſt furtuz: ut. ff. co. l. i. §. i.

n ¶ Poſſeſſionis. ⁊ hoc dico ipſam poſſeſſionē duplicari. cum aliud ſit p̄cium rei: aliud poſſeſſionis: vt. ff. vti poſſide. ſi duo. §. fi. ⁊ ſubau. q̄ hoc

o ¶ Lege naturali. i. diuina. unde illud. nō facias furtū ⁊c. Itez illud qd̄ tibi non uis fieri alij ne feceris. ac.

p ¶ Furtum. q̄. i. q̄z.

q ¶ Auferendo. q̄z fur aufert.

r ¶ Species. ſ. caſus.

s ¶ Apparebit. ut. ĩ. e. §. ɔceptū. ⁊. §. oblatū.

t ¶ Immo vlterius. per hoc v̄r infringi regula p̄ liberā perſonam nihil acq̄ri. ut. C. p̄ q̄s perſo. no. acq. l. i. qd̄ falſuz ē. q̄z magis de delicto ſuo ꝓprio q̄z alterius facto hoc euēit. ut. ff. d̄ uſur. ſi q̄s ſolutiōi. §. fi. ⁊. ff. qd̄ ui aut clam. l. ꝓhibere. ⁊ ſunt hec uera niſi ĩ caſu. ſ. cum ſe occultauit ille cui fiebat. nam lʒ fur uiſus fuerit tamen ē fur nō manifeſtus: ut. ff. de fur. l. ſi q̄s in ſeruitutez. §. ceterum.

u ¶ Deponere. i. tn̄ ſm̄ P. ut ſi ultra mōtes ꝓferre deſtinaſſʒ tn̄ ſi apprehendat̄ ante erit fur manifeſtus.

x ¶ Nec manifeſtum. ſ. q̄z ɔtrariorū eadē eſt diſciplina: ut. ſ. d̄ his qui ſunt ſui uel ali. iur. §. i. ⁊ facit ad hunc. §. ff. e. l. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. v. ⁊. vi. vij. ⁊. viij.

¶ Conceptum. Actiones furti ɔcepti: ⁊ furti oblati ⁊ furti prohibiti ⁊ furti non exhibiti receſſerunt ab vſu: ⁊ q̄ ſcienter rez furto ſubtractam recipit ⁊ occultat tenetur furti non manifeſti. h. d. areti.

y ¶ Scd̄m uetetē. imo fit. ut. ff. d̄ ſer. fug. l. i. §. hec autem. ſed illud eſt ſpeciale in perſona ſui.

z ¶ Ex conſequētia. hec non eſt ſemper bona cōſequentia vt ſublata ſolemnitate vt id̄ id tollatur q̄z cum ſolemnitate fiat: vt. ſ. de verb. ob. §. ſʒ hoc. ⁊. C. de formu. ⁊ impe. ſub. l. i. ⁊. ij.

a ¶ Pena manifeſti. que eſt de iure pretoris: ut. ĩ. de perpe. ⁊ tēp. ac. §. i.

b ¶ Ex ſerui. hoc tamen caſu ſeruus pro noxa dari poterit: vt. ĩ. de noxa. ac. in prin.

c ¶ Manifeſti. ſ. que deſcendit ex lex. xij. tab. ut. ĩ. de noxa. §. ſunt autez ſed quare minor pena iure. l. xij. tab. imponitur q̄z per pretorem: rn̄. quia maius delictum eſt ut. ĩ. ti. proxi. in prin. Preterea tempore legis. xij. tab. pauperiores erant homines. vnde minores pene imponebantur vt. ĩ. de iniur. §. pena.

d ¶ Dupli. niſi in caſu: ut. C. de ſer. fug. l. mancipia.

¶ Furtuz autem fit. Cōtractatio rei alie inuito dn̄o: furti actionem parit. Cōtractans vero rem quam cōtractare credit probabiliter domini voluntate: furti non tenet̄. h. d. areti.

e ¶ Inuito dn̄o. ⁊ quādoq̄z etiā volente: vt. ĩ. e. §. vnde illud.

f ¶ Itaq̄z. geſtandi. i. ducendi.

g ¶ Perduxiſſet. idē eſt ac ſi alij commodauit. ſpēs. n. furti eſt de alieno largiri: vt. ff. e. ſi pignore. §. i.

h ¶ Placuit. intelligāt. ⁊ eſt ratio:

q: uolūtas diſtiguit maleficia: ut. ff. e. q iur. l. ſi. i. rn̄. ⁊ facit. C. ad. l. cor. de ſic. l. i. ⁊. ff. ſi cer. pe. l. q te. a ¶ Permiſſurū. qd ſi hoc credidit. ſ. dn̄ꝫ ꝑmiſſurū ſꝫ ſtulte credebat: rn̄. furti nō teneṫ cū nō fiat. ſ. furtū abſqꝫ affectu: ut hic ſubijcit. ⁊. ſ. ḋ uſuc. §. itē ſi is. ſed actione ex eo ꝯtu ut cōmodati: uel ſiſi hn̄ tenetur: ut. ff. e. q ſi re tibi commodata. ſꝫ ſecꝰ ſi ſtulte opinoꝛ te permiſſurum rē tuam acciperē: ut. ff. ḋ fur. l. quas. §. uetare.

b ¶ Furādi. niſi in duobꝰ caſibꝰ: ut dixi. ſ. e. §. i.

¶ Sed ⁊ ſi credat. Cōtractās rē dn̄i volūtate lꝫ credat dn̄ꝫ inuitū: furti nō teneṫ niſi i vno caſu. ſ. corrūpēte ſuum alienū. h. d. arc.

c ¶ Furtū. ſ. ut furti actō naſcaṫ furtum tn̄ fit ſm quoſdā. ſꝫ certe imo nec furtū fit ut. ff. e. l. inter omnes. §. pe.

d ¶ Dn̄o. i. meuio.

e ¶ Ad eum. ſ. ticium.

f ¶ Pertulerit. i. dn̄o ḃ denunciauerit. ut. C. de fur. l. ſi qs ꝑſuaſerit. ac.

g ¶ Decisionē. ut. C. ḋ ſ. cor. l. ſi qs ꝑſuaſerit.

h ¶ Actionē. ſpāle ē qḋ hic dr̄: alſ nō fit furtum nolēti: ut. ſ. pr. §. ⁊. ff. ḋ do. iter ui. ⁊ vi. l. de eo i fi. q ē cōtra. ſꝫ vr̄ q nec hoc caſu ḋbeat eē ſpāle: ut. C. ḋ ſ. fug. l. quicunqꝫ. §. fi. ſꝫ ibi icipit malicia a dn̄o. hic aūt ab ipſo corrūpēte.

i ¶ Licet. i. q̄uis.

k ¶ Regle. q̄s reglas hēmꝰ. ff. de ſer. co. l. i. i pn̄. ⁊ ꝑ totū titulum.

l ¶ Perniciē. i. deſtructionem.

m ¶ Impunitate. ſic. ĵ. ti. i. ſed necdū talia.

n ¶ Quibuſdā. Iteꝫ vt uniꝰ pena ſit metꝰ multoꝝ: ut. C. ad. l. iul. repetū. l. i. Et no. hūc. §. pūire affectū ⁊ ſi nō ſeqtur effectꝰ: ſic. C. ḋ epi. ⁊ cle. l. ſi qs nō dicā. ⁊. C. de his q ad ec. con. l. pn̄ti. ar. ꝯ. ff. ḋ pe. l. cogitationis. ſꝫ certe hic cogitatio iā ꝯuenerat ad aliquem actū vn̄ nō erat nuda: ut. C. ad le. iul. ma. l. qſquis. ⁊. ff. qḋ qſqꝫ iur. l. iij. §. fi.

¶ Interdum. In filijs in ꝑtāte pōt ēt furtū cōmitti. h. d. arc.

o ¶ Furtū. nō rōe dn̄ij ſed maleficij. ⁊ iō ex hoc maleficio non ciuiliṫ ſed crimialiṫ agiṫ. nā cū ſit liberū corpꝰ non recipit eſtimationē: ut. ĵ. de obli. q ex q̄ſi delic. §. ab hoīe. crīaliter āt ex ordinē agiṫ: ut. ff. e. l. fi. ⁊ ḋ priua. de. l. fi. mater vō nō agit. ſed ⁊ pater nō agit ꝯditione furtiua cum ipſa ad poſſeſſionem uł proprietatem cōpetat: quoꝝ neutꝝ in filio habemꝰ: ut. ff. e. l. cum q. §. ſi filius. ⁊. l. mater. in pn̄. §. liberorū. ⁊. ff. de acq. poſ. l. cū hr̄des. §. fi. ⁊ de rei uen. l. i. §. ꝑ hanc.

¶ Aliquādo. Debitoꝛ q ſurripit rē pignoratā creditori furti teneṫ. h. d. Et ē rō: q: cū creditoꝛ i oībꝰ poſſideat pignꝰ ꝑterqꝫ ad uſū: ut. l. ſerui noīe. ⁊ qḋ ibi hār. ff. ḋ uſuca. ḡ ipe ḋbitoꝛ ſubtrahēdo dr̄ furtū ꝯmittere. ꝑmo reſpectu poſſonis qḋ fieri pōt ut. ſ. eo. §. i. Scḋo q: ꝯmittit furtuꝫ reſpectu iurꝭ ⁊ cautiōis ſiue ſecuritaꝭ quā creditoꝛ hēbat incūbēdo in ipaꝫ rē pignoratā: q: ſua intereſt ut. l. itaqꝫ. §. i. ff. e. Et illi cuiꝰ intereſt datur actio furti ut. l. manifeſti in prin. cū ibi no. C. e. Arc.

vtendas accepit ita furtū cōmittere ſi ſe itelligāt id inuito dn̄o facē: eūqꝫ ſi itellexiſſet nō ꝑmiſſuꝝ: at ſi ꝑmiſſuꝝ credāt extra crimē uideri. optia ſane diſtinctiōe: q: furtū ſine affectu furādi nō committitur. ¶ Sꝫ ⁊ ſi credat aliqs inuito dn̄o rē cōmodataꝫ ſibi ꝯtare: dn̄o autem volēte id fiat: dr̄ furtū nō fieri. Unde illud queſitū eſt cuꝫ Ticius ſeruū Meuij ſollicitauerit vt quaſdā res dn̄o ſurripiat ⁊ ad eū ꝑferat: ⁊ ſeruꝰ id ad meuiū ꝑtulerit Meuiꝰ aūt dū vult ipm ticiū i ipſo delicto cōprehēdere ꝑmittit ſuo quaſdaꝫ res ad eū ꝑferre: vtꝝ furti aut ſerui corrupti iudicio teneaṫ ticiꝰ an neutro. Et cū nobis ſuper hac dubitatiōe ſuggeſtū eſt: ⁊ antiquoꝝ prudētū ſup hoc altercatiōes ꝑſpeximꝰ: quibuſdā neqꝫ furti neqꝫ ſui corrupti actionē ꝑſtantibꝰ: quibuſdaꝫ furti tm̄modo: nos huiuſmodi calliditatibus obuiare volētes ꝑ nr̄aꝫ ꝺciſionē ſancimꝰ nō ſolū furti actionē: ſꝫ etiā ſerui corrupti cōtra euꝫ dari. lꝫ enī idē ſeruus ꝺterior a ſollicitatore minime factꝰ eſt: ⁊ iō non ꝯcurrāt regule q ſerui corrupti actionē iducerēt: tn̄ ꝯſiliū corruptoris ad ꝑniciē ꝓbitatis ſui introductū ē: ut ſit ei penalis actio ipoſita: tāqꝫ ſi re ipſa fuiſſet ſeruꝰ corruptꝰ: ⁊ ne ex huiuſmodi ipūitate ⁊ i aliuꝫ ſeruū qui facile poſſet corrūpi tale facinus a qbuſdā ꝑpetreṫ. ¶ Interdū ēt liberoꝝ hoīum furtuꝫ fit: veluti ſi qs liberorū noſtrorū q in ꝑtāte noſtra ſunt ſurreptus fuerit. ¶ Aliqn̄ etiaꝫ ſue rei furtū quiſqꝫ cōmittit. ueluti ſi debitoꝛ rē quā creditori pignoris cā dederit ſbtraxerit. ¶ Interduꝫ furti teneṫ qui ⁊ ipſe furtū non fecit: qualis eſt is cuius ope ⁊ conſilio factuꝫ eſt: in quo numero eſt qui tibi nūmos excuſſit: vt alius eos raperet. aut tibi obſteterit vt aliꝰ rē tuaꝫ exciperet vel oues vel boues tuos fugauerit: vt alius eas exciperet. ⁊ hoc veteres ſcripſerunt de eo qui panno rubro fugauit armentū. ſꝫ ſi qd eoꝝ ꝑ laſciuiā: ⁊ nō data opera vt furtuꝫ admitteret factū ē: in factū actio dari debet. At vbi ope Meuij ticius fecit furtū ābo furti teneṫ. ¶ Ope ⁊ ꝯſilio eiꝰ quoqꝫ furtū admitti videṫ qui ſcalas feneſtris ſupponit: forte aut ipſas feneſtras vel oſtiuꝫ effregit vt aliꝰ furtū faceret: que ferramēta ad effringendū: aut ſcalas vt feneſtris ſupponerent cōmodauerit: ſciens cuiꝰ rei gr̄a cōmodauerit. ¶ Certe q nullā opē ad furtuꝫ faciendū adhibuerit: ſꝫ tm̄ ꝯſilium dederit atqꝫ hortatꝰ eſt ad furtū faciendū nō teneṫ furti. ¶ Hi qui in parentū vel dn̄oꝝ ꝑtāte ſunt: ſi reꝫ eiꝰ ſurripiāt furtū qdē faciūt: ſed ⁊ res i furtiuā cāꝫ cadit: nec ob id ab vllo vſucapi pōt anteqꝫ i ꝑtātē dn̄i reuertaṫ: ſꝫ furti actio nō naſciṫ: q: nec ex alia cā vlla ꝑt iter eos actio naſci. Si vō ope ⁊ conſilio alterius furtū fcm̄ fuerit: q: vtiqꝫ furtū cōmittiṫ: ꝯuenienter ille furti teneṫ: q: verū ē ope ⁊ ꝯſilio eiꝰ furtū factuꝫ eē. ¶ Furti aūt actio ei ꝯpetit cuiꝰ intereſt rē ſaluā eē. lꝫ dn̄s nō ſit: itaqꝫ nec dn̄o alr̄ cōpetit qꝫ ſi eius interſit rē non perire. vnde cōſtat creditorē de pignore ſurrepto furti actiōe agere poſſe: etiaꝫ ſi idoneū debitorē habeat: q: expedit ei pignori potius incūbere qꝫ in ꝑſonam agere: adeo quidē vt quāuis ipſe debitor eā rē ſurripuerit nihilominus creditori cōpetit actio furti. ¶ Iteꝫ ſi fullo poliēda curādaue: aut ſarcinator ſarciēda veſtimēta cū mercede certa conſtituta acceperit: eaqꝫ furto amiſerit: ipſe furti habeat actionē nō dn̄s: q: dn̄i nihil intereſt eā rē non perire cū iudicio locati a fullone aut ſarciatore rē ſuā ꝑſeq ꝑt. ¶ Sꝫ ⁊ bōe fidei ēptori ſurrepta re quā emerit quamuis dn̄s non ſit oino cōpetit actio furti queādmodū ⁊ creditori. ¶ Fulloni vō ⁊ ſarcinatori nō aliter furti actionē ꝯpetere placuit qꝫ ſi ſoluendo fuerint: hoc ē ſi dn̄o rei eſtimationē ſoluere poſſint. nā ſi ſoluendo non ſūt: tunc quia ab eis ſuum dn̄s conſeq

p ¶ Subtraxerit. ſed hec res non efficitur furtiua: vt. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi rem. ⁊. ff. pro ēp. l. ſi rem. vnde dic q qn̄qꝫ ē res furtiua ⁊ fit furtum: ⁊ naſcitur actio furti vt fere in toto hoc ti. ⁊. ff. e. ⁊. C. e. Interdum nullum eorum ē vt ſi re mea vtar. Interdum furtum fit ⁊ res furtiua ſed actio furti n̄ naſcitur: ut. ĵ. e. §. hi qui. Interdū furtū fit ⁊ actio naſciṫ. ſꝫ n̄ fit res furtiua. ut hic dicitur.

¶ Interdum furti. Nō ſolū principalis furtum committit: ſꝫ ēt opē ꝑſtās furti teneṫ. ⁊ qui ꝑ laſciuiā nō vt furtum fiat furto ꝑſtat opē nō obligatur furti. h. d. arc.

q ¶ Furti teneṫ. ⁊ nō manifeſti lꝫ ēt deprehēdatur. ut. ff. e. l. is cui.

r ¶ Aliꝰ. facit ad hoc. ff. ad. l. aquil. ſi ſuis ſuum. §. ſi quis. ḋ manu mihi. ⁊. ff. e. l. furti. §. pe. ⁊. l. qui ſeruo.

s ¶ Sed ſi quid eorum ꝑ laſciuiam. i. ſtulticiam.

t ¶ In fcm̄. i. vtilis. l. aql. ſi corpora leſa ſint aliogn ſubſidiaria. ut. ĵ. ad. l. aql. §. fi. ⁊. §. pe.

u ¶ At vbi. aduerſaṫ proximo dicto vbi dicit dari in factum.

x ¶ Ope. ſuppōit. no. hic dari cōſiliū ſolo fcō alſ dr̄ cōſilium hoīs intentio uel propoſitū: vt ff. e. ſi qd fur. §. i. Itē dr̄ ꝯſiliū qḋ alij daṫ bonū vł malū: ut. ff. e. i furti. §. fi. i fi. Itē cōſiliū diciṫ qḋ capiṫ a multis: vt. C. de le. ⁊ cō. l. humanum.

y ¶ Certe. nō teneṫ. cū alſ eſſet facturꝰ furtū ēt ſine cōſilio huius alſ tenetur uterqꝫ: ut. ff. de fur. q ſuo. ⁊ ḋ ſ. ſig. l. ſepe. aliud vr̄ i actōe ſui corrupti vbi teneṫ ēt ſi alſ eēt facturus. nec n. oꝫ laudādo augeri malitiaꝫ vt. ĵ. ad. l. aql. §. ceteꝝ. ⁊. ĵ. ḋ act. §. i q̄druplū. ⁊. ff. ḋ ſ. cor. l. i. §. ꝑſuadeṫ. ſꝫ q ē rō: rn̄. q: ḃ agitur ex ḋlicto ſecuto poſt perſuaſionē n̄ aūt ex ipa ꝑſuaſione ⁊ iō diſtinguiṫ: an erat alſ facturus uel nō. ſꝫ in alijs caſibꝰ ex ipſa ꝑſuaſione agiṫ quicqd poſtea ſequaṫ: ut. ſ. eo. §. vn̄ illud. dūmodo non ex interuallo nimio ſequaṫ: ut. ff. de ſ. cor. l. in hoc ⁊. l. neracius. Itē ꝯ. ſ. ĵ. ḋ iniur. §. nō ſolū. ſꝫ ibi nō erat alſ facturus. ⁊ fecit.

¶ Hi qui. Filiꝰ ⁊ ſuꝰ ſurripiendo pr̄i uel dn̄o furtū cōmittūt: ⁊ res efficiṫ furtiua lꝫ actio furti n̄ naſcaṫ. q tn̄ opē. uel cōſiliū ꝺderit teneṫ furti. arc.

z ¶ Nec ob id. qḋ uerum ē niſi fuerit lis eſtiata uel dn̄s vēdiderit furi ex̄neo: vt. ſ. e. l. q̄uis

a ¶ Non naſciṫ. niſi ſit filius hn̄s caſtrenſe peculiū uel quaſi caſtrenſe ubi filꝰ teneṫ pr̄i ⁊ pr̄ filio. idem ⁊ de vxore qḋ hic de filio dr̄: ut. ff. e. ſi quis vxori. i prin. ⁊ in. §. i.

¶ Furti autem. Actio furti ꝯpetit illi cuiꝰ intereſt furtū factū nō eſſe. Arc. b ¶ Furti āt. cuiꝰ intereſt ēt modice: ut. ĵ. ti. i. §. fi. ⁊. ff. vi bo. rap. l. ij. §. ⁊ generaliṫ. Itē oꝫ q interſit ex iuſta cā ⁊ ꝓbabili. naꝫ ſi ē malefidei poſſeſ. uel huiꝰ rei fur. furti nō aget: ut. ff. e. l. itaqꝫ. circa principium. ⁊. l. cum q emit. §. hi. aūt. ſꝫ ſi bonū inuitiuꝫ habuit ut q: ſibi ꝯmodauit uł locauit: hꝫ actionē furti. ⁊ ḃ ē caſus i quo furti agere pōt: ut. ff. e. q uas. §. ſi ego tibi.

c ¶ Actio. res tn̄ nō ē furtiua. ut dixi. ſ. eo. §. aliqn̄.

d ¶ Competit. contra debitorem qui ſurripuit.

¶ Iteꝫ ſi fullo. Itē ille qui teneṫ ex locato in aliq re ſi ſurripiaṫ hꝫ furti actionē. idē i bonefidei ēptore. h. d. arc. e ¶ Fullo. ſarcinatoꝛ. qui ſunt dic. ut ſ. mā. §. fi. f ¶ Sꝫ ⁊ bonefi. facit. ff. e. l. itaqꝫ. g ¶ Poſſint. imo vr̄ q ſemp dn̄s ḋbeat furē ꝯuenire: ut. ff. loca. ⁊ cōdu. l. cuꝫ in plures. §. veſtimenta. ſed ibi de act. in rem. uel condi. fur. dicit. hic autē de act. furtiua.

a ¶ Idem. in parte. ut furti actio competat dño. ⁊ facit ad hunc. §. ff. de condi. ſi nē cauſa in. l. ſi fullo.

¶ Que autē de fullone. Si res ɔmodata fuerit ɔmodatario ſurrepta dñs hȝ electiōem vtꝝ velit agere ɔtra furē actiōe furti: an cōtra ɔmodatariū ɔmodati ⁊ vno electo ſciēter altꝰ liberaſ. ſecus ſi fuerit ignorans vel dubitans. arc.

actiōe vi bo. rap. teneſ ſȝ. P. vt. ff. ō fur. l. ſi qs ō domo. aſs ex domo. ſed hec eſt falſum: qꝛ ibi erat actū furti nō māifeſti ⁊ iō amplioꝛ eēt hec actio. ⁊ iō daſ hec actio vi bo. rap. qꝛ excedit. ⁊ in id qō excedit: ut. d. l. ff. co. l. i. ⁊ facit de act. ⁊ ob. l. qui ſeruum. §. ſi.

t ¶ Qui vi rapit. q. d. nullus: vt h ⁊. ff. qō me. cā. l. ſi cū exceptis. §. q vi.

b ¶ Deciſionibꝰ. vt. C. ō fur. ⁊ ſer. coꝛ. l. ſi. §. tales itaqȝ.

c ¶ Ad alteram. vñ actio furti hoc caſu non eſt ambulatoria.

d ¶ Ipſi. ſ. commodatori.

e ¶ Habere actionē. ⁊ penam exactā dño reſtituere non cogitur: qꝛ vbi piculum ibi ⁊ cōmodū: vt. C. ō fur. l. ſi. §. ſed cum.

f ¶ Peruenit. agendo contra eū actione cōmodati.

g ¶ Ab eo. ſ. commodatario.

h ¶ Suppoſitum. ſ. furem.

i ¶ Ei. ſ. commodatario.

k ¶ Cū manifeſtiſſimū. vñ dico ꝙ eligēdo vnum repellitur ab altero ſi ſciens a principio fuerit. cōtra ⁊c.

¶ Sed ſi is apud. Depoſitariꝰ q teneſ ō dolo non hȝ furti actionē ſȝ dñs. h. d. arc.

l ¶ Dolo. ſ. q. mo. re ɔtra. ob. §. pterea. ⁊. C. depoſi. l. i. ⁊. l. pe. ⁊. l. ſi. ⁊ idem qō hic habemus. ff. e. eū qui. §. is autem.

¶ In ſumma. Impubes ſi tenetur furti niſi fuerit doli capax. h. d. aretinus.

m ¶ In ſumma. i. vt breuiter hunc ti. expediamus.

n ¶ Proximꝰ pubertati ſit a x. an. ⁊ dimidio ſupra vt. ſ. diximꝰ. de inuti. ſti. §. furioſus. facit ad hūc. §. ff. e. l. ipuberem ⁊. ff. ad ſilſ. l. excipiunſ ⁊. ff. de reg. iur. l. pupillus.

¶ Furti actio. Actio furti ē mere penalis: ſed cōditio furtiua ⁊ rei vēdicatio competunt p re. ⁊ rei vēdicatio daſ ɔtra poſſeſſorē. ⁊ cōdictio furtiua cōtra furē ⁊ eius hꝛdē. h. d. arc.

o ¶ Vendicando. ideſt dñium petendo ſi extet.

p ¶ Condicēdo. i. in perſonam agendo cōdictiōe furtiua ſi conſumpti ſunt. ⁊ facit ad hunc. §. ff. de cōdi. fur. l. p fure. §. furti ⁊. l. i cōdictione. ⁊. ſ. ō act. §. ſic itaqȝ ⁊. C. de fur. l. ancille.

q ¶ De vi bonorū raptorum. Viſo ō furto ſequiſ ō rapina.

¶ Qui res alienas. Totꝰ

Q iſte titulus diuiditur i tres partes. Primo quia raptoꝛ ⁊ fur inequaliter puniuntur. Secundo quando quis rapit rem ſuam uel alienam putans eſſe ſuam. Tertio quid ſit ſubiectū in hac actione. videlicet quid ō bet deducere actoꝛ. Secūda ibi. qꝛ tñ. Tertia ibi. ſane in hac. ⁊. h. d. Rapiens per vim rez alterius teneſ furti ⁊ etiam actione vi bonorum raptorum: q̄ datur in quadruplum infra annum: poſtea vero in ſimplum et in quadruplo in eſt ſimpluȝ h. d. aretinus.

r ¶ Qui res alienas. large accipe ut. ēt ſi ſint coēs. idem ſit quo ad ſocij partem: ut. ff. de fur. l. ſi ſocius.

non poſſit: ipſi domino furti cōpetit actio: quia hoc caſu ipſius itereſt rem ſaluam ei eſſe. Idem eſt ⁊ ſi in parteª ſoluēdo fuerit fullo aut ſarcinator. ¶ Que āt de fullone ⁊ ſarcinatore diximꝰ: eadē ⁊ ad eū cui cōmodata eſt res transferenda veteres eſtimabāt. Nā vt ille fullo mercedē accipiendo cuſtodiā preſtat: ita is quoqȝ qui cōmodatum vtendi cauſa accepit: ſimilr neceſſe habet cuſtodiā pſtare. ¶ Sȝ nr̄a pudentia etiā hoc in noſtris deciſionibusᵇ emendauit: vt in volūtate domini ſit ſiue cōmodati actionez aduerſus eū qui rem commodatā accepit mouē deſiderat: ſiue furti aduerſus eū q rem ſurripuit: ⁊ alterutra eaꝝ electa a dño nō poſſe ex penitētia adᶜ alterā venire actionē. ſȝ ſi quidē furem elegerit illū qui rem vtendam accepit penitus liberari. Sin aūt cōmodator veniat aduerſus eū qui rez vtendā accepit: ipſiᵈ quidē nullo modo cōpetere poſſe aduerſus furē furti actionē. ¶ Eū āt q p re cōmodata conueniſ poſſe aduerſus furē furti habere actionēᵉ: ita tamē ſi dñs ſciens rē eſſe ſurreptā aduerſus eū cui res cōmodata fuerit pueniſᶠ. ¶ Sin aūt neſciꝰ ⁊ dubitās rem nō eē ſurreptā apud eū cōmodati actionez inſtituit. poſtea aūt re cōperta voluit remittere qdē cōmodati actionē: ad furti aūt actionē peruenire: tunc quidez licētia ei conceditur: ⁊ aduerſus furez vēire obſtaculo nullo ei opponendo: qm̄ incertus cōſtitutus mouit aduerſus eū qui rez vtendā accepit cōmodati actionem. niſi dño ab eoᵍ ſatiſfactū ē: tūc eteni oīno furem a dño quidē furti actione liberari: ſuppoſituzᵇ autez eſſe eiⁱ qui p re ſibi comodata dño ſatiſfecit: cū manifeſtiſſimūᵏ eſt etiaz ſi ab initio dñs actionē īſtituit cōmodati: ignarus rem eſſe ſurreptā: poſtea autez hoc ei cognito aduerſus furē trāſierit oīno liberari eū q rez commodatā accepit quēcūqȝ cauſe exitum dominꝰ aduerſus furē habuit: eadez diffinitiōe obtinēte: ſiue i pte ſiue i ſolidū ſoluēdo ſit is q rez cōmodatā accepit. ¶ Sed ſi is apō quez res depoſita eſt cuſtodiā nō preſtat ſed tñ in eo obnoxius eſt ſi quid ipſe doloˡ malo fecerit. Qua ō cauſa ſi res ei ſurrepta fuerit. quia reſtituende eius rei noīe depoſiti non tenetur nec ob id eiꝰ itereſt rē ſaluam eē furti agere nō pōt: ſȝ furti actio domino cōpetit. ¶ In ſūmaᵐ ſciēdū eſt q̄ſitū eſſe: an impubes rē alienā amouēdo furtū faciat: ⁊ placuit qꝛ furtū ex affectu furandi ɔſiſtit ita demum obligari eo crimīe ipuberez ſi pximusⁿ pubertati ſit: ⁊ ob id itelligat ſe delinq̄re. ¶ Furti actio ſiue dupli ſiue q̄drupli tm̄ ad pene perſecutionē ptiet. nā ipſiꝰ rei pſecutionē extrinſecus hȝ dominus quā aut vēdicādoᵒ aut cōdicendoᵖ pōt auferꝛ: ſȝ rei vēdicatio qdē aduerſus poſſeſſorē ē ſiue fur ipe poſſidet ſiue alius qlibet. Condictio āt aduerſus furē ipſum: vel heredez eius lȝ non poſſideat competit.

¶ De vi bonorum raptorumᵠ.

Qui res alienasʳ rapit tenetur quidē etiā furtiˢ. Quis. n. magis alienā rē inuito domino cōtrectat q̄ꝫ quiᵗ vi rapit. ¶ Ideoqȝ recte dictū eſt eū improbū furē eē: ſȝ tñ propriā actionē eius delicti nomine pretor itroduxit q̄ appellatur vi bonoꝝ raptoꝝ: ⁊ eſt itra annūᵘ quadruplıˣ: poſt annū ſimpli: q̄ actio vtilisʸ ē ēt ſi qs vnā rē licȝ minimā rapuerit. ¶ Quadruplū āt ñ totū pena eſt ſed extraᶻ penaȝ rei pſecutio eſt: ſicut in actione furti māifeſti diximꝰᵃ. ſed i quadruplo ineſt rei perſecutio vt pena tripli ſit ſiue cōprehēdaſ raptorᵇ in ipſo delicto ſiue nō. ¶ Ridiculūᶜ. n. ē leuioris conditionis eſſe eū qui vi rapit q̄ꝫ quiᵈ clam amouet. ¶ Quiaᵉ tamen ita competit hec actio ſi dolo malo quis rapuerit: nā q aliquo erroꝛe iductus rē ſuā eſſe eſtimet: ſi imprudēs iuris eo aīo rapuerit quaſi domino liceat etiā per vim rē ſuaȝ auferre a poſſeſſoribꝰ: abſoluiᶠ dȝ. cui. ſ. ɔueniēs eſt nec furti teneri euȝ q eodē hoc aīo rapuit. ¶ Sedᵍ ne dū talia excogitenſ inueniaſʰ via p quā raptores ipune ſuā exerceant auariciā meliꝰ diualibꝰ ɔſtitutōibꝰⁱ p hac parte pſpectuȝ ē vt nemini liceat vi rapere vel rem mobilē vł ſe mouentē: lȝ ſuā eandē rē exiſtimet. Sed ſi quis contra ſtatuta pncipū fecerit rei quidē ſue dominio cadere dȝ. ſin autē aliēa res ſit poſt reſtitutionē eius etiaȝ eſtimationez

u ¶ Annum. ſ. vtilem: vt. C. co. l. ſi. ⁊. l. res ⁊. C. de noxa. l. pe.

x ¶ Quadrupli. niſi in caſu quo agitur ad duplum tñ: vt. C. de paganis. l. chriſtianis. q̄ ē huic contra. ſed illud eſt ſpeciale.

y ¶ Utilis. i. efficax ⁊ directa. uel dic ꝙ directa competit quādo plures res rapte ſunt: ſed utilis quando vnum tñ bonum raptum eſt. i. una res rapta eſt. ⁊ facit ad hoc qō pluralis oratio. ſ. raptorum trahatur ad ſingularem. vt. ff. de cōdi. ⁊ demon. l. falſa. §. vtili. ⁊. ff. de nego. ge. l. iij. §. negocij. ⁊. ff. de peti. here. l. regulariter ⁊. l. licet.

z ¶ Extra penaȝ. repete non manifeſti.

a ¶ Diximus: vt. ſ. tit. i. in ſi.

b ¶ Raptor comprehēdatur. Sed quomodo poteſt raptoꝛ non deprehendi cum dicatur eripere quaſi de manu auferre: ut. ff. ne quis eum qui i ius. l. iiij. §. i. Rñ. diſtingue animum auferentis: vt ſi erat animus ei palam: ⁊ quaſi per vim auferendi licet ibi neminem inueniat tñ eſt raptor: ſed fur eſt q hȝ animū ⁊ facit clam: licȝ interdum deprehendatur ex qua deprehenſione efficiatur manifeſtus: ut argu. ſ. tit. i. §. furtum aūt a furuo.

c ¶ Ridiculum. bene dicit ſiue nō. ridiculū eniȝ erat ⁊c.

d ¶ Qui claz. i. fur nec manifeſtus. naȝ raptor tenetur in quadruplum hic fur non manifeſtus i duplum tñ: uel tripluȝ cum re. ſed qui palam furatur certum eſt i plus teneri q̄ꝫ raptorem cum in quintuplum cum re teneatur.

¶ Quia tamē. Actiō vi bonoꝝ rap. cōpetit p violentia dolo cōmiſſa: ſecus ſi rem ſuā bōa fide rapuit: tñ raptor ſi dñs ē cadit a dño ſuo: ſi vero non ē dñs teneſ ad tātūdē ſiue res fuerit mobilis ſiue imobilis. h. d. arc.

e ¶ Quia tñ. iſtud qꝛ vł ſuperfluum vel pone qꝛ p ſed: alij ita tñ: ⁊ tunc eſt planioꝛ.

s ¶ Furti. ſ. non manifeſti ēt ſi dephendaſ ſm. P. qō falſum eſt immo ſi dephendaſ manifeſtus eſt ⁊ in q̄druplum pōt cōueniri: vt. ff. de fur. ſi vendidero. §. cum raptor. aſs ſi non dephendaſ non manifeſti teneſ: q̄ actiōe ſi fuerit actum tolliſ vi bo. rap. niſi in id qō excedit: ut. ff. co. l. i. Item in caſu nec manifeſti nec non manifeſti tenetur. ut ſi quis ex domo in qua nemo erat rapuerit: ſed tñ hac

f ¶ Abſolui dȝ. ſ. ab actiōe vi bo. rap. iudicis ſnia vt qdā dicunt: uel ipſo iure ſm azo. ut. ff. de pub. ⁊ vecti. l. cōmiſſa.

g ¶ Sed nedū. p tñ ſm quoſdam uel pone pprie.

h ¶ Inueniaſ. ſic. ſ. ti. i. §. unde. illud.

i ¶ Conſtitutionibus. ut. C. vnde vi. l. ſi qs in tantam. ⁊ in alijs ſequen

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rebus vſqꝫ in fi.ti.ſup q̃ materia lõgũ eſſet hic dicere cũ.pri.qõnes ibi notentur ſuper dicta.l.

a ¶ Soli.proprie:quandoqꝫ tamen improprie:vt.C.de actio.emp.l.ij.ſed rei mobilis dicitur occupatio.licꝫ etiam q̃nqꝫ immobilia dicantur occupari:vt.C.de rei ven.l.domum.

estimatione:ut.ff.e.ſi ſeruum meum.

q ¶ Dño.ut.ff.e.ti.l.item mela.§.legis.vel quaſi dño vt fructuario vel alij q hꝫ ius in re:vt.ff.e.item mela.§.fi.⁊.l.ſeq.

r ¶ Q̃ð aũt.paſcuntur.facit.ff.de leg.iij.l.legatis ſuis.§.pecoribus.

¶ Sane. Actio vi bonorum raptorũ non ſolũ competit illi q dñiũ hꝫ in re:ſed ẽt illi q habꝫ aliqð ius:⁊ iſtð ius eſtimatur.h.d.are.

b ¶ Actione.ſ.vi bonorũ raptorum.

c ¶ In bõis.i.in dominio:ut.ff.ð acq.re.do.l.rem in bo.⁊.l.ſtatuas ⁊.ff.de uer.ſig.l.bonorum appellatio.vel ſi ẽt bona fide poſſideantur idem eſt.

d ¶ Si tñ ex bonis.niſi aliqð ius habeat vt ſtatim p exẽpla probat.

e ¶ Hec actio.videlicet vi bo.rap.

f ¶ Depoſita.i.pmiſſa cuſtodia a depoſitario vt.ȷ.ti.i.§.pe.vel ẽt cõmiſit culpam vt ſeqtur vel ẽt ſi precium acceperit depoſitionis non tñ quaſi mercede tenetur eidem:vt.ff.e.l.ij.§.dicet aliqs.alioqn eſſet locatio:ut.ȷ.man.§.fi.

g ¶ Hanc actionẽ.facit.ff.vi bo.rap.l.ij.§.⁊.generaliter.

h ¶ Dominium.i.dñij eſtimationem:vt.ff.qð me.cã.l.ſi mulier.§.q poſſeſſionem.et.ff.vti poſſi.l.pe.§.fi.

¶ De lege aquilia.

Poſt maleficium rapine:ſeqtur de damno qð p.l.aqui.punitur.

Damni. Totus iſte titu.diuiditur in duas partes.Et primo tractat ð primo capite.l.aquilie.Secũdo tractat de tertio capite Scða ibi.capite tertio Itẽ prima ſubdiuiditur q: primo ponit verba pmi capitis leg.aquilie.Secũdo illa interpretatur.Scða ibi.Qð aũt nõ pcise.Item ſecunda principalis ſubdiuiditur in duas partes.naꝫ primo ponit ṽba.ſecundo interpretationẽ.Secunda ibi.Itaqꝫ ſi qs.⁊ h.d.Qui occidit ſuum alienum vel pecudem alienã tenet ex primo capite legis aqlie ad eius eſtimationem quanti pluris fuerunt ab anno retro.⁊ pecudis appellatione continentur animalia domeſtica q̃ gregatim paſcuntur.h.d.are.

eiuſdẽ rei pſtare dꝫ qð nõ ſolum in mobilibus rebus que rapi poſſunt conſtitutiones obtinere cenſuerunt ſꝫ etiã in inuaſionib⁹ q̃ circa res soli[a] fiũt:vt ex hac cã ab oĩ rapia hoĩes ſe abſtineãt. ¶ Sane in hac actione[b] nõ vtiqꝫ expectat rem in[c] bonis actoris eẽ.naꝫ ſiue in bonis ſit ſiue nõ:ſi[d] tñ ex bõis ſit locũ hec actio[e] habebit:quare ſiue locata ſiue commodata:ſiue ẽt pignorata ſiue ðpoſita ſit apud Ticiũ res:ſic vt interſit ei⁹ eã reꝫ p vim nõ auferri:veluti ſi in ðpoſita[f] re culpaꝫ quoqꝫ pmiſit:ſiue bona fide poſſideat ſiue vſufr. qs habeat in ea:vl' quid alið iuris vt interſit eius nõ rapi:dicẽdũ ẽ ei cõpetere hãc[g] actionẽ nõ vt dñiũ[h] accipiat:ſꝫ illud ſoluꝫ qð ex bonis ei⁹ q rapinã paſſus ẽ.i.qð ex ſubſtãtia ei⁹ ablatũ pponat. Et gñaliter dicẽdum ẽ ex qb⁹ cauſis furti actio cõpetit in re claꝫ facta ex hiſdẽ cauſis omnes habere hanc actionem.

¶ De lege aquilia.

Damni[k] iniurie actio ꝯſtituit p legẽ aqliã:cui⁹ pmo[l] capite cautũ eſt:vt ſi qs alienuꝫ hoĩeꝫ alienãue q̃drupedeꝫ q̃ pecuduꝫ numero ſit:iniuria[m] occiderit[n] q̃ti ea res i eo[o] ãno plurimi[p] fuerit tantũ dño[q] dare damnet. ¶ Qð ãt nõ pciſe de quadrupede ſꝫ de ea tm̃ q̃ pecuduꝫ numero ẽ cauet:eo ptinet:vt neqꝫ de feris beſtijs:neqꝫ de canib⁹ cautuꝫ eſſe itelligam⁹:ſꝫ de his tñ que gregati pp̃e paſci dicunt:q̃les ſũt eq:muli:aſini:oues:boues:capre. De ſuib⁹ quoqꝫ idẽ placuit.nam ⁊ ſues pecudũ appellatione ꝯtinent q: ⁊ hi gregati paſcũtur[r]. ſic õniqꝫ Hõer⁹ i odiſea ait:ſicut diu⁹ Eli⁹ Martian⁹ i ſuis ꝯſtitutiõib⁹ refert grecũ. ¶ Iniuria[ſ] ãt occidere itelligit qui nullo iure occidit.ita qꝫ q latronẽ[t] iſidiatoreꝫ occiderit ñ tenet vtiqꝫ ſi alr' piculũ effugẽ non põt:ac ne is qdẽ hac lege tenet qui caſu occidit ſi mõ cl'pa ei⁹ nulla interueniat.nã alioqn[v] ñ min⁹[x] ex dolo q̃ꝫ ex culpa qſqꝫ hac lege tenetur. ¶ Itaqꝫ ſi qs dũ iaculis ludit vel exercitat traſeũtẽ ſuũ tuũ traiecerit diſtinguit[y]. Nã ſi id a milite qui in cãpo eo vbi ſolit⁹ ẽ exercitari admiſſũ eſt nulla culpa[z] itelligit ei⁹.ſi ali⁹ tale qd admiſſit cl'pe re⁹ ẽ[a]. Idẽ iuris eſt de milite ſi in alio loco q̃ꝫ q exercitandis militibus deſtinat⁹ eſt id admiſſit. ¶ Itẽ ſi putator[b] ex arbore diecto ramo ſeruũ tuũ tranſeuntẽ occiderit ſi pp̃e viã publicã aut vicialẽ id factũ ẽ neqꝫ pclamauit[c] vt caſus euitari poſſit culpe re⁹ eſt.ſꝫ ſi pclamauit:neqꝫ ille curauit pcaueẽ extra cl'pã ẽ putator. ¶ Eq̃ extra culpã eſſe itelligitur ſi ſeorſũ a via forte vl' in medio fundo cedebat lꝫ nõ pclamauit:q: i eo loco nihil extraneo ius fueit vſãdi. ¶ Preterea ſi medicus qui ſeruũ tuũ ſecuit ðreliqt curationẽ:⁊ ob id mortuus fuerit:ſu⁹ culpe re⁹ erit. ¶ Impitia[d] quoqꝫ culpe annumerat:veluti ſi medicus ſuũ tuũ occiderit q male cũ ſecuerit aut pperã ei medicamẽtũ ðderit. ¶ Impetu quoqꝫ mulaꝝ quas mulio pp̃ter iperitiaꝫ retinere nõ potuerit ſi ſu⁹ tu⁹ oppſſus fuerit culpe re⁹ eſt mulio:ſed ſi pp̃ter ĩfirmitatẽ[e] eas retinere ñ potuerit eq̃ culpe tenet. ¶ Eademqꝫ placuerũt ð eo q̃qꝫ q cuꝫ equo veheret[f]:ĩpetũ ei⁹ aut pp infirmitateꝫ aut pp ipitiã ſuã retinere nõ potuerit. ¶ His aũt verbis legis quanti id i eo anno plurimi fuerit illa ſnia exp̃mit:vt ſi qs hominẽ tuuꝫ q hodie claud⁹ aut mãc⁹ aut luſcus erit occiderit:qui in eo ãno integer aut pcioſus fuerit:ñ tãtũ teneat:quãti is hõdie erit ſꝫ q̃ꝫti eo ãno[g] plurimi fuerit.q̃ rõne creditũ eſt penalẽ eſſe hui⁹ legis actiõeꝫ:q: nõ ſolũ tãti qſ q obligat q̃ꝫtũ dãni dederit:ſꝫ aliqñ lõge pluris.iõqꝫ ꝯſtat in hr̃dẽ[h] eã actionẽ ñ trãſire q̃ trãſitura fuiſſet ſi vltra dãnũ nũq̃ꝫ lis eſtiaret[i].

cõmiſit occidẽdo.qm̃ in actione.l.aqlie venit leuiſſima culpa.caſus ṽo occidẽtem excuſat.h.d.vſqꝫ ad.§.his aũt.legaꝫ tñ p partes.are.

s ¶ Iniuria.facit.ff.eo.ſed ⁊ ſi quecũqꝫ.§.iniuria.

t ¶ Latronẽ.ſ.diurnum vt tñ clam ⁊ ſe defendat:ſꝫ furẽ ẽt ſi ſe nõ defendat ut hic ſubijcit.⁊.ff.eo.l.iiij.

u ¶ Alioquin.ſi culpa interueniat.

x ¶ Non minus.i.non plus ex dolo q̃ꝫ ex culpa cum etiam leuiſſima culpa in hanc actioneꝫ veniat:vt.ff.e.l.in lege.ul' proprie lege ⁊ conuerte litteram nõ minus ⁊c.i.non minus ex culpa q̃ꝫ ex dolo.ſic ⁊ alias.ff.de pac.l.iuriſgen.§.pactorum.⁊.ff.de ſecundis nup.l.cum apertiſſime.⁊.ff.de pigno.paulus.§.damus.⁊ eſt figura hyperbaton.ſm.Io.

y ¶ Diſtinguitur.vtrum commiſerit dolo vl' culpa uel nõ.

z ¶ Nulla culpa.niſi data opera factũ eſt:vt.ff.e.l.idẽ ſi obſterit.in fi.⁊.l.nam.

a ¶ Reus.q: hoc non eſt ei deputatum.ar.in auc.vt hi qui ob.pe.res mi.§.ſin ṽo tacuit.colla.vi.⁊.ff.e.idẽiuris.in fi.

¶ Item ſi putator. Ex q̃litate loci iudicatur damnum datum dolo uel culpa incidenti.h.d.Vel ſic.In itentãte dicitur adeſſe culpa quando diligentia potuit prouidere ⁊ non fecit.h.d.are.

b ¶ Putator.i.qui putat vites in arboribus poſitas vt in quibuſdam terris ſunt vel ẽt ipſas arbores.nam ⁊ arbores putantur.

c ¶ Proclamauit.niſi forte dolo:vt.ff.e.l.ſi putator.

¶ Preterea medicus. Si p impitiã medici ſuus decedat:q: reliqt eius curam lege aql.tenet.h.d.aretinus.

d ¶ Imperitia.facit.ff.de re.iur.l.impitia.⁊.ff.loca.l.ſi qs fundum.§.celſus.⁊.§.ſi quis.⁊.ff.de ſuſp.tu.l.tutor quoqꝫ.§.finali.

¶ Impetu quoqꝫ. Si mulus vel equus pp impitiam ul' imbecillitateꝫ muliõis vel equitantis ſuum alterius occiderit tenet mulio vel eqtans.l.aqlia.h.d.are.

k ¶ Dãni iniurie actio.ideſt actio legis aqlie q̃ competit p dãno dato.i.deſtructione alicuius rei facta.nã ſic dr' dãnum diminutio pr̃imonij.vt.ff.de dã.infec.l.iij.ſi añ rem alterius ſurriperes lꝫ videaris dãnũ inferre tñ non infers tale qð p hunc ti.tenearis.ſꝫ pact.fur.vt.ff.co.l.ſi ſeruus ſeruũ.§.ſi oliuã.⁊.§.idem ⁊ in ſilua.

l ¶ Primo capite.habebat enim hec triã capita ſiue capitula.⁊ de primo ca.dicit hic.ſcðm autẽ non eſt in vſu.de tertio dicit.ȷ.e.§.caput ſm quo ⁊.§.capite.⁊.ff.eo.l.ij.

m ¶ Iniuria.i.nõ iure.ȷ.eo.§.iniuria.

n ¶ Occiderit.nõ occiderit.nã ſi alio mõ leſit ex tertio capite agitur.ut.ȷ.eo.§.capite tertio.

o ¶ In eo anno.ſ.preterito.

p ¶ Plurimi.habita eſtimatione non ex affectione ſingulorum.ſed cõi eſtimatione:ut.ff.e.ſi ſeruum meum.

e ¶ Infirmitatem.non debet enim infirmitatem ſuã in alterius leſionem conuertere.ut.ff.eo.idem iuris.

f ¶ Veheret.puta in reda vel uechiculo vel etiam ipſo equo.

¶ His autẽ. Actio legis aquilie eſt penalis:q: eſtimat q̃ꝫti plurimi valuerit ab anno retro ⁊ iõ nõ trãſit ꝯtra hr̃des.h.d.are.

g ¶ Eo anno.materialiter ṽba ponuntur.⁊ habes ea.ȷ.e.ti.in prin.

h ¶ Conſtat in heredem.niſi ex damno locupletior factus eſt:vt.ff.e.inde neratius.§.hanc actionem.

i ¶ Eſtimaret.opponit de eo q hodie plurimi fuerit q̃ꝫ olim ⁊ occiſſus eſt ab aliquo.nam non vr' in hoc caſu eſſe penalis hec actio.q̃ vr' tranſire debere i hoc caſu ad heredes.ſed non ſequit:lꝫ reperiatur in hoc caſu q: non ſit penalis tñ non ẽ apta nata vt tranſire debeat:ut in hoc exemplo.aliquis non videt vel non ridet actualiter tñ aptus eſt ridere vel videre naturaliter:vt ar.ff.de aq̃ quot.⁊ eſti.l.i.§.quotidiana.⁊.ff.de flu.l.i.§.item interdum.

¶ Illud. In actione legis aquilie non ſolum venit eſtimatio rei:ſed etiam

Illud[a] non ex verbis legis ſ; ex interpretatione placuit non ſolū p empti corporis eſtimationē habendā eſſe ſm ea que pdiximus: ſed eo amplius qcqd pterea pempto eo corpe dāni nobis illatū fuerit: veluti ſi ſeruū tuū heredē ab aliquo inſtitutū ātea quis occiderit qȝ is iuſſu tuo hereditatē adierit. naȝ hereditatis[b] quoqȝ amiſſe rōnē eſſe hndā ɔſtat. Itē[c] ſi ex pari mulaꝝ vnā: vl' ex quadrigis equoꝝ vnū qs occiderit: vl' ex comedis vnus ſeruus occiſus fuerit: nō ſolū occiſi fit eſtimatio: ſ; eo amplius id quoqȝ ɔputat' qȝti depciati ſūt q ſupſūt[d]. Liberum aūt ē ei cuius ſeruus occiſus fuerit ex iudicio puato legiſ aquilie dānū pſequi ⁊ capitalis[e] criminis euȝ reū facere. Caput ſ; legis aq̃lie in vſu nō eſt. Capite tertio de cetero oī dāno[f] cauet'. Itaqȝ ſi qs ſeruū meū: vl' eā quadrupedē que pecudū numero eſt vulnerauerit: ſiue eā quadrupedem q̄ pecudū numero ñ eſt: veluti canē aut feraȝ beſtiā vulnerauerit: hoc capite tertio actio ɔſtituit'. In ceteris q̄qȝ oībus aīalibus. Iteȝ in oībus rebus q̄ aīa carēt dānū p iniuriaȝ datū hac pte vēdicat'. Si quid. n. vſtū aut ruptū aut fractū fuerit actō ex hoc capite cōſtituit': qȝqȝ poterit ſola ruptus appellatio in oēs iſtas cās ſufficere. Ruptū enim intelligitur qd̄ q̄quo mō corruptū ē. vñ non ſoluȝ fracta aut vſta ſ; ēt ſciſſa ⁊ colliſa ⁊ effuſa ⁊ quoq̄ mō perempta atqȝ deteriora facta h̄ verbo ɔtinētur. Deniqȝ reſponſū eſt ſi quis in alienū vinum aut oleū id miſcuerit quo naturalis bonitas vini aut olei corrūpet': ex hac pte legis aq̃lie euȝ teneri. Illud palā eſt ſicut ex primo capite ita demū qſqȝ tenetur: ſi dolo aut cl'pa[k] eius hō aut quadrupes occiſus occiſaue fuerit: ita ex hoc capite de dolo aut culpa ⁊ de cetero dāno[m] quemqȝ teneri. Ex hoc tn̄ capite ñ qȝti in eo anno ſ; quāti in diebus. xxx.[n] pximis res fuerit obligat' is qui dānuȝ dederit: at nec plurimi quideȝ verbū adiicit[o]: ſ; ſabio recte placuit p inde habēdaȝ eſtimationē ac ſi etiā hac pte plurimi verbū adiectū fuiſſet. nā plebē romanaȝ[p] q̄ aquilio tribuno iterrogante hāc legē tulit: cōtentam fuiſſe q; prima pte[q] eo vbo vſa eſt. Ceterꝝ placuit[r] ita demū directam ex hac lege actionē eſſe ſi quis pcipue corpe ſuo dānū dederit: ideoqȝ in euȝ qui alio mō damnū dederit vtiles actōes dari ſolēt: veluti ſi quis hoiem alienū aut pecus ita icluſerit vt fame necaret': aut iumentū ita vehemēter egerit vt rūperet'. aut pecus i tātū exagitauerit vt precipitaret'. aut ſi quis alieno ſeruo pſuaſerit vt arborē aſcēderet vl' in puteū deſcēderet: ⁊ is aſcēdēdo vl' deſcēdēdo aut mortuus aut aliqua pte leſus erit vtilis actio[s] in eū dat'. Sȝ[t] ſi qs alienū ſeruū aut de pōte: aut de ripa in flumie deiecerit: ⁊ is ſuffocatus fuerit eo q; pieccit corpe ſuo dānū dediſſe nō difficulter[t] intelligi pōt: ideoqȝ ipſa lege aq̃lia tenetur ſed ſi nō corpe dānū fuerit datū neqȝ corpus leſū fuerit: ſ; alio mō alicui dānū ɔtingit: cū nō ſufficit neqȝ directa neqȝ vtilis aq̃lia[u]: placuit eū qui obnoxius fuerit in factum[x] actione teneri: veluti ſi quis[y] miſericordia ductus alienum ſeruum cōpeditum[z] ſoluerit vt[a] fugeret.

De iniuriis[b].

Generaliter[c] iniuria dicit' omne q; nō iure fit. ſpāliter al's contumelia q̄ a ɔtēnendo dicta ē quaȝ greci hyuris appellant: al's culpa quā greci abenclima dicūt. ſicut in lege aq̃lia dānū iniuria datum accipit': Alias iniqtas ⁊ iniuſticia[d] qȝ greci anomia vocāt. Cū. n. ptor vl' iudex nō iure ɔtra quē pnūciat iniuriā accepiſſe[e] dr. Iniuria[f] āt ɔmittit' non ſolū cū qs pugno pulſatus aut fuſtibus ceſus: vel ēt verberatus erit: Sȝ ēt ſi cui ɔuiciū[g] factū fuerit: ſiue cuius bona q̄ſi[h] debitoris qui nihil dēberet poſſeſſa fuerint ab eo qui intelligebat[i] nihil eum ſibi

eſtimatio extra rem. h. d. aretinus

a Illud. ea que diximus p totum hunc titulum.

b Nā hereditatis. i. lege. n. aq̃lia dānū ɔſeqmur ⁊ amiſiſſe dicimur qd̄ aut conſeq potuimus aut erogare cogimur: vt. ff. e. l. ꝑide ⁊. l. ſi ſeruū oc. ⁊. l. ſeruum meū.

c Itē. vel ex comedis. q cantabant decomedia ⁊ vnus ſine altero cantare neſciebat.

d Qui ſupſūt. fa. ar. ſ. ff. de ac. ēp. ſterilis. §. cū p venditorē. ⁊ de peri. ⁊ cō. rei ven. l. fin.

Liberū. Actio legis aq̃lie nō ſolū ciuilr ſ; ēt criminaliter pōt intētari. h. d. arē.

e Dānū. ſ. quāti fuerit in anno retro: vt. ſ. e. in prin.

f Capital' criminis. ſ. legis cor. de ſic. ut. ff. e. l. inde neratius. §. ſ; ſi dolo. nā ⁊ p ſeruo occiſo ea lege agit' ut pro liberto: vt. ff. ad. l. cor. de ſicca. in. l. i. §. i. donec tn̄ agitur vna nō poterit agi reliq̄: vt. ff. de publi. iudi. l. quarta. ⁊. ff. vi bo. ra. l. i. §. i. ſ; pacto vno aget reliquo vt. C. qñ ci. act. pre. cri. l. i. ⁊. ff vi bono. rap. l. ij. §. i.

Capite tertio. Ex tertio capite legis aq̃lie competit actio p alio dāno qȝ mortis illato ⁊ p oī re in qua dolo vel culpa damnum datum ſit. h. d. Et fit eſtimatio qȝti plurimi fuit a. xxx. diebus. ſ. h. d. arē.

g Dāno. qd̄. ſ. nō cōtinet' in primo capite: vt. ſ. e. in prin.

h Rupti. qd̄ vbum eſt legis tertij capitis.

i Sufficere. ſed nō ē nouum vt ſpecialiter quibuſdam enumeratis generaliter ſubijciatur verbum in quo ſingula complectantur: vt. ff. co. ſi ſeruus ſeruum. §. inquit lex. accur.

k Illud. culpa. ēt leuiſſima: vt. ff. e. l. in. l. aquilia. al's non vt. ſ. co. iniuria.

l Ex hoc. ſ. tertio qd̄ eſt loco ſecundi.

m Damno. i. dāno dato in ceteris rebus.

n xxx. ſed q̄re minus ſpaciū in tertio capite qȝ in primo apponit' rn̄. q: in pmo grauius delīquit' ⁊ ideo grauius punitur. vt. ff. de of. pre. l. diuus. ⁊ melius facit lex pcedens.

o At nec. adijcit'. i. nō eſt poſitū in hoc tertio capite.

p Romanā. q̄ eſt plebiſcituȝ qd̄ eſt verū. vt. ff. e. l. i. ⁊. ſ. de iure natu. §. plebiſcitum.

q Prima parte. q̄. n. in pſtatiōe dicuntur i cōtractibus repetita credunt': ut. ff. de uerbo. obli. l. iicia. §. idem rn̄det. ⁊. l. qd̄ ſic. ⁊. ff. de re. du. l. fi. ⁊. C. fami. her. l. quotiēs. ⁊ de cōdi. inſti. l. cū ſeruus. ⁊. ff. de act. ēp. l. ſi venditor hominis. ⁊. ff. de cōtrahen. emp. qui fundum. ⁊ de le. iij. l. in repetendis. ⁊ de condi. ⁊ de. l. quia ⁊. l. libertis. ⁊. ff. de lega. ij. l. latinus. ⁊. ff. de fun. inſtru. leg. l. iij. ⁊. l. ſeie. §. gaio ⁊. ff. de pac. do. cū pater. Sȝ argu. cōtraria ſunt. ff. de an. leg. l. ſcio. al's. ff. de adi. le. l. ſcia. ⁊. ff. de fideu. l. fi. §. i. ⁊. ff. de here. inſti. l. fabmius. ſm Jo.

Ceterum. Dānū datuȝ de corpore in corpus purgat' per actionem legis aq̃lie. Sed ſi dat' de non corpore in corpus h; locum vtilis actio in factum. h. d. Sed ſi ēt nō corpore in nō corpus dānū datū ſit h; locū actio in factū. arē.

r Placuit. q: q occaſionē dāni dat dānū dediſſe vr': ut. ff. co. l. q occidit. §. in hac quoqȝ. Adde. c. placuit. iij. ſ. q. i. forte cōſilio pcepto ul' ope. c. ſi qs viduā. l. di. ⁊ inde tenetur. c. paſce. lxxxvi. di.

s Actio datur. ſ. l. aquil. ⁊ nihilominus in factum: vt. ff. e. l. item ſi obſtetrix. §. ſi quis hominem.

t Sed ſi quis non difficulter. imo facile: vt. ff. e. qua ac. in ſi.

u Aquilia. i. directa actione legis aquilie.

x In factū actiōe. i. ſubſidiaria q̄ in dānis datur que lege aq. non comprehendunt' vel nō tenent': vt. ff. e. ſi ſeruum. §. fi. ⁊ videt' hec eſſe ꝓtoria ut ff. de pre. ver. l. actionum.

y Si qs miſericordia. ſed ſi non ductus miſericordia dat' furti vt. ff. de dolo. l. ⁊ elegāter. §. idē labeo.

z Cōpeditū. eſt. n. dolo primum: ut. ff. depoſi. ſi hominem. i. reſpō.

a Vt fugeret. hic no. qȝ quandoqȝ damnum datur a corpore in corpus ⁊ tunc locum habet actio. l. aquil. directa. quandoqȝ a non corpore in corpus vt patet p multa exempla. ſ. pri. §. quandoqȝ econtrario de corpore in non corpus. vt ſi annulum excuſſit ut in aquam caderet: vt. ff. e. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi quis de manu. ⁊ in his duobus caſibus habet locum vtilis actio legis acquil. et nihilominus in factum ſm Jo. vt. ff. co. quemadmodum. §. magiſtratus. alias municipales. cum utroqȝ caſu vtranqȝ reperiā dari ſm Jo. vt. ff. vi bo. rap. l. ij. §. ſi publica. qñqȝ a non corpore i nō corpus. ⁊ tunc ſubſidiaria in factū competit: vt. ff. e. ſi ſeruū. §. ſi na. de q̄ actiōe in factuȝ quā h; naturā. dic ut h dirimus. j. ō ſerdi. §. fi.

De iniurijs.

Poſt alia priuata delicta ⁊ de iniurijs ponit. qd̄ priuatū eſt delictum i. non publicum nec. n. cuilibet competit: ſed iniuriato tn̄.

Generaliter. Totus iſte titulus diuiditur in ſex partes principales. Primo ponitur quot modis accipitur iniuria ⁊ qualiter committatur. Secundo ex cuius pſona nobis iniuria illata intelligit'. Tertio q̄ eſt pena actionis iniuriarum. Quarto qñ iniuria atrox eſtimatur. Quinto qȝ pro iniuria pōt ēt criminaliter agi: ⁊ an tunc poſſ' interuenire procurator. Sexto qñ tollat' iſta actio. Secūda ibi. patet aūt. Tertia ibi. pena aūt. Quarta ibi. atrox. Quinta ibi in ſumma. Sexta ibi. h actio. ⁊. h. d. Iniuria pōt accipi generaliter ⁊ ſpāliter: ⁊ committitur nō ſolum facto: ſed vbo: ⁊ ſcriptura. uel alijs multis modis. h. d. arē.

c Generaliter. facit. ff. e. l. i. ac

d Iniuſticia. iniquitatem cōmittit iudex qñ cōtra equitatem pronunciat. iniuſticiam qñ contra ſtrictum ius. iniquitatem ⁊ iniuſticiam quando contra vtrunqȝ pronunciauit. acc.

e Accepiſſe. dicitur. ſ. ille contra quem eſt iudicatum.

f Iniuria. hic proſequitur ꝓut hoc n. accipitur.

g Conuicium. q̄ſi conuocium cum in vnum plures voces proferuntur vt. ff. co. l. apud labeonem. §. conuicium.

h Quaſi debitoris. cum non eſſet vt hic. ⁊. ff. e. l. iniurie.

i Qui intelligebat. ex affectu enim fit iniuria. ut. ff. co. l. iij. Sed quid ſi erat vere debitor adhuc videtur ut idem: cum nihil adeo durum eſt qȝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

familiarem poni p̄āqȝ oſtendi. quid enim tam durum tāqȝ in humanum q̄ꝑ publicationem pompāqȝ rerū: ⁊ paupertatem detegi ⁊ vilitatē ſi ē: vt C. q̄ñ ⁊ quibus debetur quar. pars ex bo. de. l. ij. §. ſed dico contra ſi iure cum prouocaui vel meum dibitorē appellaui cū nō eſſet: vt. argu. ff. co. cum qui in prin.

ſeruus ſuus. nunc ergo agit in q̄nqȝ. ⁊ ita quilibet pro parte ſua: ⁊ ratio dignitatis habetur. vel ibi erāt pares per oīa dñi.

s ¶ Sed ex dñorum. q. d. nō ex ſerui perſona.

t ¶ Magis. q̄ꝑ ticio.

u ¶ Meuio. niſi ad ꝯtumeliam vſufruc. facta ſit vt. ff. e. l. itē. §. ſi uſufru. ⁊. §. item ſi liberum.

x ¶ Et tibi. nō ſolum ei.

debere. Uel ſi qs ad infamiam alicuius libellū aut carmē aut hiſtoriam ſcripſerit: cōpoſuerit: ediderit: doloue malo fecerit vt qd eorum fieret[a]: ſiue qs matrēfamilias[b] aut p̄textatū[c] p̄textatāue aſſectau[d]erit: ſiue cui[e] pudicitia attētata eē dicet̄: ⁊ deniqȝ alijs plurimis[f] modis admitti iniuriam manifeſtum eſt. ¶ Patit̄ aūt qs iniuriā nō ſolum p ſemetipſū: ſȝ ēt p libos ſuos q̄s in p̄tāte[g] hȝ. ¶ Itē p vxorē ſuā[h] id eni magis p̄ualuit. Itaqȝ[i] ſi filie alicui[k] q̄ ticio nupta eſt iniuriā feceris nō ſolū filie noīe tecū iniuriaꝝ agi pōt: ſȝ ēt quoqȝ p̄ris ⁊ mariti noīe. ¶ Cōtra aūt ſi viro iniuria fcā ſit: vxor iniuriaꝝ agē nō pōt. Defēdi eni vxores a viris nō viros ab vxorib[us] equū ē. Sȝ ⁊ ſocer nurus noīe cui[us] vir in ei[us] p̄tāte ē iniuriaꝝ agere pōt. ¶ Seruis aūt ipſis quidē nulla iniuria[l] fieri itelligit̄: ſed dño p eos fieri uidet̄. nō tñ iiſdē modis qb[us] ēt p[m] libos ⁊ vxores: ſȝ ita cum qd atroci[n] cōmiſſū fuerit: ⁊ qd ap te[o] ad contumeliā dñi reſpicit[p]: veluti ſi qs alienū ſeruū atrociter verberauerit: ⁊ in hūc caſū[q] actio ꝓponit̄. At ſi qs ſeruo ꝯuiciū fecerit vl' pugno cū pcuſſerit nulla in eū actio dño cōpetit. Sȝ ſi cōi ſeruo iniuria fcā ſit equū ē nō ꝓ ea pte qua dñs[r] q̄ſqȝ eſt eſtimatōez iniurie fieri: ſȝ ex dñorū pſona: q: ipſis fit iniuria. ¶ Qȝ ſi vſufructus i ſeruo ticij eſt: ꝓprietas meuij eſt: magis[s] meuio[t] iniuria fieri itelligit̄. ſȝ ſi libo hoi q tibi bona fide ſeruit iniuria facta ſit nulla tibi actio dabit̄ ſȝ ſuo noīe is expiri poterit niſi in ꝯtumeliā tuā pulſat[us] ſit: tūc eni cōpetit ⁊ tibi[x] iniuriaꝝ actio. Idē ergo eſt ⁊ in ſeruo alieno bona fide tibi deſeruiēte: vt totiēs admittat̄ iniuriaꝝ actio: quotiēs i tuā ꝯtumeliā[y] iniuria ei facta eſt. ¶ Pena aūt iniuriaruȝ ex lege xij. tab. itroducta eſt pp mēbꝝ[z] quidē[a] ruptū talio[b] erat. ꝓpter os vo fractū nūmarie pene erant ꝯſtitute q̄ſi in magna[c] veteꝝ paupertate: ſed poſtea p̄tores pmittebāt ipſis q iniuriā paſſi ſūt eā eſtimare: vt iudex vel tanti ꝯdēnet q̄nti iniuriā paſſus eſtimauerit[d]: vel minoris ꝓut ei viſū fuerit. Sȝ pēa qdē iniurie q̄ ex lege xij. tab. itroducta eſt in deſuetudinē abijt: quā aūt p̄tores itroduxerūt: q̄ ēt honoraria[e] appellat̄ i iudicijs frequētat̄. Nā ſȝ gradū dignitatis viteqȝ hōeſtatē creſcit aut minuit̄ eſtimatio[f] iniurie: q grad[us] ꝯdēnatiōis ⁊ in ſeruili pſona nō imerito ſeruat̄. aliud in ſuo actore[g] aliō in medij actus hoīe[h]: aliud in viliſſimo vel cōpedito[i] ius eſtimatiōis ꝯſtituat̄. ¶ Sȝ ⁊ lex cornelia[k] q̄ de iniurijs loqtur ⁊ iniuriaꝝ actionē itroduxit[l]: q̄ cōpetit ob eā rē q: ſe pulſatū[m] qs verberatūue[n]: vl' domū ſuā vi itroitā eē dicat. Domū[o] aūt accipimus ſiue in ꝓpria domo qs hitaret ſiue in ꝯducta vel gratis ſiue hoſpitio recept[us] ſit. ¶ Atrox[p] iniuria eſtimat̄ vl' ex facto[q]: veluti ſi qs ab alio vulnerat[us] ſit vl' fuſtibus ceſus: vl' ex loco: vluti ſi cui in theatro vel in foro vl' in ꝯſpectu p̄toris iniuria fcā ſit: vl' ex pſona: veluti ſi magiſtrat[us] iniuriā paſſus fuerit: vl' ſi ſenatori ab humili[r] pſona iniuria fcā ſit: aut parēti pronoqȝ fiat a liberis[s] vl' a libtis. alr. n. ſenatoris ⁊ parētis pronīqȝ: alr extranei ⁊ humil' pſōe iiuria eſtimat̄. ¶ Nōnūq̄[t] ⁊ locus vulneris atrocē iniuriaȝ facit: veluti ſi in oculo qs pcuſſus fuerit. ¶ Parui aūt refert vtrum prīfāi. an filiofa.[u] tal' iniuria fcā ſit. nā ⁊ h atrox iniuria eſtiabit̄. ¶ In

a ¶ Fieret. niſi nocens erat. nam pecata nocentū nota eſſe expedit: vt ff. co. cū qui in prin.

b ¶ Matrēfamili. matrēfamilias dicim[us] que ē note auctoritatis ⁊ honeſte vite in domo ſua: vt. ff. de li. exhi. l. iij. §. ſi. ⁊. ff. de his qui ſunt ſui vl' alie. iu. l. nā ciuiū.

c ¶ Pretextatū. p̄texta genus eſt veſtis q̄ nobiliores ciues romani ſolebāt vti. vnde ſi alius q̄ꝑ cui permiſſuȝ erat deferebat in alicuius perſone certe ignominiam iniuriarum tenebat̄ illi quē inſectabatur.

d ¶ Aſſectat[us]. aſſectari ē frequēter ſeq ſic plerūqȝ. ſed attētare eſt blādo ſmōe pudicitiaȝ alicui[us] impetere: vt. ff. e. Item apō labeonē. §. aliud.

e ¶ Cuius. i. alicuius.

f ¶ Plurimis modis. q notant̄. ff. co. p totuȝ ⁊. C. eo. p totum.

¶ Patitur. Si ſit iniuria filio vel vxori alicuius: ēt pater maritus vel ſocer d' eaȝ pati vt habeat actionē iniuriarum. h. d. areti.

g ¶ In p̄tāte habȝ. ſi ille q iniuriam fecit ſcit eos eſſe in p̄tāte: licȝ ignoret in cui[us] p̄tāte alioqn nō: ſicut marito ſi mulierē viduam credat: vt. ff. e. l. cū qui nocētē. §. ſi.

h ¶ Per vxoē. vl' ſpōſam. vt. ff. e. item apud §. ſponſum quoqȝ.

i ¶ Itaqȝ. ſed ēt patris licȝ in p̄tāte patris eius nō ſit: vt. ff. e. l. i. §. itē.

k ¶ Cuius. ſ. femine.

¶ Seruis autē. Ex iniuria facta ſuo nō agit ſeru[us] ſȝ eius dñs ſi iniuria ſua fiat vel fuerat atrox iniuria. h. primo. Et p iniuria illata ſeruo cōi agit vterqȝ dñs habita diſtinctione dignitatis vtriuſqȝ. h. ſcdo. Et p iniuria facta libero hoi: ⁊ ſuo alienō q ſeruit nobis bona fide ſi facta fuerit in deſpectum meū cōpetit mihi actio iniuriaꝝ. h. d. arē.

l ¶ Nulla iniuria. q̄ꝑtum ad hoc vt agat. ſ. inſpecto iure ciuili. ſed ſic inſpecto iure naturali: vt. ff. e. cū qui. §. i. ⁊. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iu. l. iij. ⁊. ſ. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. §. ſi. q̄ ſunt cōtraria.

m ¶ Per liberos. i. filios.

n ¶ Atrocius. q̄ꝑ equum ſit.

o ¶ Et qd aperte. repete ⁊ cū idē cōmiſſuȝ fuerit. ⁊ qd ⁊c. ſi aūt nō in dñi ꝯtumeliā ſed ſerui tm̄: tñ adhuc nō dȝ mulcta relinqui a pretore: vt. ff. e. l. item apud labeonem. §. ſi quis ſic fecit.

p ¶ Dñi reſpicit. his duobus caſib[us] dño datur actio hoc eſt ſiue ad eius ꝯtumeliam fiat iniuria. ſiue ſeruus atrociter verberetur: ⁊ tūc dñs agit pp iiuriā ſeruo factam: nō tñ ſerui noīe q̄ñ ſeruo cōpetat actio. ſed in p̄mo caſu ſuo noīe ꝓ iniuria. ſ. ſibi cōmiſſa.

q ¶ Hunc caſum. nō ſoluȝ in ſuperiori caſu q̄ñ ad cōtumeliaȝ dñi facta eſt iniuria. accir.

r ¶ Dominus. immo ꝓ parte dñi: vt. ff. e. l. ſed nō eſſe ꝯtra. ſol. nō contradicit ſi recte intelligatur: nam quilibet aget ratione dimidie. ut ſi duo ſunt vnus nobilis alius ignobilis. ſi ſeruus eſſet totus nobilis ageret iniuriarum in. xx. nunc ergo aget in. x. ignobilis aūt ageret in. x. ſi eſſet tot[us]

y ¶ In contumeliaȝ. nec min[us] ipſe iniuriarum aget: iō in fructuario diſtigui oportet: ut. ff. e. l. itē. §. ſi liberum.

¶ Pena autem. Pena iniuriaꝝ eſt pecūiaria q̄nti fuerit eſtimata ⁊ per iudicē taxata q̄ eſtimatio ⁊ taxatio creſcit vel diminuit̄ ſm dignitatē ⁊ pſonarū ꝯditionē. h. d. areti.

z ¶ Membrum. puta manuȝ vel pedem.

a ¶ Quidem ruptuȝ. i. detruncatum.

b ¶ Talio. i. ſimilitudo ſupplicij: vt membrū pro mēbro.

c ¶ Magna. hec eſt rō nō ad proximū: ſed ad aliō qd erat pena talionis.

d ¶ Eſtimauerit. p ſacramētū taxatione iudicis.

e ¶ Sȝ pena. honoraria. ſa. ſ. de iu. na. gen. §. ꝓponebat.

f ¶ Eſtimatio. propoſita actione iniuriam pretoria que anno continuo tollit̄: ut. C. e. l. ſi non cōuitij. niſi in caſu vbi anno vtili datur vt. ff. qō me. cā l. ſi cum excep. §. poſt annum.

g ¶ Actore. i. caſtaldo.

h ¶ Homine. q mediaſtinus nauta dicit̄ vt. ff. nau. cau. ſta. l. i. §. ij.

i ¶ Uel cōpedito. i. in eo ſeruo q nullaȝ aliaȝ affert vtilitatem ſed tm̄ ligatus ſtat.

¶ Sed ⁊ lex. Lege cornelia de iniurijs tenet̄ qs etiaȝ in tribus caſibus hic ſpecificatis. ⁊ domus noſtra d' ēt conducta. h. d. are.

k ¶ Cornelia. iō ſic dicta quia cornelius ſilla prefect[us] ꝑus eā fecit: vt. ff. de accu. l. hos accuſare. in fine.

l ¶ Introduxit. ſcȝ dicta lex cor. in qua actione cōdemnatio fit eſtimatione iudicis non iureiur. in litem. ut. ff. e. in conſtitutionibus. Sed nunqd his caſibus q tres ſunt ex. l. cor. eſt perpetua hec actio: dicunt qu daȝ vt. M. q: ſic: cum oīs actio ex l. deſcendens ſit ppetua: vt. ſ. de perpe. ⁊ tēp. ac. in prin. ſed Jo. contra. dicit. n. ſemp eam ānō continuo tolli: ut. C. e. l. ſi nō ꝯuicij. Et no. q: his tribus caſibus eſt ciuilis aſ eſt vbiqȝ pretoria: cū a pretore ſit inducta: vt. ff. e. l. pretor.

m ¶ Pulſatum. ſine dolore.

n ¶ Uerberatum. ſ. cum dolore: ut. ff. co. l. lex cor. §. i.

o ¶ Domum. facit. ff. de his qui deic. vel eff. l. i. §. habitare.

¶ Atrox. Atrox iniuria eſtimatur ex qualitate facti loci ⁊ pſonaꝝ. h. d. areti.

p ¶ Atrox ideo atrox iniuria ab alia ſeparatur q̄ ſit minor vt per hoc magis puniatur: ut. ff. e. §. pena aūt. ⁊ facit. ff. e. l. pretor edict. §. atrocē. ⁊. §. pe. ⁊. l. vulneris. ⁊. l. ſequen.

q ¶ Ex facto. magis q̄ꝑ ex precio rei: vt. ff. de incen. rui. n. iu. l. pedius. §. i.

r ¶ Humili. que ſit humilis dic vt. C. de inceſ. nup. l. humilem.

s ¶ A liberis. quib[us] aduerſus parētes ⁊ patronos agere pmittitur ſi ſit atrox iniuria facta eis a parentibus ⁊ patronis: vt. ff. e. l. pretor edi. §. preterea. puta in oculo vel in ore. ut. ff. co. l. pretor. §. ſi. ⁊. l. ſequen.

t ¶ Nonnūq̄. ſ. aliq̄ñ: ⁊ ſic due negationes faciunt vnā affirmationē.

u ¶ Filiofa. niſi quia facta iniuria filio due actiones naſcūtur: ⁊ vtriuſqȝ exercitiuȝ competit patri: vt. ff. co. l. ſȝ ⁊ ſi vnius. §. filiofami. ⁊. l. pater. ſȝ facta iniuria patri non ideo filius aget.

¶ In ſumma. Ex qualitate iniurie pōt agi criminaliter ad eſtimationē: ⁊ ciuiliter ad cōdēnationē extra ordinē: in quo iudicio criminali nō pōt interuenire procurator niſi ꝓ illuſtri perſona. h. d. are.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſumma ſciendū eſt de oī iniuria cū qui paſſus eſt poſſe criminal'r agere[a] vl' ciuil'r. Et ſi quidē ciuil'r agaꝛ eſtimatione facta ſm q̄ iaʒ dictū[b] ē pena[c] reo īponitur. Si aūt crimīaliter officio iudicis extraordinaria[d] pēa reo irrogaꝛ. ¶ Hoc videlʒ obſeruādo q̄ zenoniana ↄſtitutio[e] introduxit vt viri illuſtres[f]: q̄q̄ʒ ſup eos ſūt: ꝛ p ꝓcuratores poſſint actionē[g] iniuriaꝝ crīal'r vl' pſeq vl' ſuſcipere: ſm ei⁹ rei tenoreʒ q ex ipſa manifeſtius apparet[h]. ¶ Non ſolū aūt is iniuriaꝝ teneꝛ q fecit iniuriā .i. q percuſſit: veꝝ ille quoq̄ʒ ↄtinebiꝛ q dolo fecit iniuriā vl' qui curauit vt cui[i] mala[k] pugno ꝑcuteretur[l]. ¶ Hec actio diſſimulatione[m] aboleꝛ: ꝛ iō ſi qs iniuriaʒ dereliq̄rit hoc ē ſtatī dū paſſus ē ad aīuʒ ſuuʒ nō reuocauerit[n]: poſtea ex pēitētia remiſſaʒ iniuriā ñ poterit recolere.

¶ De obligationibus que ex quaſi delicto naſcuntur[o].

SI iudex[p] liteʒ[q] ſuā fecerit[r] non ꝓprie ex maleficio obligatus videꝛ. ¶ Sʒ q̄ neq̄ʒ ex maleficio neq̄ʒ ex ↄtractu[s] obligat⁹ eſt. ꝛ vtiq̄ʒ peccaſſe aliqd intelligiꝛ lʒ ꝑ iprudentiā. ¶ Iō videꝛ[t] quaſi ex maleficio teneri ꝛ in quantum de ea re equū religiōi iudicātis uidebiꝛ pēaʒ ſuſtinebit. ¶ Itē is ex cuius cenaculo vel proprio ipſius vel conducto vl' in quo gratis habitabat[u] deiectū effuſūue aliqd eſt ita vt alicui noceret: quaſi ex maleficio obligatus intelligiꝛ. Ideo autē nō ꝓprie ex maleficio obligatus intelligitur q̄ plerūq̄ʒ qs ob alterius culpaʒ tenetur aut ſerui aut liberi. ¶ Cui ſimilis eſt is q ea ꝑte qua vulgo iter fieri ſolet id depoſitū[x] aut ſuſpenſū habet qḋ poteſt ſi ceciderit[y] alicui nocere: quo caſu pēa[z] decē[a] aureorū cōſtituta eſt. ¶ De eo vo qḋ deiectū effuſūue eſt: dupli quāti dānum datuʒ ſit cōſtituta ſit actio[b]. ¶ Ob hominē vo liberū occiſū q̄nquaginta[c] aureoruʒ pena cōſtituiꝛ: ſi is vero uiuat nocitūq̄ʒ ei eſſe diceꝛ quātum ob eaʒ reʒ equū iudici videtur actio[d] datur. ¶ Iudex eni cōputare dʒ mercedes medicis preſtitas ceteraq̄ʒ impendia que in curatione facta ſūt. Preterea operaꝝ quibus caruit aut cariturus ē ob id q̄ inutilis eſt factus[e]. ¶ Si filiuſfamilias ſeorſuʒ[f] a patre habitauerit ꝛ quid ex cenaculo eius deiectuʒ ef fuſūue fuerit: ſiue qd poſitū ſuſpenſūue habuerit cuius caſus periculoſus eſt: iuliano placuit in patrem nullā eſſe[g] actionē: ſed cū ipſo filio agendū eſſe: qḋ ꝛ in filiofamilias iudice obſeruandū eſt qui litē ſuaʒ[h] fecerit. ¶ Itē exercitor[i] nauis aut caupōe: aut ſtabuli de dolo aut fur

a ¶ Agere. ꝛ ſic tollitur vnū iudiciuʒ per aliud cū tñ vtrunq̄ʒ ſit ꝓductū ad vindictā: ut. ff. e. pretor. §. i. ꝛ. l. qḋ ſenatus. ſecus ſi alterum eſſet de re familiari: vt .C. q̄n ci. actio cri. pre. l. i. ꝛ iō ſi de iniuria atroci actū eſt: iniur. nihilomin⁹ pōt agi. l. acql. ad dānum ꝛ econuerſo. nec. n. in actione iniuriarū agitur ad dānum vt ad dānuʒ: ſed vt ad ↄtumeliam: ut. ff. e. l. item labeo. §. ſi quis verberato.

b ¶ Quod dictū eſt: ut. ſ. eo. §. pena in fine.

c ¶ Pena. ſ. pecuniaria actori danda. ac.

d ¶ Extraordinaria. ſ. capitis vel ſtat⁹ ſi iudici ſedeat. vel pecuniariam inferendaʒ fiſco. nō actori: ut. ff. e. l. fi.

e ¶ Cōſtitutio: ut. C. eo. l. fi.

f ¶ Illuſtres. hi ſunt q tm̄ noīe illuſtres ſunt ꝛ non dignitate. Illi aūt ſūt ſupra eos q dignitatē ꝛ admiſtratōeʒ hñt: ſupra quos nemo eſt niſi īpator. qḋ dic ut notaui ī auc. vt ab illuſtri. ꝛ q ſup eā digni. ſūt col. v.

g ¶ Actionē. i. accuſationeʒ. ꝛ eſt ſpāle. alſ ↄtra: ut. ff. ḋ pcu. l. lʒ. §. ad actiōes. ꝛ. ff. de pub. iudi. l. pe. §. ad crimen.

h ¶ Apparet. dic ergo hic caſum eius legis ſi vis.

¶ Non ſolum. Faciēs fieri iniuriā ita puniꝛ ſicut faciēs. h. d. aretinus.

i ¶ Vt cui. i. alicui.

k ¶ Mala. i. maxilla.

l ¶ Percuteret. lʒ vr̄ q̄ ex tali ↄſilio non teneaꝛ: ut. ſ. de ob. q̄ ex de. na. §. ope. i fi. §. ſed dic vt ibi diximus. Itē ar. ſ. mā. §. tua tm̄. ibi. q̄ nēo ex ↄſilio.

¶ Hec actio. Actio iniuriarū nō naſcitur niſi ab initio in aīo ſuo ad iniuriam reuocauerit. h. d. Vel ſic ſm gloſam. Actio iniura[illegible] nata tolliꝛ ſimulatione. h. d. are.

m ¶ Diſſimulatione. vt ſi riſi vel luſi vel comedi cum eo poſtea. Itē etiā tolliꝛ nudo pacto ipſo iure: ut. ff. ḋ pac. ſi tibi. §. quedā actiōes. ſed nūqd eſt nata ēt ſtatim facta iniuria an ita demū ſi dicat. ad animū reuoco. qḋ vltimū dixit Bul. vt dicunt. ſed certe īmo eſt nata ſtatī ex iniuria. nec. n. ex reuocatōe ad animū vel v̄bis talibus naſciꝛ hec actio. lʒ ex ↄtūelia: ut. ff. de pac. l. ſi vn⁹. §. pact⁹. Itē q̄n aboleret h niſi eēt nata. certe nullo mō: ut. ff. de iniu. ru. te. l. nā ꝛ ſi poſt defectū. ꝛ. ff. ḋ v̄. ob. l. decē.

n ¶ Nō reuocauerit. i. aboleuit. nō. n. opʒ dicere ad aīum reuoco lʒ ſufficit ſi remaneat iratus ꝛ ei nō recōciliaꝛ. Sed qd ſi in vltia volūtate in penitētia remittit quaſi coactus morte ꝛ poſtea ↄualet. nūqd renaſciꝛ? vr̄ q̄ ſic: ut ar. ſ. de dona. §. mortis cā. Itē q̄ coactus remiſit. vn̄ pretor ratū nō hʒ: ut. ff. qḋ me. cā. l. .i. ſed cōtradico q̄ fuit ſemel extincta vn̄ in perpetuū reſuſcitari non pōt: ut. ff. de ſol. qui res. §. areā. Itē pſumo q̄ perpetuo voluerit remittere. ſiue cōualuerit ſiue nō: nam alſ nō potuit bene penitere. pſumā ergo cū nō fuiſſe īmemorē diuine ſalutis: ut. C. ad. l. iul. repe. l. fi. Item eſt cōtra ad id qḋ hic dicit nuda voluntate tolli hanc actionē. ff. de neg. geſt. pōpo. ibi. Nam q̄n ꝛc. ſed certe ab initio tolliꝛ nuda voluntate ideſt ſimplicitate ꝛ vnius tm̄: ſed ſi ſemel ad animū reuocauerit nō remittiꝛ per nudam voluntatē lʒ ꝑ voluntatē nudā verbis vel pacto expreſſam ſic ēt ipſo iure vt dictū eſt p. l. ff. de pac. ſi tibi. §. quedam.

o ¶ De obligationibus. Quia de obligationibus ex maleficio diximus. ſequiꝛ de his que ex quaſi maleficio ſunt.

SI iudex. Totus iſte titu. diuidiꝛ in duas partes principales. Primo ponit caſus in q̄bus obligaꝛ ex quaſi maleficio. Scḋo qua actiōe his caſibus agatur. Scḋa ibi. In his aūt. ꝛ. h. d. Iudex q ꝑ imperitiā male iudicat facit litē ſuā ꝛ ex quaſi maleficio teneꝛ in q̄tum equū uidebiꝛ iudicāti. h. d. are.

p ¶ Si iudex. ſiue ſit pr̄famılias iudex ſiue filiuſfa. ſed quādo eſt filiuſfamilias pater de peculio teneꝛ in quātū fuit in peculio cū filiuſfa. litē ſuaʒ fecit: ut ita ſint duo ſpālia: ꝛ q̄ datur de peculio lʒ ſit quaſi maleficiū qḋ nō eſt alſ: ut. ff. de his qui deie. vel effu. l. i. §. ſi filius. Item q̄ inſpiciꝛ tp̄s quo fecit litē ſuā. in ↄdēnando lʒ alſ rei iudicate tp̄s ſpecteꝛ: ut. ff. de pecu. l. queſitū. ꝛ probaꝛ hoc. ff. de iudi. l. ſi filiuſfamilias. vel dic q̄ filius ↄueniꝛ: ut no. in. d. l. ſi filiuſfamilias.

q ¶ Litem ſuam. i. ↄtrouerſiā vel litigiū vt in id teneaꝛ ipſe in quo leſit aliquē ꝛ hoc q̄n per ignorantiā vel impitiam: ut. j. ſequitur. nā ſi dolo tūc nō habet locū hic titulus. ſed ex maleficio teneꝛ ꝛ fit infamis: ut. C. de pe. iudi. qui male iudi. l. fi. Sed nunqd hec oīa in arbitro locū habent. dicit Io. q̄ ſic: vt. C. de pac. ſi qs in conſcribendo. Alij contra cum poſſit pena peti tm̄ ꝛ nec ſententia valeat. ut .C. de arbi. l. i. ꝛ. l. ij. maxime ſm noua iura que loquuntur cuʒ eſt iuratum ab arbitro vel a partibus ſm que nihil eis erit preter ſacramentum vt in auc. de iudi. §. q̄ vero colla. vi. ſed certe ſentētia prima vera ē: nec ob. hec auc. q̄ nihil erit ei. i. arbitro. preter ſacramentū ꝛc. ſ. vt poſſit cogere partes ſuo ſtare iudicio uel eis. i. partibus. nam vocabit alteram ꝑtem per iuramentum. ſed ꝛ cōtra arbitrū nihilominus aget vt dictuʒ eſt ꝛ p actionē in factuʒ: ut. j. eo. §. fi.

r ¶ Fecerit. i. male iudicauerit.

s ¶ Ex contractu. vel quaſi.

t ¶ Ideo videtur. vt ſi dubitauit circa legē fuſiam canīnā durius punitur. ſi aūt i. l. illa gallus aqlius: mitius puniatur: ꝛ hoc q̄n nō fuit data pecunia iudici vel ꝓmiſſa. alſ graues pene ſeq̄renꝛ: ut. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. auc. nouo iure. ꝛ faꝛ ad hoc ff. de var. ꝛ extraor. co. l. fi. alſ. i.

¶ Item is. Ille ex cuius domo aliquid ꝓijcitur: quod alteri noceat ex quaſi maleficio obligaꝛ ad duplum eſtimationis damni: ꝓ homine vero libero occiſo eſt pena quinquagita aureorū: ſed ſi viuit ꝛ fuerit ſibi nocitum tenetur in q̄tū iudex extimauerit. Qui vo hʒ ſupra viam aliqḋ appenſuʒ qḋ poſſit alteri nocere tenetur pena. x. aureorum. h. d. vſq̄ʒ ad. §. ſi filiuſfami. areti.

u ¶ Habitabat. hoſpes plane nō teneꝛ. lʒ is qui hoſpitiuʒ dederit: vt. ff. de his qui deie. vl' effu. l. i. §. pe.

x ¶ Id depoſitum. lʒ ipſe nō depoſuerit.

y ¶ Si ceciderit. non enim expectatur vt noceat.

z ¶ Pena. preſtanda.

a ¶ Decem aureoꝝ vel ſolidorum: vt. ff. de his qui deie. vel effu. l. ſi vo. §. pretor. ꝛ. §. fi. ꝛ tunc dicas actionem in factum fore annuam: ut. ff. de popu. act. l. fina.

b ¶ De eo eſt. actio perpetua que heredi daꝛ: ſed in heredē nō daꝛ: ut. ff. de his q deie. vel effu. l. ſi vo. §. hec aūt actio.

c ¶ Quinquaginta. ꝛ ideo certa pena ſtatuitur: q̄ nō poteſt eſtimatio liberi corporis fieri: ut. ff. ad. l. rho. de iac. l. ij. §. ii. ꝛ competit hec actio intra annum. ꝛ nec heredi nec in heredem datur cum ſit penalis ꝛ popularis que prius datur ei cuius magisītereſt: ut. ff. de his qui deie. vel effu. ſi vo. §. que autem.

d ¶ Actio datur perpetua ſibi. ſed alij puta heredi ꝓ eo ſi mortu⁹ eſt annalis daꝛ: ut. ff. de his qui deie. vel effu. l. ſi vo plures. §. hec aūt actio.

e ¶ Factus eſt. q̄ difficilimū eſt eſtimare futuras opas.

¶ Si filiuſfamilias. Si ex cenaculo filij habitantis ſeorſum a patre aliqd fuerit ꝓiectum: uel aliquid fuerit appenſum: uel fecerit litem ſuam pater non tenetur. h. d. areti.

f ¶ Seorſum. i. ſeparatus a patre.

g ¶ Nullā eſſe ēt de peculio: ut. ff. de his qui deie. vel effu. l. i. §. ſi filius.

h ¶ Suam fecerit. i. ſine patre habitauerit. alſ pater de peculio tenetur: vt. ff. de iudi. ſi filius. ſm Io. vel dic idem tenetur ipſe filius ſiue habitet uel non habitet cum patre: ſed etiam ſm azo. pater hic tenetur de peculio vt dictum eſt per. l. ff. de his qui deie. vel effu. l. i. §. ſi filius. filio vo cōdemnato ꝛ ibi pater tenetur de peculio cum videatur quaſi contrahi cum filio per ſententiam. vt. ff. de noxa. actio. l. ꝛ ſi condemnatus. ꝛ. ff. de pecu. l. iij. §. idem ſcribit.

¶ Item exercitor. Pro furto vel dolo cōmiſſo in naui: vel in ſtabulo vel in caupona tenentur dn̄i eorum ex quaſi maleficio ſi dānuʒ datū fuit ꝑ aliquē cuius opa vtanꝛ. Et ex quaſi maleficio agiꝛ actione in factum que non tranſit cōtra heredē. h. d. are.

i ¶ Item exercitor. quid ſit? dic vt. j. qḋ cū eo. §. ii.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

to: qd̄ in naui aut caupona aut ſtabulo factū erit quaſi ex maleficio[a] teneri videtur: ſi modo ipſius nullū eſt maleficiū: ſed alicuius eorum quoꝝ opa nauē aut cauponam aut ſtabulū exerceret. Cū enim neqꝫ ex maleficio neqꝫ ex ꝯtractu[b] ſit aduerſus eū cōſtituta hec actio: ⁊ aliquatenus[c] culpe reus eſt q: opera maloꝝ hoīuꝫ vteretur: ideo quaſi ex maleficio teneri vr. ¶ In his aūt[d] caſibus in factū actio ꝯpetit q̄ heredi[e] quidē datur: aduerſus[f] heredē autem nō cōpetit.

¶ De actionibus[g]. Rubrica.

Superēſt[h] vt de actionibus loq̄mur. ¶ Actio autem[i] nihil aliud[k] eſt q̄ꝫ ius[l] perſequendi[m] in[n] iudicio qd̄ ſibi d̄betur[o]. ¶ Omnium autem actionum quibus inter

a ¶ Ex maleficio. ſ. actione in factum in duplū: vt. ff. nau. cau. ſta. l. fi. ⁊ . ff. fur. aduer. nau. cau. l. fi. Itē eſt ⁊ alia infactū actio q̄ ē ex eo ꝯtractu d̄ recepto. vt. ff. nau. cau. ſta. l. i. in prin. b ¶ Ex cōtractu. vel quaſi.
c ¶ Aliquatenus culpe reus. facit. ff. ad. l. agl. ſi ſeruus ſeruū. §. ꝑculus ⁊. ff. fur. aduer. nau. cau. ſta. l. i. §. pe.
d ¶ Autē caſibus. ſ. ſupradictis oib⁹.
e ¶ Que hedi. patienti iniuriā. ſꝫ in caſu de ſuſpēſo nō daṫ hēdi vt dixim⁹. ſ. e. §. hoīeꝫ. ⁊ no. hic dr̄aꝫ inter actionem ex maleficio ⁊ quaſi. nā vbi ē ex maleficio: ſi plr̄es ſunt quilibet inſolidū cōuenitur. ſꝫ ſecus in hac actione ex q̄ſi maleficio: vt. C. d̄ cōdi. furti. l. i. ⁊ ff. nau. cau. ſta. l. i. ⁊. l. fi. §. ſi plr̄es. Itē ī actiōe ex maleficio vn⁹ ſoluendo non liberat aliū: ſed in hac ſic: vt. ff. nau. cau. ſta. l. iꝫ. §. poſſum⁹. Itē furi nō ꝯceduṅ actiōes ex maleficio: vt. ff. nau. cau. ſta. l. ſed ⁊ ipſi. ſꝫ in actiōe ex q̄ſi maleficio ꝯcedūṫ: vt. d. §. poſſum⁹. daṫ ēt hec actio nō cōceſſa: vt. ff. de his q deic. vel effu. l. ſi d̄o plures. §. cū aūt. Itē hec generalius dātur heredibus actoꝝ vt hic q̄ꝫ ille q̄ ſūt ex maleficio: vt. ī. de ppe. ⁊ tēp. actio. §. ſꝫ heredibus.
f ¶ Aduerſus hēdē: ut. ff. de iudi. l. iuſ. ait. ⁊. ff. nau. cau. ſta. l. fi. §. pe.
g ¶ De actionibus. Iō ponit in plurali. q: plures actiones ſunt: vt. ī. e. ꝑ totū. ſed cum ſint plures q̄re in ſingulari numero diffiniṫ: vt. ī. e. §. i. rn̄. lꝫ ſit numerus ſingularis tn̄ ponitur vt genus: vt in alijs diffinitōibus ꝯtingit. ⁊ ſub ſe cōtinet oēs actiōes. Itē quare non dixit de agendo: rn̄. q: illud eſt facti. hoc iuris. ⁊ cōtinuari poteſt vt dixit glo. ſ. in Rubri. de obligationibus. quā ſequitur. Bal. hic.

Supereſt ut de actionibus. Totus iſte tit. diuidiṫ in tres partes principales. Primo poniṫ ꝯtinuatio iſtius ti. ad precedentes materias. Secūdo diffinitur actio. Tertio poniṫ diuiſio oīum actionū. Scd̄a ibi prope principiū. Actio aūt nihil. Tertia ibi. Oīum aūt actionū. Iſta d̄o tertia principalis ſubdiuiditur in ſex prout ī hoc ti. ponunṫ ſex diuiſiones actionū: quas enūerat ꝑ ordinē glo. magiſtralis in. §. ꝑterea. in glo. i. ⁊ ibi glo. addit alias ſex diuiſiones actionum: que ponunṫ in alijs locis extra hūc ti. ibi videbimus. Iſtud principiū vſqꝫ ad. §. oīum. nō ſūmaṫ: q: iperatoꝛ diffiniēdo ꝓcedit: nec pn̄t diffinitiōes breui⁹ ſūmari. Iaſon.
h ¶ Supereſt. ſed quid ſupereſt: rn̄. forma: vt. ſ. de iure na. §. fi. vl̄ dic q̄ ſ. tractatū eſt de obligationibus quaꝝ filie ſūt actiōes: vt. ff. de procu. l. lꝫ. §. ea obligatio. ⁊. ſ. de uerb. ob. in prin. ideo de filia poſt matrem ponit quaſi ordine ſucceſſorio.
i ¶ Actio autē nihil. Nota q̄ actio q̄nq̄ꝫ pro ꝯctu ponitur: ut in auc. d̄ nō alie. §. ſi minus. in fi. ⁊. C. de ſacro ſanc. eccle. auc. hoc ius porrectum. ⁊ de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. iij. §. ſciendum. circa mediū. q̄nq̄ꝫ pro accuſatione criminali: vt. C. q̄n ci. actio cri. pre. l. i. q̄nq̄ꝫ pro iure agēdi vel perſequēdi: vt hic ⁊. ff. e. nihil. Itē no. q̄ illud qd̄ de actione hic diciṫ voluit pla. dicere de cā. ſ. q̄ cā ſit actio: ut ſicut apud dialecticos dr̄ argumentū qd̄ ex ꝓpoſitione aſſumptōe ⁊ cōcluſiōe ꝯſiſtit: nō tn̄ ꝯcluſio. ſic apud legiſtas actio cā agendi dr̄. ut ſi dicā ꝯuenio te ad. x. q: uēdidi tibi equum pro. x. ſit idē ac ſi dicerē. ago contra te actione ex vē. ſed azo. dicit q̄ verū eſt aliud eſſe cām ⁊ aliud actionē. nam obligatio eſt cā ⁊ mater actionis: ut. ff. de procu. l. lꝫ. §. ea obligatio. ſicut ergo aliud eſt obligatio ⁊ aliud eſt actio. ſic aliud eſt cā ⁊ aliud eſt actio. Item q: uendidi eſt factū ſed actio eſt ius. ut. ff. de cu. fur. l. cōſilio. §. fi. ⁊ hic. Item poteſt eē q̄ uēdidi ⁊ nō competit mihi actio q: mihi ſolutū eſt vel q: remiſi. vn̄ hec v̄ba. q: uēdidi nō ſunt actio. Itē noīa certa actionum ſunt a iure inducta ut ex ēpto ⁊ ſimiles. nec hoc eſt inductum vt cā ſit actio. ſi quis ergo hoc velit dicere non pōt: cum lex non dicat. vt. ff. de ſupel. le. l. labeo. in fi. l. Itēꝫ ſi cā eēt actio fruſtra diceret lex mutari actiōis nomē: cū agitur d̄ dolo patroni ul' parentis vel ſiſium pſonarum de quoꝝ dolo nō agiṫ per actionē d̄ dolo ſed per actionē in factum. nā ad qd mutareṫ nomē cū tn̄ cā maneret eadēꝫ cū eſſet ius in ſola cauſa. Concludo ergo ⁊ dico q̄ aliud eſt cā ⁊ aliud eſt actio. Item lꝫ dixerim q̄ nomina ſunt actionū ex empto ⁊ ſilēs. caue tibi q: non ſunt actiones ſed actionū nomina ſicut hec dictio hō nō eſt homo ſed ſignificat hominem.
k ¶ Aliud eſt. patet ergo q̄ olim aliud erat. erat. n. conceptio verborum formata a magiſtratibus: vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. deinde ex his. ⁊. §. omnium. vn̄ formula vulgaris dicebatur: vt. ff. de fur. l. ſi ꝑius nauē. ſꝫ hodie hec ſolēnitas eſt ſublata: ut. C. de formu. ⁊ impe. l. i. ⁊. ii. ⁊ etiā circa interdicta eſt ſublata hmōi ſolennitas: vt. ī. de interdic. §. fi. ſed que erat olim dr̄a inter actionē ⁊ interdicta. nā ⁊ interdicta erant verborū ꝯceptiones: ut. ī. de interdi. in prin: rn̄. vt dicemus ibi. at hodie nulla eſt differētia inter interdicta ⁊ actiones: cum interdictum nihil aliud ſit q̄ actio pretoria. vt. ī. de interdi. §. fi.
l ¶ Quāuis. ſ. ciuile vbi actio eſt ciuilis. uel ꝑtoriū vbi actio pretoria eſt nam ciuiles actiones ⁊ pretorias dico hic diffiniri. Itē no. q̄ actio eſt ius quo pſeq̄mur. ſꝫ obligatio ē ius pp qd̄ perſequimuṙ. Et ſi q̄raṫ qd̄ ſit iſtd̄ ius vel naturale vel ciuile vel pretoriuꝫ vel gētiuꝫ: rn̄. q: ciuile vel ꝑtoriū vt īnō diximus. nec facias magnā vim ibi: q: cum multas hēat ſignificationes hec dictio ius: vt. ff. de iuſt. ⁊ iu. l. pe. ⁊. fi. hoc eſt ēt vnū d̄ ſignificatis ei⁹ vt dicaṫ ius agēdi vel perſequēdi. Sed quero ad cui⁹ dr̄aꝫ poniṫ in diffinitiōe ius cū ſingula mēbra poſita in diffinitione habeāt ſuū miniſteriū: rn̄. ſm. M. q̄ ad dr̄aꝫ reꝝ corporaliū hic pōit. vt dr̄et intelligere q̄ actio ſit res corpalis. qd̄ verū ē: vt. ſ. d̄ re. cor. ⁊ incor. §. i. vel melius dicas ad dr̄iam officij iudicis q̄ non eſt actio: vt. ff. de mino. q̄ ſi minor. §. fin. lꝫ. M. dicat q̄ offm̄ iudicis ē actio. ⁊ eſt ꝓ eo qd̄ diṫ. l. in actione iniur. fieri eſtimationeꝫ iudicis offō: vt. ſ. de iniur. §. pēa aūt. ⁊. §. in ſūma. ſꝫ certe actio iniur. eſt actio cui inheret offm̄ iudicis: non tn̄ illd̄ offm̄ eſt actio ſꝫ in facto potius hoc cōſiſtit. ius. n. petendi per actionē mihi cōpetit qd̄ per officiuꝫ iudicis mitigaṫ. Sed qd petā: rn̄. qd̄ eſtimauero. nam debeo eſtimare lꝫ iudex poſſit refrenare. eſt tn̄ quoddā aliō officium qd̄ vicē ſuſtinet ⁊ obtinet actionis ut dicemus. ī. e. §. preterea. in fi.
m ¶ Perſequēdi. hoc dr̄ ad dr̄iaꝫ exceptionū q̄ danṫ reis ꝑ quas ſe d̄fendūt. ſicut eni actiones ſunt arma actoꝝ: ita exceptiones ſunt arma reoꝝ: ut. ff. de exce. l. ii. in pn̄. §. illud. n ¶ In iudicio. h. d. ad dr̄iam coꝝ q̄ fiunt ēt licite ⁊ ex iudiciū nō tn̄ ſunt actio. ut ſi nocturnū uel diurnū furē uel militē deſerentē militiam qs capiat: vt. ff. ad. l. agl. l. iiii. ⁊. C. q̄n lꝫ vni. ſiueiu. ſe. vin. l. i. ⁊. ii. Item ⁊ ꝓp debitorē fugitiuū quē cape poſſumus: ut. ff. de his q̄ in frau. cre. l. ait. ꝑtoꝛ. §. ſi debitorē. lꝫ quidā exponāt. l. illam. ibi q̄ captus fuit auctoritate iudicis.
o ¶ Debetur. hoc duobus modis exponiṫ. ſ. ad dr̄iam realis actiōis ſm azo. ⁊ ita ſtricte accipitur hec diffinitio ꝓ pſonali actione tn̄ ſicut accipiṫ. ff. e. l. actio in pſonā. alr̄ largi⁹ ut ēt realē ꝯtineat non tn̄ offm̄ iudicis: ut. ff. e. l. actionū genera. q̄nq̄ꝫ largiſſime ut ēt iudicis offm̄ ꝯtineat illud. ſ. qd̄ eſt loco actionis: ut ꝑ qd̄ reſtitutio minoꝝ petiṫ: ut. ff. e. l. actionis uerbo. uel ponunṫ hec uerba ad dr̄iaꝫ criminaliū actionū per quas nō pſequoꝛ mihi debitū ſed ad vindictā: ⁊ ſm hoc realē actionē dicas diffiniri hic. lꝫ. n. non ſit obligatus q realr̄ teneṫ: ut. ī. e. §. i. ibi. Aut cum eo qui nullā ⁊c. veꝝ eſt pſonalr̄. groſſe tn̄ pōt dici q̄ ſit realr̄ obligatus. Et facit ꝓ hoc ut ēt realis hic diffiniaṫ: q: uerbum debere ⁊ ad actionem ī rem ⁊ ad actionē in pſonaꝫ refeṙt: ut. ff. de uer. ſig. l. pecunia. §. fi. Itē facit qd̄ ēſt in diffinitione uerbū pſequēdi qd̄ eſt cōe tā ad realē q̄ ad pſonalem actioneꝫ: ut. ff. e. l. actio in pſonam. Itē facit. ī. e. l. i. in prin. ubi actio realis ſpēs eſt actionis ſicut pſonalis. ⁊ ita large accipias hoc uerbuꝫ debeṫ. ſed in ſtricta ſignificatione uerbi huius debere: tn̄ alienū ⁊ nō meū mihi debetur. vnde pſonalis obligatio tn̄ diffiniri vr̄: ut. ī. e. §. ſic itaqꝫ. ⁊. ſ. de le. §. ſed ſi rem. ſꝫ certe q̄nq̄ꝫ ago etiā ad id qd̄ nō mihi debetur: ut. C. de pac. l. ſi pacto quo penam. nam ibi non ago ad id qd̄ nō eſt debitū: ſed ad id qd̄ ex nudo pacto ꝯuenit. ſed certe ⁊ illud naturalr̄ erat debitum qd̄ nudo pacto debebatur: ut. ff. de fideiuſ. l. fideiuſſoꝛ. uel non agitur ibi ad id quod nudo pacto debetur: ſed ad id quod vere debetur. ſed preterea eius ꝯſequitur id qd̄ nudo pacto debetur: ut. ff. de uer. ſig. ſi cui. Item oppono de popularibus actionibus. nam in eis nō dr̄ debitū ⁊ tn̄ petiṫ: ut. ff. de popu. ac. l. pe. ſed non obſtat q: ſaltē poſt lit. ꝯte. debeṫ. uel dic q̄ ⁊ ſibi debitum proſequitur. nam cum toti populo ſit debitū ergo ⁊ ſibi. Itē oppono de actione iniuriarum q: non dr̄ eſſe in bonis vt. ff. de iniur. l. iniuriarū. Itē non ad debitū ſed ad uindictam ꝯpetit ut. ff. de col. bo. l. ij. §. emancipatus. ⁊ tn̄ eſt actio. rn̄. non eſt in bonis ut tranſeat ad hr̄des: ut. ff. ad. l. fal. l. penalis. Item lꝫ detur ad vindictam tamē pōt deberi mihi pp id quod eſt in eſtimatiōe vindicte: uel in alteram vindictam. Item opp. de pe. he. Itē de actione de peculio. nā in his agitur etiam anteq̄ ſit penes poſſeſſorem uel anteq̄ ſit in pecu. ut. ff. de pe. here. l. iiij. ⁊. l. ſi quo. ⁊. ff. de pecu. l. queſituꝫ. in prin. ⁊. ff. de li. le. l. ſi qs reū. §. idē. ſꝫ dic eſſe ſubaudiendum hic. uel deberi ſperaṫ. uel dic q̄ q̄n fuit actio propoſita. ſ. efficax tn̄ pro eo qd̄ tunc erat penes poſſeſſoreꝫ vel in peculio. ⁊ poſtea cū agebatur catenus ⁊ actionis efficatia creſcebat: cum uniuerſalis uel in aliquo vniuerſo fuit petitio: ut. ff. de iudi. l. ſolemus. Itē opponiṫ de actionib⁹ quas intēdunt aliqui ꝓ alijs vt procuratoꝛ ⁊ tutoꝛ ⁊ prelatus ⁊ ſimiles. nam agunt ⁊ tn̄ nō ſibi debitū petūt. ſed dic q̄ q̄ſi dn̄i ſunt: vt. ff. ꝓ emp. l. q fundū. §. ſi tutoꝛ. uel dic ſibi. i. ei cui actio cōpetit debetur q̄ intenditur: vel ſubauditur qd̄ ſibi debetur vel ei cuius noīe agitur. huius alternatiue: ſecunda pars eſt vera.

¶ Omnium autem actionum. Prima diuiſio actionū ē q̄ reſpicit cām materialem: q: quedā actiones ſunt reales quedā pſonales: quedā cāꝫ mixtā habētes. Et iſta pars durat vſqꝫ ad. §. ſed iſte. Scd̄a diuiſio eſt que reſpicit cāꝫ efficientem: quia quedā ciuiles: quedā pretorie. ⁊ durat vſqꝫ ad. §. ſe. Tertia ē reſpiciens cām finalē. q: quedā ſunt rei pſecutorie: quedā penales: quedam mixte rei ⁊ pene. ⁊ durat vſqꝫ ad. §. oēs. Quarta eſt inſpiciens cām formalem. q: quedaꝫ dantur ad ſimplū: quedā ad dupluꝫ quedā ad triplū. vſqꝫ ad. §. actionū. Quinta eſt reſpiciens cām ſinalem. q: quedā ſunt bone fidei: quedam ſtricti iuris: ibi vſqꝫ ad. §. ſunt preterea. Sexta eſt reſpiciens pſecutionis effectū: q: quedam ſunt perſecutorie ſolidi quedā non ibi: vſqꝫ ad finem. ut ſequitur Bal. hic. ⁊. h. d. hec prima pars. Actionū alique ſunt reales aliq̄ ſunt pſonales. pſonalis eſt q̄ pſupponit debitorem obligatū. ſed realis nō: ⁊ iō ꝯtra cuꝫ ꝯpetit q: poſſidet. h. d. Et diuiditur in duas partes. Primo diuidit: Scd̄o membra declarat. Scd̄a ibi. Namqꝫ. nam totus iſte titulus ꝓcedit Per diuiſiones actionum. h. d. ꝯtinue.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Inter aliquos. vꝫ innuere ꝙ alie actiones ſunt q̄ corā alijs iudicibus ꝓponūtur: ſed non eſt verū. b ¶ Iudices ſcꝫ ordinarios vel delegatos.
c ¶ Arbitros. ſ. cōpromiſſarios. nā ⁊ apud eos actiones proponēde ſunt vt hic ⁊. ff. de arbi. l. i. Eſt aūt libellus offerēdus: vt. C. de arbi. l. cuꝫ añ. §. lꝫ. circa fi. ſed ꝯtra pla. C. ꝺ epiſ. ⁊ cle. auc. generalr. ad qꝺ rñ. qꝛ ibi nō de libelli oblatōe loquit: ſed remiſſione cautionis q̄ cōſenſu priuꝫ fieri nō poteſt: vt. ff. de fer. l. i. i. rñ.
d ¶ De quacunqꝫ re. generaliter accipe verbum rei: vt. ff. ſi cer. pe. l. i. in fi. nā pro corporalibus ⁊ incoꝛ. competūt actiones vt. ī. e. §. pri. ⁊. §. ij. ⁊. ff. ſi ſerui. ven. l. i. ⁊. ij. in prin.
e ¶ Sūma. i. pria quo ad tractatū. vel ſumma. i. breuis. breuioꝛ. n. eſſe nō pōt ꝙ bimembris ſicut iſta ē. Sꝫ oppo. ī. e. §. quedaꝫ. Et rñ. qꝛ ⁊ ille ſunt reales qñ ad res agit. Item in perſonā qñ ad pſonales pſtatōes agit. imo ēt ſi ſimul agatur nō tñ egredit hanc diuiſionē cum ſint in rē ⁊ in pſonā. ni ſi. n. ſic exponerēt: iā multe inuenirent breuioꝛes: vt. ī. e. §. alie. ⁊. §. actōuꝫ. ⁊ alie q̄dā diuiſiōes q̄ breuioꝛes fuenirent.
f ¶ Aut. n. i rē ſunt. id ē i rē dñr qꝛ rē ꝯcomitāt vt. ff. ꝺ pub. l. ſpatores. ⁊ in perſonā qꝛ nō recedant a pſona obligati vl' heredis eius cuius eadē eſt perſona. vt. ff. eo. l. actionū genera. §. i. ⁊. ij. ⁊ in auc. ꝺ iureiur. a mo. p. i pn. col. v.

aliquos[a] apud iudices[b] arbitroſue de[c] quacunqꝫ re q̄rit: ſūma[e] diuiſio in duo genera deducitur: aut[f] enim in rez ſunt: aut[g] in pſonā. ¶ Nāqꝫ agit vnuſqſqꝫ: aut cū eo qui ei obligat[9] eſt: vl' ex cōtractu vl' ex maleficio: quo caſu ꝓdite actōes ſūt in pſonaz: p[h] quas actor itēdit aduerſariuz ei dare[i] aut[k] facere oportere ⁊ alijs quibuſdā modis[l]: aut cū eo agit qui nullo iure[m] ei obligatus eſt: mouet tñ alicui de aliqua re controuerſiā quo caſu ꝓdite actōes in rez ſunt: veluti ſi rē corporalē poſſideat[n] quiſqꝫ: Ticius ſuā eē affirmet: poſſeſſor aūt dñꝫ eius ſe eē dicat[o]. nā ſi ticius ſuā eſſe intēdat: in rem[p] actio eſt. ¶ Eque[q] ſi agat[r] ius ſibi eſſe in fundo forte vel edib[9] vtēdi fruendi: vel p funduꝫ vicini eundi agēdi: vl' ex fundo vicini aquā ducēdi: in rē[r] actio ē. ¶ Eiuſdē generis[t] eſt actio de iure p̄dioꝝ vrbanorū: veluti ſi agat ius ſibi eſſe altius[u] edes ſuas tollēdi ꝓſpiciēdiue vel ꝓijciēdi aliqd: vl' immittēdi tigna in vicini edes. ¶ Econtra[x] quoqꝫ de vſufructu ⁊ de ſeruitutibus p̄dioꝝ ruſticoꝝ. ¶ Itē p̄dioꝝ vrbanoruꝫ inuicē quoqꝫ ꝓdite[y] ſunt actiones vt ſi qs intēdat ius nō eſſe aduerſario utēdi: fruēdi: eūdi: agēdi: aquā ue ducēdi. Itē altius[z] tollēdi ꝓſpiciendiue. vel ꝓijciendi: immittēdi. ¶ Iſte quoqꝫ[a] actiōes in rē ſunt ſꝫ negatiue. Nō genus[b] actōis in controuerſijs reꝝ corporaliū proditū nō eſt. nā in his[c] is agit qui non poſſidet: ei v̄o q poſſidet[d] non eſt actio prodita p quā neget[e] rē actoris eē. ¶ Sane vno quoqꝫ caſu[f] q poſſidet nihilomin[9] is actoris ptē obtiet

g ¶ Aut. hic reſpicit aliud aut qꝺ ē. ī. e. Aut cum eo ⁊c.
h ¶ Per quas. ſ. perſonales actiones.
i ¶ Dare. cū datio ē in obligatione: vt. ff. de. v̄b. ob. l. ubi aūt nō. §. fi.
k ¶ Aut facere oportere. cū factū ſit in obligatione. vt ſi ꝓmiſiſti ſcribere librum qꝺ petitur actione ex ſtipulatu. vt. ff. ꝺ v̄b. ob. in prin.
l ¶ Modis. i. ex quaſi contractu ⁊ ex quaſi maleficio. nec. n. de his. ſ. dixerat qꝺ reprobatur. qꝛ ex quo dixit de his que ſunt ex contractu vel ex maleficio p ꝯñs de his que ſunt ex quaſi cōtractu. ⁊ ex quaſi delicto: vt. ſ. ꝺ ob. que ex q̄ſi ꝯtrac. in prin. ⁊. ſ. ti. i. in prin. vel dic oīa iſta. ſ. eē cōprehenſa. ſed ſunt ſupradicta intelligenda vbi preciſe agebatur ad dandū vel faciēdū. hic aūt qñ nō p̄ciſe ſꝫ ſub alternatiōe. vt hoc. aut illud. ſꝫ ⁊ hoc reprobat: qꝛ. ſ. nō dixit ꝙ p̄ciſe qd fieret. dic ergo hic de condi. fur. loq. q̄ eſt pſonalis. nō tñ ex cōtrac. vel ex quaſi. vel ex maleficio vel quaſi: ſed ex varijs figuris cauſarū oritur: vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. i. in prin. Itē de interdictis oībus pōt dici ꝙ oīa ſunt perſonalia: vt. ff. de interdi. l. i. §. fi. nō tñ iure ordinario. ſed extraoꝛdinario ſunt itroducta. vñ nō cōtinēt ſub hac diuiſione ex contractu vel quaſi: vel ex maleficio vel quaſi ex delicto: tamen pp delictum qñqꝫ dant vt in interdicto vñ vi pōt videri. qñqꝫ non: vt i iterdicto ꝙ vi aut clā. qñqꝫ ꝯtra cuꝫ q nō fecit opus ſed factū habꝫ datur: vt. ff. qꝺ vi aut clā. l. iij. §. ⁊ clā. ⁊. l. cōpetit. ⁊ vt breuiter dicā ille tertius articulus q dr. ff. e. l. i. in prin. ex varijs figuris ⁊c. eſt qꝺ hic dr ⁊ in alijs qbuſdam.
m ¶ Iure. No. hic ꝙ ille qui rē meam tenet non ē mihi iō obligat[9]. ſed rōne poſſeſſionis cū poſſū ꝯuenire: vt. C. de alie. iu. mu. ca. fac. l. i. Sed oppono teneris mihi ad rē reſtituēdā. ergo es obligatus. rñ. non eſt verum: qꝛ tenet duob[9] modis accipitur. nā ſi dicas teneris iō qꝛ ex natura actionis ſis mihi obligatus. falſū eſt. ſi vero dicas teneris: qꝛ per officium iudicis dꝫ tibi neceſſitas imponi vt reſtituas: verū eſt: vt. ff. de rei ven. q reſtituere. ⁊ ſi hoc mō accipiat teneris. ergo es obligatus: nō ſeqtur.
n ¶ Poſſideat. No. in actiōe in rē ex pte actoris alterum duorū debere interuenire. ſ. dñium: vt. ff. de rei vendi. in rē. ⁊ hic: vel quaſi dñiuꝫ vt in ēphitheota: ſuperficiario: ⁊ in bōe fidei ēptore ⁊ ſimilib[9]: vt. ī. e. §. alie. ⁊. ff. ſi ager vec. vel emphi. l. i. §. fi. ⁊. l. ij. ⁊. iij. ⁊. ff. de ſuperficiebus. l. i. in fi. ⁊. rñ. ⁊. §. quod ait. Item ex parte rei ſimiliter duorum alterum. ſ. poſſeſſio vel quaſi: vt qꝛ dolo deſierat poſſidere: vt hic ⁊. ff. de inter. ac. qui ſeruū. §. iniurie. ⁊ de noua. electio. §. i.
o ¶ Dicat. hoc non eſt neceſſe probare vel dicere. ſed ex voluntate dr hoc vt. C. de edē. qui accuſare. ⁊ de rei ven. l. fi. ⁊. ī. de interdi. §. cōmodū.
p ¶ Rem. corporalem. bene reꝫ dicit corporalē: qꝛ incorporalia nō vendicātur: ff. de rei ven. l. vendicatio.

¶ Eque ſi agat. Supra. §. proxi. ponit de actionibus in rē ꝓ rebus corpalibus: nunc ꝓ rebus incorporalib[9]. ⁊ ſunt due actiones ꝯfeſſoria: ⁊ negatoria. Et diuiditur iſte. §. in duas ptes. Primo ponit ꝺ actione ꝯfeſſoria que intētatur ꝓ ſeruitute conſtituta conſeruanda vel ꝓ cuſtodiēda. Secūdo pōt ꝺ actione negatoria que competit dño negando aduerſario ſuo ius eē ſeruitutis ⁊ ſic competit ꝓ libertate. Secūda ibi. Ecōtra quoqꝫ. Iteꝫ totus iſte. §. ſex facit. Primo ponit exēplū de cōfeſſoria que datur ꝓ ſuitute pſonali. Scꝺo dat duo exēpla ꝺ cōfeſſoria ꝓ ſeruitute reali ruſtica. tertio ponit exēpla ꝺ ſuitute reali vrbana. quarto ponit plura exēpla de negatoria. quinto ponit drīam inter ſeruitutes reales: que ꝯpetunt ꝓ rebus corporalib[9]. ⁊ inter eas que cōpetunt ꝓ reb[9] incorpalib[9]. ſexto infert quādā exceptionē. ſcꝺa ibi. vel per fūdū. tertia ibi. eiuſdē. quarta ibi. Ecōtra quoqꝫ. quīta ibi. Nō ꝺ gen[9]. ſexta ibi. ſane. ⁊. h. d. in ſūma. Pro ſeruitute ꝯſtituenda vel nō ꝯſtituenda ꝓdite ſunt actōes in rē tā ꝓ ſuitutibus ruſticis ꝙ vrbanis realibus vel perſonalibus. Et in his ēt agit qui poſſidet: ſecus in rebus corporalibus regularit.

q ¶ Eque. ſ. datur actio in rē.
r ¶ Agat. ſ. actione ꝯfeſſoria ꝙ ſic vocetur legit. ff. ſi ſui. vē. l. ij. in prin.

cēdi: in rē[r] actio ē. ¶ Eiuſdē generis[t] eſt actio de iure p̄dioꝝ vrbanorū: veluti ſi agat ius ſibi eſſe altius[u] edes ſuas tollēdi ꝓſpiciēdiue vel ꝓijciēdi aliqd: vl' immittēdi tigna in vicini edes. ¶ Econtra[x] quoqꝫ de vſufructu ⁊ de ſeruitutibus p̄dioꝝ ruſticoꝝ. ¶ Itē p̄dioꝝ vrbanoruꝫ inuicē quoqꝫ ꝓdite[y] ſunt actiones vt ſi qs intēdat ius nō eſſe aduerſario utēdi: fruēdi: eūdi: agēdi: aquā ue ducēdi. Itē altius[z] tollēdi ꝓſpiciendiue. vel ꝓijciendi: immittēdi. ¶ Iſte quoqꝫ[a] actiōes in rē ſunt ſꝫ negatiue. Nō genus[b] actōis in controuerſijs reꝝ corporaliū proditū nō eſt. nā in his[c] is agit qui non poſſidet: ei v̄o q poſſidet[d] non eſt actio prodita p quā neget[e] rē actoris eē. ¶ Sane vno quoqꝫ caſu[f] q poſſidet nihilomin[9] is actoris ptē obtiet

r ¶ Utendi. hec ſeruitus eſt pſonalis. ſed ſequētes reales ſunt: vt. ff. de ſerui. l. i.
s ¶ In rē. cōfeſſoria.
t ¶ Generis. ſ. vt ſit i rē
u ¶ Altius tollēdi: ut ſi erat in quaſi poſſeſſione ſuitutis dom[9] mee nec mihi liceret altius tollere: me volente edificare. debeo agere negatoria ⁊ ita hic iterſerit exēpluꝫ negatorie: vt. ff. ſi ſui. vē. l. ⁊ ſi forte. §. i. hec. n. negatoria ſeruitus: v̄bis affirmatiuis ⁊ ꝯfeſſoria negatiuis ꝓponit: vt. ff. ſi ſer. vē. l. loci. alia v̄o exempla q̄ ponūtur bene ponūtur in cōfeſſoria vſqꝫ illuc. Et ꝯ illic ⁊c. vel pone h̄ exēplū in ꝯfeſſoria vt ſi talem mihi debes ſuitutem vt altius teneas edificatū: vt. ff. de ſer. vꝛ. pre. ſi arborē. §. interdū. ⁊. l. cum debere.
x ¶ Ecōtra. i. in cōtrariū. nā. ſ. de cōfeſſoria per quā ſeruitutes debentur nūc de negatoria p quā ſeruitutes denegantur: ut. ff. ſi ſer. uen. l. ij.
y ¶ Prodite ſunt actiones. ſ. negatorie.
z ¶ Altius tollēdi. exēplum ꝯfeſſorie. in his. n. exēplis oībus repetit nō. vel dic nō repeti nō ad hoc exēplum: ſed ad alia ſic. Sed q̄ritur hic quare noīa talia dantur talib[9] actionibus: rñ. pla. qꝛ negatoria negatiuis verbis ꝓponitur. ꝯfeſſoria v̄o affirmatiuis. hec opinio reprobat in ſeruitute altius tollendi. ibi. n. ꝯfeſſoria negatiuis. negatoria affirmatiuis v̄bis ꝓponunt. dic ergo potius inſpiciēdaꝫ eē naturā ꝙ v̄ba: ut confeſſoria ideo dicat: qꝛ ad hoc vt ꝯfiteatur ſe debere datur: negatoria auteꝫ qꝛ negatur. Item quare iſte dicātur in rē: rñ. qꝛ ad ſimilitudinē rei vē. dant. ſicut. n. illa rōne dñij vel quaſi datur: ſic ⁊ iſte: ut ecce rōe dñij datur ꝯfeſſoria. ſ. dño fundi cui ſeruitus debetur: ut. ff. ſi ſer. uen. l. ij. §. hoc autem. ⁊ rōne quaſi dñij ut fructuario creditoꝛi. ⁊ ſupficiario. Itē publiciana dat ei cui ſeruitus eſt cōſtituta a nō dño fundi. vt. ff. de remiſ. l. i. §. ideꝫ iuſ. ⁊ de ſupfi. l. i. §. fi. ⁊ ſi vſufru. pe. l. i. ⁊ de publici. l. ſi ego. ij. ⁊. iij. rñ. itē ſicut rōne poſſeſſionis vel quaſi datur rei ven. ſic ⁊ hec cōfeſſoria rōne vere poſſeſſionis aduerſus cuꝫ q poſſidet agrū qui ſeruitutē dꝫ. ff. ſi vſufru. pe. l. vti. §. utrū. vel quaſi poſſidet: ut. ff. ſi vſufr. pe. l. fi. hoc idem in negatoria. nā ipſa rōne dñij datur dño fundi qui negat ſeruitutem debere: vtilis aūt quaſi dño: qꝛ ius hꝫ in fundo qui negat ſeruitutē deberi: vt. ff. ſi ſer. vē. l. ij. ecōtra rōne poſſeſſionis intendit ꝯtra cū q poſſidet rē rōe vſuf. vt. ff. ꝺ acq. poſ. naturalr. vel quaſi poſſidet vt ſi re vtat ꝯtra illā ſuitutē quā ſibi dicit debitā. in quibus nō eſt vera poſſeſſio ēt naturalis. ar. ff. de ſer. vr. pre. l. ſi edes. §. libertas. ⁊. §. ſe. ratione horuꝫ ⁊ ſiſiuꝫ dicuntur in rem. Itē nota quod dicit pla. ꝙ negatoria ita demū datur ſi fuerit ſuitus ꝯſtituta: ⁊ poſtea amiſſa: ſed falſum eſt. competit. n. ⁊ ſi nulla fuit: vt. ff. ſi ſerui. ven. loci. §. cōpetit. ⁊. l. fiſtulas.
a ¶ Iſte quoqꝫ. de quibus. ſ. proxi. §. dixit. nam ad proxima eſt facienda relatio: ut. ff. de le. i. ſi ſeruus plurium. §. fi. ⁊ de teſta. heredes. §. ſed ſi nō. Nā alie non ſunt negatiue: ſed affirmatiue. ſꝫ in eo qꝺ dicit in rem ſunt: poteſt ad utrunqꝫ referri.
b ¶ Nō genus actionis. ſ. negatoriaꝝ ⁊ affirmatiuaꝝ. Et no. ꝙ nomeꝫ actiōis large hic ponit. alꝫ v̄o ꝓ perſonalibus tm̄: ut diximus. ſ. eo. §. i.
c ¶ His. ſ. in cauſis rerū corporalium.
d ¶ Poſſidet. ſ. inſoliduꝫ. ſi. n. duo aſſerāt ſe poſſidere ⁊ uterqꝫ vincit poterit alter uendicare: ut. ff. uti poſſi. l. ſi duo. in fi. i. rñ.
e ¶ Neget rē actoris. hec uerba reſtringunt p̄cedētia. ſ. Ei v̄o ⁊c. nā hoc ꝓpterio uerū eſt ꝙ alias non dat actio poſſidēti p quam negat rē actoris eſſe. Sed poteſt poni caſus ut poſſeſſoꝛ habeat actionem per quā dicet ſe dñm eſſe: vt. ff. de rei vē. l. officiū. ⁊. ff. vſufru. quēad. ca. ſi vſufru. noie. cōſtat. n. cōmodatariū nō poſſidere ⁊ cōmodanteꝫ poſſidere: vt. ff. ꝯmo. rei. Idē i cōductore. ⁊ locatore: vt. ff. de vſufru. l. non ſolū. §. i. alij dicūt legē illā officium. loq qñ alius nō poſſidens agit vt ſic rōne detētationis talis agatur. Sunt ⁊ alij vt hul. ⁊ Io. q dicūt ꝙ eo ipſo ꝙ agit poſſeſſoꝛ rei ven. renunciet cāe poſſeſ. cū hodie ſit impoſſibile ⁊ poſſidere ⁊ vendicare poſſe. prima verioꝛ eſt.
f ¶ Uno quoqꝫ caſu. vt in duplicib[9] iudicijs vt. ff. ꝺ iu. l. I trib[9]. ⁊. ī. e. §.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝗdā. ⁊. ff. uti po ſ. ſi duo. §. i. ⁊. ȷ. de īterdic. §. tertia. ⁊. ff. fami. her. l. i. uř dic ꝙ dicit de ꝗlibet exceptione proponēda. nec. n. hic dicit ꝙ ſit actor ſed caute dicit ꝙ ptes ſiue onera actoris ſuſtinet ſm Jo. ut. ff. de excep. l. i.

a ¶ Appebit. ut. ff. de iudi. l. in trib⁹ ſm primū. uel. ff. ď exce. l. i. ſꝫ ſcďꝫ.

¶ Sed iſte quidem. Actio publiciana dr̃ ptoria ⁊ dať ex eqtate pro ſia illi qui rem eſt nact⁹ ex aliquo iuſto titulo a dño q titulus eēt aptus ad tranſlationem dñij: ⁊ datur quaſi ipſe rē vſu ceperit. h. d. ⁊ diuidiť in duas ptes. Primo ponit ⁊ declarat actiones ꝑcedētium. §. fore ciuiles. Secundo ponit de actionibus ptorijs. ibi. Alie aūt. Itēiſta ſecūda ſub diuidiť. Nam primo ponit de actionibus in rem ptorijs. Scďo ponit de pſonalibus. Secūda ibi in. §. pſonā. Iteꝫ prima ſubdiuidiť. nā prio ponit qñ res petitur quaſi vſucapta que nō eſt. Secūdo qñ vſucapta eſt: ⁊ dicit ac ſi vſucapta nō eēt. Scďa ibi i. §. rurſus. Itē prima ſubdiuidiť. nā primo ponit de actionibus ptorijs in rē. Secūdo ponit eius exēpla. Secūda ibi. Ecce plerunqꝫ. areti.

ſicut in latiorib⁹ digeſtorum libris oportunius apparebit[a]. ¶ Sed iſte quidem[b] actiones quarū[c] mētionē habuim⁹ ⁊ ſi[d] q̄ ſunt ſiles ex legitimis[e] ⁊[f] ciuilib⁹[g] cauſis deſcendūt. ¶ Alie[h] aūt ſunt q̄s pretor ex ſua iuriſditiōe cōparatas hꝫ tā in rem q̄ꝫ in perſonā: q̄s ⁊ ipas[i] neceſſarium[k] ē exēplis oſtendere. ¶ Ecce[l] plerūqꝫ[m] ita pmittit pretor in rem agere vt vel actor diceret[n] ſe quaſi vſucepiſſe: qď nō vſuceperat: vel[o] ex diuerſo ſi poſſeſſor[p] dicēt ſe aduerſariū ſuū nō vſucepiſſe qď vſu ceperit. ¶ Nāqꝫ ſi cui ex iuſta[q] cā res aliq̄ tradita[r] fuerit: veluti ex cā emptionis: aut donationis: aut dotis: aut legatoꝝ: necdū ei⁹ rei dñs effectus[s]: ſi eius rei caſu[t] poſſeſſionē amiſerit nullā[u] hꝫ in rē directā[x] actionē ad eā perſequendā. Quippe ita prodite ſunt iure ciuili actiones: vt q̄s dñium ſuū vendicet[y] ſꝫ q: ſane durū erat eo caſu[z] deficere actionē[a]: inuenta ē a pretore actio[b] in q̄ dicit[c] is q poſſeſſionem amiſit eam rem quaſi ſe vſucepiſſe: ⁊ ita vendicat ſuā eſſe: que actio publi-

b ¶ Sed iſte qdē. latēter accedit ad ſcďam diuiſionem. ſ. alie ſunt ciuiles ⁊ alie pretorie. ⁊ de oībus exēpla ponit. ſed q̄ritur de duabus. ſ. de actione in rem q̄ dať ꝯtra euꝫ q dolo deſijt poſſidere. vř. n. pretoria: ut. ff. de nora. act. l. electio. §. i. ſꝫ ⁊ ciuilis vř inſpecta pſona actoris q̄ de iure ciuili admittiť ad agēdū: vt. ff. de rei ven. in rem. ſed dic eā ciuilem inſpecta potius pſona actoris q̄ dignior eſt: ut. ff. de exce. do. pure. §. fi. ⁊ hec cōſideratio ſemp habetur. nam hereditatis petitio dř pretoria qñ bonoꝝ poſſeſſori dať vel fideicōmiſſaria lꝫ cōtra poſſidētē pro herede uel pro poſſeſſore detur. ⁊ econtra ſi deť heredi de iure ciuili dicať ciuilis: vt. ff. de peti. here. l. i. ſemp enim iudicamus actionem ſit ciuilis uel pretoria inſpecta pſona actoris. Scďo q̄ritur de actione commodati: ſed dic eam ciuilem vt. ff. cōmo. l. in cōmodato. §. ſicut. ⁊ qď dicitur eo. ti. l. ptor ait ⁊c. vel ꝓbando vel ꝯfirmādo dicit nō inueniēdo. ſic ⁊ de pe. here. diciť. ff. ſi pars here. pe. l. i. in prin. ſed tñ ipſa ciuilis eſt cū ſit ex ſe. ꝯſul. ⁊ cētumuiralis dicať: ut. ff. de her. pe. itēue. §. cū aūt. ⁊. C. de here. pe. l. fi. in princi. oēs enim actiones que oriuntur ex his qnqꝫ ꝑtibus iuris. ſ. lege ſenatuſcon. plebiſcito: ꝑncipū placito: ⁊ rñſis pru. ciuiles ſunt. q̄ do a magiſtratib⁹ vel ptorū edicto deſcēdūt ptorie ſunt. vt. ſ. de iure na. §. conſtat. vſqꝫ ad §. ex nō ſcripto. ⁊. ff. de iure iu. l. ius aūt. ⁊. ȷ. de ppe. ⁊ tēp. act. in pn. alie aūt pter duas ſupradictas incerte ſunt vtrū ſint ptorie vel ciuiles.

c ¶ Quarū mētionē. ſ. expreſſam ut de q̄buſdam dictū eſt.

d ¶ Et ſi q̄ ſunt ſiles. ut ſubijcit. vt q̄ ſunt ex cōtractu vel quaſi uel ex delic. vel q̄ſi: vel ex varijs figuris cauſarum: ut. ſ. e. §. i. ⁊. ij.

e ¶ Legitimis. i. ex. l. xij. tab.

f ¶ Et p ideſt.

g ¶ Ciuilibus. ⁊ dic ciuilibus. i. ex auctē iuriſprudentium ⁊ coruꝫ rñſis. Nā totum eſt ius ciuile: ut. ff. de iuſti. ⁊ iu. ius aūt ciuile. ⁊ de origi. iur. l. ij. §. nouiſſime.

h ¶ Alie. tā in rē tñ q̄ꝫ in pſonā tñ: nec. n. aliqua pretoria inueniť que ſit mixta. ſ. in rē ⁊ in perſonam. lꝫ ciuilis talis inueniať: ut. ȷ. e. §. quedaꝫ ꝯtra. ff. de poſ. here. pe. l. ij. ⁊ primo hic de realib⁹ dicit uſqꝫ ad. §. in perſonam ⁊ poſtea de perſonalibus dicet.

i ¶ Ipſas. ſ. ptorias. q. d. nō ſolū ciuilē quā expoſuimus.

k ¶ Neceſſariū. i. vtile. qď. n. medicamēta morbis: hoc exhibēt iura negocijs. ut in auc. hec ꝯſtō inno. cō. in prin. col. viij. nec eniꝫ neceſſitas in ꝑncipe īponi pōt: ut. ff. de le. ⁊ ſe. cō. princeps. Itē q: p exēpla aptius intelligitur ut hic. ⁊. C. de trāſac. ut rñſum. ⁊. ff. de col. bo. ptor. §. iulian⁹.

l ¶ Ecce. hoc eſt primū exēplū qď exponiť ſtatim ibi: nāqꝫ ⁊c.

m ¶ Plerūqꝫ. q: hoc ſemp dicere nō poterit. ſ. ꝯtra dñm niſi in caſibus vt ſtatim dicemus.

n ¶ Diceret. agendo publiciana.

o ¶ Vel ex diuerſo. hoc exponiť. ȷ. §. rurſus.

p ¶ Poſſeſſor. i. dñs quōdam ad quem redijt nunc poſſeſſio, uel dic poſſeſſor quondam nunc petitor.

q ¶ Ex iuſta cā. i. ex aliquo ꝯtractu qui deſcēdit ex iuſta cā. i. ex affectione vtriuſqꝫ ptis: ut. ff. e. l. in oīb⁹. quam affectionem iuſtū eſt ſuari: vt. ſ. ď re. diui. §. p traditionē. ⁊ hoc dummō cā uel titulus fuerit aptus dñium trāſferre lꝫ nō trāſferat. q: traditio nō plus transferat q̄ꝫ ſit apud eum q tradidit: ut. ff. de acq. re. do. l. traditio. ⁊ noīatur hmōi contractus. ff. ď publi. l. i. in prin. ⁊. l. ij. iij. ⁊. iiij. v. ⁊. vj. ⁊. vij. ſi ďo ꝯtractus nō ē habilis trāſferre dñium nō cōpetit publiciana. ut. ff. e. q a qacūqꝫ. §. fi.

r ¶ Tradita. a nō domino.

s ¶ Effectus. p uſuca. nā p traditionē dñs effectus nō fuit. ſi autē altero iſtorum modorum factus dñs fuerit publiciana ei nō datur: ſed directa rei vēdicatio: vt. ff. de publici. l. i. in prin. ⁊. §. i. ac.

t ¶ Caſu. imo ⁊ ſi quocūqꝫ mō. nā ſi p furtū vř rapinā vř aliā vim amiſerit nō tñ hꝫ in rē actionē directā ſꝫ hāc lꝫ hēat ⁊ alias actiones: ut furti vel vi bo. rap. ⁊ ſiles: ut. ſ. de ob. ex delic. §. ſed ⁊ bone fi. ⁊. ſ. vi bo. rap. §. fi.

u ¶ Nullā. de alijs aūt realib⁹ ꝯſtat. ſꝫ de hac rei ven. dubitať.

x ¶ Directā. ſed nūqd publiciana cōpetit ratione vtilis dñij: q̄dā dicunt ꝙ ſic dicentes vtile dominium habet cui publiciana competit. ⁊ dicunt hanc eſſe cauſam publiciane. ſicut directum dominium eſt cauſa directe actionis in rem: ut. ff. de rei uen. in rē. Alij dicūt ꝙ nec vtile dñium hēat cū ille q vtile dñiū hꝫ ēt cōtra dñm agat: vt. ff. ſi ager vecti. vř emphi. pe. l. i. ij. ⁊. iij. qď non eſt in publiciana: ut. ff. de pu. l. pe. ⁊ fi.

y ¶ Vendicet. dñium. hoc vř falſum. naꝫ aut habeo dñium ⁊ tūc non vendico qď habeo: ſi nō hēo nec tunc vendico: ut. ff. de rei uē. l. i rē. i. rñ. Itē dñiuꝫ eſt ius ⁊ res incorporalis. quō ergo vendicatur. ſed dic dominium. i. rem rōne dominij.

z ¶ Caſu. i. iſto ſupradicto.

a ¶ Actionem. qď erat ſm ius ciuile.

b ¶ Actio. ſ. publiciana. vt ſtatim ſubijcit. alr̃ niſi ptor actiōis nomē diceret in factū dareť. ſicut ex ciuili obligatiōe noua dať ex. l. condictio. ſi non caueatur de noīe actiōis. ut. ff. nau. cau. ſta. l. idem. §. i. ⁊. ff. de condi. ex leg. l. i.

c ¶ Dicit. ⁊ ſic vř ꝙ ptor pmittit mentiri qď pla. ꝯceſſit. ⁊ idē in ſequētib⁹ caſibus trib⁹. ⁊ fa. C. de bo. ma. l. i. vñ ⁊ ſic libellū forma q peto talē rē quam poſſides ⁊ quā emi vel alia ſiſi iuſta cā habui: q: dico me uſucepiſſe. nam lꝫ hec verba me vſucepiſſe directā rei uē. magis videanť inducere tñ ex adiūctis publicianam ſignant. Alij dixerūt ita eē formādū: peto rē talē quā dico meā. ſꝫ quia forte non poſſem ꝓbare meā ꝓpono publicianam. Alij dicunt utranqꝫ alternatiue ꝓponi. ſ. rei uē. ⁊ publici. hoc mō peto rē talē iure directi dñij uel quaſi ⁊ hāc approbat ꝯſuetudo. ſꝫ certe due pme nō placēt. q: quō diceret rem ſuam ſe uſucepiſſe cum hoc non ſit uerū. ſic. n. piuraret in ſacro calūnie ut. C. de ſacramen. cal. l. ij. Sꝫ illi rñdēt. q: hoc fa. l. pmittēte. uñ nō piurat. ar. ff. q ſatiſ. co. l. fi. ſꝫ nec ultima placet. q: unam dꝫ eligere ⁊ nō plurib⁹ agere actionib⁹. ut. ff. de re. iur. l. nemo. §. quotiēs. dic ergo quarto eē formādū ī hūc modū libellū. peto rē talē mihi reſtitui iure q̄ſi dñij. ꝑinde ac ſi uſucepiſſem. ďbū. n. q̄ſi poſitū. ſ. e. §. alie. hic repete. ⁊ ſiſitudinarie ponať non affirmatiue. i. dicere ſicut uendicarem quo ad effectū re uere uſucapta. ita nūc q̄ſi uſucapta. ⁊ idē in ſequētib⁹. Ex predictis pꝫ ꝙ qnqꝫ ſunt neceſſaria ut deť publiciana. ſ. traditio uel q̄ſi. quod dico ꝓpter res corporales que tradi nō pñt: ut. ff. de acq. re. do. l. ſuus. §. īcorporales. ⁊. ff. e. l. i. ⁊. l. publiciana. §. i. Scďo ꝙ ex ti. apto ad mutationē dñij ut hic dicit. uel ex uēditione uel ſiſib⁹. Itē tertio ꝙ a nō dño accepit. nā alr̃ dñium eſſet tranſlatum: ut. ff. e. l. i. §. i. Itē q̄rto ꝙ bona fide accepit uñ credidit ſe dñꝫ factū eē tūc. Quinto ꝙ credidit ſe dominum hodie non eſſe: cum proponit eam: alr̃ eſſet ſibi contrarius. ſed tñ duo ex his quinqꝫ ſunt difficilia agenti ſcilicet probatio traditionis ⁊ tituli reliqua cōſiſtunt in intellectu agentis. cum ſit de ſua conſcientia q̄ per teſtes ꝓbari nō poſſet. Sed qd ſi dubitat utꝝ actor hodie fuerit dñs uř nō? Rñ. ſalua fide ꝓponat qď ſibi meli⁹ uř: uel rei uen. uel pub. ſꝫ qñ penitus eſt in dubio proponat publicianam ⁊ ī ea obtinebit niſi aduerſari⁹ ꝓbet actorē huius dñij fuiſſe. qď ſi ꝓbet dabiť huic rei uē. q agit enim actiōe pub. ⁊ ſuccubuit nō repellitur a rei uen. directa. idē ecōtra. ut. ff. de euic. minor. §. q ſeruus. lꝫ quidam ꝯtra in utroqꝫ caſu q: ius ſuū undecūqꝫ ⁊ q̄lecūqꝫ in primo iudicio deduxiſſe uideť. ut. ff. de excep. rei iu. ſi mř. §. eadē. Sꝫ expone undecūqꝫ ⁊ qualecūqꝫ. i. ſiue de iure ciuili ſiue de iure gentiū dūmō directū. ut. ff. de rei uen. l. in rem in prin. At illi dicebāt: ſiue directū ſiue utile: ⁊ ita pꝫ ꝙ cū ſint ꝯtrarie rei uen. directa ⁊ publiciana uno libello ꝓponi nō pñt: ut. C. ſi ſer. ex. ſe emi mā. l. i. ſꝫ ex conſuetudine ꝯtrariū ſeruať. nam vtraqꝫ ſimul ꝓponiť. lꝫ ſup una ꝓbationes tñ iducat ne ſibi ꝯtri⁹ ſit qď certe eſt ꝯtra. d. l. C. ⁊ regulam illam. ff. de re. iu. nemo. §. quotiens. ⁊ hoc ex pte actoris. ex pte aūt rei ſpectam⁹ an poſſideat uel dolo deſierit poſſidere. ut in rei uē. diximus. nā contra oēm poſſidentem dať pter q̄ꝫ contra dñm: ut. ff. de pub. l. pe. ⁊. l. fi. ſꝫ ēt contra dominū dať in ſex caſibus. Prim⁹ ē ſi a nō dño emit q poſtea uero domīo ſuccedit. ⁊ ad eū poſſeſſio redierit. nam lꝫ ſit fact⁹ dñs teneť tñ publicia. ut. ff. de excep. rei iudi. ſi a ticio. Scďs eſt ſi rem a non domino emi ⁊ poſtea verus dominus uoluerit a me uendicare. ſed ego fui abſolutus ⁊ poſtea res ad illuꝫ redijt agam pub. ⁊ ſi excipiat de dominio ego replicabo. quia quādoqꝫ eo agente fui abſolutus. ut. ff. de excep. rei iu. ſi quis rex. Terti⁹ ē ſi ago noxalit ꝯ bone fi. poſ. ſui. ⁊ ipſe dedit eū mihi pro noxa. ſiue eniꝫ ꝯtra me poſſidentem uerus dominus agat ſiue eo poſſidente ego agā publi. obtineo: ut. ff. de nora. generaliter. e. l. ꝓcedenti in fi. Quart⁹ eſt ſi ego fui miſſus in poſſeſſionem uicine domus quam aliq̄s bona fi. poſſidebat poſſeſſore non cauente. ⁊ tunc uerus dominus inueniať poſſidere. ui forte: unde ui interdictum ⁊ publi. habeo. ut. ff. de dam. infec. damni. §. non ſolum. Quintus etiam adijcitur. ut ſi rem non poſſideam: ⁊ eam non dolo ſed culpa deſij poſſidere:

⁊ ſic litis eſtimationē in tātū ſm̄ ius vēdicāti pſtiti. ut. ff. de rei ven. qui reſtitue re. ſ3 ſi poſtea res ad dn̄m redeat agā pub. ꝯtra eū: ut. ff. de rei vē. ſi culpa pa. vel expōc. l. illā vt habeat vtilē actionē quā actor directā hēret q̄ſi nomē emiſſe videat. Sext⁹ adijcit ſi me mandante rē meā vendidiſti. ſ3 me ꝓhibente tradidiſti emptori hac actione uel exceptione defendit. ꝓterea ēt contra me dominum hac actiōe agit: vt. ff. de publi. ſi quis ꝓhibuit.

ciana appellat q̄m p̄mū a Publicio⁰ p̄tore in edicto propoſita eſt. ¶ Ruſus[b] ex diuerſo ſi cū reipublice[c] cā abeſſet[d] vel[e] i hoſtiū ptāte[f] eēt rē eius q in ciuitate[g] eēt vſucepit: pmittit dn̄is ſi poſſeſſor reipublice cā abeſſe deſierit: tūc intra annū[h] reſciſſa[i] vſucapione eā petere .i. ita petē vt dicat poſſeſſorē vſu[k] n̄ cepiſſe: ⁊ ob id ſuā eē rē: qd̄ genus

a ¶ A publicio. ſic ab aqlio aqlia fuit iducta. ut. ſ. ad. l. aql. §. ex hoc tn̄ capite.

¶ Ruſus. Iſte. §. diuidit in duas ptes. Pⁱo pōit d̄ reſtitutione dāda pn̄ti ꝯtra abn̄tē. Secūdo addit ⁊ extēdit ad alios multos caſus. Secunda ibi qd̄ genus. ⁊ in ſūma. h. d. Pn̄ti ꝯtra abn̄tem reipublice cā vel i ptāte hoſtiū vſucapiētem res pn̄tis ſuccurrit reſciſſa vſucapione. h. d. are.

b ¶ Ruſus ex diuerſo. vere ē idem ecōtra. nā. ſ. affirmādo ⁊ ſe vſucepiſſe dicit. hic negando ⁊ aduerſarium non vſucepiſſe dicet.

c ¶ Reipublice. ſ. ciuitatis romane: ut. ff. de uer. ſig. cū q. idē tn̄ ex clauſula generali poſita. ff. ex q. cau. ma. l. i. in ſi. idem in ceteris ciuitatib⁹ dicēdū eſt: ut. ff. ex q. cau. ma. l. ſ3 ⁊ ſi p p̄torem. §. pe. ide3 ēt ſi cā municipij alicuius: ut. ff. de in inte. reſti. mi. l. legatur.

d ¶ Abeſſet. alʒ abſens eēt. q2 iſte q abfuit reipu. cā rē pſentis duob⁹ modis potuit vſucape. ſ. p ſe. ⁊ q2 rē illā detulit ſecū ſiue domi dimiſit. ⁊ alio poſſedit ⁊ vt vr̄ de eo q ad nūdinas ꝓfect⁹ eſt: ut. ff. de acq. poſ. clam. §. q ad nundinas. Ite3 p aliū. ſ. p filiū vel ſeruū vt ſtatim in captiuo dicemus.

e ¶ Uel in hoſtiū. q ſint hoſtes dr̄. ff. de cap. hoſtes. ⁊ d̄ ver. ſig. hoſtes. ſ. quib⁹ populus ro. bellum idixit ſeu qui populo ro. bellum indixerunt. ſi ergo ab alio quis capiatur: nunquid hoc locum habebit qd̄ hic dicitur? Credo ꝙ ſic ſicut quādo abeſt cauſa alicuius ciuitatis: vel municipij: vt. ſ. dictum eſt. In hoc autem differunt. quia non fiunt ſerui talium hoſtium. vt. ff. de cap. hoſtes. ⁊ ſic poterit facere teſtamentum qd̄ alʒ non poſſet cum eſſet ſeruus immo ⁊ eius obſes n̄ pōt vt. ff. de teſta. l. eius qui. ⁊ l. obſides.

f ¶ Ptāte. i. ſuitute. alʒ accipit ꝓ iuriſditione. ut cū dicimus ptās h3 poteſtate3 in hoīes de diſtrictu. i. iuriſditiōe. Itē ponit ꝓ obediētia in q̄ ptāte eſt monachus ſub abbate ⁊ clerici ſub prelatis. Itē ponit pro dilectione ſiue ptāte ⁊ hec patria poteſtas dr̄ ut. ff. de ver. ſig. ptātis. Sed quō iſte ab hoſtib⁹ captus poterit uſucape cū ipſe ab alio poſſideat. ut. ſ. de iure per. §. ſerui. ergo ipſe poſſidere nō pt vt. ff. ad. l. iul. ſi eueniet. ⁊. ff. de acq. re. do. bō liber. §. qcqd. ergo nec uſucapere: ut. ff. de uſuca. ſine poſſeſſione. rn̄. vſucapit p filiū uel p ſeruū in re peculiari. ut. ff. ex q. cau. ma. Itē ait p̄tor. §. hoc aūt. ⁊. l. deniq3. ⁊. l. ait pretor. §. hi plane ⁊. ff. de vſuca. iuſto. §. ſi. Sed nec vr̄ ꝙ p ſuū poſſit captiu⁹ vſucapere vt. ff. de vſuca. ſuus. ſ3 dic ꝙ illa loqtur in cā nō peculiari qd̄ uerū eſt. uel loquitur ipſa ueritate inſpecta. hic aūt iure poſtliminij inſpecto qd̄ p̄ualet veritati: ut. ſ. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibus.

g ¶ In ciuitate. q. d. q n̄ abeſt. qd ergo ſi vterq3 abeſt. ⁊ alter alteri⁹ rē vſucapit? rn̄. ⁊ tūc h3 locū hec reſtitutio: ut. ff. q. ex cau. ma. l. ſi. vr̄ aūt deſinere abeſſe cu3 domū redijt uel redire potuit finito negocio pro quo erat abſens. Item econtra ſi pn̄s rem abn̄tis vſucepit. ut. ff. q. ex cau. ma. l. i. §. eadē v̄ba. ⁊ tunc ſiue completa eſt tota vſucapio in preſentia. i. infra modicū tp̄s ſiue in abſentia ſiue poſtea parum idē eſt. ut. ff. eo. ab hoſtib⁹. §. ſed qd̄. ⁊ tunc dr̄ deſinere abeſſe niſi iuſta cā impedit⁹ fuerit in redeūdo. ſtatuunt. n. ei. xx. miliaria diurna: ut. ff. ex q. cau. ma. ſicut. §. tādiu. ſ3 p3 ꝙ de neceſſaria abn̄tia tūc ītelligitur alʒ ꝯ ut. ff. e. l. itē hi. ⁊. l. ſe. S3 v̄bū deſierit hic poſitū ſtrict⁹ ponit. i. ꝙ poſſit conueniri.

h ¶ Annū. ſ. vtilē q ꝯſtabat ex. ccclxv. dieb⁹. ut. ff. de ſta. li. cū hr̄s. §. ſi ſtich⁹. i qb⁹ actor habuit facultatē agēdi. nec impediretur per ſe nec p reū. nec per iudicem. nam hec tria neceſſaria ſunt ut utilis dies aut annus currat: ut. ff. de diuer. ⁊ tem. pſcri. l. i. hodie v̄o in omnibus reſtitutionib⁹ quadriennū continuu3 cōputat: vt. C. de tem. in inte. reſti. l. ſi. Et ita no. ꝙ hic liber corrigit per. C. i hoc anno vtili generaliter ſm̄ quoſdā. ſed dico ꝯtra. q2 illa tn̄ in reſtitutionibus dicit vnde in alijs remanet vtilis annus.

i ¶ Reſciſſa. p in integ. reſti. petitā a iudice viuo. vt ſubducatur tempus vſucapionis quo fuit abſens: ut. C. de reſti. mili. l. iij. ſicut ⁊ minores petunt: ut. ff. de excep. l. exceptiones que perſone in ſi. l. ⁊ hoc ipſum. ſcilicet ꝙ poſtulare poſſunt a mortuo pretore conceditur eis: vt. ff. e. l. i. per totum. reſtituit ergo eos pretor viuus vt ſic agant antiqua actione ac ſi res non eſſet uſucapta uel actio preſcripta. ⁊ ideo actio ad quam reſtituitur dicitur reſciſſoria non ꝙ ſit nomen propriū actionis ſed que erat primo realis ſiue perſonalis directa nunc dicitur utilis: ut. ff. ex qui. cau. ma. l. ſi. ⁊ de cap. l. ab hoſtibus. Alij dicunt ꝙ ſtatim eo reuerſo habet reſciſſoriam ⁊ dicunt eſſe proprium nomen actionis. ſed minores officio iudicis reſtituuntur. Dicunt tamen ꝙ hec reſciſſoria actio efficatiam non hab3 anteꝙ inſufflet in ea pretor ſpiritum vite dando reſtitutionem: quod ſatis recidit in primam opinionem. nam ſemp verum eſt hoc qd̄ ſit a p̄toris mortui edicto. hoc ſit auctoritate p̄toris uiui.

k ¶ Uſu nō cepiſſe. ⁊ ſic ur̄ ꝯcedere mētiri qd̄ pla. ꝯſitet. ſ3 dic ꝙ nō mētitur. ſed dicit ſibi reſtituendū ac ſi uſucaptū nō eſſet: ut. §. pri. diximus.

l ¶ Actionis. ⁊ reſciſſorie ſupradicte.

m ¶ Quibuſdā. ut ſi rē abſentis vſucapiat pſens. Itē abſens fuit ꝓbabilī cā vt ſtudior. Itē i vīculis poſit⁹: ut. ff. e. l. i. ⁊. l. ſ3 ⁊ ſi p p̄torē i ſi. ⁊. l. ſe. ⁊ de illis legib⁹. ī facit mētionē cū dicit de uolumine digeſtorū.

¶ Ite3 ſi quis in fraude3. Diuidit i duas ptes. Pⁱo ponit dcīſ ex quo tacita q̄ſtio. Scd̄o determinatio q̄ſtionis. Scd̄a ibi. permittitur. ⁊. h. d. Alienatū in fraudem creditorum permittitur ipſis ex ſententia pretoris bonis debitorum poſſeſſis reuocare. h. d. aretinus.

actōis[l] qbuſdā[m] etiā alijs ſimili eqtate mot⁹ p̄tor accommodat. ſicut ex latiori digeſtoꝝ ſeu pandectarū volumine intelligere licet. ¶ Itē ſiqs[n] in fraudem[o] creditoꝝ[p] rē[q] ſuā alicui tradiderit bonis ei⁹ a creditorib⁹ poſſeſſis[r] ex ſn̄ia pſidis[s] pmittit[t] ipis creditorib⁹ reſciſſa traditione eam rem petere[u]. i. dicere eam rem traditā non eē: ⁊ ob id in

n ¶ Si qs. ſ. debitor.

o ¶ In fraude3. nota ꝙ vterq3 tā debitor ꝙ receptor oportet ꝙ de fraude participet q̄n titulus n̄ eſt lucratiuus. ſi autē eſt lucratiuus puta donatōnis: ut ſi dedit. ⁊ hoc intellige ad hoc ut creditor poſſit reuocare alienationem tunc ſufficit fraudem debitoris tm̄ interuenire. ut. C. de reuocā. his que in frau. cre. l. pe. ⁊. ff. que in frau. cre. ꝙ autem. §. hoc aūt edictum. ⁊. §. ſimili modo. Et de hac fraude nota bonam diſtinctionē. q2 aut adhibetur a debitore alienante inter viuos: aut in vltima uoluntate. vel a liberto in fraudem patroni. ſimiliter inter viuos vel in vltima uoluntate ſi in vltima voluntate. tunc aut per legata aut per libertates. ⁊ ſi per libertates: aut directas aut fideicommiſſarias. Si debitor in fraudem alienet inter viuos vno caſu preſumitur fraus. ſ. quando omnia alienauit: vt. ff. eo. omnes. §. lucius. Si autem non omnia non preſumitur. ſepe enim de facultatibus ſuis amplius ꝙ in his eſt ſperant hoīes vt. ſ. qui ma. non poſ. §. in fraudem. debet ergo probare eam creditor ⁊ hec diſtinctio per omnia ſeruatur etiam in patrono: ut. ff. de proba. patronum. ⁊. l. quotiens. §. qui dolo in vltima uoluntate ſi legatum uel fideicom. in fraudem cre. reliquit ſolum euentum inſpicimus l3 fraus non interuenerat: vt in donatione cauſa mor. vt. C. de iu. delib. l. ſi. §. ſi vero creditor. cum legata non debentur niſi deducto ere alieno. ut. ff. eo. qui autem. §. pe. ⁊ ad trebel. l. i. §. ſi is qui quadringenta. idem in patrono p omnia ſi libertus in fraudem legauit vel fideicō. religt vel donauit cauſa mortis. nā ſolū euentū inſpicimus: ut. ff. ſi quid in frau. patro. l. i. in prin. ⁊. §. i. In libertatibus aute3 in fraudem relictis diſtingue directas a fideicommiſſarijs. in primo caſu cōſilium ⁊ euentum inſpicimus: vt. ff. de his q̄ in frau. cre. l. ſi. ⁊. l. i.

p ¶ Creditoꝝ. large accipe ꝓ omni eo cui aliqd debetur: ut. ff. d̄ v̄b. ſig. l. creditor: ⁊. l. creditores. ⁊. l. ſi cui. ⁊ in auē. de fideiuſſorib⁹. §. pen.

q ¶ Rem ſuā. ſ. corporalē. ex eo ꝙ dicit tradiderit. idē tn̄ eſt in in corporalibus: ut patet per multa exempla: vt. ff. que in frau. cre. l. ij. ⁊. iij. vſq3 ad. l. qui autem.

r ¶ Poſſeſſis. i. poſſideri iuſſis nec. n. reipſa a creditorib⁹ fuerant poſſeſſa bona debitoris cum ipſe alienauerit. uel dic poſſeſſis q̄ remāſerant ⁊ nō ſufficiebāt: ut. ff. e. l. ait pretor.

s ¶ Preſidis. puta q2 fuit cōdemnatus. ⁊ nō ſatiſfecit ꝯdēnationi infra tp̄s vnde miſſus fuit actor in bonoꝝ poſſeſſionem.

t ¶ Permittit. ſ. infra annū vtilē: ut. ff. de his que in frau. cre. l. i. i. rn̄. ⁊ de eo tn̄ qd̄ puenit ad eum vel qd̄ dolo fecit quominus pueniret ppetuo dat: ut. ff. eo. ait pretor. §. hec actio.

u ¶ Petere. ſed qua actiōe? rn̄. pauliana q̄ datur creditori ad reuocanda corporalia ſed in factum ad reuocanda iura: vt. ff. de vſur. videam⁹. §. in fauiana. ⁊. ff. eo. l. hac in factum. Uel verius dic: ꝙ nulla dicitur pauliana. niſi adiectiue: q2 a paulo fuit inducta ſed in factum pauliana dicit que ad reuocanda corporalia ⁊ incorporalia competit. ⁊ datur contra accipientem ⁊ heredem eius inquātum ad eos pueniat ēt non reſtituto ei precio: ut. ff. e. ait p̄tor. §. ſi. ⁊. l. ſe. ⁊. l. ſi debitor. ⁊. l. ex his. In eum aūt q in fraudem alienauit actio non datur. cum nudus ſit niſi ita fraudulenter diſperſit ut res apparere nō poſſit. quo caſu etiam in carcerem detrudetur. vt. ff. eo. l. ſi. §. ſi. Eſt ⁊ fauiana que datur ſoli patrono ad reuocanda ea que libertus in fraudem patroni alienauit inter viuos: uel vltima voluntate quominus patronus habeat tertiā: ut. ff. ſi qs in frau. patro. l. i. in prin. ⁊. §. i. ⁊. ſ. de ſuc. libe. §. ſed noſtra conſtitutio. Et ē caluiſiana ⁊ ipſa tā patrono ꝙ creditori cōpetit. ut. ff. que in frau. patro. l. i fauiana. Quidā tn̄ dicūt ꝯtra in eo qd̄ de fauiana dictū eſt ar. ff. d̄ uſur. videamus. §. in fauiana. Sed certe ita dicit ibi in littera per quam. ⁊ ſic refert ad proximum tm̄. ſ. paulianam. ⁊ iſte due imitantur naturam ſuperioris in factum pauliane. Sed quero quare ſint hic he poſite inter reales pretorias. cum ipſe perſonales ſunt. qd̄ ꝓbatur per id qd̄ dicit littera. In fauiana quoq3: ut de vſur. l. uideamus. §. in fauiana. nam proxime ſcilicet in. §. in fauiana dixerat de perſonalibus non vt contineat eā cū pſonalibus. ⁊ probatur. ff. ſi quis in frau. patro. l. i. §. hec actio. ſed rn̄. q2 ſimilitudinem habet cum ſuperioribus duobus caſibus in eo ꝙ ſicut ibi permittitur aliquid dicere quod non ſit vel eſſet faciendum aliquid ac ſi non proceſſiſſent que proceſſerunt. ſic ⁊ hic. Item ſicut ibi ſit reuocatio:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bonis debitoris manſiſſe[a]. ¶ Itē[b] ſeruiana ⁊ quaſi ſeruiana que etiaʒ hypothecaria vocat̄ ex ipſius ꝑto-ris iuriſditione ſubſtantiā capiunt. ¶ Seruiana aūt experitur q̄s[c] de rebus coloni[d] que pignoris[e] iure ꝓ mercedib⁹ fundi[f] ei tenent̄. Quaſi[g] ſeruiana aūt qua creditores pigno ra hypotecaſue pſequunt̄. ¶ In-ter pignus aūt ⁊ hypothecā q̄tū ad actionē hypothecariā obtiet nihil[h] intereſt. Nā ō q̄[i] re inter creditorē ⁊ debitorē ꝯuenerit vt ſit ꝓ debito obligata: vtraqʒ hac appellatione cōtinet̄. ſʒ in alijs dr̄ia ē. naʒ pigno ris appellatione[k] eam proprie rem contineri dicimus: que ſimul etiam tradit̄ creditori maxime[l] ſi mobilis ſit: at eaʒ q̄ ſine traditione nuda cō-uētione tenet̄: ꝓprie etiā hypothe-ce appellatione contineri dicimus.

ita ⁊ hic. ergo ſm̄ hec ita dici debēt he reales ſicut ſupiores. q̄ḋ q̄dā con-ceſſerūt. Sʒ rñ. hic nō petit̄ q̄ḋ meū fuerit ut in ſupiori caſu nec q̄ſi meuʒ ut in publi. ut. s̄. e. §. alie. nec ob. ſ̄. §. pri. q̄ hypothecaria ē in rem nec tñ meum petit̄ uel quaſi: q̄ ibi q̄ḋ peto: peto quaſi meum. i. poſſeſſionē ꝑ hypothecariam actionē uel ſuianā. hic aūt neqʒ poſſeſſio neqʒ dñiū eſt meū: nec fuit: imo in ac-cipiētē trāſiuit. lʒ ī frau-dē ſit alienatum. ut. ff. ō ꝯtrahē. emp. ſi ſciens in fi. ⁊ ꝑdicte tres actiones reuocatorie dicūtur. Sʒ uñ orit̄ hec actio. rñ. ex q̄ ſi maleficio q̄ſi dolus fu it in uendente ⁊ emente. ſi tñ in uendēte tm̄: tunc pōt dici ex q̄ſi cōtractu ſi agit̄ ꝯtra illā poſſidentē: ſed nūquid hʒ retētioneʒ ut ab eo nō reuocetur ſi uult ſoluere q̄ḋ ſibi credi tori reuocare uolenti de betur. q̄dam negant. ut ar. ff. rerum amo. ſi eaʒ dos. §. fi. ⁊. l. ſe. ſʒ cōtra dico ad inſtar poſterio-ris creditoris ſi uult ſol-uere priori quod ſibi debe tur pōt hēre retētionem ut. ff. de euic. l. euict⁹. q̄ḋ dic. ut. ff. de his q̄ ī frau. cre. ait ꝑtor. §. illud.

a ¶ Manſiſſe. ut̄ q̄ ꝙ ꝑ mittat mētiri. q̄ḋ nō eſt vex. ſʒ ita petit ac ſi māſiſſēt ī bōis debitoris. ut. s̄. e. §. alie. ⁊. §. rurſus.

¶ Item ſeruiana. Diuidit̄ in tres ptes. Primo ꝙ actio ſuiana vel q̄ſi ſuiana eſt ꝑtoria. Scḋo q̄ ſit dr̄ia inter actionē ſuianam uel quaſi. Tertio q̄ ſit differētia inter pignus ⁊ hypothecā. Secūda ibi. ſeruiana autem. Tertia ibi. inter pignus. ⁊. h. d. Actio ſeruiana vel quaſi eſt pre toria: ⁊ cōpetit ſeruiana pro rebus coloni: quaſi ſeruiana pro rebus alio rū debitorū obligatis. h. d. aretinus.

b ¶ Item ſuiana. q. d. nō ſolum publiciana ⁊ reſciſſoria reales ſunt ⁊ ꝑ-torie de q̄b⁹ dictū eſt. ſed etiā due iſte capiunt vim ex pretoris iuriſditio-ne. i. pretorie ſunt. ut hic. ⁊. ff. de pac. ſi tibi. §. de pignore.

c ¶ Quis. ſ. dñs fundi ſiue ſit partiarius. ſiue nūmis colat. Item etiam pro deterioratiōe dom⁹. ut. ff. qui. cau. pi. ta. l. ij. lʒ ex locato ſit actio. ac.

d ¶ Coloni. ſubaudi vel inq̄lini. nam ⁊ eius res ſunt tacite obligate. ut ff. q. cau. pi. ta. cōtra. l. ij. ⁊ eſt colonus in villa. inq̄lin⁹ in ciuitate. ut. ff. de acq. poſ. l. res pignoris. Dr̄ia tñ ē inter has duas tacitas obligatio-nes. nā in ruſticis ita demū ſi dñs ſciat inducta ⁊ illata: in vrbanis ſiue ſciat ſiue non. Et eſt rō q̄ ſancta ruſticitas oīa palā hʒ: inq̄linus multa ēt clā apportat q̄ locator ignorat. vt. C. lo. certi iuris. Item cum vtroqʒ ſi eo aīo ſint inducta vt ibi ſint ꝑpetuo non ad tp̄s. ut. ff. de pigno. debi-tor. ⁊. ff. q cau. pig. ta. contra. in predijs. §. i.

e ¶ Pignoris. ſ. taciti. f ¶ Fundi. vel dom⁹. ut. s̄. dcm̄ eſt.

g ¶ Quaſi. hoc ponit̄ ad dr̄iam ſupioris. vtraqʒ tñ ſuiana dr̄ a ſeruan do forte dicta. cū oē ius aut in acq̄rendo aut in ſuando aut in amittendo ꝯſiſtat: ut. ff. de le. ⁊ ſe. cō. l. fi. Sed q̄ eſt dr̄ia inter ſeruianam actionem ⁊ ſaluianū interdictū cū illud ad idē cōpetere videat̄: ut. ſ̄. de interdic. §. interdictū. Rñ. q̄ in ſuiana oʒ ꝙ creditor ꝓbet debitorem fuiſſe do-minum tempore obligationis: ut. ff. de pig. ⁊ q̄ nō ſunt. §. i. ſed in ſaluia no ſufficit ꝙ ꝓbet eum poſſediſſe: vt colligitur. ff. de ſalui. interdic. l. i. in prin. ⁊ diximus. ſ̄. de interdic. §. interdictū.

h ¶ Nihil intereſt. niſi in ſono vocis. ut. ff. de pig. l. res hypothece. §. in ter pign⁹. imo ⁊ ēt q̄tū ad actionē vr̄ intereſſe. nā pſcriptio habenti pi-gn⁹ nō currit cū poſſideat. ſec⁹ ī hypothecaria cui currit pſcriptio interdū . x. interdū. xx. interdū. xxx. interdum. xl. an. ut. C. ſi aduer. cre. l. i. ⁊. ij. ⁊ . C. de pſcrip. xxx. vel. xl. an. cū notiſſimi. ⁊ de an. excep. l. i. §. i.

i ¶ De q̄ re. mobili vel īmobili tradat̄ creditori uel non corpalis uel in corpalis: excepta vrbica ſuitute q̄ nō pōt obligari. ne ruinis ciuitas dfor met̄. ut. ff. de pig. ſi is q. §. i. ⁊. l. ſe. k ¶ Appellatiōe. ſ. hypothecaria. ut hac actione peti poſſit a quolibet poſſeſſore.

l ¶ Maxime. hoc abundat. ut. C. de teſt. ma. l. fi. §. i. duo. n. oportet in-teruenire ut ſit pignus. ⁊ ꝙ tradatur creditori: ut hic. ⁊ ꝙ mobilis ſit cuʒ pignus a pugno dicatur: ut. ff. de uer. ſig. l. plebs. §. pignus. Si auteʒ mobilis eſt ⁊ non tradatur. Item ſi immobilis eſt ⁊ tradatur uel non hy pothecа eſt. patet ergo ꝙ quatuor ſunt pretorie actiones in rem. ſ. publi ciana ⁊ reſciſſoria. ⁊ ſeruiana ⁊ quaſi ſeruiana. Item alie due reales pre-iudiciales. ut. ſ̄. eo. §. preiudiciales. Eſt ⁊ alia que datur ſuperficiario quando quis ad non modicum tempus conducit. ut. ff. de ſuperfi. l. i. in fi. i. rñ. §. ꝙ ait. ⁊. l. fi. ⁊. ff. de rei vē. ſuperficiario. ⁊. l. ꝑterea. Eſt ⁊ octa ua actio in rē. ut que datur metū paſſo. nā illa ē ꝑtoria ⁊ in rem. ut. ff. q̄ḋ me. cā metū. §. uolēti. Sūt ⁊ alie. ſ. bonoꝝ poſſeſſiōis hr̄ditatis petitio. Item pe titio poſſeſſiōis bonoꝝ fideicōmiſſarie hr̄ditatis. pr̄a dat̄ ei q ſuccedit ꝑ ꝑtoreʒ. ſcḋa ei cui ꝑ tre. hr̄ditas reſtituta ē ut. ff. de bo. poſ. hr̄ditat̄ petitio. l. i. ⁊. ij. ⁊. ff. de fideicō. hr̄ditat. petitio. l. i. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊ ſic decē ſunt ꝑtorie in rem.

¶ In perſonam. Iſte. §. vſqʒ ad. §. penales tractat de trib⁹ actionibus per-ſonalibus ⁊ ꝑtorijs. Et hoc ꝑn cipium vſqʒ ad. §. actiōes autē diuidit̄ ī duas. q̄ in ꝑncipio ꝑ mittit de actiōe de ꝯſtituta ⁊ de peculio. Itē ⁊ de iuramento in genere. Scḋo in ſpecie de vna quaqʒ dicit. Scḋa ibi de pecu-nia āt ꝯſtituta. Iteʒ prima ſub diuidit̄. q̄ primo ponit̄ q̄liter oliʒ erat actio de conſtituta ⁊ re cepticia; hodie vō ſunt oīa trāſ fuſa in actiōe de ꝯſtituta. ſcḋa ibi. ſed ex nr̄a. ⁊. h. d. ī ſum ma Actio de ꝯſtituta ē pſonalis ⁊ ꝑtoria ⁊ hʒ oēs vires quas ha-bebat olim. ⁊ ēt illas q̄s habe-bat recepticia ⁊ oritur ex nudo pacto. h. d. aretinus.

¶ In perſonā[m] quoqʒ actiones ex ſua iuriſditione ꝓpoſitas hʒ ꝑtor: veluti de pecunia[n] conſtituta: cui[o] ſi milis videbat̄ recepticia. Sʒ ex nr̄a cōſtitutione[p] cū ⁊ ſi q̄d plenius ha-bebat hoc in actione pecunie conſti tute tranſfuſum ē: ⁊ ea[q] quaſi ſupua cua viſa ē cū ſua auctoritate a nr̄is legib⁹ recedere. ¶ Itē[r] ꝑtor ꝓpo-ſuit actionē de peculio ſeruoꝝ filio-rūqʒ familias ⁊ illaʒ ex q̄ q̄rit̄ an actor intrauerit ⁊ alias[s] q̄ſplures. ¶ De pecunia[t] āt ꝯſtituta cū oīb⁹[v] agit̄ q̄cūqʒ pro ſe vel pro alio ſolu-turū ſe ꝯſtituerit[x] nulla[y] ſcʒ ſtipula-tione interpoſita. nā alioq̄n ſi ſtipu-lanti promiſerit: iure[z] ciuili tenetur. ¶ Actiones autē de peculio[a] ideo aduerſus patrē[b] dñm ue[c] cōparauit pretor: q̄ lʒ ex cōtractu filiorum ſer uorūue ipſo[d] iure non tenētur equū

m ¶ In pſonā. q. d. dictū ē de realib⁹. ſ. ꝑtorijs ſeq̄t̄ de pſona lib⁹. ſ. ꝑtorijs. lʒ de q̄buſdā. s̄. īterpoſuerit in. §. itē ſi q̄s.

n ¶ De pecunia. ut. ff. ō cōſti. pecu. l. i. in ꝑn.

o ¶ Cui ſiſis. ſ. quo ad q̄dam q̄ vtraqʒ dabat̄ vbi q̄s conſti-tuebat ſe ſoluturuʒ ꝓ ſe uel alio ſʒ ⁊ diſſimilis videbat̄. q̄ actio ꝯſtituta ꝓ his tm̄ reb⁹ in conſtitutione deductis competebat in quibus mutuuʒ conſiſtit. ſ. que pondere numero ⁊ mēſura continētur: ſed recepticia quādo alie res in ꝯſtōne deducebant̄. ſed hodie ꝓ oībus cōpetit actio de cōſtituta. cum oēs res in appellatiōe pecunie ꝯtineant̄: vt. C. de ꝯſti. pecu. l. ij. §. pe.

p ¶ Cōſtōne. ut. C. de conſti. pe. l. ij. q ¶ Ea. ſ. recepticia.

r ¶ Item pretor. hec capitula exponunt̄. ſ̄. pri. §. ⁊ iō hic nō dicas.

s ¶ Et alias. de q̄bus dici. ſ̄. §. penales.

t ¶ De pecunia. ideſt hac actiōe que ſic vocat̄.

v ¶ Cū oīb⁹. ſ. aptis alr̄s obligari ꝓ ſe vbi ꝓ ſe interuenit ꝯſtitutio. vel pro alijs vbi ꝓ alijs interuenit ꝯſtitutio. ſic ergo furioſus cū nec ꝓ ſe nec ꝓ alijs obliget̄ nec ꝯſtituere ſe debere pt. Idē ī ꝓdigo ⁊ ſilib⁹. item mulieres cū alr̄s ꝓ ſe tm̄ ob-ligent̄. ⁊ he ꝯſtituēt ꝓ ſe tm̄ ⁊ nō ꝓ alijs. ut. ff. de ꝯſti. pe. l. i. §. i. ⁊. ij. accur.

x ¶ Cōſtituerit. vtputa per hec vba ſtituo me ſolutuꝝ q̄ḋ ego vel ille debet ⁊ ſi-milia: vt. ff. de ꝯſti. pe. q̄ aūt. in fi. ⁊. l. ſe. ⁊ hoc ita ſi ſit debituʒ q̄ḋ precedat ſiue ciuile ſiue naturale ſimul: ſiue naturale tm̄. ſiue ꝑtoriū. ſecus ſi ciuile tm̄: ut. ff. de ꝯſti. pecu. l. i. §. i. §. pe. ⁊ fi. ⁊. l. iij. §. i.

y ¶ Nulla. ergo ex nudo pacto orit̄ actio. q̄ḋ eſt ꝯtra ius cōe poſitū: ut. ff. de pac. l. iuriſgētium. §. ſʒ cū nulla. ⁊. §. q̄nimmo. ⁊. §. marcellus. ⁊. §. idem rñ. ⁊. C. de pac. l. legē. ⁊ ē hoc iō forte ſpāle. q̄ ſicut vnū ꝓ eo q ꝯſtituit īducit̄ vt non tenea-tur niſi elapſis. x. dieb⁹: vt. ff. de cōſti. pe. ꝓmiſſor. cū alr̄s ſtatīʒ tenet̄: vt. ff. ō vb. ob. eiʒ qui calēdis. §. quotiēs. ⁊ de ver. ſig. cedere diem. ſic ⁊ aliud cōtra eum: vt ex nudo pacto teneatur: ut. ff. de iureiu. l. cum qui in prin. Sunt ⁊ alij adhuc ſex caſus in quibus ex nudo pacto oritur actio: ut ecce in donatione hodie. lʒ oliʒ fuerit neceſſaria ſtipulatio: vt. C. de dona. ſi quis argentum. §. ſin autem. Item ſi mulier dotem ſine ſtipulatione dari marito conuenit. vt. C. de dotis. pro. l. ad exactionem ⁊ de rei vxo. ac. l. i. §. i. item ſi quis ob honorem ei decretum vel de-cernendum palam pollicitus fuerit. i. ſine interrogatione: vt. ff. de pol. l. i. §. i. ⁊ l. pactum. Item in nautico fenore vt. ff. de nau. feno. periculi in fi. Item in ac-ceſſione frumenti vel vini vel ordei. ut. C. de vſur. l. frumenti. Item in vſuris ciuitati promiſſis. ut. ff. de vſur. l. etiaʒ. alias aūt propter ſui frigiditatem nudū pactum actionē non parit.

z ¶ Iure ciuili. uel actiōe ex ſtipulatu vbi incertum eſt ex certi cōditione que ex ſti pulatiōe orit̄ vbi eſt certū: ut. s̄. de vb. ob. in prin. q̄ ſtipulatio eſt a iure ciuili in ducta. ut hic: cū de iure gen. ipſa nō fuit. lʒ alij ꝯtractus fuerunt de iure gen. vt de iure na. gen. ⁊ ciui. §. ius aūt. Nō aūt dr̄ iō de iure ciuili ꝙ nō habeat in ſe na turale vinculū; imo hʒ: q̄ ſine cōſenſu nō valet: q conſenſus eſt de iure natura-li ut. ff. de pac. l. i. §. pe.

¶ Actiones autez. Ex contractu filij uel ſerui tenet̄ pater ⁊ dñs peculiote-nus de iure pretorio. h. d. aretinus.

a ¶ De peculio. volūt q̄dā dicere hec eſſe ꝓpria noīa actionū. ſ. de peculio ⁊ de in rē ver. ⁊ q̄ḋ iuſſu. item exercitoria tributoria ⁊ inſtitoria ex eo ꝙ leges plerūqʒ appellāt eas actiōes: ut hic. Sed uerius eſt. ut adiectiue ponat̄. ſic enim dicitur mādati actio de peculio. ut. ff. de peculio. l. iij. §. Iulianus.

b ¶ Patrem. ſ. reſpectu filij. c ¶ Dñm ue. ſ. reſpectu ſui. ſūt. n. correlatiua.

d ¶ Ipſo iure. ſ. ciuili q̄ḋ nō uult ut alter alterius pſona obliget̄. ⁊ ſicut pater nō debet teneri pro filio inſpecto iure ciuili: ſic inſpecto ſeruo non debet teneri domi nus. quia ſeruus pro nullo eſt inſpecto iure ciuili. ut. ff. de re iu. quod attinet: ſʒ tamen pretor equitatem conſiderat. ut quia peculium quaſi patrimonium eſt

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

filij vel ſerui vt ſubijcit.q: peculiũ ex eo ↄſiſtit qđ qſq3 ꝑ ſimoniã ſuã parauit vt .ff.de pecu.l.peculiũ la.iij.vere tñ ſi ẽ pſimoniuз filij peculiũ.ut.C.ad mace.l.ſi.i ſi. Itẽ nec ſerui:vt.ff.đ ꝟ.ob.lib hđ. Qđ at q: q̃ſi pſimoniũ ẽ pſem pro filio. dñз ꝑ ſeruo teneri dicit.diligẽter tñ diſtigue vtx ↄtrabãt fili⁹ uł ſeruus vł q̃ſi ↄtra hãt. Itẽ vtrũ delinq̃t vel q̃ſi ↄhat glibet illoꝝ dñs vł pr̃ actiõe ex eo contractu te nel i peculiũ i cuius ↄdẽnatio ne deducit ex ipſo peculio qcqđ ſeruus naturalr̃ dño debuit vt q: dñs ſeruo mutuauit vel alr̃ ſecũ ↄtraxit. Itẽ deducit qđ de beł his qui ſunt i ptãte domini vel tutela uel cura .cum videa tur dñs ꝓueniſſe.ut.ff.đ pecu. ſed ſi damnũ.§.i.⁊.ij.obligat enim ſeruus dño naturalr̃ : ut .ſ.de fideiuſ.§.i.ſunt hec oĩa in ſeruo ⁊ filio.excepta cã mutui

tamem eſt peculiotenus: qđ veluti patrimoniũ eſt filioꝝ filiarũq3: ite3 ſeruoꝝ condẽnari eos. ¶ Ite3[a] ſi quis poſtulante[b] aduerſario iurauerit[c] deberi[d] ſibi pecuniã quã peteret: neq3 ei ſoluatur: iuſtiſſime[e] accõmodat ei talẽ actionẽ[f]: per quam

ex qua nec filius nec pater tenet.ſecus in ſeruo vt.ſ.ti.i.§.illud.⁊.C.ad mace.l. pe. Itẽ q̃ dicta ſunt qñ ↄtrahit hic filius vel ſeruus cadẽ ⁊ qñ q̃ſi cõtrahit.ut ſi al terius negocia geſſit.ut.ff.de neg.geſt.ſi filius.ꝑter hãc actionẽ tenet de peculio adhuc pater.vel dñs qñq3 tenet de in rẽ ꝟſo.qñ.ſ.filius in rẽ patris vel ſeruus in rem dñi ↄuertit.⁊ eſt inſolidum vſq3 ad q̃titatem uerſam.ut.ſ.ti.i.§.in rem a3o.ſed de peculio agitur quatenus peculium durat:ut.ſ.e.§.ſunt preterea.⁊ .ſ.ti.i.§.in rem aũt. Item eſt actio qđ iuſſu.que eſt inſolidum quãdo filius uł ſeru⁹ iubẽte dño uel patre ↄtraxit.vł.n.ↄtrahi cũ ipſo patre uł dño:vt.ff.quod iuſſu.l.i.§.ſi. Itẽ ſunt ⁊ alie tres.ſ.exercitoria que dat ↄtra dñm nauis q ꝓpo ſuit magiſtrũ naui ſeruũ ſuũ:⁊ eius rei grã ↄtractũ fuit. Et iđ dr̃ exercitoria.q: exercitor dr̃ dñs nauis. Itẽ inſtitoria q̃ h3 locum qñ aliquis ſeruũ ſuum taberne vel ſtationi propoſuit. Itẽ tributoria qua agitur ita ꝙ dñs vocatur in tributu3 ut.ſ.ti.i.§.introducit.⁊.§.inſtitoria.⁊.§.i.in delictis autẽ ⁊ quaſi delictis idem olim ſeruabat in filio ⁊ ſeruo:ut pro noxa dari poſſent.ut.ſ.de noxa.in ſi.ti.ſed hodie pro ſeruis tñ agit noxaliter.ut ibi dr̃.⁊ pro delictis.ut.ſ.de noxa.in pn. ⁊.ff.de noxa.l.i.⁊ in q̃ſi delictis.ut ſi ſeruus habitãs cum domino habuit ſuppẽſum .uel appẽſum.uel effudit aliqđ qđ alicui nocuit.ut.ff.de his qui deiece. vel effu.l.i.§.ſi ſeruus.⁊.ff.de minoꝛ.ꝙ ſi minoꝛ.§.ſi ſeruus. Porro l3 in de lictis ⁊ quaſi agatur noxaliter.tñ ⁊ de peculio agitur ſi locupletatus eſt domin⁹ inquantum id peculium locupletius eſt:ut.ff.de iudi.tam ex contractibus.⁊.ff. de pecu.l.l3.§.ex cauſa.

¶ Ite3 ſiquis. Diuidit in duas ptes.q: pꝛĩo ponit qđ. Scđa qõnis deciſio. Scđa ibi. Iuſtiſſime.⁊.h.d. Si qs iurauerit aduerſario deferẽte in iudicio dat ei ex ſacrõ actio .h.d.arc.

a ¶ Item ſi qs.ſ.actoꝛ.

b ¶ Poſtulãte aduerſario.ideſt petẽte reo vel deferẽte.ſi enim ſine volũtate ad uerſarij iuraret nihil ꝓficeret iuramẽtum.ut.ff.de iureiu.l.iij.in prin.

c ¶ Iurauerit.uel pro iuramẽto habitum ſit:vt q: ei remiſſum fuerit:ut.ff.de iu reiu.nõ erit.§.ſi.⁊.l.ſe.⁊ de re cre.actoꝛi.

d ¶ Deberi.ſic ſimplr̃.ſ.nõ adiecta cã q̃re debeat qđ informiter dicimus.ſi ãt cũ forma ve.uti q: vẽdidit:tũc agit actiõe vtili ex eo ↄtractu nata ex ſacrõ cu3 ꝑ veritate accipiat ⁊ aduerſario ſilr̃ actionẽ tribuit ac ſi vere ↄtract⁹ ꝓceſſiſſet.idẽ eſt in alijs ↄtractib⁹ .ut.ff.de iureiu.ſi duo.§.ſi quis iurauerit.⁊.§.idem dice mus.⁊.§.marcellus. Itẽ circa actionẽ realẽ ſi rem ſuam eẽ iurauerit in rem uti lis:preterea in fcm̃ ↄtra deferẽtem tñ uel heredẽ.ut.ff.de iureiu.l.nã poſtea.§. ſi.⁊.l.ſeq.⁊ ita actoꝛi interdũ dat in fcm̃ interdũ utilis ex eo ↄtractu. ⁊ utilis in rẽ.ex pte aũt rei ſi iurat in actione pſonali.tũc exceptionem tñ parit ſi autem in actiõe reali tũc diſtinguit aut iurauerit rem petitoris non eſſe.quo caſu exceptio tñ dat:aut ſuã eẽ quo caſu ẽt actio:ſi res actoris ad actorem redeat non contra aliũ.⁊ hoc qđ dixi in actore h3 locũ ſi iurat ex ſacramẽti delatione ſed ſi iuratur ex traditiõe fcã occaſiõe iuriſiur.tũc publiciana dat ↄtra quẽlib3:ſi ſit iuſta cau ſa traditionis:ut.ff.de iureiur.nã poſtea.§.ſi.⁊.l.ſe.⁊ de publi.l.i.in ſi.vſq3 ad .l.cũ q. Nec ob.ſ.e.ti.l.cũ q.§.ſi peteri.q: ibi ꝟbũ dũtarat dñm tñ excludit cõ tra quẽ publi.non dat:vt.ff.de publi.l.pe.⁊ ſi.

e ¶ Iuſtiſſime.q: pp ſacramẽtũ dat.

f ¶ Actionẽ.in factũ.ut.C.de iureiu.actoꝛi.

g ¶ Querit.ẽt ſi pluriu3 vellet ꝓbare.q: ſufficit diuina vltio:vt.ff.de dolo ꝙ ſi deferẽte.⁊.l.ſe.⁊.C.de re.cre.l.iij.niſi in caſib⁹.ut.C.de re.cre.l.ſi.⁊.ff.de iu reiu.admonẽdi. Et no.ꝙ hoc ſacramentum qđ eſt de re.ut.ff.e.quotiens.i.de veritate.ff.ad.l.coꝛ.de fal.l.i.§.ꝙ in rõnibus.triplex inuenitur uoluntarium: quod ex uoluntate datur ſuſcipitur ⁊ recuſatur.⁊ extra iudicium:ut.ff.e.l.iuſiu randum. Item neceſſarium quod neceſſitate impoſita a iudice defertur ⁊ ſuſci pitur : vt.ff.de in litem iuran.l.ſi.non enim poteſt hoc ſacramentum referri uel recuſari niſi pretendatur iuſta cauſa recuſationis:vt.C.de re.cre.generaliter.§. ſi autem. Item iudiciale:quod ſic dicitur a iudicio.quando pars parti ſacramẽ tum in iudicio defert.qđ non eſt neceſſe ſubire.ſed poteſt recuſari ⁊ referri: ut.C. e.delata ⁊.l.generaliter.§.ſi aute3 ſed iure veteri non poterat recuſari ut.ff.e. manifeſti. Sed ſm pla.ita demũ actio in factũ datur ex ſacramento ſi ſnĩa non ſubſequat.alr̃ q̃re diľ actio in factum cum ex ſnĩa cade3 naſceretur:vt.C.đ re. cre.actoꝛi. Sed nos ↄtra.l3.n.due ſint ad idem ⁊ eodem noĩe non nocẽt.ut.ff.đ act.emp.nõ eſt nouum.⁊.ff.de fideiuſ.hr̃s a debitoꝛe:ſemel tñ ſiet exactio tñ vt .ff.de uer.ob.qui his.⁊ de re.iur.bona fides.

¶ Penales quoq3. Qui edictũ in albo ꝓtoris poſitũ corrupit:vel q uocat patrẽ uel patronum in ius ſine uenia:⁊ eximẽs dolo aliquẽ uocatum in ius uel eximi faciẽs tenet actione ꝓtoria.h.d. Et pꝛimo ponit dictum unum generale. Secũdo ponit tria exẽpla. Secũda ibi.ueluti.aretinus.

b ¶ Penales quoq3.di ctũ eſt.ſ.de pretorijs rei pſecutorijs.nũc de pe nalibus ꝓtorijs.ſ3 q̃ ẽ dĩa inter penales ⁊ pſecutorias?rñ.multa:q: pe nales ꝓtorie ſunt annales excepta actiõe furti.ut.ſ.de ppe.⁊ temp.ac.in prin.ſed rei pſecutorie ſunt ppetue ⁊ tpales actiones:ut.ff.de ac.⁊ ob.in honorarijs. Itẽ penales odioſe ſunt:rei pſecutorie nõ ut.ff.de pe.l.inter pretatione. Itẽ penales non tranſeunt ↄtra here des niſi aliqđ ad eos ꝑ uenerit.vel lis ſit ↄteſta ta ut.C.ex delicto defũc. l.i.ſed pſecutorie ſic: vt .ff.de act.⁊ ob.ex ↄtracti bus. Itẽ vbi plures te nent rei pſecutoria vno ſoluente ceteri liberãtur nõ ita in penali:vt.C.đ cõdi.furti.l.i.

nõ illud queritur[g]: an ei pecunia debeatur: ſ3 an iurauerit. ¶ Penales[h] quoq3 actiones pretoꝛ pene[i] multas ex ſua iuriſditiõe itroduxit veluti aduerſus eu3 q qđ[k] ex albo[l] ei⁹ corrupiſſet[m]: ⁊ i eũ[n] q pronũ[o] vel parẽtẽ[p] in ius[q] vocaſſet: cũ id[r] non

i ¶ Pene.i.fere.uel melius dic ꝙ abundat.nam vere multe ſunt.

k ¶ Quid.i.aliquid.

l ¶ Ex albo.erat.enim albũ dealbatio q̃dã poſita in loco eminẽti.ut ap paret in auc.de lit.§.oẽ ibi. Vocẽ enim ꝓconũ ⁊c̃.colla. viij.in quo albo erat ſcriptũ vł de citãdo aliquẽ vel de alio ꝓcepto generali vł ſpãli:ut.ff. de albo ſcri.l.i.⁊.l.ij.⁊.ff.de iuriſ.om.iu.l.ſi qs id.

m ¶ Corrupiſſet.vel poſitũ ſuſtuliſſet q̃uis non corruperit.⁊ ſiue per ſe vel per aliũ.⁊ tũc ambo tenẽtur.nec vnus liberat aliũ.⁊ eſt in.l.aureos ut in.d.l.ſi quis.⁊.l.ſe.tenet etiã iſte corruptoꝛ.l.coꝛ.de fal.ut.ff.ad.l. coꝛ.de fal.l.pe.cui⁹ pena eſt deportatio ⁊ omniũ bonoꝝ publicatio.in ſer uis ẽt vltimũ ſuppliciũ:ut.ff.ad.l.coꝛ.de fal.l.i.in ſi.

n ¶ In eũ.ſ.filiũ uel libertũ dat actio i factũ q̃ ẽ ſimiliter ut ſupioꝛ.in.l. aureos.q̃ datur patrono uel patri ⁊ ſi libertus non poſſit ſoluere dictam pecuniã caſtigabit. Idẽ forte in filio l3 noxalr̃ nõ det ut.ff.eo.ſ.de in ius uo.l.pe.⁊.ſ.de noxa.in ſi. Supioꝛ tñ punit ſolũ dolũ.hic ſolum factum conſiderat:vt.C.de in ius uo.venia.

o ¶ Patronũ.ſubaudi uel patronã. Itẽ filios ⁊ patres eoꝝ.ut.ff.de in ius uo.l.iiij.§.i.⁊ accipe hic patronũ q mãumiſit.uel ꝑ quo iudicatũ eſt in cã igenuitatis ⁊ libertinitatis.uel ſi ex cã fideicõ.manumiſit uel eme rit eo pacto ut manumitteret ⁊ manumiſit uel ſi mãumiſit. ſ3 ex ↄſtõne diui Marci ꝑuenit ad libertatẽ.ut.ff.de in ius uo.adoptiuũ.§.i.⁊.l.is quoq3.⁊.l.ſ3 ſi hac lege. Itẽ liberos patroni accipe mares ⁊ femĩas ⁊ pa rẽtes ẽt adoptiuos.ut.d.l.ſ3 ſi hac lege.§.liberos quoq3.⁊.§.parẽtes.

p ¶ Vel parentem.⁊ hic accipe marem ⁊ feminam.⁊ uſq3 in infinitu3 vt etiam ſi Adam viueret nõ poſſet vocari in ius ſine venia. Item non re fert ſi ſunt legitimi parẽtes uel naturales.ut.ff.de i ius uo.l.iiij.§.i.⁊.ij. ⁊.iij.⁊.l.parẽtes.⁊.l.patris.⁊.l.adoptiui in prin.

q ¶ In ius vocaſſet.i.iuris experiundi cauſa vocaſſet.ut.ff.de in ius uo. l.i.⁊ hoc ſiue cauſa ſit ciuilis ſiue criminalis:uel multo magis.nã ⁊ tũc etiam cum uenia non poteſt.quia non cõceditur.vt.ff.de in ius vo.ſed ⁊ ſi.§.pretoꝛ ait.⁊.ff.de accu.qui accuſare.in ſi.⁊.l.hi.§.ij. Sed quid ſi ſolum libellum dedit.rñ.non incidit in hoc edictum . ut.ff.de in ius uo. libertus. Item quid ſi nõ veniat vocatus?rñ.ſemper incidit ſed facilius remittitur hec pena quando uocatus non venit:ut.ff.de in ius uo.quã uis.l3 quidam dicunt vocantem nullo modo cadere in edictum ſi voca tus non uenit ex predicta.l.quãuis.⁊ hoc ideo quia verba cum effectu ſunt accipienda.ut.ff.ne quis eum qui in ius uo.eſt vi exi.l.pe.§.doce re.ſed prioꝛ ſententia verioꝛ eſt:ut quia in.d.l.q̃uis.non dicit ꝙ non incidat in edictum niſi cauſa cognita. Item nunquid heres poteſt uoca re in ius ſine venia?⁊ certe ſi extraneus eſt poteſt ut.ff.de obſe.preſtan.a liber.l.heres . ſi filius non poteſt uocare in ius ſine venia. Sed quare ſe cus in herede liberti ⁊ in herede patroni?rñ.in primo odium verſatur. quod debet reſtringi . in ſecundo fauoꝛ qui debet prorogari:ut.ff.de li he.⁊ poſthu.l.quidam. Item ſi alter agat tutoꝛio nomine vel curato rio:ar.ff.de in ius uo.l.in hac lege.§.ſi.⁊.l.queſitum.ratio quia nemi ni officium ſuum debet eſſe damnoſum:ut.ff.quemad.teſt.aper.l.ſi qs ex ſignatoꝛibus.

r ¶ Cum id non impetraſſet.ideſt non petiſſet ⁊ accepiſſet:debet enim a pretoꝛe ſic petere.domine permitte mihi ut poſſim conuenire patrem uel patronum meum:vt colligitur.ſ.de pe.te.liti.§.ſi.⁊.ff.de in ius uo.l. iiij.§.i. Illud etiam quero an hec poſtulatio venie debet fieri in perſo nis omnium qui in ius uocari non poſſunt que enumerantur.ff.de i ius uo.l.ij.⁊ ſi non fiat ꝙ cadat in penam.quidam dicunt ꝙ ſic. Nos ꝙ nõ quia hec pena in eum tantum ſtatuitur qui incidit in edictum.at ille per ſone in edicto non continẽtur . quod maxime probatur ex hoc.§.alter tamen puto eos puniendos prout placuerit iudici ad ſimilitudinem iſto rum. Sed nunquid hec petitio hodie eſt coꝛrecta:ut quia habent hodie liberti ius natalium ⁊ generationis:ut in auc.ut liber.de cetero.§.i.col. vj.rñ.non.quia ⁊ ibi reſeruãtur iura patronis maxime obſequialia que natura debentur.ſuperioꝛa q̃tum ad libertum plana ſunt. In filio diſti gue aut erat emancipatus aut in poteſtate:ſi emancipatus erat habẽt lo cum ſuperioꝛa.ſi vero in poteſtate tunc nec cũ venia nec ſine uenia põt cõuenire patrẽ.ut.C.de in ius uo.l.ſi.⁊.ff.de ac.⁊ ob.l.actiones.niſi ꝑ caſtrẽſi uel q̃ſi caſtrẽ.pe.ut.ff.de in.l.lis.⁊ tũc cum uenia:ut.ff.de in ius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ipetraſſet. ¶ Itē[a] aduerſus eū q vi exemerit eū q in ius vocaret. cuiuſ uc dolo ali⁹ exemerit ⁊ alias inumerabiles[b]. ¶ Preiudiciales[c] actiones in rē eē videt̄. quales ſunt p q̄s q̄rit̄ an aliqs liber ſit an ſeru⁹. vl' libert⁹ ſit. vl' de partu agnoſcēdo ex quib⁹[d] fere[e] una illa⁊ legitimā[f] cām hʒ. p quā q̄rit̄ an aliquis liber[g] ſit an ſeruus. certe ex ipſius pretoris iuriſditione ſubſtantiam capiunt. ¶ Sic itaqʒ[h] diſcretis actōib⁹ cer-

vocan.l.adoptiuuʒ.§.i.⁊ h cū agit ɔtra patrem. ſi aūt ɔtra extraneum tunc ſm vetera iura tm̄.v.actiones filioſa.ɔpetebant.vt.ff.de ac.⁊ ob.l.filiuſfa.⁊.l.in factum actiōes.ſʒ hodie oēs venientes ex aduēticia cā ut dixi.§.p q̄s pſo.no.acq.§.i. Itē q̄ro qs iurabit d calūnia cū filiuſfa.erit i iudicio: Rñ.ſi filiuſfa.petita venia patrē ɔueniat iurabit fili⁹ ſi maior ē alſ curator ei dabitur ad litē: ut i auc.vt lice.ma.⁊ auc.§.i.i ſi.colla.viij ſi aūt ſit i ptāte pr̄is ⁊ agat d caſtrēſi vel q̄ſi caſtrēſi pecu. ⁊ tūc iurat filius cū pr̄ſa.habeat vt ff.ad mace.l.ij.ſi vo eēt minor daret curator liti nō pſone cū ſit i ptāte vt.C.d cura.furi.l.ſi.i pn.⁊ de bo.qʒ li.l.ſi.§.ſin aūt pro patre.ſi aūt ɔ extneū agat fili⁹: ſi agat pr̄ eius noīe pr̄ iurat ut.C.de iu.calū.l.ij.§.q̄ obſeruari. Si filius forte pr̄e abſēte.vel ſm veteres.l.in.v.caſib⁹.vel ſm nouas: in oī aduenticia cā iurat filius cū ſuo noīe agat ⁊ maior ē.ſi mō pr̄ in aduenticijs ñ hʒ vſufru.alſ pater ageret ⁊ rñderet ⁊ iuraret:ut.C.de bo.ma.l.i.in pri.vbi vo filius iurat lʒ pater non habeat vſufructum dʒ pater ɔſentire filio agēti et reſpondenti.vt.C.de bo.qʒ lib.l.ſi.in principio.

a ¶ Item aduerſus eum.ſ.datur actio in factū penalis ut ecce cū vocarē Ticium in ius qui tenebat mihi actione tpali ⁊ duʒ eēt in itinere detinuiſti eum vi: vel capiendo euʒ per pſonā vel faciendo dolo: vt ali⁹ eū detineret ⁊ tantū q̄ dies actionis mee exiuit.teneris.n.mihi quāti iurauero i litē ⁊ ſic eſt actio penalis ex pte mea.q̄ vltra rei veritatē forte iurabo ⁊ ex parte tua q̄ das mihi aliquid ⁊ tibi nihil adeſt. vt.ff.ne qs eum qui i ius vo.vi ex.l.pe.§.i. Sup hoc.§.prio quero cū duo ſint tituli vt.ff.ne qs eū q i ius vo.vi ex.⁊ ali⁹ titulus de eo p quē factū erit. de quo fit mentio in hoc.§. Rñ.de pmo: q̄ inde orit̄ actio ex vtraqʒ pte penalis vt dictuʒ eſt: ſʒ ex alio eſt pēalis ex pte rei tm̄ cū ad itereē actoris det̄:ut.ff. de eo p quē fac.ē.l.ſi.i.rñ. Itē primus de quo fit mentio hic ɔſuluit actori tm̄ ut patet ex.l.ij.⁊.iij.§.eximere.at ſecūdus ɔſuluit vocato nō ſolū ſʒ ēt vocāti ut.ff.d eo p quē fcm̄ ē.l.i.§.ſi reus in ſi.⁊.l.ſi.i.rñ. Itē pm⁹ hʒ locuʒ q̄n aliqs exēptus eſt aū ſatiſdationem: ⁊ poſt in ius vocationem.ſʒ ſcd's poſt ſatiſda.ſ.factas de iudicio ſiſti ⁊ alias que firmant iudicium.vt.ff.de pre.ſti.l.i.in pn.⁊ pʒ h dr̄ia ex ordine illorū titulorū. Item primus q̄n vi exēpt⁹ ſit qs at ſecundus ēt ſi ſine vi vt pʒ in.l.i.§. ſi dolo.de eo p quē factū ē.⁊ ne qs eum qui.l.i.⁊.ij.in ſi. Uel ſatis dici pōt q̄ de vtroqʒ hic loquit̄ ⁊ q̄ licʒ duo ſint illi tituli tm̄ de vno edicto ſūt. Itē ⁊ q̄ dicat̄ penalis actio ēt illa q̄ ex vna pte tm̄ eſt penalis. Super hoc.§.ij.q̄ritur.nōne p conuentionē ſolam ēt iure veteri perpetuatur actio.vt.ff.de act.⁊ ob.l.cōſtitutionib⁹.nō ſolū p noua iura vt.C.de preſcri.xxx.an.cū notiſſimi.⁊.l.ſicut: Rñ.hic ñ p executorē:ſed p ſuā denūciationē: cū cōuenerat vl'verbū q̄ſi poſitū i.d.l.cōſtitutionibus.aſſertiue ponitur nō ſimilitudinarie: ⁊ ſʒ hoc hodie eēt correctū qd hic dr̄.vel dic q̄ talis fuit cōuentio in illa.l.ɔſtitutionib⁹.que pro lite conteſtata habebatur: vt q̄ actio erat tpalis ⁊ libellus fuit prīcipi datus.ut.C.q̄n li.prin.da.lit.con.ſa.l.i.⁊.ij.vel dic ſm. Ioā.q̄ leges veteres circa pſonales actiones loquūtur vbi non perpetuant̄ p executorē ſʒ lex illi cum notiſſimi.⁊ lex ſicut in rē.loquūtur in reali vnde adhuc ⁊ hodie nō corrigitur qd hic dicitur.

b ¶ Innumerabiles.immo numerari poſſunt: ſed dicuntur innumerabiles quia de facili non poſſunt numerari. vñ dicitur non poſſe fieri commode qd cum difficultate fieri pōt vt.ff.de ver.ſi.nepos proculo.enumera ergo aliquas vt eſt actio in factum de calumniatoribus de qua dicemus.j.eo.§.quadrupli. Item actio qd me.cā.item furti manifeſti. Iteʒ ſerui corrupti in duplum de qb⁹ dicemus.j.e.§.oēs actiōes ſūt ⁊ alie in factum ut de effuſis ⁊ deiectis ⁊ appēſis ut.ff.de his qui deie.vel effu.l.ſi vo.§.ptor. Et alie multe ſunt quas enumerare non expedit.

¶ Preiudiciales Iſte.§.duo facit. Primo actiones preiudiciales enumerat. Scd'o dicit q̄ quedam ſunt actiones ciuiles: ⁊ q̄dam pretorie. Secunda ibi.ex quibus fere.⁊.h.d.in ſumma. Actiones p̄iudiciales q̄ h enumerant̄ ſūt in rem q̄rū alique ſunt ciuiles ⁊ alique ſunt pretorie.h.d.

c ¶ Preiudiciales.pro ɔſtanti pōit q̄ he pretorie ſunt cum in tractactu pretoriarum ponuntur: ⁊ ſunt in rem q̄ res petitur ⁊ vendicat̄. Uñ querit̄ q̄re non poſuit h.ſ.inter reales pretorias: rñ.q̄ quedā d eis ē ciuilis.vnde eius occaſione ⁊ de ceteris hic dicere reſeruauit ⁊ ſunt tres. Prima ē per quā queritur an aliquis ſit liber ſubaudi uel ſeruus Scd'a an aliqd ſit libert⁹ ſubaudi vel ingenuus. Tertia eſt de partu agnoſcendo p quā queritur an qs ſit filius vel non vt oīa ɔſequat̄ q̄ filius a patre ɔſeq dʒ. alſ autem agitur de ptu agnoſcendo pp alimēta tm̄: ⁊ tunc filiatiōi non p̄iudicatur q̄ ſummatim querit̄ ut.ff.de li.ag.l.i.§.iul.⁊.l.ſi qs ali.§.ſi vel parens.⁊.ff.d his q ſūt ſui vel alie.iu.l.ſi iudex.lʒ videat̄ ɔtra.C.d or.cog.l.ij.§.ſi.ſʒ dic vt ibi. Sʒ dicūt quidā ⁊ male q̄ tm̄ due ſūt. ⁊ de duabus primis faciunt vnā hoc modo.an aliqs liber.i.igenu⁹ vel libertus: ⁊ hi vnam faciunt aliā vo de partu agnoſcendo non mutant: ſed prima opi. verior eſt cum ſit ɔmodius ſingulas cās ſingulis appellationibus diſtigui.vt.ſ.qui.mo.teſt.infir.§.alio aūt modo. Item q̄ poſtea dicit cetere vo ⁊c.⁊ ita loquitur de pluribus excepta vna. In prio ergo vbi querit̄ ſit liber vl' ſuus dico q̄ ſiue ſeru⁹ agat ɔ dominū dicēs ſe eſſe liberū: ſiue econtra dominus contra ſeruum q̄ ſeruus ſit in poſſeſſione libertatis qd hec actio in rem que intenditur eſt preiudicialis vt.ff.de lib.cā.l.liberis.§.ſi. Idem dico ſiue patronus vendicet libertum in libertinitateʒ ſiue libert⁹ ſe vendicet in ingenuitatem vtraqʒ eſt p̄iudicialis.ut.ff.ſi ingenuus eē di.l.ſi.in prin.⁊.§.ſi.intendit̄ etiam hoc caſu officiū iudicis ut diximus.ff.de iureiur.ſi duo patroni i pri.⁊.ff.ſi inge.eē di.l.i.⁊.ij.⁊.ff.de rei vē.l.i.§.i. Ideʒ dicas in tertia et ſiue agat pater petendo filium in filiationem vel filius dicat ſe non filium.⁊ erit preiudicialis ⁊ directa hincinde. ſed quidam dixerūt q̄ directa datur patrono parenti ⁊ dño.ſed illa que dat̄ libero filio ⁊ ſuo ē contraria: qd nulla lege cautū inuenitur licet alie quedam inueniantur directe ⁊ ɔtrarie ut mandati depoſiti ⁊ ſimiles. Sʒ qualiter formant̄ libelli in his: rñ. ſic peto. Io. in filium meum iudicari et mihi paternam debitā preſtet reuerentiam: ⁊ alia que patribus a filijs debentur: ⁊ idem i patrono: ⁊ ex tunc lata ſnīa alimenta patri ⁊ patrono preſtabuntur ut.ff. de li.ag.l.ſi qs alij in prin.⁊.§.ſolet.q̄ ſnīa pro veritate accipitur ut.ff.de ſta.ho.l.ingenuū. Et pbatur hec libelli formatio.C.de fideicom.li.l.i. In ſuo ⁊ domino ſic: peto ticiuʒ in ſeruum meum quia eum meum dico. Econtra ſeruus vel libertus vel filius dicet: peto me non inquietari a ticio qui me in ſeruum vel libertum vel filium tenet quia me in tali vinculo non ſubeſſe dico vt.C.de ingenuis ma.l.diffamari vel ſic.peto ut ingenuus vel liber uel non filius pronuncier cōtra dictū ticiū. q̄ ſic ſe rei veritas hʒ. Et differt hec ab ea qua petit pater filium in poteſtate ex iure Romano cū ibi tm̄ d poteſtate queratur.hic aūt de filiatione ut.ff.de rei ven.l.i.§.i.⁊ hic dicitur. Itē hec pretoria vt hic: illa ciuilis. Quibus autem modis filius poſſit peti diximus.ſ.de pa.po.§.ius autem poteſtatis. Item quare dicuntur preiudiciales: rñ.ſm quoſdam quia in modum exceptionis proponuntur: ⁊ ita preiudicant vt ſi agas contra me hereditatis petitione.⁊ ego obijciam tibi q̄ ſeruus ſis defuncti.vel quia ipſe defunctus ſeruus fuit vt.ff.de peti.he.l.ſi quis libertatem tunc non poteſt eſſe lis inter nos:ut.ff.de indi.l.lis ⁊.ſ.de ob. que ex de.§.hi.⁊ facit pro hac ſnīa.C.de or.cog.l.i.⁊ de here.pe.l.liber.⁊.ff.ſi quis inge.eſſe di.l.ſi. Alij dixerunt id dici preiudiciales quia ſnīa lata ſuper his fit preiudiciuʒ oībus alijs queſtionibus vt.ff.de ſta.ho.ingenuum.⁊.ff.de li.ag.l.i.§.ſi.⁊.l.iij. Sed certe ſm hec ēt q̄rela inofficioſi teſtamenti dicitur preiudicialis quia preiudicat alijs queſtionibus vt.ff.de inoffi.teſta.pap.§.ſi. ſed cōtra hanc ſnīam eſt.ff.de li.cā.l.ſeruus ſed ibi non fuit pronunciatus ingenuus: vel colluſio ibi fuit.vel dic ſm Io.q̄ preiudiciales id dicuntur q̄ oēs alie queſtiones que interim inter eas perſonas mouentur debent ſilere.vt.C.d or.cog.l.i.⁊.iij.⁊.ff.de lib.cā.l.ordinata.⁊ ad hoc facit.ff.de nona.l.pe.i.rñſo.niſi eſſet talis cā que ageretur ēt ſi conſtaret eum fore ſeruum qd eſt q̄nqʒ: vt.ff.d iudi.l.vic.ſed ſm hoc ſi cum queritur inter patronum ⁊ libertum de libertinitate nō eſt hec queſtio preiudicialis cum alie q̄ōnes interim inter eos poſſunt exerceri vel nia tm̄ petita vt.ſ.e.§.in eum.ſʒ dic q̄ ille queſtiones quieſcunt q̄ non competerent ſi conſtaret eum libertum vt.ff.de in ius vocā.l.ſed ſi hac lege.§.pe.⁊.ſi. Item quid ſi nulla alia queſtio mouetur nōne tunc iſte dicūtur p̄iudiciales cum non habeant cui preiudicent: azo.dicit q̄ nō: ſʒ Io.cōtra.inſpicit̄ eniʒ aptitudo q̄ habilis eſt eſſe p̄iudicialis ſicut auguſtus dicitur lʒ nō ſemp augeat vt.ſ.i rubrica pemij Item nunqd ſūt plures p̄iudiciales niſi he tres: reſpō.ſic. vt here.pe.nā ⁊ tunc ceſſant oēs alie q̄ōnes donec ipſa intenditur.ut.ff.de pe.here.l.ſi qs libertatē.⁊.l.diuus in ſi.lʒ hodie contrariuʒ ſit vt.C.de here.pe.l.ſi.§.i.⁊.ij. Itē quo iur̄ aſcripticij coloni cēſiti ⁊ ſimiles petunt̄: rñ.vtili: p̄iudiciali nō directa.nā ⁊ ipſi coloni ſe petūt i libertatē ɔtrariā p̄iudiciali vtili: ñ directa: id q̄ liberi ſunt non ſerui vt in auc.de ſanctis epiſco.§.aſcripticios.⁊.§.ſi ſeruus. Iteʒ ideo preiudiciali: q̄ parum a ſeruis diſtant quo ad ſeruitia que facere debēt.ut.C.de ag.⁊ cē.l.ne diuinus.li.xi.ſʒ alij dicunt q̄ offō iudi.petuntur ⁊ petūt.vt.C.i q.cau.cen.dños accuſ.poſ.l.i.li.xi.ſed certe offm̄ iudicis non pōt locum habet̄ ad futuras preſtationes vt.ff.de vſur.l.i. Alij dixerunt hr̄e locum negatoriaʒ ⁊ cōfeſſoriam vtilem vt que datur directa in ſeruitutibus alijs.hec vtilis hic datur qd nihil eſt. Item ſi qs ad aliqua ānua ſuitia teneat̄: quo iure petet̄ vt ɔdēnetur vt preſtet in poſterū ⁊ ipſe quo iure petit abſolui: rñ. ſatis puto q̄ iudicis offō h fiat ſiue promiſſa fuerunt hec ſeruitia ſiue ex conſuetudine debeantur: ſʒ ⁊ ſeruitia ipſa preſtita longo tpe ex promiſſo petuntur.vt.ff.de vſur.l.cū d i reʒ verſo.

d ¶ Ex quibus.ſ.tribus preiudicialibus queſtionibus.

e ¶ Fere.id dicit q̄ in ciuilibus q̄ōnibus quatuor ɔſiderantur.ſ.actor iudex ⁊ reus ⁊ ipſa res. hic autem eſt idem qui ɔuenitur. vel ideo quia pretor introduxit d partu agnoſcendo.⁊ a ſe.conſul.confirmatur.accur.

f ¶ Legitimam.i.de iure ciuili.accur.

g ¶ Liber ſit.ſubaudi vel ſeruus.

¶ Sic itaqʒ diſcretis Diuiditur principaliter i tres partes. Primo ponit vnam regulam generalem illatiuaʒ ex precedentibus ſm glo.ſʒ ſm doc.repilogatiuam. Secundo ponit vnā fallētiaʒ. Secūda ibi.plane. Tertio naturā actionum realium ⁊ pſonalium ⁊ earū differentias. Tertia ibi. Appellam⁹. Item prima ſubdiuiditur.quia primo ponit̄ q̄dam illatio ſeu repilogatio ex ſupradictis. Secundo ponit rationes. Secunda ibi.nec enim. Et.h.d.in ſūma. Dñs rei ñ pōt agere ad dandum rem ſuā niſi cōtra furē odio furis. Et actiōes in rem cōpetunt ad vendicandum.perſonales aūt ad dandum vel faciendū.h.d.arc.

h ¶ Sic itaqʒ formatur hic itaqʒ ex alia diuiſione que fit.ſ.eo.§.i. quaſi dicat dictum eſt que ſunt in rem actiones: ⁊ que in perſonam: itaqʒ ſic eis diſcretis.i.

tñ eſt nõ poſſe actorẽ ſuaȝ rẽ ita ab aliquo petẽ ſi appet cũ dare oportere. nec. n. qõ actoris eſt id ei dare oportȝ[a] qꝛ. ſ. dari cuiquã id itelligit qõ ita daṫ vt eius fiat: nec res que iam actoris eſt magis[b] eius fieri poteſt. ¶ Plane[c] odio furtũ quo magis pluribus actionibus teneantur effectũ ẽ vt extra penã dupli aut q̃drupli rei recipiende noĩe fures ẽt hac actiõe teneãtur: ſi apparet[d] eos dare oportere: q̃uis ſit aduerſus eos etiam hec in rẽ actio[e] p quã reȝ ſuã qs eſſe petit. ¶ Appellamus aũt in reȝ quidẽ actões vendicationes[f]. ¶ In pſonã v̓o actiones quibus[g] dare aut facere oportere intẽditur. ſ. cõditiões[h]. Cõdicere enim eſt denunciare[i] priſca lingua. Nũc v̓o abuſiue[k] dicimus ꝯdictioneȝ actionẽ i pſonam eſſe qua actor intendit dare ſibi oportere. nulla eni hoc tp̃e quo pri⁹ fiebat eo noĩe denũciatio fit. ¶ Sequens[l] alia diuiſio eſt q̄ quedam actiones rei pſequende gratia comparate[m] ſũt. quedã pene pſequẽde: q̃dã mixte[n] ſũt. ¶ Rei pſequẽde cã cõparate ſunt oẽs i reȝ actiões[o]. ¶ Earꝝ v̓o oĩuȝ actionũ que in perſona ſũt: he q̃dẽ que ex contractu naſcũtur fere[p] oẽs rei pſequẽde cã cõparate videntur veluti q̃bus mutuã pecuniã: vel in ſtipulatum deductam petit[q] actor. ¶ Itẽ comodati depoſiti: mãdati: p ſocio: ex empto vẽdito locato ꝯducto[r]. ¶ Plane ſi depoſiti agitur eo noĩe q̄ tumult⁹ incẽdij ruine naufragij cã ꝺpoſitũ ſit: in dupluȝ[s] actionẽ ptor reddit: ſi modo cuȝ ipſo apꝺ quẽ depoſitũ ſit: aut cuȝ herede eius de dolo[t] ipſi⁹ ageretur. quo caſu mixta ẽ actio. ¶ Ex maleficijs vero prodite actiones ſunt alie tñ pene pſequẽde cã cõparate ſt: alie rei: alie tã pene q̃ȝ rei pſeq̃nde ⁊ ob id mixte ſũt. ¶ Penaȝ tñ pſeq̃tur qs actione furti: ſiue. n. manifeſti agatur quadrupli[u]: ſiue non manifeſti dupli: de ſola pena agiṫ.

ſeparatis ⁊ diuiſis patet hec regula vera: quia perſonalis actio eſt que ꝯpetit ad dandum non competit pro re ſua alicui ut hic. ideo diri ad dandũ qꝛ ad tradendum bene põt dari actio perſonalis ut commodati depoſiti ⁊ ſiles ⁊ ita eſt vis inter dare ⁊ tradere ut hic ſubijcit. ⁊. ff. de ac. emp. l. ex empto in prin. ⁊. ff. de ver. ob. vbi aũt in fi. ⁊. l. ſi rem tradi. ⁊. l. nemo. ⁊ hoc eſt qõ ſubijcit ſi appet cum dare oportere: ⁊ ita agit in pſonaȝ ut aliq̃d deṫ. ſȝ q̃daȝ dicunt vt pla. q̄ hec verba ſi apparet cũ dare oportere ſunt noĩa cuiſdaȝ actionis.

a ¶ Oȝ. i. oȝ q̄ non deṫ. eſt. n. impoſſibile q̄ detur vt ſubijcit q̄a dare eſt accipientis facere ut ſubijcit. nec res que. ⁊c.

b ¶ Magis. ſed opponitur pluries deberi põt vt. ff. ꝺ exce. rei iudi. l. ⁊ an eadem. §. actiones in fi. §. ergo pluries dñiũ põt fieri meum. ſȝ non ſequitur naȝ licȝ pluries debeantur tñ ſemel facta ſua non dȝ plus fieri ſua ut ibideȝ dṙ ut. ff. de acq. poſ. l. iij. §. ex pluribus. ⁊. s̄. de le. §. ſȝ ſi rem legatarij. niſi iterũ deſineret eſſe ſua vel mea ut. ff. ꝺ uer. ob. ſi rem meam.

c ¶ Plane odio. ſȝ in quo vertitur iſtõ odiũ: rñ. qꝛ in ꝯdictiõe furtiua quis de facto infamaṫ apud bonos ⁊ graues vt. ff. de obſe. l. honori. lȝ non infamia iuris. ut. ff. de act. ⁊ ob. l. ceſſat ſȝ in rei vendicatiõe neqȝ de facto neqȝ ꝺ iure infamaṫ. Item multa veniunt in cõdictiõe furtiua que nõ veniũt in rei vẽ. vt quia interitu rei non liberatur ſed in rei vendi. ſic ut. ff. de cõdi. fur. l. in rem. ⁊ ideo malum eſt furti q̄ hac actione teneaṫ. Item ſicut prodeſt alicui plures habere reos debitores ut. ff. de lib. le. l. ſi quis decedens. §. fi. ⁊ habere plures actiones. ut. ff. de leg. ij. cum filius. §. varijs. ita econtra dȝ ei nocere ſi pluribus teneatur actionibus lȝ ẽt nulla alia ſit vtilitas. Item nunquid vna tollitur per aliam: dic q̄ ſic vt. ff. de condi. fur. ſi pro fure. §. furti.

d ¶ Si apparet eos. i. quia apparet eos ⁊c. idem dicitur de actione in pſonã. ſed vṙ hoc ſtare non poſſe. naȝ certum eſt eum q agit dominũ fuiſſe. ergo ⁊ nunc eſt qꝛ ſine facto ſuo dñiuȝ ab eo diſcedere non potuit. ut. ff. de re. iur. l. id qõ nr̃m. ⁊. C. de proba. l. ſiue poſſidetis. ergo non põt agere ut ſibi detur qõ eſt ſuum: ⁊ tñ hic dicit q̄ ſic. Sed dic relationem eẽ faciendam ad genus nõ ad ſpeciem. q. d. ea actione p quã aſs agitur ad dandum. ſ. perſonali. ſed hec non ad dandum intenditur ⁊ ita eſt mirabile q̄ rem meã p perſonalẽ actionẽ peto reſtitui. aſs cõtra ut. ff. uſufru. quẽad. ca. l. fi. ⁊. ff. de condi. inde. l. ſi. vrbana. ſed eſt ſpãle vt hic dṙ. Uel dic agi ẽt ad dandum. ſ. poſſeſſionem dandam quam amiſeram per furtuȝ ut. ff. de acqui. poſ. l. rem que a nobis ⁊. ff. de condi. tritica. l. ij. accur.

e ¶ In rem actio. i. rei vendicatio que pro dominio de iure ciui. vel gentium q̃ſito intenditur ut. ff. de rei vẽ. l. in rem. item no. q̄ hic. §. locum hȝ i quolibȝ maleſidei poſſeſſore aliene rei non ſolum in fure vt. s̄. de reꝝ di. §. ſi tñ ⁊. ff. ꝺ condi. triti. l. i. in fi. ⁊. l. ij. in prin. interdum ẽt ꝯtra boneſidei poſſeſſorem datur condictio ratione poſſeſſionis ut. ff. de condi. inde. l. indebiti. §. ſȝ ſi nummi. Sed nũq̃d rem ſuam põt qs etiam a nonfure per condi. ſine cauſa repetere. ut. ff. ꝺ ꝯdi. ſine cã per totum: rñ. ſɱ quoſdam ibi dicitur condictio. i. actio perſonalis nõ tñ talis per quem intendatur ut aliquid detur. Alij dicunt q̄ ſi alicubi inueniatur condictio ſine cã pro re ſua competere. de vtili intelligendum eſt.

f ¶ Uendicationes. ſiue rerum corporalium de quibus dictum eſt. C. de rei ven. per totũ ⁊. ff. e. per totũ: ſiue rerũ icorporaliũ de quibus vendicationibus eſt. ff. ſi vſufr. pe. per totum ⁊. ff. ſi ſerui. vendi. per totum. ſiue ſint directe ſiue vtiles iſte vendicationes: ut. ff. de publi. per totum ⁊. ff. ſi ager vecti. per totum. accur.

g ¶ Quibus. ideo dicit quibus qꝛ ſunt ⁊ alie quibus non intendimus dare facere ſed reſtitui: ut commodati actõe ⁊ depoſiti ⁊ ſilibus. iſte non appellantur ꝯdictiones in ſtricta ſignificatione accepto uocabulo: ut hic dṙ. Uel dic q̄ ẽt in actione commodati ⁊ depoſiti ⁊ ſimilibus intenditur dari uel fieri. ſ. ipſa detentatio rei quare ipſum factum poſſit quis in ſtipulatione deducere. ut. ff. de ver. ob. l. vbi autem non. §. qui id. qõ non fieret niſi aliquid daretur cum ſue rei nulla eſſet ſtipulatio ſed aliene tñ ut. s̄. de inuti. ſtipu. §. i. accur.

h ¶ Condictiones. ſ. appellamus. accur.

i ¶ Denunciare. dicunt quidam q̄ qui volebant alium conuenire primo ſibi denunciare debebant: ut ar. ff. de ſerui. vr. pre. l. quidam. ſȝ hoc non placet quia ex voluntate aut bonitate uel vrbanitate hoc fit nõ neceſſitate. ſed dic q̄ hec denunciatio fiebat per magiſtrat⁹ cũ actiones ꝯſtituebãt: uṫ dabãt ut. ff. ꝺ ori. iur. l. ij. §. oĩuȝ. qõ ẽ hodie ſublatũ ut i fi. hui⁹. §. diciṫ. ut. C. ꝺ formu. l. i. ⁊. ij. accu.

k ¶ Abuſiue. uere abuſiue dicitur cõdictio. i. actio in pſonã qꝛ nõ bene ꝯſonat nomen rei quã ſignificat qõ fieri debet ut. s̄. de dona. §. eſt ⁊ aliud. accur.

¶ Sequẽs alia. Iſte. §. vſq̄ȝ ad. §. quedaȝ diuidiṫ in duas partes. Primo põit vnam ſũmã principalium actionũ. ſcðo declarat eaȝ p exẽpla. Scða ibi Rei perſequende. Item ſcða ſubdiuidiṫ in q̃nqȝ. Nã p̄io põit de actionibus rei perſecutorijs. Secundo de actionibus mixtis ex contractu deſcẽdentib⁹. Tertio ponit vnam regulam uel ſũmulã in actionibus ex maleficio deſcẽdentib⁹. Quarto illud p exẽpla declarat. primo ponẽdo ꝺ actiõib⁹ penalibus. ſcðo de actionibus mixtis. Scða p̄ncipalis eſt in verſ. plane. tertia i. §. ex maleficijs. quarta i. §. penã. q̃nta in ver. ſȝ ⁊ legis. Et. h. d. i ſũma. Ois actio aut ex contractu vel ex maleficio eſt vel eſt rei pſecutoria: uel penalis uṫ mixta. h. d. vſq̄ȝ ad. §. q̃dam. legam tñ vſq̄ȝ ad. §. ex maleficijs.

l ¶ Sequens. hec eſt tertia diuiſio actionum in hoc titulo.

m ¶ Cõpate. i. adiuẽte.

n ¶ Mixte. ſȝ nonne q̃daȝ ſũt q̃ nullũ hoꝝ hñt vt ſi ago ne q̃d fiat i loco ſacro uel ſancto vel ſi ferñ eſt tollatur. ⁊ alie ſimiles que neqȝ ad rẽ neq̃ ad penam. neqȝ mixti ſe hñt. ſȝ vel ad rei reuerentiã uṫ ad publicã vtilitatẽ danṫ. rñ. ſatis ad rei pſecutioneȝ. ſ. diuine rei vel publice ptinet. cuius noĩe agere videor. vel etiaȝ meo noĩe: cũ cuiuſlibȝ interſit deũ nõ iniuriari ut. C. ꝺ hes̄. l. iij.

o ¶ Actiones. que. r. ſunt. ut diximus. s̄. e. §. Item ſeruiana. ſed certe videtur q̄ ſunt oẽs penales. nam in eis iuratur in litem. ut. ff. ꝺ rei ven. l. q reſtituere ⁊. ff. de in litem iurã. l. in actionibus. ſed dic q̄ illud ſcȝ iuramentum in litem non ſit iure actionis. ſȝ offõ iudicis. ut. ĩ. e. §. preterea in fi. §. unde non dicuntur penales. Alij tamen dicebant q̄ iõ non dicebanṫ penales quia non originaliter illud ſit q̄ creſcat per ſacramentũ in litẽ ſed ex contumacia. ut. ff. de in litẽ iurã. l. i. ⁊ ideo magis attendebant qõ naturaliter erat q̃ȝ qõ incidenter. Sed certe actio depoſiti in quattuor caſibus ab initio eſt rei perſecutoria: ⁊ tñ dṙ penalis inſpecto q̄ creſcit ex contumacia. ut. ĩ. prori. ⁊. ĩ. e. §. at ille. unde primam reſponſionem approbo.

p ¶ Fere oẽs. fere dicit propter actionem ex ſtipulatu per quã pena petitur nec inſpicitur qõ interſit ut. ĩ. de inuti. ſtipu. §. alteri. ſɱ quoſdam. qõ ẽ falſum immo propter actioneȝ depoſiti in quattuor caſibus ut. ĩ. ſubijcit. Item propter actionem redhibitoriam que daṫ in duplũ aduerſus uenditorẽ q neqȝ preciũ neqȝ acceſſiones ſoluit ut. ff. de redhibi. l. redhibitoria.

q ¶ Petit actor. ad vtranq̄ȝ aũt. ſ. ad mutuum ⁊ ad eam pecuniam que in ſtipulalatu deducta eſt certi condictio datur ut. ff. ſi cer. pe. l. ſi quis certum. ⁊. s̄. de v̓bo. ob. in prin.

r ¶ Conducto. ſed non oẽs iſti dantur ad intereſſe ẽt qõ eſt extra reȝ vt. ff. de ac. emp. l. i. in prin. ergo peto aliquid qõ tibi non adeſt. ergo ſunt penales: ſed dic tribus modis dici actionem penalem. Prio illa que hinc inde eſt penalis ut furti ⁊ ſimiles quando peto qõ mihi non abeſt ⁊ qõ tibi nõ adeſt. Scðo qñ eſt penalis ex parte vna. ſ. ex parte rei tñ qõ eſt vbicunq̄ȝ actoris intereſſe excedit id qõ reo adeſt: ⁊ in hac ſignificatione actões iſte dicuntur penales. ſ. ex empto ⁊ ſimiles. ⁊ ẽt in rei ven. qõ in litem iuratur ex q̄ inſpecta perſona rei tñ penales dicuntur. probatur. ff. de eo per queȝ fac. eſt. l. i. §. ſi plures. ⁊. l. fi. ⁊. s̄. e. §. penales. Tertio dicitur penalis inſpecta perſona actoris tñ: ut ſi accepiſti ab aliquo aliquid ut me accuſares per calũniã. nam repeto lȝ nihil mihi abſit a te. ſ. cui adeſt ut probatur. ff. de calũ. l. ⁊ generaliter. §. illud erit notandum.

s ¶ In duplum. ſ. ⁊ reus inficietur. ut. ĩ. e. §. ſed furti.

t ¶ Dolo ipſius. ſ. heredis ex dolo. n. defuncti ſimplum tñ. ut. ff. depoſi. l. ij. §. i. ratio quare in his caſibus datur in duplum: ⁊ alijs in ſimpluȝ eſt: quia hic ex neceſſitate deponitur: nec potuit preuidere apud quẽ deponeret ut. ff. depoſi. l. i. §. merito. ac.

¶ Ex maleficijs. Supra dixit de perſecutorijs in rem tam realib⁹ q̃ȝ perſonalibus ⁊ etiam de mixtis. Nunc v̓o in maleficijs ⁊ perſecutorijs ⁊ de mixtis penalibus. ⁊. h. d. Actionum deſcendentium ex maleficijs quedam ſunt perſecutorie pene tñ: quedaȝ mixte tam rei q̃ȝ pene qõ per exempla declarat. h. d. are.

u ¶ Quadupli. Sed quare plus manifeſtum furtum punitur q̃ȝ non manifeſtum cum clam facta magis punienda ſunt. ut. ff. de admi. tuto. l. non exiſtimo. ⁊. ff. de ritu nup. l. ult. rñ. immo magis delinquit qui palam q̃ȝ qui clam amouet vt. s̄. vi. bo. rap. in prin. vnde magis punitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtar.ff.de offi.preſidis diuus.

b ¶ Quilibet vt.ſ.de ob.que ex delicto naſcuntur.§.fi.

c ¶ Cōdictio.ſ.furtiua que ſoli dn̄o daṫ ⁊ heredi eius aduerſus furem ⁊ eiꝰ heredē.vt.ff.de cōdi.fur.l.i.⁊.l.v.⁊.ſ.de ob.q̄ ex delicto naſcuntur.§.fi.

d ¶ Quadruplū.vſq̄ȝ.ſ.ad ānū:⁊ poſt annū in ſimplū.vt.ſ.vi bo.ra.in prin.niſi in caſu:ut ſi iudeus ꝯtra xp̄ianum agat tunc in dupluȝ tm̄ agitur C.de pag.l.xp̄ianis. Sȝ nūqd etiā raptor tenetur actione furti manifeſti? Dic ꝙ nō ſm̄ pla.q2 in dupluȝ tm̄ tenetur ſi furti ꝯueniaṫ ut.ff.ui bo.rap.l.i.niſi in caſu ubi nec in duplū teneṫ ſm̄ eū.ut.ff.de fur.l.ſi qs domo. Sȝ certe ibi erat actuȝ actio/ ne vi bo.ra.unde ſublata erat actio furti non manifeſti.ut.ff.vi bo.ra.l.i.⁊ ff.de ac.⁊ ob.l.q ſeruum. Sed ſatis uidetur ꝙ etiā manifeſti furti noīe conueniatur ⁊ in quadruplū ut ar.ff.de fur.l.ſi uendidero.§.cum raptor.⁊ l.ſi qs ex domo.lȝ pla.cō tradixerit.ut dictum eſt.

e ¶ In ſimplū.ubi cōtra ꝯfitētem datur.nā tūc in ſimplū ⁊ ꝯtra negātes in dupluȝ vt hic.⁊.ī.e.§.at ille.⁊.C.ad.l.aq.l.contra negantes ⁊.ff.de iureiur.cum qui.

f ¶ Traditā vt.ſ.ad.l.aq.in prin.nam ibi diuidit primū caput.l.aquil.a tertio capite ex quo tertio fit cōdēnatio quātū res retro valuit in.xxx.dies: vt.ſ.eo.ti.§.ex hoc capite. Item adiunge actioneȝ qō metꝰ cauſa nā ⁊ ipa mixta eſt vt.ff.quod metus cauſa.l.ſi cum ex.§.i.

g ¶ Contra eos.ſ.heredes vel alios qui legatis vel fideicōmiſſis grauari poſſunt quoniam onerati ſūt pecuniariter.vt.ſ.de ſing.re.per fideicom/ miſ.reli.in prin.⁊.ff.de le.i.plane in fi.accur.

h ¶ Locis.q̄ multa ſunt ⁊ enumeranṫ in auc.de non alie.§.nos igitur.

i ¶ Diſtulerint.ſ.fraudulēter vel ſine iuſta cā a⁊s non puniuntur vt.ff.ſi cer.pe.l.ꝙ te.⁊.ff.de vſur.l.ſciendū.⁊.ff.de pe.here.l.illud. Et no.quē puniri ex ꝯcraſtinatione vel dilatiōe illicita ſic.ff.de eden.l.pretor.§.ſed ⁊ ſi ſeruus in fi.⁊ ē ſpeciale in his legatis.in alijs legatis vl' fideicommiſ/ ſis nō pſtaṫ duplū ſed vſure currunt ex mora:vel ſaltē poſt cōteſtationem litis.⁊ fructꝰ reꝝ reſtituūṫ.vt.C.de vſur.l.i. Iteȝ hec legata habent ī alio priuilegium vt ſi indebitū ſoluatur non repetatur vt.ſ.de ob.que ex quaſi cōtractu in fi. Quid ſi primo negauit poſtea confiteatur?rn̄.poteſt penitere cum exoneret actorem approbādo.vt.ſ.de iureiu.l.cum qui.ar.contra.ff.e.de edil.edi.l.quid ſit fugitiuus in prin. Item quid ſi confeſſus eſt ⁊ poſtea negat?Rn̄.punitur cuȝ vltima mora noceat.vt.ff.de peri.⁊ cō/ mo.rei ven.l.illud. Item qd ſi nō inficietur ſȝ dicat teſtamentū non va/ lere vel aliā ꝓponat rōnabileȝ cauſaȝ?Rn̄.quidā ꝙ punitur ne inuenia/ tur via per quā negantes ſuā exerceant auaritiaȝ:vt.ſ.vi bo.rap.§.q2 tn̄ Alij cōtra qō verū puto.vt.ī.eo.§.at ille. Item nūquid hec in legato generali ⁊ ſpāli locū hn̄t?rn̄.ſic ſȝ Io.cū vtrunq̄ȝ ſit legatū vt.ſ.de fideicō.here.§.fi.⁊.C.de fideicom.l.fi.in prin. Item quid ſi duplum non poteſt ſoluere?rn̄.luit in corpore.vt.ff.de penis.l.i.§.generaliter ⁊.C.de ſer.fu/ gi.l.quicunq̄ȝ.⁊.ff.de in ius vocan.l.pe.⁊ fi.accur.

k ¶ In iudicio.qd ſi in iudiciū nō vocantur ſed a⁊s ſūt in mora?rn̄.quidā adhuc idē vt dupleṫ. Sed hec lex ꝯtradicit. Itē in dubiis pene ſunt molliēde vt.ff.de pe.l.interpretatione. Sed dicam currere vſuras ⁊ fructus de/ beri ex mora et ipſa re.i.ſine interpellatione dicam morā committi ad inſtar minorum qbus legata debētur:vt.C.in qui.cau.in inte.reſti.nō eſt ne.l.in minoꝝ.item quid ſi reipu.vel fiſco reliquatur?videtur ꝙ idē ſit cū ius diuinū ⁊ publicum ſimile ſit.vt.C.de ſa.ſan.ec.l.fi.⁊ in auc.de non alie.§.ſi minus col.ij. Sed dico ꝯtra q2 pene ſūt molliende.vt diximus.vt.ff.de pe.l.pe. Itē quid ſi in redēptione captiuoruȝ?videtur idem quaſi rei venerabili ſit relictū. Sȝ certe nō extēdā.ſcȝ.id qō dr̄ in hoc.§.ad hunc caſum cū ſit pena. Itē quid ſi deo vel alicui ſancto vel admiſtratori.quidem valent.⁊ in auc.de ec.ti.§.ſi quis in nomine ⁊.ff.ad le.falci.l.i.§.ad municipium. Rn̄.locū habet hic.§.q2 venerabili loco eſt relictum vt.ff.de an.le.l.annua.§.a ticio.

l ¶ Pro pena.ſi hec eſt rō vt ſit mixta.pȝ ꝙ condictio ex lege illa.ſi quis ī tantam.ſit mixta.vt.C.vn̄ vi.ſi qs in tantā. Item ⁊ illa cōdictio que datur ex lege Cōſtātini.vt.C.finiū reg.l.ſi ꝯtiterit.⁊ oēs ille actiones vbi ⁊ res ⁊ aliqd pro pena petitur quod verum eſt.

¶ Quedam actiones. Actiones familie herciſcunde ꝓ diuidēda hereditate. Et actio cōi diuidūdo ꝓ re particulari. Et actio finiū regundorum ꝓ diuidēdis fūdis dicūtur actiōes mixte.ſ.reales ⁊ pſonales. Uel ꝓprius mixtā cām habent in qbus iudici licitū eſt vni partiū adiudicare rē ſi equum ſibi videbiṫ.h.d. Et diuidiṫ in tres ptes. Primo poniṫ dictū generale. Secūdo illud per exempla declarat. Tertio ponit q̄ poſſunt eſſe ptes iudicis in iſtis actionibus. Secunda ibi.qualis eſt. Tertia ibi.in quibus tribus iudicijs.⁊c.

m ¶ Quedā actiōes.hic adijcitur tertiū membrū illi diuiſioni quā habes.ſ.eo.§.i.vt diximus.

nam ipſaȝ rē propria actione pſequtur quiſ.i.ſuā eē petēs[a]:ſiue fur ipe eā poſſideat:ſiue alius quilibȝ[b]:eo amplius aduerſus furem etiā ꝯdictio[c] eſt rei. ¶ Ui aūt bonoruȝ raptorū actio mixta eſt:quia ī quadrupluȝ[d] rei perſecutio continet̄.pena aūt tripli eſt. Sed ⁊ legis aqlie actio de dāno iniurie mixta eſt:non ſolū ſi aduerſus inficiātē in dupluȝ agaṫ:ſȝ interdū ⁊ ſi in ſimplū[e] qſq̄ȝ agit:veluti ſi qs hoieȝ clauduȝ aut luſcū occiderit q in eo anno iteger ⁊ magni p̄cij fuerit.tanti.n.dānaṫ quāti plurimi:⁊ magni p̄cij is hō ī eo āno fuerit ſm̄ iā traditam[f] diuiſionē. ¶ Itē mixta eſt actio aduerſus eos[g] q ſlicta ſacroſāctis eccliis vel alijs venerabilibꝰ locis[h] legati vl' fideicōmiſſi noīe daṫ diſtulerit[i]:vſq̄ȝ adeo vt ēt in[k] iudicium vocarētur.tūc.n.⁊ ipſaȝ rē vel pecuniaȝ q̄ relicta ē dare cōpellūtur.⁊ aliud tātū ꝓ pena[l] ⁊ iō in duplū eiꝰ fit condēnatio. ¶ Quedā[m] actōes mixtā cām obtinere videnṫ tā in rem q̄ȝ in pſonā:q̄lis eſt familie[n] hereiſcūde[o] actio:q̄ cōpetit coheredibꝰ de diuidēda hereditate. Itē communi diuidūdo[p]:q̄ inter eos reddiṫ iter quos aliqd[q] cōe eſt vt id diuidatur. Itē[r] finium regundoꝝ actio qua inter eos agiṫ qui cōfines[s] agros habēt:in qbus tribꝰ[t] iudicijs pmittiṫ[u] iudici rē alicui ex litigatoribꝰ ex bono ⁊ equo adiudicare[x].⁊ ſi vniꝰ ps pregrauari videbiṫ eū inuicē certa pecunia alteri condēnari. ¶ Omnes[y] aūt actōes vel in ſimplū cōcepte ſunt.vel in duplū uel triplū uel in quadruplū.ulterius aūt nulla actio[z] extendiṫ. ¶ In ſimplū.n.agiṫ

n ¶ Familie.actio iſta ſic dicitur quia familia pro hereditate ponitur.

o ¶ Herciſcūde.i.diuidende.q.d.actio diuidende hereditatis Item iō diciṫ mixta q2 in ea petunṫ dn̄ia reꝝ corpaliū non dari.ſȝ tradi vel aſſignari propter ſua.⁊ in hoc diciṫ realis. Item petūtur fructus ſi alter eos tm̄ pcepit vel ipſe ſolus impenſas fecit ⁊ hec petunṫ dari.i.vt fiāt ſui cui danṫ ⁊ ꝓ hoc dicitur pſonalis.vt.ff.fami.her.l. Iteȝ labeo.§.familie.⁊.ſ.de ob.ex quaſi cōtractu.§.item.⁊.ſ.eo.§.ſic itaq̄ȝ.ſȝ quantoſpe durat rn̄.xxx.annis inſpecto potius ꝙ ſit pſonalis.vt.C.de an.ex/ ce.l.i. Itē q̄ro ex quo naſcitur.R.ſm̄.azo.ex voluntate agētiū ut.ff.fa.her.l.i.ſed certe immo ex q̄ſi ꝯtractu.ut.ſ.de ob.que ex quaſi cōtractu.§.item.

p ¶ Diuidūdo.que ſunt hic loco perſonalium pſtationū.⁊ q̄ loco realiuȝ dic eodem modo.ut proxime diximus in actione fami.her.⁊ idem ſi ꝓmo caſu.⁊ facit ad hūc.§.ff.communi diui.per hoc iudicium.§.ſicut.

q ¶ Aliqd cōe.ſ.ſine ſocietate.ut.ff.pro ſocio.l.quibus ⁊.l.ſi actum ſit.⁊.ſ.de obli.ex quaſi contrac.§.ſi inter aliquos.

r ¶ Itē finiū regūdoꝝ.ſ.ex mixta ut hic ⁊.ff.fini.reg.l.ſȝ ⁊ loci.§.in iudicio.

s ¶ Cōfines.qd ſi domos hn̄t cōuicinas? Rn̄.nō hȝ locuȝ ſi hincinde ſint domꝰ ut.ff.fini.reg.l.iiij.in fi.ſi aūt ex altera parte tm̄ ſit domus ex altera fundus tūc utile locum hȝ iudiciū fini.re.ut.ff.finium regun.l.ij.in prin.⁊ adiunge his tribus actionibus mixtis quādam aliaȝ.ſ.here.pe.ut.C.de here.pe.l.hereditatis ⁊.ff.de pe.he.l.ſiue bonefidei.§.i. Iteȝ quid de oībus noxalibus ac.vr̄.n.ꝙ ſint in rē q2 cōtra quēlibet poſſidentē ſeruū dantur vt.ī.de noxa.actio.§.oēs auteȝ. Item qd de actione de tigno iniuncto.naȝ ⁊ hec datur ꝯtra quēlibet poſſidenteȝ vt de tigno iniuncto.l.i.in fi. Itē qd de actione qō me.cā.nam ⁊ hec quemlibet poſſidentē pergrit:ut.ff.qō me.cā.l.ſi cum ex.§.pedius. Itē quid de actione in factuȝ que daṫ contra eū qui aliqd habet in loco publico poſitum:ut.ff.ne quid ī lo.pu.l.ij.§.antepe. Item quid de actione in factū ſiue īterdicto quod vi aut clā nam ⁊ hoc cōtra poſſidētē daṫ vt.ff.qō vi aut clā.l.competit in fi. Itē quid ō actione ad exhibēdū nā ⁊ illa poſſidētē pſequitur ſicut ⁊ cetere ſuperiores vnde videnṫ oēs in rē vt.ff.de ac.⁊ ob.l.obligationū genera.quidaȝ dicūt eas anormalas.i.nec in rē nec in pſonā. Sed dic oēs eē pſonales:vt pȝ in actione ad exhibendum.vt.ff.ad exhi.l.iij.§.eſt aūt perſonalis hec actio.

t ¶ Tribus.ſ.fami.her.cōi.diui.fi.regun.

u ¶ Permittitur a lege.accur.

x ¶ Adiudicare.⁊ quod adiudicatur ſtatim ſit eius cui adiudicatur vt.ī.de offi.iudi.§.fina.

¶ Omnes autem. Nulla actio extēdiṫ vltra quadruplū ⁊ in ſimplum agitur regulariter ex oī ꝯtractu. In duplum vō ex furto manifeſto. Et ex.l.aquilia Et ex ſeruo corrupto. Et ex depoſito in quatuor caſibus. Et ex legato facto venerabili loco. In triplū vō quotiēs agitur in plus debito:vt aduerſarius maioribus ſportulis executori pregraueṫ. In quadruplū vō furti manifeſti ⁊ qō metus cauſa.h.d.vſq̄ȝ.ad.§.actionū aut.legā tamē p ptes. Et hic ponitur quarta diuiſio actionū vt diciṫ in glo.q2 quedā dantur ad ſimplū quedā ad duplū ⁊ triplū ⁊ quadrupluȝ. Et diuidiṫ in tres partes. Primo pōit dictū gn̄ale. Secundo illud per multa exēpla in quolibet mēbro declarat. Tertio ponit aliq̄s drias īter iſta exēpla. Scōa ibi.in ſimplū.n.agiṫ. Tertia ibi.ſed furti quidem.

y ¶ Omnes aūt.hec eſt quarta diuiſio que ponitur in hoc ti.

z ¶ Actio.ſ.vltra quadruplū.ſȝ ꝯtra in.l.aqui.vbi occaſione ſui interfecti agitur ad vnā hereditatē pditā que valet centū marcas.vt.ſ.ad.l.aql.§.illud Itē contra de eo q vtilē clauum de naue abſtulit q̄re tota nauis periit.nam ad totū damnū teneṫ qō ēt quadruplū ⁊ vltra excedit vt.ff.de incen.rui.nau.l.iij.§.ſenatus Item aliud contra in actione ex empto:vbi occaſione pecoris morboſi totus meus grex contaminatus eſt:vel occaſione tigni vicioſi tota domus corruit vt.ff.de ac.emp.l.iul.in prin.ſed certe his tribus contrarijs nō agitur ad aliqd quod ſit pena inſpecta pſona agentis.ſed totū eſt ſuū intereſſe.nam hūc.§.intellige qn̄ penalis eſt actio ex vtraq̄ȝ pte. Item contra ī eo qui manumiſit ſuū alienū in pn̄tia principis.nā duo mancipia dn̄o ⁊ tria ſimilia dat fiſco ⁊ ita in quintuplum dātur.vt.C.de his qui a nō do.ma.l.fi. Item contra in eo ꝙ dicitur de eo qui dedit tibi pecuniam ne mihi calūniaȝ faceres vel ab alio accepiſti vt mihi calūniam faceres in octupluȝ mihi teneris vt.ff.de calū.l.⁊ generaliter.§.fi.ſed

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

certe ꝑmo caſu ꝑſtat̃ pena diuerſis. Et bñ dicit glo. diuerſis. nā ſec⁹ eēt ſi vni. vt. ff. ꝺe ac. ⁊ ob. cū ex vno. Pōt. n. plures actiones ex eodē crie acqri diuerſis vt. ſ. ꝺe iniur. §. patit̃. nec vna remiſſa altera tollit̃. vt. ff. ꝺe iureiu. l. i. §. fi. facit ꝓ predictis. ff. ꝺe ac. ⁊ ob. l. quotiēs nō vni. nec eſt ibi aliqua ꝑſtatio vltra q̃druplū. i ħo aūt caſu nō vna actione hēo quadruplū ſʒ duab⁹. Itē ꝯ in eo ꝙ dr̃ ſi dediſti pecuniam ne mihi fieret calūnia. nam tu repetis qđ dediſti. ⁊ ego in quadruplū ꝑſequor: vt. ff. ꝺe calū. ſi qs ab alio in prin. ſʒ certe duob⁹ fit ꝑſtatio ⁊ neutri vltra quadruplū. Item ꝯtra in eo. ꝙ dicit lex ſuū in ſeruitutem reuocari occaſiōe leuis offenſe ⁊ ita pena in vniuerſuʒ excedit. vt. C. ꝺe li. ⁊ eorum li. ſi manumiſſus. Sed dic ꝙ illa eſt occaſio nō actio. Uel dic ꝙ nō ꝑſtat̃ pena hīto reſpectu ad rē. Item ꝯtra cū q ſurripuit ſuum fiſcalem. nam damnat̃. in. xij. li. argēti. ⁊ ſuo reſtituendo vt. C. ꝺe ſer. fug. l. ſiqs ſuū. ſed ibi nō fit relatio ad ipſam rē vel ad ſimplū. eſt. n. hic §. intelligendus qñ actio eſt penalis. ⁊ in pena ad ipſam rē hʒ reſpect⁹. itē ꝯtra. ſ. ꝺ iniu. ſti. §. alteri. nā ibi nō reſpicit̃ q̃ta ſit ſed tota exigit̃. ſed ibi nō hēt reſpect⁹ ad ipſaʒ rē. Uel dic aliud in pena ꝯuentiōali vt ibi ꝙ in legali: vt ħ. Item ꝯtra in eo ꝙ dr̃ cū q emit adminiſtrationē. nam q accepit pecuniam ab electo q̃druplum reddet ⁊ ſua bona ꝯfiſcantur ⁊ cingulo priuatur. vt in auc. vt iudices ſine quoquo fruſtra. §. ſic igitur in fi. col. ij. Sed illud fit ꝑ accuſatiōnē nō ꝑ actionem.

In duplū. Iſte. §. fuit ſūmatus cuʒ precedenti. Et tñ in ſpē. ħ. d. actiones hic poſite dātur ad dupluʒ. ħ. d. vſqʒ ad. §. tripli.

velut ex ſtipulatōe: uł mutui datione: aut exēpto: vēdito locato cōducto: mandato: ⁊ deniqʒ ex alijs q̃ʒ plurimiſ cāis. In duplū agit̃ veluti furti nec māifeſti[a]: dāni iniurie ex lege aglia[b] ꝺpoſiti ex quibuſdā[c] caſibus. Itē ſui corrupti: q̃ cōpetit i eū cuius hortatu ꝯſilioue ſuus alien⁹ fugerit aut ꝯtumax aduerſuſ dñʒ factus ē⁹: aut luxurioſe viuē cepit: aut ōniqʒ quolibʒ mō deterior factus ſit: i q̃ actōe eaꝝ ēt reꝝ q̃s fugiēdo ſuus dño abſtulerit eſtiatio deducit̃[e]. Itē ex legato qđ venerabilib⁹ locis relictū ē ſʒ ea q̃ ſuꝑdixim⁹[f]. Tripli vō cū qdā maiorē vere extiatōis quātitatē in libello[g] ꝯuētōis inſuit: et ex hac cā viatores. i. executores litiū āpliorē ſūmā ſportularū[h] noīe exegerit: tunc eni id q ꝓp eorū cām dānū paſſus fuerit[i] reus in tripluʒ ab actore cōſeq̃tur[k]: vt in hoc triplo ēt ſimplū in quo dānū paſſus eſt. ꝯnumeret̃. qđ nr̃a ꝯſtitutio introduxit que in nr̃o codice[l] fulget: quam ꝓculdubio certū eſt ex lege condicticia[m] emanare. Quadrupli agit̃ uł uti[n] furti manifeſti. Itē de eo qđ[o] met⁹ cā factuʒ ſit: ⁊ ꝺ ea pecūia[p] q̃ i hoc data ſit vt is cui datur calūnie cā negociuʒ alicui facēt vel non faceret. Itē ex lege ꝯditicia[q] que noſtra cōſtitutione[r] oritur i quadruplū[s] ꝯdēnationē imponēs his executoribus litiū: q ꝯtra nr̃e ꝯſtitutiōis normā[t] a reis[u] quicquā exegerit. Sed furti quidem nec manifeſti actio: ⁊ ſerui corrupti actio a ceteris de qbus ſimul locuti ſumus eo differt: ꝙ he actiones oīmodo[y] dupli ſūt. at ille. i. dāni iniurie ex lege aquilia: ⁊ interdū depoſiti[z] inficiatione duplicantur[a]: in ꝯfitētē aūt in ſimplū dant̃. ſed[b] ⁊ illa que de his competit que relicta venerabilibus locis ſūt: nō ſoluʒ i ficiatōe[c] duplicatur ſed ēt ſi diſtulerint relicti ſolutōem vſque quo iuſſu magiſtratuū noſtroꝝ ꝯueniant̃. In ꝯfitentem vō anteq̃ʒ iuſſu magiſtratuū ꝯueniatur: ſoluētē in ſimplū reddit̃. Item actio de eo qđ metus cā factuʒ ſit: a ceteris de quibus ſimul[d] locuti ſum⁹ eo differt ꝙ eius nā tacite continetur: vt qui iudicis iuſſu ipſam rē actori reſtituat[e] abſoluatur[f]: quod i ceteris[g] caſib⁹ non eſt ita. ſed omnimodo quiſqʒ in quadruplum ꝯdemnatur quod eſt ⁊ in furti manifeſti actionem[h].

noꝛe alij dñt ꝙ nō quaſi ſuo iuri renūciauerit cū volētes ſoluerūt qđ ꝑñt vt. C. ꝺe pac. l. ſiqs in ꝯſcribendo. qđ verius eſt. Si aūt iniuſti exacti ſunt in q̃druplū ꝯtra exactorē vel executorē agit̃: vt. j. e. §. q̃drupli. ſed cum hodie caueat̃ de duplo reſtituēdo. vt in auc. ꝺe execu. §. i. col. vij. vr̃ corrigi qđ hic dr̃. vnde hodie nulla eſt actio in triplū. qđ verū puto. ſed alij dñt ſi cautio eſt omiſſa habet locū qđ hic dr̃ alr̃ habet locū auc. predicta.

b Sportularū. ideo ſic dñr qꝛ in ſportulis qbuſdaʒ obligationes hmōi ponebant̃. eſt aūt genuſ vaſis ſportula uł ſporta. i Re⁹ alie ſportule que iudicibus preſtabant̃ ab vtroqʒ ꝑſtabant̃. vt i au. vt iu. ſine quoquo ſuffra. §. volumus col. ij. Itē iſte ſportule q̃ dabātur executoribus dabant̃ ante lit. ꝯte. i. porrecto libello. iſte alie in cōteſtatione cauſe dabant̃ iudicib⁹ vt in auc. ꝺ exhi. §. ſancim⁹. col. v. ⁊ ꝺ iudi. §. ne aūt labor. col. vi.

k Cōſeq̃t̃. ꝯditione ex hac. l. greca vt ſubijcit. q̃ erat in alio codice. ſi aūt eſt i eo quē hēm⁹: ⁊ patit̃ actor hanc penā tripli ſiue ſine dolo ſiue cū dolo iſeruit. ⁊ ſic cātiue vel ꝯſecutiue dr̃. ſed nōne ēt cām amittit. vt. C. ꝺ pl⁹ pe. l. i. ſed certe i pl⁹ delīqt. qꝛ i certamīe negocij cautiones de penis exegit. vñ grauiꝯ punit̃ vt ar. ff. ꝺe offi. pre. diuus.

l Codice. quē nō hēm⁹.

m Cōdicticia. lex quedaʒ erat q̃ cōdicticia vocabat̃: ⁊ ſub ſe q̃ſdā ꝯſtitutiones hēbat. vt hic. ⁊. j. e. §. itē ex lege cōdicticia.

a Furti manifeſti. vt. ſ. ꝺe ob. que ex delicto. naſ. §. pena.

b Aquilia. puta ꝑ inficiationē. vt. j. e. §. at ille.

c Ex qbuſdā. veluti ꝙ tumultus incēdij ruine naufragij cauſa depoſitū eſt vt. ſ. co. §. rei ꝑſequēde.

d Eſt. ſ. in mente. nā ſi in corpore locū hʒ lex aql. vt. ſ. ad. l. aql. in prin. ⁊ hoc ſiue fiat de bono malus ſiue de malo deterior. vt ff. ꝺe ſer. cor. l. i. §. ꝑſuadere vſqʒ in fi. ⁊. l. ſe.

e Deducit̃. vt oē cū ipſa re dānū duplet̃ ſiue ꝑuenerit res ad ipſū ſollicitatorē. ſiue ad aliū vt. ff. ꝺe ſeruo. cor. l. in hoc iudicio. ſed nūqd iure actiōis fit hec eſtimatio. vel iudi. offi. Rñ. iu. off. ſm hir. ita fit i actione qđ met⁹ cā. vt. ff. qđ metus cā. l. ſi cū ex. §. i. ⁊. §. quadruplat̃. ſʒ ꝓ filio corrupto vel ꝓ filia quaſi agitur. Rñ. hʒ hāc vtilē actionē in ca. ſ. ſūma quā ipſe eſtimauerit ſuo iureiu. vt de actione iniuriarū dr̃: vt. ſ. ꝺe iniu. §. pena ⁊. ff. ꝺe iureiu. l. cōſtitutionib⁹. vel dic ꝙ primo eſtimat iudex ſūmā ad quā cōpetit vt ar. ff. ꝺe cu. reoꝝ. l. ſiqs reum.

f Dirimus. ſ. co. item mixta.

Tripli uero. Iſte. §. ſūmatus eſt cū. §. oēs aūt. ſ. e. pōt tñ in ſpecie ſic ſūmari. Actor petēs ꝑ dolū in libello maiorē quātitatē q̃ debeat vt reū maiorib⁹ grauet expēſis tenet̃ in triplo ei⁹ dāni qđ reus paſſus eſt in quo triplo ꝯtinet̃ ſimplū ꝓ damno. ħ. d. arc.

g In libello. ħ nō. duo ꝑmo ꝙ libellus eſt faciendus in cā qđ eſt veꝝ iure nouo vt ħ ⁊. C. ꝺe epi. ⁊ cle. auc. generaliter. ⁊. C. ꝺe lit. ꝯte. auc. offerat̃. niſi in q̃tuor caſib⁹ quos no. in auc. ꝺe mā. ꝓn. §. ſi cui col. iij. aliud eſt iure veteri. nam tūc nō fiebat niſi volūtate vt. ff. ꝺe edē. l. i. niſi in caſu vt. C. ꝺ dig. quotiēs. Itē ſcđo no. ꝙ q̃titas eſt certa in libello ꝯphēdēda vel res: ⁊ ita ēt in ꝑſonali actiōe dʒ actor certificare reū vt ħ ⁊ in auc. ꝺe liti. §. ad excludēdas col. viij. ⁊. ff. ꝺe rei ven. ſi rē. §. ſi veſtimēta. Tertio no. ꝙ ſportule vel ſalaria q̃ dabātur executoribus. i. nuncijs q faciūt hoīes repñtari ⁊ alr̃ q faciūt hmōi exactiones ꝓ ſuis officijs dabant̃ ſm q̃titatem petitā vt ħ dicit: ſʒ hodie magis ſm ꝯſuetudinem vel longitudinem itineris. vt. C. ꝺe epi. ⁊ cle. auc. ſed hodie. Uel dicas ꝙ hic dr̃ ex hac cā ideſt cātiue nō cōſecutiue deīn. ſed iſte ſportule q̃ iudicib⁹ dabāt̃ certe ſūt nec creſcunt. licet q̃titas petita ſit magna: nec decreſcūt: lʒ ſit parua vt in auc. ꝺ iudi. §. ne aūt col. vi. Item no. ꝙ reus ſoluebat hmōi ſportulas vt hic. ⁊. C. ꝺe epi. ⁊ cle. auc. generaliter. ſed actor ei reſtituebat niſi iuſta cā eū vocaſſet vt. ff. ꝺ iudi. cū q. Itē no. adhuc ꝙ huiuſmodi ſportule qbuſdam ꝓrſus remittūtur vt pauperibus: vt in auc. ꝺe mā. ꝓin. §. oʒ col. iij. a quibuſdā pauciores exigebāt vt a clericis. vt. C. ꝺe epi. ⁊ cle. l. cū clericis. ⁊ in auc. ibi poſita. ſed hodie. Alijs aūt per priuilegium ꝑncipis vincētis remittūtur in totū vel ꝓ pte. vt. C. ꝺe fruc. ⁊ li. expen. l. ħ. ſʒ q̃ro ſi he ꝑſone q̃ hñt ꝓuilegiū ne ſportulas ſoluāt an habeant hāc actionē in triplū: dñt qdam ꝙ ſic ne fauor noceat eis. vt. C. ꝺ le. ⁊ ꝯſti. ꝙ fa

tutiones hēbat. vt hic. ⁊. j. e. §. itē ex lege cōdicticia.

Quadrupli agitur. Sūmatus eſt. ſ. in. §. Oēs aūt ⁊c. arc.

n Furti. facit. ſ. ꝺe ob. que ex delic. naſ. §. ex pena.

o Qđ metus cā. ſ. actio q̃ ex ꝯtumacia fit in quadruplū. vt. j. eo. §. itē actio. ⁊ vſqʒ ad ānū tm̄ poſt ānū in ſimplū. vt. ff. qđ me. cā ſi cū ex. §. i.

p De pecunia. ſ. actio in factū de calūniatorib⁹ ānalis in q̃druplū ⁊ ꝑpetua in ſimplo vt. ff. ꝺe calū. l. i. in prin. ⁊. §. i. q̃ locū hʒ ſi do alicui aliquid vt calūnioſe aliquē vexet. dat̃. n. actio i factū ei ob cuius malū data fuit ſi aūt dāti. Item danti qñ dedit vt ſibi negociuʒ ſine calumnia fieret. vt hic ⁊. ff. ꝺe calū. l. i. ⁊. l. generalr̃. §. fi.

q Cōdicticia. ꝺ q̃ dic. vt. ſ. co. §. tripli. in fi. §. dirimus.

r Cōſtitutione quā nō habemus.

s In quadruplū. cuius q̃drupli iure nouo triplū fiſco ſimplū damnum paſſo dat̃ vt in auc. vt lit. iur. in exor. li. §. ⁊ hoc quoqʒ col. ix. ⁊ petit̃ ꝑ ꝯdictionē ex hac. l. quā nō habem⁹. cū nō ſit cautū quo genere actiōis agam⁹ vt. ff. ꝺe ꝯdi. ex. l. l. i.

t Cōſtōnis. ſcʒ ꝑdicte quā nō habem⁹.

u Normā. i. formā. certa. n. erat forma in ꝯſtitutiōe quā nō habemus.

x A reis. i. cōuentis.

y Oīmodo de actiōe furti ꝯſtat ꝙ ſemꝑ eſt in duplū vt ħ. ⁊. ſ. ꝺe ob. q̃ ex delic. naſ. §. pena aūt. Itē de actiōe ſerui corrupti niſi in caſu vt qñ marito i vxorē dat̃: ⁊ eſt vt hic. ⁊. ff. ꝺe ſer. cor. doli ꝯbū. §. hec actio ⁊. l. fi. vel dic oīmō. i. ſiue neget ſiue nō: nō aūt in omni ꝑſona.

z Depoſiti. alr̃ eſt ꝺ dolo depoſiti: ⁊ tūc dic actionē depoſiti ꝓp dolū. nā vtraqʒ nō pōt hr̃e locū ſimul. ſ. ⁊ de dolo actio. ⁊ depoſiti vt ff. ꝺe dolo. l. i. §. i. alr̃ nō ē ꝺ dolo ⁊ tūc plana ē lr̃a.

a Duplicant̃. ſ. ſi legitimis ꝓbatiōib⁹ nō iureiu. cōuincant̃: vt. C. ad. l. aql. l. ꝯ. ⁊. ff. ꝺ iureiu. l. cū q.

b Sed illa. ſ. actio ex teſtō.

c Inficiatiōe. bñ dicit inficiatiōe qꝛ ſi ꝯfitet̃ nō tenent̃ vel ſi iuſiurā. detulerit actori qꝛ exonerat eū a ꝓbatiōe vt. ff. ꝺe iureiu. l. cū qui.

d Simul. caute pōit ſil̃. i. vna cū eis de qb⁹ alr̃ diri. vt. ſ. e. q̃drupli.

e Reſtituat. vſqʒ ad ꝺ ffinitiuā ſniam. qđ intellige ꝺ ſcđa ſnia. nam i actione qđ me. cā due ferūt̃ ſnie. prima de reſtituenda re. alia ꝺ dando quadruplo re cōputata in eo vt. ff. qđ me. cā ſi cū ex. §. ħ aūt. Sed nūqd vtraqʒ eſt diffinitiua: dic ꝙ ſic qꝛ vtraqʒ diffinit ꝯtrouerſiā: vt. ff. de re. iur. l. i. alij eſſe dicūt admonitionē quādā primā ſniam vt in auc. de here. ⁊ fal. §. ſi qs aūt col. i. nam ⁊ ex eo ꝙ ꝑ primā ſniam admonetur. ⁊ tādiu expectat̃ ꝙ metū intulit: iō dr̃ hec actio arbitraria: vt. j. e. §. pterea.

f Abſoluat̃. ſ. a preſtatione quadrupli. ac.

g Quod in ceteris. que numerant̃. ſ. eo. §. quadrupli.

h Actionem hec eſt quinta diuiſio action.

¶ Actionū aūt q̄dam bonefidei ſunt: q̄dam ſtricti iuris. bonefidei ſunt[a] he: ex ēpto: vēdito: locato: cō ducto: negocioꝝ geſtoꝝ: mādati: depoſiti[b] ꝓ ſocio[c]: tutele[d]: cōmodati pignoraticia[e] familie[f] herciſcūde cōi diuidūdo[g]: ꝑſcriptis verbis: q̄ d̄ eſtimato[h] vel eſtimatione ꝓponitur. ⁊ ea[i] q̄ ex[k] ꝑmutatione cōpetit: ⁊ hereditatis petitio[l]. Quis etenim vſq; adhuc[m] incertū erat. ſiue inter bonefidei iudicia cōnumerāda hereditatis petitio ſit: ſiue nō: noſtra tn̄ conſtitutio[n] aperte eā eſſe bonefidei diſpoſuit. ¶ Fuerat antea ⁊ rei vxorie actio[o] vna ex bonefidei iudicijs. ſed cū pleniorē eē ex ſtipulatu[p] actionē inuenientes: oē ius qd̄ res vxoria ante habebat cū multis diuiſionib⁹ i actōem ex ſtipulatu q̄ d̄ dotib⁹ exigēdis ꝓponitur tranſtulimus[q]: merito rei vxorie actōe ſublata ex ſtipulatu: q̄ actio ꝓ ea introducta eſt: naturā bonefidei iudicij tn̄ in exactiōe dotis meruit[r] vt bonefidei ſit. ſꝫ ⁊ tacitā[s] ei[t] dedim⁹ hypothecā[u] preferri aūt alijs creditorib⁹[x] i hypothecis tūc cēſuim⁹ cū[y]

¶ Actionum Omnes actiōes exceptis his que hic in tex. ⁊ glo. enumerant ſunt ſtricti iuris. h. d. Et diuidit in tres partes. nā p̄mo ponit regulā. Scd̄o in ſpecie ponit q̄ ſunt actiones bonefidei. Tertio ꝙ lꝫ oliꝫ eēt dubitatio. tn̄ hodie clarū eſt ꝙ petitio hr̄ditatis ē bonefidei. Secūda ibi. Bonefidei. Tertia ibi. Que ꝗuis. a ¶ Bonefidei ſunt. licꝫ. xvij. actiones q̄ numerant in hoc. §. ⁊ ſequ. bonefidei ſunt. alie autem omnes ſtricti iuris. nā quācunq; hic nō inueniā ſtricti iuris eaꝫ indicabo. quia poſito de ꝯtrarijs: ⁊ omnia alia intelligēda ſunt vt. ͣ. de his qui ſui vel alie. iu. ſūt. §. videam⁹. Sꝫ quare magis he dicuntur bonefidei ꝙ alie? nunqd iō qꝛ poſſit eē mala fides i alijs? rn̄. n̄: qꝛ i oī ꝯtractu debꝫ bona fides interuenire. vt. C. de ac. ⁊ ob. bonā fidē. imo ſi iteruēiat dolus in ꝯtractu bonefidei q det cām ꝯtractui non valet ipſo iure. ut. ff. de dolo ⁊ eleganter in prin. Sꝫ in cōtractu ſtricti iuris purgat per actionem vel exceptionē doli. ut. C. de inuti. ſti. dolo. Si vō incidit in cōtractu bonefidei purgatur per actionem ex eo cōtractu. ut. ff. de ac. emp. ⁊ ven. l. iul. §. ſi vēditor. ſed in ſtricti iuris de dolo agit vel excipit: vt dictum eſt. ut. ff. de dolo ⁊ eleganter. §. nō ſolū. ⁊. ff. d̄ v̄. ob. ſi qs cū aſr. cū ergo dol⁹ vbiq; puniat ⁊ mala fides: ad qd bonefidei iſte dr̄ir? rn̄. alie ſtricti iuris dicūtur qꝛ non venit in eis niſi qd̄ ſtricte exigit natura actiōis. vn̄ nō veniūt uſure ex mora in ꝯtractib⁹ ſtricti iuris vt. ff. de nego. ge. l. qꝛ tantūdē. ⁊. C. d̄ vſu. l. iij. ⁊ de cōdi. inde. l. i. ſed in ꝯtractibus bonefidei non: vt. ff. de ac. emp. ⁊ uē. l. iulian⁹. §. ex vēdito. ⁊. ff. de vſur. mora. §. in bōefidei. Itē in actiōe ſtricti iuris fruct⁹ nō veniūt ex mora ſi petā qd̄ nō fuit meū. niſi a tpe litis ꝯte. tūc. n. īcipiūt venire fruct⁹ ex mora. ſed ſi petā qd̄ aliqn̄ fuit meū veniunt fruct⁹ ex mora. ſecus in bonefidei iudicijs. ut. ff. de vſur. videamus. §. ſi actionē. itē nō venit itereſſe ſi rē dari eſt i obligatiōe. ſecus ſi rē tradi vel factū. ut. ff. de v̄. ob. ubi aūt. §. fi. ⁊. l. ſi fundū. ⁊. ff. d̄ re iu. l. ſi qs ab alio. §. fi. q̄ veniūt in bo. fi. iudicijs. ut. ff. de ac. emp. l. i. ī p̄n. iſta ergo oia q̄ vicē obtinēt acceſſionū nō ueniunt in cōtractibus ſtricti iuris niſi vt dictū eſt. nec ob. ꝙ veniūt iſta in arbitrijs que ſunt ſtricti iuris. qꝛ iudicis officio veniūt nō iure actiōis: ut. j. e. §. ꝑterea. ⁊. §. ſed iſte ī fi. ſed in bo. fi. iure actōis veniūt ꝑter vſurā q̄ venit ex mora officio iudicis. vt. C. depoſiti. l. iiij. ⁊. ff. de neg. geſt. l. qꝛ tantūdē. itē in bo. fi. veniunt ea de qb⁹ nec actū nec cogitatū eſt. ut rupta ⁊ ceſa ⁊ ſi'a. ut. ff. de ac. ēp. fundi. §. ſi rupte. ⁊. C. de ac. emp. ⁊ ven. ꝑ totū. Itē ex hoc ti. notat quedā dr̄ia quā dic ut. j. e. §. ī bonefi. pꝫ ergo ꝙ exuberāti⁹ ⁊ pingui⁹ iudex offm̄ ſuū ad ea q̄ bo. fi. ſunt extēdit ꝙ ī ꝯtractib⁹ ſtricti iuris. ⁊ facit. ͣ. de ob. q̄ ex ꝯſen. in fi. ⁊ iō dr̄ir bo. fi. ⁊ alie ſtricti iuris.

b ¶ Depoſiti. hāc actiōeꝫ dr̄it qdā eē ſtricti iuris ī q̄tuor caſib⁹ q nūerāt. ff. depoſi. l. i. §. i. ſꝫ Io. ͣ. ⁊ dat in duplū ꝯtra cū q depoſitū ſuſcepit d̄ eo qd̄ dolo fecit. ſꝫ in heredē defuncti dat ī ſimplū. vt ī dicto. §. alꝫ ſemper tenet ī duplū q depoſitū ſuſcepit. Et ē rō q̄re plus puniat in predictis q̄tuor caſib⁹ q nūerant. ff. depo. qꝛ grauı⁹ ē fidē fallere ei q ex neceſſitate deponit ꝙ q ex uolūtate. ut. d. l. i. §. marito. Sꝫ nūqd his caſib⁹ eſt bo. fi. Dr̄it qdā ꝙ nō. ar. ff. de ꝑca. l. i. Nos ͣ. ⁊ dicimus ꝙ ſit bo. fi. cū lex nō diſtinguit. nec nos diſtinguere debem⁹. c ¶ Pro ſocio. q̄ ē vtriq; directa hoc ē ab vtraq; pte: vt. j. de pe. te. liti. §. ex quibus.

d ¶ Tutele. ſed cū iſte tā ꝯtrarie ꝙ directe iueniant nūqd oēs ſunt bo. fi. rn̄. ſic in dubio. cum fauor ſit extendendus. ut. ff. de libe. ⁊ poſthu. l. cum quidam.

e ¶ Pignoraticia. tā directa q̄ debitori dat ſoluto debito: vt. ͣ. q mo. re ꝯtra. ob. §. fi. ꝙ ꝯria q̄ dat creditori: ut. ff. d̄ pigno. ac. tutor. §. ꝯtium.

f ¶ Familie. q̄ inter coheredes dat. ut. ff. fa. her. l. ij. ⁊. ͣ. de ob. q̄ ex contractu. §. itē. g ¶ Diuidūdo q̄ dat inter eos q hn̄t rem cōem cū ſocietate vel ſine vt diuidat. ut. ͣ. de ob. ex q̄ſi ꝯtractu. §. itē ſi iter aliquos. ⁊ no. ͣ. eo. q̄dā. ſed qd de actiōe fini. regū? rn̄. qdā idē pp ſilitudinē quā hꝫ cū his duab⁹: vt. ͣ. eo. §. quedā actiōes. ſꝫ ꝯtradico cū hic de ea nō inueniā. ⁊ pōt eē rō q̄re ſecus ſit in iſta ꝙ in alijs duab⁹. qꝛ in iſta id qd̄ pure meum eſt pōt alteri adiudicari: ut. ff. fini. reg. l. ij. in fi. ſed in alijs duab⁹ cōis res nō ꝓpria adiudicat. ut. j. de offi. iudi. §. fi.

h ¶ De eſtiato. vt ſi tibi rē meā do ⁊ eſtio tibi eā. x. ut aut rē aut. x. reddas. ſi vō plus vēdas tuū ſit: ⁊ eſt tūc piculū accipientis indiſtincte: ut hic ⁊. ff. de eſtia. ac. l. i. ſi aūt ſic dixi rē aut eſtimationē reddas: tunc diſtinguat qs rogauerit vtrū ego te de vēdēdo aut tu me de tradēdo: vt ſit periculū rogātis. ut. ff. de ꝑſcrip. v̄. ſi gratuitā. §. i.

i ¶ Et ea. ſ. actio ꝑſcrip. v̄. k ¶ Ex ꝑmutatiōe. q̄ naſcit re demum ab altera parte ſecuta. ⁊ tūc non ex traditione rei: ſꝫ ex pcō dudum appoſito. ſ. naſcitur. vt. C. de re. ꝑ. l. ex placito. ſed cū iſtis duobus caſib⁹ ſit bo. fi. q̄ro vbi ſtricti iur. erit? rn̄: vbi datur ex pacto incontinēti appoſito ꝙ veniat: vt. ff. de pac. l. iuriſgē. §. ſed cū nulla. ⁊. §. qnimmo. ⁊ ē rō quia non inuenio ꝙ ſit bo. fi. niſi in duobus caſib⁹. Itē in ꝯtractib⁹ tribus inoiatis do ut facias ⁊ facio vt facias. ⁊ in tertio de quo dixim⁹. ſ. do ut des qd̄ ē ꝑmutatio. In primis enim duob⁹ preſcrip. v̄. actio eſt ſtricti iuris. ſꝫ in tertio eſt bo. fi. ut hic dr̄. In quarto aūt cōtractu inoiato. ſ. facio ut des de dolo agit nō ꝑſcri. v̄. vt. ff. de preſcri. v̄b. naturalis. §. at cū facio ut des. Itē in omni cōtractu vbi eſt incertū de nomine actionis hꝫ locū hec actio ⁊ eſt ſtricti iuris ut. ff. de ꝑſcri. uer. l. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. Sed qd d̄ actione in factū nunqd eſt bo. fi. rn̄. quatuor ſunt genera actionis hui⁹ in factū. Unū vt h̄ dr̄ ex oī edicto vel interdicto pretoris: vbi non dedit pretor certum actiōis nomē. ut. j. de interdi. §. fi. ⁊. ff. nau. cau. ſta. l. idē in p̄i. Secūdo vbi dat in ſubſidiū. l. aq. ut. ͣ. ad. l. aq. §. fi. Tertio. ut dr̄ vbicūq; ꝑſcrip. v̄. actio dat. ⁊ tūc eadē ē qd̄ actio ꝑſcri. v̄. ut. ff. de ꝑſcri. v̄. l. i. in fi. Itē q̄rto dr̄ in ſcm̄ q̄ eſt ex varijs figuris cārū. ut. C. de ſa. ſan. ec. l. ſancimus. qd̄ quartū genus non pōt ſub regula cōprehēdi. ſicut nec mora: ut. ff. de uſur. mora in prin. Nunquid ergo eſt ſtricti iuris ſemp. ſ. hec actio in factū? rn̄. ſic cum hic nō īueniā ꝙ bo. fi. ſit: ſed quidā dr̄t ꝙ in tertio caſu vbi loco ꝑſcrip. ver. dat. q̄ cōpeteret ex permutatione vel eſtimatione ſit bo. fi. qd̄ eſt falſum: qꝛ ꝓ oī ꝯtractu ubi certum debet habet locum certi condictio. ut. ff. ſi cer. pe. certi condictio. ⁊ tamē nemo dicit aliquā conditionem eſſe bo. fi. Item quid de actione ꝑſcrip. uer. q̄ ꝓ precario dat? Dicūt qdā ꝙ bo. fi. eſt. ut. ff. de ꝑcario. l. ij. §. hoc interdictum. ſed contra dico. qꝛ nō inuenit ꝙ ſit bo. fi. ut. ff. de ꝑca. l. ij. §. hoc interdictū.

l ¶ Petitio. q̄ dat cōtra poſſidētē ꝓ herede vel poſſeſſore. ut. ff. de pe. here. l. regulariter. ⁊. l. ſe. ⁊. l. ꝙ interrogatus.

m ¶ Adhuc. i. vſq; ad tēpora hui⁹. l. noſtre ꝯſtōnis de qua ſtatiꝫ memoriā fac.

n ¶ Cōſtitutio. ut. C. de pe. her. l. fi. in fi.

¶ Fuerat Actio rei vxorie q̄ olim pro dote competebat eſt hodie tranſfuſa in actione ex ſtipulatu cum oī ſuo iure que actio eſt priuilegiata reſpectu hypothece ⁊ ꝓprietatis ſeu ꝑlationis. h. d. Arc.

o ¶ Fuerat. ⁊ rei vxo. ac. nomē erat actōis. vl̄ dic ꝙ ſcm̄ d̄notat. i. rē ipāꝫ vxoriā.

p ¶ Ex ſtipulatu. q̄ ſimiliter ꝓ dote dat.

q ¶ Traſtulim⁹. ut. C. de rei vxo. ac. l. i. in p̄n. ⁊ cōpetit hec actio ex ſtipulatu ſiue marito vt ei dos det: ſiue uxori uel p̄ri eius ut reſtituat: ⁊ ſiue vtiliter fuerit interpoſita ſtipulatio ſiue nō. tn̄ ſemp credit tacite ⁊ utiliter interuenire: vt. C. de de rei vxo. ac. §. i. nam ⁊ alꝫ intelligit ſtipulatio tacita vbi non eſt: ut. ff. d̄ adop. his v̄bis. ⁊. ff. ſi cui pluſꝙ ꝑ. l. fal. l. ij. §. Itē ſciēdum.

r ¶ Meruit. ſ. actio ex ſtipulatu ut hic. ⁊. C. de rei uxo. ac. §. ſed nō ignoramus: alꝫ. n. ſtricti iuris eſt: cū nō inueniat bo. fi. ut. ͣ. eo. §. actionum.

ſ ¶ Tacitā. ſ. actionē hypothecariā.

t ¶ Ei. i. actioni ex ſtipulatu uel mulieri.

u ¶ Hypothecā. ſ. ex utraq; pte ſiue ex pte mulieris ad repetēdā dotē ſiue ex pte uiri ad petēdā eā. ſp. n. ſunt ibi tacite hypothece. ut. C. de rei uxo. ac. §. i.

x ¶ Creditorib⁹. Sꝫ nūqd oīb⁹ idiſtīcte? rn̄. ſm̄. M. ſic ſiue primi habeant pignus uel hypothecā expreſſim: ſiue non. Sed hec opi. non ualet quia lex diſtinguit. ut. C. de iure do. l. ubi. Item fiſcus ⁊ mulier pari paſſu ambulant. ut. C. d̄ priuil. fiſ. l. ꝗuis. ⁊ fiſcus non prefertur habētibus expreſſam. ut. ff. q po. in pig. habe. ſi pignus. ergo nec mulier. Scd̄a eſt opi. ut diſtinguat iter pignus. ſ. traditū ⁊ hypothecā. ſ. nō traditam. Primo caſu nō preferat mulier. Scd̄o ſic. ut ar. ff. q. ca. ta. pig. ꝯtra. l. pe. Sed ⁊ hanc reproba per id quod eſt. ͣ. e. §. inter pignus. Tertia eſt opi. ſm̄. H. ⁊ Io. ⁊ Azo. ut hn̄tibus tacitam hypothecam ꝑferat. nō autem hn̄tibus expꝛſſam. Lex. n. ſuum priuilegium qd̄ dederat ꝑmis eis preſumitur propter mulierem: non autem id priuilegium qs ſibi adinueniſſet. ⁊ hoc caute ꝓbatur per uerba. l. C. q po. in pig. habe. l. fi. ibi. Licet anterioris tēporis priuilegio ſint uallati ⁊c.

y ¶ Cum ipſa. vis facienda eſt in eo qd̄ dicit ipſa. nam alius nō admittit ad tale priuilegiū agēs pro dote etiam heres mulieris. ut. C. de priuil. do. l. i. niſi ſit de ſuis heredib⁹. i. de filijs ⁊ alijs deſcendentibus mulieris: ut. C. q po. in pig. ha. l. fi. ſed nunquid ꝓcuratori mulieris dat hoc priuilegium? rn̄. ſic. ut. ff. ſo. ma. alia. ⁊. ff. de ꝓcura. l. ſi minor. §. qm̄. Itē ꝙ hic dicit de dote ſua. ideo dicit quia aliud eſt in dona. ꝓpter nup. nā in ea nō hꝫ hoc priuilegiū. ut. C. qui po. in pig. ha. l. fi. in fi. ſed qn̄ mulier pōt experiri de dote? rn̄. ſo. ma. non prius niſi maritus ad inopiā uergat. ut. ff. de iure do. l. ubi. ⁊. ff. ſolu. ma. l. ſi conſtāte in prin. ⁊ hoc ſiue ipſa dederit dotē. ſiue alius extraneus qui tn̄ non fuit pactuſ de ea ſibi reddenda quo caſu ſibi non mulieri daretur. ut. C. de rei uxo. actio. §. accedit ſi autem pater mulieris dederit dotem. patri actio ⁊ filie ſimul dabitur: immo aliquantulum habet plus pater qui agit ⁊ filia ſemper creditur conſentire niſi habeat iuſtam cauſam contradicendi ⁊ contradicat. ut. ff. ſo. ma. l. ij. §. fi. ⁊. l. non ſolum. ⁊ hanc dotem integram debet ſeruare pater pro filia niſi clade. i. tempeſtate uel ui ſuum fuerit patrimonium diminutuꝫ. ut in auē. de eq̄li. do. §. qꝛ vō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ola colſ. vij. Sed nũqd patri hoc priuilegiũ dabit᷑: videt᷑ ꝙ non. q᷑ ſua actione agit. ut. ff. ſo. ma. l. ij. §. voluntate. ecõtra ꝙ ſic videt᷑. q᷑ ꝑ hoc filie prouidetur cũ p̃r hãc reſeruare cogit᷑ filie. ⁊ hoc verũ puto vt h̃ dr̃. Cuius ꝓuidẽtia ⁊c. azo.

a Solius. ſ. mulieris. ac.

b Hec induximus. ſ. vt alijs ꝑferat᷑.

cũda ibi. Sꝫ iſte. Tertia ibi. In his. n. arc.

q Preterea. arbitrarias. ſed nũqd ſunt bonefidei vel ſtricti iuris. r̃ñdet qdã ꝙ bonefidei ſunt q᷑ in iudicis arbitrio ſunt. ut. j. ꝑti. §. in fi. ⁊. ſ. e. §. in bonefi. iudi. ſꝫ hoc nõ valet. q᷑ offi. iudi. q̃d in bo. fi. iud. venit ẽ iure actõis. ſed hoc qđ eſt ĩ arbitrarijs merũ ẽ. ⁊ in iudice tm̃ ẽ. ut. ff. de eo qđ certo lo. l. in bonefidei.

ipſa mulier đ dote ſua experiat᷑: cuius ſoliᵘˢ ᵃ ꝓuidẽtia hecᵇ idurimus. In bonefidei aũt iudicijs libera ptãs ꝑmitti vr̃ iudici ex bono ⁊ equo eſtimãdi quãtũ actori rẽſtitui ᶜ đbeat: ĩ qᵒ ⁊ illud ↄtinet᷑: vt ſi qd inuicẽ pſtare actorẽ oporteat ᵉ eo cõpẽſatoᶠ ĩ reliquũ is cũ q̃ actũ ẽ đbeat cõpenſari. Sꝫ ⁊ ſtricti iuris iudicijs ex reſcripto diui marci oppoſita doliᵍ mali exceptõe: cõpẽſatio inducebat᷑: ſꝫ noſtra ↄſtitutioʰ eaſdẽ cõpẽſationes q̃ iure aptoⁱ nitunt᷑ latiᵘˢ introduxit: vt actionesᵏ ipſo ureˡ minuant᷑ᵐ ſiue in rẽ: ſiue in pſonam ſiueⁿ alias q̃ſcũqꝫ: excepta ſola đpoſitiᵒ actione: cui aliqd cõpẽſationis nõie opponi ſatis impiũ eẽ credimus: ne ſub ꝑtextu cõpẽſationis depoſitarũ rerũ qs exactiõe defraudeturᵖ. Preterea ᑫ q̃ſdam actiones arbitrariasʳ ex arbitrioˢ iudicis pendentes appellamus ĩ quibus niſi arbitrio iudicis is cum quo agitur actori ſatiſfaciat veluti rem reſtituatᵗ vel exhibeatᵘ vel ſoluatˣ vel ex noxaliʸ cã ſuũ dedatᶻ ↄdẽnariʸ đeat. Sꝫ iſteᶻ actiones tã ĩ rẽᵃ q̃ꝫ ĩ pſonã inueniũtur. In rẽ ᵃ veluti publicianaᵇ: ſeruianaᶜ: đ reb⁹ coloni quaſi ſuiana q̃ ẽt hypothecaria vocat᷑. In pſonãᵈ veluti qb⁹ đ eoᵉ agit᷑ qđ aut met⁹ cã aut dolo malo factũ ẽ. itẽ cũ id qđ certo locoᶠ ꝓmiſſũᵍ ẽ petit᷑. Ad exhibẽdũ q̃qꝫ actio ex arbitrio iudicis pendet. In his. n. actõibᵘˢ ʰ ⁊ ceteris ſilib⁹ ⁱ ꝑmittitur iudici ex bono ⁊ equo ſꝫ cuiuſqꝫ rei đ q̃ actũ ẽ naturãᵏ eſtimare quẽad-

In. Hodie compenſatio oppoſita ab homine perimit omnes actiones ad concurrentes q̃titates ipſo iure ſiue ſit actio bonefidei ſiue ſtricti iuris excepta actione depoſiti que per compenſationem nõ tollit᷑. h. d. Et diuiditur in tres partes. Primo qualiter compenſatio ſit in bonefidei iudicijs. Secũdo q̃liter olim ⁊ hodie ſit in ſtricti iuris. Tertio facit quãdam exceptionem. Secũda ibi. Sꝫ ⁊ ſtricti iuris. Tertia ibi. Excepta. arc.

c Reſtitui. large accipe ſiue pro dando ſiue pro reſtituendo. ut. ff. de uerbo. ſignificatio. l. verbum reddendi. ⁊ hoc intelligas ſiue in vſuris ex mora. ut. ff. de uſur. mora. §. in bonefidei. ſiue in intereſſe agẽtis. ut. ſ. de obli. ex conſenſu. in fi.

d In quo. ſ. officio iudicis.

e Oporteat. ſ. reo.

f Cõpẽſato. ſcilicet oppoſita exceptiõe cõpẽſationis tm̃.

g Doli mali. q̃ exceptio iđ dabat᷑ quia dolo facit q petit quod reſtituturus eſt. ut. ff. de excep. do. l. dolo. Et ita no. ꝙ quantum ad effectum nulla eſt dr̃ia. ſꝫ ad verba uel rigorẽ iuris.

h Conſtitutio. ut. C. de cõpen. l. fi.

i Aperto. i. vbi quãtitas hĩcinde debet᷑. nã ſpẽi ad ſpẽm vel ſpẽi ad quantitatẽ: uel quãtitatis ad q̃titatẽ: ſi ẽ q̃titas vel ſpẽs nõ fit cõpenſatio. q᷑ non patet iure apto. ut. ff. de pig. ac. ſi cõuenerit. i. rñ. ⁊. ff. de cõdi. inde. ſi nõ ſor. §. ſi certũ ⁊ de ipẽ. in re. do. fa. l. qđ dr̃. ⁊. l. fi. ⁊. ff. de pecul. l. ſi creditor. §. i. Sꝫ nõne ſtatim hoc ſubijcit ꝙ actioni in rẽ põt obijci cõpenſatio. ĝ vr̃ fieri de ſpẽ ad quantitatem. Sed dic ꝙ fit rei uẽdicatiõe: q̃ñ re nõ reſtituta iurat᷑ in litem uel in ueram eſtimationẽ. ut. ff. đ rei uẽ. q reſtituet᷑. Itẽ qd ſi hĩcinde debitũ ẽ ĩ genere. vt debeo tibi hoiem. ⁊ tu mihi hoiem. Rñ. fit cõpenſatio. ut. ff. ſi ps hr̃. pe. l. i. §. itẽ ſi cũ me. ⁊. ff. de here. īſti. q nõ militabat. i. rñ. ⁊. ff. de le. ij. vnũ ex fa. §. ſꝫ ſi vno. Itẽ qd ſi ab vna pte debitũ ẽ ↄfeſſatũ: ab alia negatũ: rñ. nõ p᷑ apto iur᷑. vñ ñ fit cõpẽſatio. ut. C. đ cõpẽ. l. fi. §. pe.

k Ut actiões. accuſatiui caſus eſt.

l Ipſo iure. adeo vt dixerũt qdã nõ eſſe neceſſe uoce hoĩs opponi compenſationem vt hic. ſed certe ĩmo eſt neceſſariũ ut opponat᷑. qđ ꝓbo tribus rationibus. Nã fideiuſſor cõuent⁹ eligit vt vel qđ ſibi uel qđ reo debet᷑ compenſet: q̃ electio ſibi nõ daret᷑ ſi ius cõpenſaret. ut. ff. de cõpen. ſi qd. Item ⁊ reus cõuent⁹ eligit ĩ quã cãm cõpẽſat ſi debeat ex plurib⁹ cauſis: ut. ff. de cõpen. l. ꝙ labeo. Itẽ lex dicit eũ male agere cui obijci põt cõpẽſatio. ut. ff. de cõpẽ. l. uex. ſed qui male agit hꝫ actionem. ſed elidit᷑ exceptiõe: ut. ff. q̃ñ di. vſufruc. le. ce. l. i. in fi. ſed ſm̃ hanc opi. qd adijcit᷑ in actiõe ſtricti iuris ad id qđ erat olĩ: rñ. q᷑ doli mali tm̃ obijciebat᷑ exceptio per quã non extiguebant᷑ actiões ipſo iure: ſed nunc etiã cõpenſationis exceptio opponit᷑ ꝑ quã ipſo iure hincinde extiguit᷑ actio. ut hic. ⁊. j. eo. §. pe. ⁊ nihilominus doli: cum generalis ſit: ut. ff. de exceptione doli. l. ſecunda. §. ⁊ generaliter. ac.

m Minuant᷑. ſ. cõpẽſatiões.

n Siue alias. ſ. actiones ut mixtas q̃ ſunt iiij. ut. ſ. e. §. q̃dã actiões. itẽ pſecutio fideicõmiſſorũ. Item officiũ iudicis ⁊ ſilia q̃ actiones ſunt largiſſime accepto uocabulo. ut. ff. de ac. ⁊ ob. l. actõis uerbo. vñ ⁊ petitiones cautionũ occaſione dãni ĩfecti cõpẽſant᷑: ut. ff. de dã. infec. l. i. ⁊. l. ſi qs mihi bo. §. ſi qs q᷑.

o Depoſiti. qđ tu ĩtelligas q̃ñ pecunia non ſignata eſt depoſita quo caſu ẽt aliã ſimilẽ reddere põt: ut. ff. depoſiti. l. luci⁹. ⁊. l. dicſpđ. §. i. ſi aũt eẽt depoſitio fcã ĩ ſpẽ vel ĩ pecunia vt ĩ ſpẽ qđ eẽ põt. ff. de le. i. plane. §. ſꝫ hoc ita. tũc etiã alia rõne nõ obijciet᷑ cõpenſatio. q᷑ ĩ ſpẽ nõ fit cõpẽſatio. Itẽ ꝙ hic dicit in actiõe depoſiti. idẽ dĩt qdã in actiõe cõmodati: ut. C. cõmodati. ſub ꝑtextu. ſꝫ certe ĩmo eſt ibi rõ q᷑ ĩ ſpẽ fieret qđ eſſe non põt ut. ſ. dcm̃ ẽ. nam ſole ſpẽs cõmodãt᷑ nõ quãtitates. niſi quantitas ut ſpẽs cõmodet᷑. ut. ff. cõmo. l. iij. §. fi. itẽ ceſſat alˢ cõpẽſatio: ut q̃ñ per violentiã mihi rẽ abſtuliſti. ut. C. đ cõpẽ. l. fi. in fi. itẽ ⁊ fiſco nõ opponit᷑ ĩ qbuſdã caſib⁹ quos dic: ut. ff. de iur. fiſ. auferiur. §. q cõpẽſationẽ. itẽ in curatore q fraudauit publicam annonam. ut. ff. đ cõpen. ob negocium.

p Defraudetur. ſed nonne h̃ ratio vbiqꝫ poteſt hr̃e locum: Reſpon. non ita q᷑ ſi reſtitutio denegat᷑ eſt dolus. ut. ff. mã. ſi procuratorẽ. §. dolo. itẽ depoſitari⁹ đ dolo tm̃. alˢ tenet᷑. vnde ſi magis grauet᷑ non eſt mirum: ut ar. ff. de iureiur. l. cum qui in prin.

Preterea. Actiones arbitrarie iđ dicte ſunt quia mere in arbitrio iudicis ſunt ⁊ ſunt tam reales q̃ pſonales. h. d. ⁊ diuidit᷑ in tres ptes. Prĩo q̃re dicant᷑ arbitrarie. Secundo que ſint iſte arbitrarie. Tertio quid iudex in his poſſit. Se

Alij dicunt ꝙ nec ſunt bonefidei: nec ſtricti iuris. immo eſt tertia ſpecies ad illam diuiſionẽ q̃ eſt. ſ. e. §. actionũ. ⁊ facit ꝑ eis. ff. de in litẽ iur. in actionibus. §. plane. ⁊. ff. de uſur. l. in fideicõ. §. in his. hanc ẽt reprobat. q᷑ dicta diuiſio ẽ ꝑfecta ⁊ immediata. Alij dĩt veri⁹ ẽ ꝙ ſint ſtricti iuris cũ bonefidei ñ inueniãt᷑ ut. ſ. e. §. actõnũ ãt

r Ex arbitrio. hñ dicit ex arbitrio nec. n. obligatus ẽ rẽ reſtituere uſ ſiſte qd facet᷑. qđ ꝓpter dicẽs eẽ verũ ĩ actiõe ĩ rẽ ĩ pſonalibus aũt ⁊ arbitrarijs q̃ hic enũerant᷑ dices ꝙ lꝫ exhibitio uel reſtitutio ſit in obligatione: pena tñ. i. itereſſe. vl̃ quãti in litẽ iuratũ eſt nõ niſi per officium iudicis preſtat᷑. ⁊ ideo arbitrarie dicuntur.

ſ Reſtituat. ut ĩ rei uẽ. q̃ ẽ arbitraria cũ prĩo rẽ reſtituẽdo liberaretur. alˢ iudicis arbitrio in litem iurat᷑. ut. ff. de in litẽ iur. l. ĩ actiõe. ⁊. ff. đ rei vẽ. l. q reſtituet᷑. uſ hypothecaria. ut. j. ꝑti. §. vbi h̃ exẽpla diligẽti⁹ dr̃r.

t Uel exhibeat. cũ ad exhibendum agitur.

u Uel ſoluat. ſ. cũ certo loco ſoluendum eſt.

x Uel noxali. cũ noxaliter agit᷑.

y Dedat. i. det.

y Condemnari. diuerſis modis fiet ↄdẽnatio ſicut diuerſe ſunt iſte arbitrarie ut dicem⁹. j. ꝑti. §. ĩ fi.

z Sꝫ iſte actiones. ſ. arbitrarie.

a In rẽ. ſ. ſepati nã vna ⁊ eadẽ actio ñ pt̃ ĩ rẽ ⁊ ĩ pſonã eẽ niſi ĩ q̃tuor caſib⁹ mixtis. ⁊. ſ. e. q̃dã ãt.

b Publiciana. đ q̃ hẽs. ſ. eo. §. alie.

c Seruiana. de his duab⁹ ſpẽbus habes. ſ. e. §. Itẽ ſeruiana.

d In pſonã. lꝫ ſit in pſonam ut hic. tñ in rem eſt ſcripta: ut. ff. qđ me. cã. l. metũ. §. cũ aũt. ⁊ de hac dic ut. ſ. e. §. item actio.

e De eo. actio de dolo eſt arbitraria ut hic. qđ ẽ iđ q᷑ liberat᷑ doloſus verũ intereſſe pſtãdo: ſi reſtituere nõ poſſit. alˢ iudicis offõ iurat᷑ in litẽ. ut. ff. de dolo. l. arbi. in prin.

f Itẽ certo loco. ſ. pecunia petit᷑.

g Promiſſum. idem etiã ſi legatũ ſit relictũ certo loco dandũ. ⁊ idẽ ſi mutuũ ſit datũ certo loco reddẽdũ. nam his tribus caſibus locum hꝫ certi cõdictio arbitraria. ſ. in promiſſione ⁊ legato ⁊ mutuo ⁊ alˢ non. ut. ff. de eo qđ cer. lo. l. ij. §. hoc ãt. ⁊. l. ſi heres ⁊. l. aut ſi mutua. Et ꝙ hic dicit᷑ petitur. ſ. alibi q̃ vbi fuerit promiſſum dari. ⁊ uenit ĩ ea vtilitas tam agentis q̃ rei. ut. j. e. §. loco.

h Actionibus. ſ. pſonalibus.

i Similibus. ſ. in rẽ. ⁊ ſunt decẽ de qb⁹ dixerat. ſ. uel dic ꝙ alie ſunt arbitrarie q̃ hic nõ nũerant᷑. ut ecce actio in factũ que datur ↄtra nautã cauponem ſtabulariũ. ut. ff. nau. cau. ſta. l. i. in p̃n. ſed qdã dĩt eam non eẽ arbitrariã q᷑ ibi non feruntur ſñie due. Item eſt actio ĩ fcm̃ q̃ dat᷑ ↄtra publicanũ. ut. ff. de publi. l. i. ĩ p̃n. itẽ actio. fini. regũ. ut. ff. fini. regũ. l. ij. in fi. ⁊. l. iij. item actio redhibitoria: ut. ff. de edil. edic. l. redhibitoria. item actio ex ſtipulatu pro dote repetenda datur ut. ff. ſolu. matri. l. filiuſfa. §. maritum. ſed certe iſto caſu non ideo iuratur in litem quia arbitraria ſit. ſed q᷑ bonefidei ſit. ut. ſ. eo. §. fuerat. item actio rerum amotarum eſt arbitraria: ut. ff. rerũ amo. ſi cũ dos in fi.

k Naturam. i. bonitatẽ: vt dĩt qdam. uel melius. i. ſm̃ naturã actionis arbitrarie que intenditur. nam triplex poteſt modus cõdemnationis deprehendi in arbitrarijs vnus ut due ſñie ferant᷑. prima de reſtituenda re: ⁊ niſi reſtituat᷑ fiat cõdẽnatio in penã vel intereſſe ꝑ delationẽ iuriſiurãdi in litem: ut patet in actione qđ me. cã ⁊ ĩ actione de dolo ⁊ rei uen. ⁊ actione ad exhibendum ⁊ ſilib⁹. Et alius eſt modus ut una ferat᷑ ſñia ⁊ in ea ſtatim intereſſe conſiderat᷑. ut q̃ñ certo loco aliqd dãdũ eſt. ⁊ hoc in iſta ſola. Tertius modus eſt ut nõ in quãtitate condẽnationis fiat arbitrium: ſed in qualitate. ut in actione noxali in qua arbitrat᷑ iudex an liberet᷑ dando ſeruum pro noxa qđ ẽ q̃ñ dño ignorante uel ꝓhibere non ualente deliquit. alˢ inſolidum tenet᷑: ut. ff. de noxa. l. i. in prin. ⁊. l. in delictis. in p̃n.

l Satiſfieri. ſed nonne hoc idem in bo. fi. iudicio fit: rñ. ꝙ triplex eſt officium. primum qđ obtinet actionis uicem: ꝑ qđ offm̃ petunt᷑ ſalaria aduocatorũ ⁊ reſtitutiones maiorum ⁊ minorũ. ut. ff. de mio. l. fi. mĩor. §. fi. Aliđ ẽ qđ bonefi. actõib⁹ ĩheret qđ iur᷑ actõis uẽit. ut. ff. đ eo qđ cer. lo. l. ĩ bõefidei. ⁊ una cũ actõe pit ut. C. đpo. l. iiij. Tertiũ ẽ qđ ĩheret actõn ib⁹ ſtricti iuris qbuſdã. ſ. arbitrarijs. hoc ex ſolo motu iudicis deſcẽdit:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt quaſi liberũ ſit ei facere. ſed in actionibus bo. fi. aſtringiť ad hoc. Itez in actionibus bo. fi. vna fertur ſnĩa: in his aũt plerunq͡z due ut modo diligenter notauimus.

Curare Diuidiť in tres partes. Prĩo mãdat iudici de ferẽdo certã ſententiã vſq͡z ibi. Certe pecunie. Secundo limitat mandatũ ſi illud ẽ poſſibile vſq͡z ibi. Quã tum. Tertio remouet vnum obiectũ vſq͡z ibi. Etiã ſi de incerta. ⁊ hoc dicit. Iudex debet ferre ſnĩam certã ẽt ſuper libello incerto: ſi incertitu do eſt ĩ p̃tãte iudicis. hoc dicit. arc.

a Poſſibile. hoc ideo dicit q͡z interdũ non põt certã ferre ſnĩam. qd. n. ſi hõ in genere ꝓmiſſus petitur. uel ſub alternatione. puta ſtichum aut pãphilũ aut dãnũ emẽ dari vel ſeruum ꝓ nota dari: certe iudici non eſt poſſibile ferre certã ſententiã. q͡z natura actõis ſi patiť. vt. ĩ. de offõ iudi. in prin. idem dico in here. pe. nã ſicut ſufficit in libello ꝓponere vſr. ita ⁊ in ſnĩa. puta ſi ꝓnũcio te heredem extitiſſe vt ex aſſe uel ex ſemiſſe: ⁊ ideo tibi h̃ditatẽ reſtituẽdã.

b Pecunie. ſ. cuȝ pecunia petitur.

c Vel rei. qñ alia res petitur. que in quantitate cõſiſtet uel non. ⁊ hoc ſi certum eſt petituȝ. al's. n. non tenet ſnĩa niſi in aliq̃ p̃te actoꝛ res certa ſcripta ĩueniatur vt. C. de ſen. que ſi. cer. quan. l. hec ſentẽtia. ſi aũt eſt incertum aut certificari põt: vt ſi peto intereſſe qd̃ dȝ corã iudice ꝓbari ⁊ deduci ad certitudineȝ vt. C. d̃ ſen. q̃ pro eo qd̃ ĩtereſt. l. vna. §. ij. ⁊ tũc locum hȝ hic. §. aut non põt deduci ĩ certitudineȝ ut ĩ homine generaliter petito ⁊ ſĩlibus que mõ diximus ⁊ tunc non habet locum. §. iſte.

d Ferat. ⁊ in ſcriptis vt. C. de ſen. ex pi. reci. l. fi. niſi ĩ q̃tuoꝛ caſib⁹ vt in auť. de mã. pri. §. ſi tibi. collť. iij. ⁊ in auť. vt iudi. ſine quoquo ſuf. §. neceſſitate. collť. ij. ⁊ in auť. ut cle. apud ꝓp. epi. cõ. §. i. collť. vi.

modũ actioni ſatiſfieri[i] opoꝛteat. Curare aũt dȝ iudex vt oĩmõ quãtũ poſſibile[a] ei ſit certe pecunie[b] vel[c] rei ſnĩaȝ ferat[d]: etiã ſi d̃ ĩcerta[e] quãtitate apud eũ actũ ẽ. Siq̃s agẽs in intentione ſua[f] plus cõplexus[g] fuerit q͡ȝ ad eũ ꝑtinebat a cã cadebat. i. rẽ amittebat[h]: nec facile in integrũ reſtituebať a p̃toꝛe niſi minoꝛ erat. xxv. annis. huic[i] eniȝ ſicut ĩ alijs cauſis cã cognita[k] ſuccurrebat ſi lapſus iuuẽtute[l] fuerat: ita ei ĩ hac cã ſuccurri ſolitũ erat. Sane ſi ita magna cã iuſti erroꝛis interueniebat vt ẽt cõſtãtiſſim⁹[m] q̃ſq͡z labi poſſet: ẽt maioꝛi. xxv. ſuccurrebať: veluti ſiq̃s totũ legatuȝ petierit: poſt deide ꝓlati fuerit codicilli: qb⁹[n] aut ꝑs legati adẽpta ſit: aut q̃buſdã[o] alijs legata data ſint q̃ efficiebãt vt plus petiſſe videreť petitoꝛ q͡ȝ dodrãtem: atq͡z iõ lege falcidia legata minuebãť[p]. Plus[q] autem quatuoꝛ modis petitur[r]. re: tempore: loco: cauſa. Re: veluti ſiquis pro decem aureis qui ei debebantur. xx. petierit. aut ſi is cui⁹ ex p̃te res ẽ cã totã vl' maioꝛẽ p̃teȝ eẽ ſuã intẽderit. Tpe[s]: veluti ſi q̃s ante diẽ: vel ãte cõditionẽ petierit. q̃ rõne eũ q tardi⁹ ſoluit q͡ȝ ſoluere deberet: min⁹ ſoluere intelligiť: eadẽq͡z rõne q ꝑmature petit plus petere vť[t]. Loco plus petiť veluti cũ q̃s certo loco ſibi id qd̃ ſtipulat⁹ ẽ alio loco petit ſine cõmemoratõe[u] illi⁹ loci ĩ q̃ ſibi dari ſtipulat⁹ ẽ. v̇bi gr̃a: ſi is q ita ſtipulatus fuerit: Ephesi dare ſpõdes. rome puť ĩtẽdat dari ſibi opoꝛtẽ. Iõ ãt plus petere ĩtelligiť: q͡z vtilitatẽ quã habuerit ꝓmiſſoꝛ ſi ephesi ſolueret adimiť[x] ei pura ĩtẽtiõe: ꝑ quã cãȝ alio loco petẽti arbitraria[y] actõ ꝓponiť[z]: ĩ q̃. ſ. rõ habeť vtilitatis q̃ ꝓmiſſoꝛi[a] cõpetitura fuiſſet ſi illo loco ſolueret q̃ ſe ſolutuꝝ ſpopõdit.

Que vtilitas plerũq͡z in merci h⁹ marie iueniť: veluti vino oleo frumẽto: q̃ per ſingulas regiones diuerſa hñt p̃cia. Sȝ ⁊ pecunie numerate nõ ĩ oĩb⁹ regionib⁹ ſub eiſdẽ vſuris feneranť. ſiq̃s tñ ephesi petat. i. eo loco petat q̃ vt ſibi deť ſtipulat⁹ ẽ: pura[b] actiõe agit recte. idq͡z etiam p̃toꝛ monſtrat. ſ. q͡z vtilitas ſoluendi ſalua eſt ꝓmiſſoꝛi. Hinc aũt q loco plus petere intelligiť proximus eſt is q[c] cã plus petit. vt ecce ſiq̃s ita a te ſtipuletur hoĩem ſtichuȝ: aut. x. aureos dare ſpõdes: deinde alterũ petat: veluti hoĩeȝ tñ aut. x. aureos tñ. ideo aũt plus petere intelligiť: q͡z in eo genere ſtipulationis ꝓmiſſoꝛis eſt electio[d] vtrũ pecuniã an hoĩeȝ ſoluere malit. Qui igiť pecuniam tñ vel hoĩeȝ tñ ſibi dare opoꝛtere itẽdit eripit[e] electioneȝ aduerſario: ⁊ eo mõ ſuã qdẽ cõditõeȝ melioꝛẽ facit[f]: aduerſarij v̇o ſui d̃terioꝛẽ. q̃ d̃ cã tal' ĩ ea re ꝓdita[g] ẽ actio: vt ſiq̃s ĩtẽdat hoĩeȝ ſtichũ aut aureos. x. ſibi opoꝛtere dare. i. eodẽ mõ petere quo ſtipulat⁹ ẽ. Preterea[h] ſiq̃s generaliter hoĩeȝ ſtipulat⁹ ſit ⁊ ſp̃aliter ſtichũ petat: aut generaliter vinũ ſtipulat⁹ ſit ⁊ ſp̃aliter cãpanũ petat: aut generaliter purpurã ſtipulat⁹ ſit: deinde ſp̃al'r tiriaȝ petat plus petere intelligiť: q͡z electionem aduerſario tollit[i] cui ſtipulationis iure liberum fuit aliud ſoluere q͡ȝ qd̃ petereť. q̃n etiã lȝ viliſſimũ ſit qd̃ q̃s petat nihilomin⁹ plus petere intelligiť: q͡z ſepe accidit vt promiſſoꝛi facilius ſit illud ſolueť qd̃ maioꝛis p̃cij[k] eẽt. Sed hec q̃dem[l] antea in vſu fuerant. poſtea vero lex zenoniana[m] ⁊ noſtra[n] reȝ coartauit. ⁊ ſiquidem tẽpoꝛe plus fuerit petitum quid ſtatui opoꝛtet zenonis diue memorie loq̃tur cõſtitutio[o]. ſin aũt q͡ȝtitate[p] vel alio mõ[q]

e De incerta. ut de intereſſe.

Siquis. Plus petens in iudicio: loco: cã: re: uel tpe: olim cadebat a cã. hodie v̇o plus petens tpe uenit al'r puniendus: q͡z in eo inducie duplicanť: ⁊ actoꝛ ad oẽ dãnum litis tenetur. plus v̇o petens alijs modis in triplũ ſumptus quẽ ſuſtinuit reus litis noĩe punietur. h. d. vſq͡z ad. §. Si minus. lȝ ego legã vſq͡z ad. §. huic aũt. ⁊ diuidiť principaliter in duas partes. Primo ponit id qd̃ erat de iure antiquo: qñ plus petebatur. Secundo id quod eſt de iure nouo. Secunda ibi. Sed hec q̃dem. Itẽ p̃ma ſubdiuidiť in tres. nã p̃io ponit regulaȝ generaleȝ iuris antiqui qualiter puniatur plus petens. Secundo quot modis dicať plus petere. Tertio ponit exẽpla cuiuſq͡z. Scda ibi. Plus aũt. Tertia ibi. Re veluti. arc.

f Sua intentiõe. i. in libello. vbi erat intentio ſua.

g Cõplexus. etiã tpe. ut. ff. de li. le. l. nõ ſolũ. §. i. naȝ plus quatuoꝛ modis dť. ut. ĩ. ꝓxi. §. ⁊ in oĩbus his locum habet. §. iſte.

h Amittebat. facit. ĩ. de excep. §. tẽpoꝛales. qd̃ hic dicit in priuato: ideȝ erat ĩ fiſco. vt. C. de iur. fiſc. l. iuſtas. li. x.

i Huic. minoꝛi. xxv. ãnis

k Cognita. bñ dicit cã cognita. nã oẽs in ĩtegrũ reſtituere cã cognita ꝑmittuntur. ut. ff. de in inte. reſti. non oẽs.

l Iuuentute. i. facilita-

te ſua. idẽ multo magis ſi dolo aduerſarii. vt. ff. de mino. l. i.

m Cõſtãtiſſim⁹ q͡z errant ĩ fcõ ĩ quo prudẽtiſſima falluntr. vt. ff. de iu. ⁊ fac. igno. l. ij.

n Quibus. ſ. codicil.

o Quibuſdã. ſ. legatarijs p̃ter ea q̃ ſibi ſn teſtamẽto relicta ſunt.

p Minuebãť. nã tot erãt legata vt lex falci. locũ. hñt. i. opoꝛtebat vt legata de defalcarenť ad hoc vt hẽret hr̃s falcidiã q͡z dodrãtẽ excedebant vñ heres dȝ detrahere fal. vt. ȝ. ad. l. fal. §. i.

q Plus autẽ. vt oĩbus his modis a cã videatur cadere iure antiquo. vnde verſus.

r Plus petiť. cã: tẽpoꝛe: re: q͡z loco.

s Tpe. rõe. a ſilĩ ꝑ cõtrariũ.

t Petere. vt hic ⁊. ȝ. de fidei cõ. §. non ſolum.

u Loco. cõmemoratiõe ſi ne vtilitate rei vel intereſſe rei. nã eſt habenda eius vtilitas ſi ſua ĩterſit in loco deſtinato potius conueniri. uel dic de ipſo loco. nam ipſum locuȝ vbi erat facienda ſolutio in libello ponere dȝ ſic. peto. x. mihi ſoluas h̃ vel ibi vbi ſoluere promiſiſti. vt hic ⁊. ff. de eo qd̃ certo loco. l. ij. §. fi. poſt hec niſi ſoluat poterit eum conuenire vbicunq͡z voluerit: dummõ cõuentus hẽat ibi forũ. non al's. vt. ff. de iudi. l. hr̃s abſens. in fi. ſȝ pla. dicit ꝙ vbicũq͡z poterit euȝ conuenire: etiã ibi vbi non hẽat forũ. ⁊ eſt pro eo. ff. de iudi. l. euȝ qui. ⁊. ff. de cõſti. pe. ſi duo. §. ſed ⁊ certe. ſed certe ꝙ dictis legibus dť vt quolibet loco poſſit conueniri: verum eſt idoneo vbi cõuentus hẽat forũ. vt ar. ff. de mu. ⁊ ho. l. vt gradatim. §. i. ac.

x Adimit. i. adimere deſideret non tamẽ adimere poteſt.

y Arbitraria. i. utiľ certi cõdictio ex ſtipulatu vbi ſtipulatio interſit vt hic fuit. uel vtilis certi cõdictio ex mutuo. ubi mutuum erat dandum cer. lo. reddenduȝ. uel vtilis actio ex teſtõ ubi legatum dandum cer. lo. nec. n. eſt ꝓpriũ nomen actõis vt. ff. de eo qd̃ cer. lo. l. ij. §. h̃ autem actio. ⁊. l. ſi heres. ⁊. l. aut ſi mutua.

z Proponitur. i. tribuiť uel dať. ut. ff. de eo qd̃ cer. lo. l. ſi epheſim.

a Promiſſoꝛi. ſȝ actoꝛis utilitas attendiť: ⁊ vtriuſq͡z utilitas ſiľ attendiť. ut. ff. de eo qd̃ cer. lo. dari opoꝛ. l. ij. i. rñ.

b Pura. ſ. nõ habita mentiõe. uel rõe loci vbi erat facienda ſolutio. vt dicim⁹. ȝ. eo. §.

Huic. Sũmatus eſt iſte. §. cum precedenti. Unde no. ꝙ in alternatiuis cõtractibus ĩ dubio eſt electio debitoris. concoꝛ. l. plerũq͡z in fi. ff. de iure do. arc.

c Qui cã. hanc cãm electionẽ iã uocabat.

d Electio. niſi vnũ iã iter ſit tunc alterũ qd̃ ſupereſt p̃ſtabat. ut. ff. de eo qd̃ cer. lo. l. nõ utiq͡z. ⁊ facit ad hũc. §. ff. de iure do. l. plerũq͡z in fi.

e Qui igitur. eripit. i. eripere vult.

f Facit. i. facere vult.

g Prodita. i. data. ⁊ eſt actio ex ſtipulatu hoc mõ proponenda ut dicitur hic.

Preterea. Summatus eſt cũ. §. ſiquis agens. ȝ. eo. ti.

h Preterea. hoc ẽ aliud exemplũ qualiter cã plus petať.

i Tollit. ideſt tollere vult. ac.

k Precij. facit ad hoc. ff. lo. itẽ queritur. §. i. ⁊. ff. d̃ cõdi. ⁊ demõ. qd̃ traditũ eſt. ⁊. l. ſe. ⁊. ff. de in diem adiec. l. uenditoꝛ. §. ſed ſi neutra. ⁊. ff. de uſu. ⁊ ha. l. fi. ⁊. ff. de uſufruc. hactenus. §. fi. ⁊. l. ſequenti.

l Sed h̃ qdẽ. ſ. que dixim⁹ ut plus petẽdo cadat a tota cã. ut. ȝ. e. §. ſiq̃s agẽs.

m Zenoniana. ſ. greca quã nõ habem⁹.

n Et nr̃a. ſ. greca quã nõ habem⁹.

o Cõſtitutio. ſ. greca vt dixim⁹ cui⁹ ſnĩa ẽ ut tpṡ d̃beat duplicari cõuento ⁊ expenſe oẽs ſibi reſtitui. ut. ĩ. de excep. §. hodie autem.

p Quãtitate. ⁊ ſic re.

q Mõ. i. loco. uel cã: ut. ȝ. §. plus autem.

r Diximus. ut. ȝ. e. §. tripli. ⁊ ibi hui⁹ nr̃e conſtitutionis grece ſnĩa recitatur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſed ſi nō ſolū petijt: ſed & cautionē exegit poſt lit. cōte. amittit debitum etiam hodie. vt. C. de plus peti. l. i. q̄ eſt huic cōtra. ſi ante lit. cōte. peniteret nō punit᷑: q2 non petit: ſed petere vult. ut. ff. rē ra. ha. l. āplius nō peti. ⁊ i. d. l. ð plus peti. l. i.
a ¶ Puniatur. ſ. cōditione. ex. l. illa greca cuius effectum habuimus. ſ. co. tripli. ⁊ in hoc. §. plus autem.

plus fuerit petitū omne ſi qð forte dānū ex hac cā acciderit ei contra quē plus petitū fuerit: cōmiſſa tripli ɔdēnatione ſicut ſupra dixim⁹ puniat᷑[a]. ¶ Si min⁹ in intētione[b] cōplexus fuerit actor q̄ʒ ad eū ptineret: veluti ſi cū ei decē aurei ðberent᷑ q̄nqʒ ſibi dari oportē itēderit. aut ſi cū tot⁹ fūdus ei⁹ eēt ptē dimidia ſuā eē petierit: ſine piculo agit. i reliquū v̄o nihilomin⁹ iudex aduerſariū i eo iudicio[c] ɔdēnat ex cōſtitutione[d] diue memorie zenonis. ¶ Siqs[e] aliud p alio intēderit nihil eū piclitari placet: ſed i eodē iudicio[f] cognita veritate errorē ſuū corrigere[g] ei pmittit᷑: veluti ſi is q hoiēʒ ſtichū petere deberet erotēʒ petierit: aut ſiqs ex teſtamento dari ſibi oportere intenderit[h] qð ex ſtipulatu debet᷑. ¶ Sūt pterea q̄dā actiōes[i] qb⁹ nō ſolidū qð debet᷑ nobis pſeqmur: ſʒ mō ſolidū pſequimur mō minus. vt ecce ſi i peculiū filij ſuiue agam⁹. nā ſi nō minus i peculio ſit q̄ʒ pſeqmur iſolidū dn̄s pſue ɔdēnat᷑. ſi v̄o min⁹ iueniat᷑ ea

¶ Si minus. Petens minus q̄ ei debeat᷑ pōt corā codeʒ iudice reſiduum petere idem ſi aliud p alio petierit p errorem nā pōt libellum mutare. h. d. ⁊ diuidit᷑ in duas partes. Primo q̄ñ minus petijt. Secundo q̄ñ aliud p alio per errorem petijt. Secunda ibi. Siqs aliud.
b ¶ Intētione. ſ. in libello intētiōis. ⁊ hoc p errorē. ſi e. n. ſciēter donare pſumit᷑ ſʒ quoſdā. ſed contra puto q nunquā donare pſumat᷑ niſi tunc quando traditio fieret ab eo qui donare pſumit᷑. ut. ff. de re. iur. l. cui⁹ p errorē. hic nō erat datio. ſed quedā abſtinentia. vñ ſiue ſciat de reſiquo qui agit ſiue non tpe cepti iudicij locum habeat. §. iſte.
c ¶ Iudicio. i. q̄ñcūqʒ ante ſententiā reliquū petierit ſine noua cōteſtatiōe ſm quoſdam vt hic dr᷑: ⁊ hoc pp duas rōes falſas. vna q2 pōt emēdare libellū q̄ñcūqʒ ante ſn̄iam vt dr᷑ ⁊ eſt pro eis. ff. de nora. in delictis. §. ſi detracta. ⁊ ſic intelligunt. C. ð edē. edita. altera rō eſt quia ſm eos etiam ſi nō petat vel pbet hoc actor. tn̄ iudex ſi ſcit dʒ ſm ſuam cōſcientiam cōdēnare reum ⁊ eſt pro eis ad hāc rōnē. ff. fini. regū. l. ſi irruptione. §. ad offm̄. ⁊ in hac ſn̄ia fuit dn̄s. M. ſed certe ſm Io. poſitū eſt falſuʒ. ⁊ due rationes male: nā nō pōt qs immutare libellū niſi vſqʒ ad lit. conte. nec etiā hodie poſt datū libellum q2 ſic dicit auc᷑. q nō hʒ neceſſe in primo libello perſiſtere. vt in auc᷑. de litig. §. oēm. coll᷑. viij. Item q2 non vr᷑ in iudicium veniſſe quod poſt lit. cōte. cōtingit. vt. ff. de iudi. l. nō pōt. ⁊. ff. de excep. rei iudi. cū queritur. ⁊. l. egi. nec ob. qð hic dicit᷑. ⁊ q dicit eodem iudicio. nā ſic dic. i. coram codeʒ iudice ⁊ ab codē actore ⁊ reo. nā ⁊ pp hanc cām. ſ. pp idētitatem perſonarū ēt vbi prius aliud petitur tn̄ dicitur iudicium idē. vt. j. pri. §. Itē nō ob. ff. de noxali. in delictis. §. ſi detracta. q2 ibi ex eadem cā ⁊ eadē actiōe ⁊ ad idem agebatur. lʒ eſſet variatio in quodā bn̄ficio qð dn̄s hʒ per. l. vt dn̄s poſſet pro noxa dare. vt. j. de noxa. ac. §. ſumma. ⁊. ff. de re iudi. miles. §. i. Itē alia rō nō eſt bona. q2 non ſm cōſcientiā. ſed ſm allegata dʒ iudex iudicare ⁊ pronunciare. ut. ff. de offi. p̄. illicitas. §. veritas. niſi hēat ɔſciētiā vt iudex ut in. d. l. ff. fini. regū. ſi irruptiōe. §. ad offm̄. ⁊ hoc in ſingularibus iudicijs. Sed quid i vniuerſalibus: rn̄. poteſt in eis adijci q̄ñcūqʒ añ ſn̄iam. vt. ff. de peti. here. l. iiij. ⁊. l. ſi quo tpe. ⁊ ſic intelligitur. C. de appel. l. ſi. §. ſi.
d ¶ Cōſtitutione. ſ. greca quā non habemus.
e ¶ Si qs intenderit. ſ. ſibi deberi.
f ¶ Iudicio. i. apud eundē iudicē ⁊ dicit᷑ idē iudiciū pp idētitatem perſonarum ⁊ iudicis. tn̄ vere aliud eſt. ſʒ nūqd noue dilatiōes dabuntur: rn̄. ſi pōt eſſe inſtructus ex petitione prima. etiā ad ſecūdā nō dabunt᷑. cū neceſſario non voluntarie ſunt dāde dilationes. ut. C. de dila. l. i. nā ſi pr̄o egit actione vi bo. rap. ⁊ poſtea mutet᷑ ⁊ agat᷑ actione furti ſatis pōt eſſe reus inſtructus. ſi aūt ſunt diuerſe petitiones. vt in hoc. §. dicit᷑ noue dilationes dāde ſunt. vt. C. de dila. l. i. item numquid iterū de calūnia iurabit᷑: rn̄ ſic: q2 pōt ⁊ in hac cā calumniari vt. ff. de damno infec. l. qui bonefidei. §. antepenultimo.
g ¶ Corrigere. no. q pmittit᷑ alicui errorē ſuū corrigere. ſʒ nūquid i veteri habet neceſſe pſiſtere. rn̄. nō. ſm hanc. l. ſed hodie ɔtra vt in. auc᷑. de lit. §. oēʒ colla. viij. ⁊ ita itētabit veterē ⁊ nouā niſi reo abſoluto vt i ueteri obijciatur exceptio rei iudicate. i noua vt q2 ſit eadē cā agendi ⁊ eedē pſone ⁊ eadem res. licet alia ſit actō vt. ff. de iureiur. l. duobus. §. exceptō. ⁊ de exce. rei. iu. l. ſi mr᷑ filij. §. eadē ⁊. l. cū querit᷑ uel niſi actio prima ita ſe hʒ ad ſcðam ut electione tollat᷑. q i caſibus ɔtigit ut. C. de fur. l. i. ⁊. C. ſi ſuus ex. emi ſe mā. l. i. ⁊. C. ð codicil. l. ſi. C. ð pac. iter emp. ⁊ uē. l. cōmiſſorie. ⁊. ff. de tribu. l. qð in hr᷑deʒ. §. eligere. ⁊. ff. ð le. ij. cū filius. §. uarijs.
h ¶ Intenderit. ſ. ſibi deberi.
¶ Sunt. Iſte. §. uſqʒ ad finē titu. h. d. Actiones oēs aut ſunt pſecutorie ſolidi aut inquantū qs facere pōt uel inq̄tuʒ hʒ ut probat᷑ in q̄nqʒ exemplis h poſitis. h. d. ⁊ diuidit᷑ in duas ptes. in prima ponit᷑ vnū dcm̄ generale vʒ q nō ois actō ē pſecutoria ſolidi. Scðo illud p plura exēpla pbat. Scða ibi. ut ecce. item ſcða ſubdiuidit᷑. nā pr̄o ponit exēplum de peculio. Scðo de dote. Tertio quādo agitur ɔtra patrē patronū uel donatariū. Quarto q̄ñ agitur p cōpēſationē. Quinto q̄ñ agit᷑ ɔtra illū q bonis ceſſit. Scða ibi. itē ſi de dote. Tertia ibi. ſi cū parente. Quarta ibi. compenſationes. Quinta ibi. eum quoqʒ. legam tamen p particulas vt clarius vnaqueqʒ materia comprehendatur.

i ¶ Actiōes. innuit hic quādā diuiſionē actionū. ſ. q alie ſunt pſecutorie iſolidū: alie nō: ⁊ hanc pſeqtur vſqʒ in ſi. hui⁹ ti. ⁊ non eſt iſta diuiſio de. xij. diuiſionib⁹. nā pr̄ia eſt q alie ſint in rē. alie in perſonam: ut. ſ. co. §. oīuʒ. ſcða: ē q alie ſunt ciuiles alie pretorie. ut. ſ. co. §. ſed iſte actōes ſūt.

ten⁹ ɔdēnat iudex q̄tē⁹ i peculio ſit: quēadmodū aūt peculiū itelligi dēat ſuo ordie pponem⁹[k]. ¶ Itē ſi ð dote i iudicio mulier agat placet eatenus maritū[l] ɔdēnari ðbere q̄ten⁹ facere poſſit. i. q̄ten⁹ facultates[m] ei⁹ patiunt᷑. Itaqʒ ſi dotis quātitati ɔcurrāt facultates ei⁹ iſolidū dānat᷑: ſi min⁹ i tm̄ quātū facē pt. ¶ Propter retētionē q̄qʒ dotis repetitō minuit᷑. nā ob ipēſas[n] i res dotales fcās marito retētio ɔceſſa ē: q2 ipō iure neceſſarijs ſumptib⁹ dos[o] minuit᷑: ſicut ex latiorib⁹ digeſtoꝝ libris[p] cognoſcē lʒ. ¶ Sʒ ⁊ ſiqs[q] cū parēte ſuo pſonone agat. ¶ Itē ſi ſoci⁹ cū ſocio[r] iudicio ſocietatis agat ñ plus actor ɔſeqt᷑ q̄ʒ aduerſari⁹ ei⁹ facē pt᷑[s]. ¶ Idē ē ſi qs ex dōatōe[t] ſua ɔuēiat᷑[u]. ¶ Cōpēſatōes[x] q̄qʒ oppoſite plerūqʒ efficiūt vt min⁹ qſqʒ ɔſeqt᷑ q̄ʒ ei ðbeatur. nā ex bono ⁊ equo habita rōne ei⁹ qð iuicē actorem ex eadē[y] cā pſtare oʒ in reliquū eū cū quo actū eſt condēnaret ſicut iam[z] dictum ē. ¶ Cū eo quoqʒ qui creditorib⁹[a]

tertia fuit. ſ. e. §. ſequēs quarta. ſ. e. §. oēs auteʒ actiones. quinta. ſ. co. §. actionū q̄daʒ ſūt. ſexta eſt q alie ſunt tēporales: alie ppetue. ſeptima q alie ſunt trāſitorie ad heredes. alie non. vt. j. de perpe. ⁊ tempo. act. §. nō oēs. octaua eſt q alie ſunt famoſe: alie ñ: vt. j. de pe. te. liti. §. pe. nona q alie ſunt directe: alie vtiles. vt. ff. ſi q̄dru. pau. fe. di. l. pe. decima q alie directe: alie ɔtrarie vt. ſ. de ob. q̄ ex q̄ſi cōtractu. §. i. ⁊. §. ij. vndecima q alie ſūt ſingulares. alie vniuerſales. alie generales. vt. ff. p ſocio. l. p ſocio arbiter. duodecima diuiſio eſt q alie ſunt ſimplices alie duplices. vt fami. her. cōi diui. fini. regū. ⁊ quedam interdicta: vt. j. de iterdi. §. tertia diuiſio. Eſt autē ⁊ h extrauagās de q̄ dicit᷑.
k ¶ Proponem⁹. vt. j. ti. i. §. cum autē.
l ¶ Itē. maritū. uel ei⁹ heredes. ſ. filios cōes. ſecus in extraneis heredib⁹ vt. ff. ſo. ma. l. etiā filius mulieris. ⁊ i. l. maritū. ⁊. l. ſe.
m ¶ Facultates. vt tamē ipſe maritus non egeat. vt. ff. de reg. iur. inter eos: ⁊. ff. de re. iu. l. in cōdēnatione pſonarū. ⁊ hoc niſi dolo fecerit maritus quominus poſſit cautiōe expoſita ab eodē de ſolido ſoluēdo ſi ad meliorē fortunā peruenerit. ut. C. de rei vxo. ac. §. cū aūt. ⁊. ff. ſo. ma. l. etiaʒ filios. §. licet. ⁊. ff. pro ſocio. l. verum. §. id quod.
n ¶ Impenſas. dic q impēſe alie neceſſarie ſunt. ut quibus nō factis res erat peritura vel deterior futura. alie utiles ſunt: ut quibus non factis res non erat peritura: ſed eis factis res eſt melior futura. alie voluntarie que tm̄ rē exornāt. ut. ff. de v̄. ſi. l. ipēſe. ⁊. ff. de impē. in rebus do. fac. l. i. ⁊. l. qð dicit᷑. §. utiles. ⁊. l. voluntarie. in primis ipenſis dic q minuāt dotē ipſo iure ſi cōſtat in pecunia ⁊ ſpecie. ut ſi eſt fundus ⁊ pecunia in doteʒ data quantuʒ in fundū ipenditur tātū in pecunia ipſo iure deberi ðſinit. ſi uero ſolus fundus in dotē ſit: tūc ſi tātum expendit᷑ ſimul vl᷑ ex diuerſis vicibus quāti eſt fundus: tunc ipſo iure deſinit eſſe dotalis niſi mulier infra annuʒ ſponte marito ipenſaʒ obtulerit. ſi uero nō tm̄ nō ðſinit eē dotalis ſed tādiu totus vel p pte retinet᷑ q̄diu ipenſe reſtituant᷑. vt. ff. de impē. in reb⁹ do. fac. l. qð dr᷑. ⁊. ff. de iu. do. l. ſi id qð. §. pe. ⁊ ſi. ⁊ hoc i neceſſarijs ipēſis. Si āt utiles ſūt. tūc p actionē neg. ge. vl᷑ mā. ſi mādato mulieris fecit repetunt᷑. uolūtarie nō repetunt᷑ ēt ſi mādato mulieris fcē ſūt. ſʒ abradunt᷑ ſine leſiōe pðris ſtatus. vt. C. de rei vxo. actio. §. ſʒ nec ob impēſaʒ ⁊. ff. ð rei vē. ſi fundo. ⁊ ſʒ hāc diſtinctionē hūc. §. itelligas: ⁊ q dicit in dcā littera q̄ſi non denotat iproprietatē. ſi ē ipenſa neceſſaria vt dcm̄ ē. ſʒ ſi utilis vel volūtaria nullo mō hʒ locū h. §.
o ¶ Dos i pecunia ɔſiſtēs.
p ¶ Libris. vt. ff. ð ipē. i re. do. fac. p totū ti.
q ¶ Sʒ ſi qs. ſ. fili⁹ vl᷑ libert⁹. q2 agūt vēia ipetrata. alr̄ pūiunt᷑. vt. ſ. e. §. ⁊ meñ.
r ¶ Socio. ⁊ ſe confitente ſocium. alr̄ non datur ei hoc beneficiū. vt. ff. p ſocio ſi vnus. §. vl.
s ¶ Poteſt. qð ſemp ſic accipe detracto tanto q poſſit inde viuere conuentus. ut. ff. de reg. iur. l. in cōdemnatione.
t ¶ Ex donatiōe. i. quādo nō pōt ſoluere cum donare promiſit.
u ¶ Cōueniat᷑. ſ. cōdictione ex leg. vt. C. de dona. ſiqs ar. §. ſin auteʒ. Et no. q hic non ſolū cōdemnat᷑ inquātum facere pōt deducto ere alieno ut. ff. de re. iu. l. inter eos. §. i. ⁊. ij. ⁊ melius in ſi. §.
x ¶ Cōpēſationes. hoc dicit pp actionē depoſiti ⁊ alr̄ quaſdā in quibus nō obijcitur compenſatio. ut. ſ. e. §. in bo. ſi. ⁊. C. de compen. l. ſi.
y ¶ Ex eadē hodie ex q̄cūqʒ cauſa ⁊ i quolibet ɔtractu bo. ſi. uel ſtricti iuris ut. ſ. e. §. in bo. ſi.
z ¶ Iam dictū eſt. ut. ſ. e. §. in bonefidei.
a ¶ Creditoribus. qð fieri nō pōt anteq̄ debitum agnoſcat uel in iure cōfiteatur ut. ff. de ceſ. bo. l. pe. prodeſt autem hec ceſſio ut nō reducatur debitor in carcerem. ut. C. qui bo. ce. poſ. l. i. q ⁊ in acquiſito poſtea conueniatur in quantum facere poſſit ut ſubijcit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Ex integro. videt̃ ſibi ipſi cõtraria littera q̄ ĩnuit q̄ ex ĩtegro ⁊ in quã tum facere poteſt ↄueniatur vt ſubijcit ⁊ ſic intelligitur q̄ inſolidum cõue niatur quãdiu tamẽ poteſt ſoluere hoc tamẽ eſt deducto ſemper ne egeat vt.ff.de ceſ.bo.l.q bonis.⁊.ff.de re.iur.l.in condemnatione.

b ¶ Quod cum eo q in aliena. Qualiter cõueniamur ex contractibus vł furtis nobiſcum habitis ſ.dictum eſt: nunc quali ter conueniamur ex habi tis cum his quos in pote ſtate habemus.

Quia tamen. Co- tus iſte titulus diui- ditur in ſex partes. Pri- mo ponit continuationẽ Rubrice Secũdo q̄ fili⁹ ⁊ ſeruus eq̄pant. iõ decĩſi in vno poteſt intelligi di ctum in alio. Tertio ,pſe quitur de contractib⁹ ſer uorum qualiter in quan tum eorum dominus te- neatur. Quarto illud ex tendit ad filios. Quinto ponit vnum in filio quod non habet locum in ſuo. Sexto redit ad contra- ctum ſerui. Secũda ibi. ⁊ quia. Tertia ibi. ſi igi- tur. Quarta ibi. que dixi mus. Quinta ibi. illud proprie. Sexta ibi. illud in ſumma. Et.h.d. Co- gnito contractu ſeruorũ ad obligandum dñz erit cognitum quid de cõtra ctu filij ad obligandũ pa trem.h.d. Are.

c ¶ Superius.vt.ſ.ti.j. §.actiões autem.⁊.§.ſũt preterea.

d ¶ Diligẽtius. q̄ ſupra dictum ſit vel dic diligen tius.i.diligenter.

e ¶ Exerc.h.d.ꝓpter ma- cedonianum qđ hz locũ in filijs non in ſeruis vt ĩ.eo.§.que diximus.⁊ ꝓ pter alios caſus quos ibi dicemus.accur.

f ¶ Intellecturi. nam ſi- milium eadẽ eſt diſcipli na. vt hic ⁊.ff. de in rem ver.l.iij.§.proinde.⁊.§. quotiens.

g ¶ In his ſcilicz parente ⁊ filio.

h ¶ Oſtẽdimus. vt.ĩ.e. §.que diximus.

¶ Si igitur. Domi- n⁹ tenet̃ ex ↄtu ſui iſoli- dum ſi ↄtrahi iuſſerit vel ſe ipm vł liber̃ hominẽ naui vł alicui alij nego- ciandi ꝓpoſuerit actioni- bus cognominatis quod iuſſu ⁊ exercitoria ⁊ inſtitoria.h.d.arcti.

i ¶ Dñi.ſ. volẽtis cũ ſuo ↄtrahi ſiue dirigat iuſſũ ad ſuum ſiue ad cõtra hẽtẽ cum ſuo ſiue ſubſcripſit. ſiue quocũqz mõ cõtractũ ratum habuit. vt ff.qđ iuſſu.l.i.§.ij.⁊.§.ſed ⁊ ſi ſerui chyrographo.⁊.§.ſi ratum.

k ¶ Uideatur. ⁊ vt ab ipſo dño debitum condici poſſit. vt.ĩ.e.§.penul.

l ¶ Ratione. quia fidẽ domini ſequi videtur vt.ſ.prori.§.in fi.

m ¶ Exercitoria. q̃ ꝑpetuo heredi ⁊ in heredem dat̃ vt.ff.de exerci.ſi tñ.§. fi. Idem ĩ inſtitoria: vt.ff.de inſti.l.nouiſſime. Idẽ ẽt in rem verſo. vt.ff. qñ ac. de pec. eſt an.l.queſitum in fi.

n ¶ Rei gratia. bñ dicit ei⁹ rei gr̃a. nam ſi ob aliã rem puta negocij ſui vel cũ eſſet ꝓpoſit⁹ ad vehẽduz onus ⁊ ipſe accepit mutuã pecuniaz non ad vti litatẽ nauis nõ tenetur dñs: vt.ff.de exerci.l.i.§.non autem.

o ¶ Queſt⁹.i. ꝓuent⁹ ſiue lucrum ſz magr̃ appellatur cui totius nauis an chora.i. gubernatio ↄmendat̃. vt.ff.de exerci.l.i.§.magr̃uz autẽ nauis.

p ¶ Seruũ. vel liberum in fi. huius.§.

q ¶ Uocãtur.no. q̄ iſtitoria appellatur a ꝓpoſito. ſz exercitoria a ꝓponẽte vocatur vt h ⁊.ſ.pr.§.

r ¶ Duas. ꝑ hoc q̄ dicit duas excludit ꝑmuz

ſuis bõis ceſſit: ſi poſtea aliquid ac quiſierit qđ idoneum emolumẽtũ habeat ex[a] integro in id qđ facere poteſt creditores cum eo experiun tur. Inhumanũ eniz erat ſpoliatũ fortunis ſuis inſolidum damnari.

¶ Qđ cuz eo[b] q in aliena ptãte eſt negociũ geſtũ eſſe dicit̃. Rubrica.

Quia tñ ſupius[c] mẽtionẽ hũi m⁹ de actõe q̃ in peculio filio rũfamil. ſeruorũqz agit̃: op⁹ ẽ vt õ hac actõe ⁊ de ceteris q̃ eorũdẽ no mine in pentes dños ue dari ſolent diligẽti⁹[d] ammoneam⁹. Et q2 ſiue cũ ſeruis negociũ geſtũ ſit ſiue cum his q ĩ ptãte parẽtũ ſũt his fere[e] ea- dẽ iura ſuat̃. Ne v̈boſa fiat diſpu tatio dirigam⁹ ſmonẽ ĩ pſonã ſer ui dñiqz: idẽ intellecturi[f] de liberis quoqz ⁊ pẽtibus quoz ĩ ptãte ſunt. Naz ſi qd in[g] his ꝓpe obſeruet̃ ſe paratum oñdimus[h]. ¶ Si igit̃ iuſ ſu dñi[i] cũ ſuo negocium geſtũ erit inſolidũ ꝑtor aduerſus dñm actio nẽ pollicet̃.ſ.q2 is q ita ↄhit fidem dñi ſequi uideat̃[k]. ¶ Eadẽ rõe[l] ꝑ- tor duas alias ĩſolidũ actiões pol licet̃ q̃rũ altera exercitoria[m]: altera inſtitoria appellat̃. Exercitoria tũc hz locũ cũ qs ſuum ſuũ magiſtruz naui ꝑpoſuerit: ⁊ qd cuz eo ei⁹ rei[n] gr̃a cui ꝑpoſitus erit ↄtractum fue rit. ¶ Idõ ãt exercitoria vocatur q2 exercitor is appellat̃ ad quẽ q̃tidia nus nauis q̃ſtus[o] ptinet. ¶ Inſtito ria tunc locũ hz cũ quis taberne for te aut cuilibz negociatiõi ſuum[p] ſu uz ꝑpoſuerit: ⁊ quid cũ eo eius rei cã vł gr̃a cui ꝑpoſitus erit ↄtractũ fuerit. iõ ãt inſtitoria appellatur q2 q negociatõibus ꝑponũt iſtitores vocãtur[q]. Iſtas.n. duas[r] actiões ꝑ tor reddit: ⁊ ſi liber qs hoĩem aut alienũ ſuũ naui aut tabne aut cuili- bet negociationi prepoſuerit.ſ. q2 eadẽ equitatis[s] rõ ẽt eo caſu iterue- niebat. ¶ Introduxit ⁊ aliam ac- tionem ꝑtor q̃ tributoria uocat̃. nã qz ſi ſuus in peculiari merce[t] ſciẽte dño negociet̃[u] ⁊ qd cũ eo ei⁹ rei cã ↄtractũ erit ita p̄tor ius dic̃ vt qc qd ĩ his mercib⁹[x] erit: qđqz inde rece ptũ erit id iter dñm ſi qd ei debebit̃ ⁊ ceteros creditores ꝓ rata portio ne diſtribuat̃. Et iõ tributoria uoca tur q2 ipſi dño diſtributionẽ ꝑtor p mittit. nã ſi qs ex creditorib⁹ ↄq̃rat̃ q̃ſi min⁹[z] ei tributuz ſit q̃z oportue- rit hãc ei actionẽ accõmodat q̃ tri- butoria appellat̃. ¶ Preterea in- troducta ẽ actio de pecl'io deqz eo[y] qđ ĩ rẽ dñi v̈ſũ erit: ut q̃uis ſine uo luntate dñi negociũ geſtũ erit: tñ ſi qd ĩ rẽ ei⁹ v̈ſũ fuerit in totuz ꝑſtare debeat: ſiue qđ nõ ſit in rem ei⁹ ver ſũ id eaten⁹ ꝑſtare d̃beat his q̃ten⁹ peculiũ patit̃[z]. ¶ In re aũt dñi ver ſũ itelligit̃ qcqd neceſſario in rem ei⁹ ipẽderit ſeru⁹: ueluti ſi mutuat⁹ pecũiaz creditorib⁹ ei⁹ ſoluerit: aut edificia ruentia fulſerit: aut familie frumẽtũ emerit: vel ẽt funduz aut quãlibz aliã rẽ neceſſariã mercat⁹[a] erat. ¶ Itaqz ſi ex decem[b] vtputa aureis q̃s ſu⁹ tu⁹ a ticio mutuo ac- cepit creditori tuo. v. aureos ſolue rit: reliq̃s v̈o qnqz q̃libet mõ ↄſũp ſerit: ꝑ qnqz qdẽ iſolidũ dãnari d̃ bes[c]: ꝑ ceteris v̈o qnqz eaten⁹ q̃te nus ĩ pecl'io ſit. ex q̃.ſ. appet ut ſi to ti dcẽ aurei in rẽ tuã v̈ſi fuerit totos decẽ aureos ticiũ ↄſeq poſſe. lz[d] .n. vna eſt actio q̃ de peculio deqz eo qđ ĩ rẽ dñi v̈ſũ ſit agat̃: tñ duas hz ↄdẽnatiões. Itaqz iudex apđ quez de ea actõe[e] agit̃ añ diſpicẽ ſolet an in rẽ dñi v̈ſuz ſit: nec alr̃ ad peculij eſtimationẽ trãſit q̃z ſi aut nihil in rẽ dñi v̈ſũ itelligat̃: aut nõ totum. ¶ Cũ aũt q̃rit̃ q̃ztũ ĩ pecl'io ſit: añ d̃ducit̃ qcqd ſu⁹ dño[f] eiue q ĩ ptãte ei⁹ ſit dz:[g] ⁊ qđ ſupeſt id ſolũ peculiũ itelligit̃: aliqñ tñ id qđ ei dz[h] ſu⁹ q ĩ ptãte dñi ſit nõ deducitur ex pecu lio vł uti ſi is[i] ĩ ipſius[i] peculio ſit: qđ eo[k] pertinet: ut ſi quid vicario ſuo ſeruus[l] ordinarius debet: id ex pe- culio eius[m] non deducatur. ¶ Ce-

ſ ¶ Equitatis. no. q̄ vbi eadẽ eſt equitas idẽ ius ſtatuẽdum eſt. ſic.ff.ad.l.aquil.illud.⁊.ſ.qui.mo.ius pa.po.ſol.l.pari ratione.

¶ Introduxit. Si ſeru⁹ ſciẽte dño ĩ merce peculiari negociat̃: ⁊ inde domin⁹ aliqd recipe dz vocat̃ in tributis vna cum alijs creditoribus.h.d.

t ¶ Introduxit. merce. nõ in dñica. vt.ff. de inſtito. ſed ⁊ ſi pupill⁹.§. penulti.

u ¶ Negocietur. ad oẽm quoqz porrigit̃ negociationẽ. ut.ff.d̃ tribu.l.illud.⁊.l.i.

x ¶ Omn⁹ hanc actionẽ tribu- toriã dicunt qdaz non dari niſi dñs primo diſtribuat ⁊ dicunt q̄ corrigitur offõ iudicis: ⁊ hoc colligit̃ ex hoc.§. q2 dicit min⁹ ſz dico q̄ ante ⁊ poſt cõpetit: q2 minus tribuit q nihil tribuit vt ff.de tribut.l.illud.§.ſi cui⁹ do lo.⁊ ar.ff. de ver.ſi.l.min⁹.⁊ l.verbum amplius. ſz Ioan.

¶ Preterea. Ex cõtractu inito cum ſeruo dño ignorante tenet̃ dñs ĩ id qđ in rẽ ſuã ver- ſum eſt: vel de peculio. Et dici tur verſũ in rẽ dñi ſi aliquid in rẽ dñi ĩpenderit neceſſario. iu- dex tamẽ debet prius inſpicere vtruz in rem dñi ſit verſum q̃ de peculio cõdẽnet. h.d. arcti.

y ¶ Deqz eo. caue ibi. q2 d̃ du abus actionibus dicit.ſ. de pe- cu.⁊ de in rem ver.

z ¶ Patit̃. fa.ff.d̃ pecu.l.ſiqs ſeruum.§.etiam. ⁊ hic adiun- ge.§.ceterũ.qui eſt.ĩ.

a ¶ Mercat⁹. facit.ff. de in rez ver.ſi pro parte.§.in rem.

b ¶ Ex decẽ. q2 quot ſunt cõſũp ti ĩ tot dz teneri. vt.ſ.prori.

c ¶ Debes. fa.ff. de in rẽ ver.l. ſi pro parte.§.item.

d ¶ Lz. hoc punctũ qđ eſt h ita praue itelligũt qdã q̄ quicũqz agit de peculio vł intẽtare illã formulã ⁊ agere.ſ. de in rẽ ver ſo vt h.⁊.ff.d̃ ĩ rẽ v̈ſo.l.filiuſf. ĩ fi.⁊.ff.d̃ pec.l.i.§.ẽ ãt.q̃ epi- neceſſaria eſſe vł: nã cũ de pec. agit̃ debita peculiaria ↄputan tur ⁊ ita qđ ſuus dz dño ⁊ dñs dz ſuo nãr: q2 qđ ſeru⁹ ĩpendit in rẽ dñi venit in actõe de pe. vt.ff.d̃ pec.l.q̄ tuberonis.§.ſz ⁊ id quod nihil aliđ ẽ q̄ d̃ in re ver. agi ⁊ ita q agit de pec.d̃ in rez ver. agit. ſed Ioan. dicit q̄ diuerſe ſunt actiones ⁊ actionũ formule: nec qui formulam vni us proponit alteri⁹ formulã ꝓ ponet̃ vł. nec ob.d.l. de pecl'io l.i.§.ẽ ãt. q2 licet ibi videat̃ ſub actione ⁊ edicto de pecl'io actio- nẽ d̃ ĩ rẽ v̈. ꝓponet̃: tñ nõ d̃mõ ſtrat̃ edictũ qđ ſit d̃ peculio tñ ſz gñale qđ dicit de oĩ eo qđ ſit cũ eo q ĩ aliena ẽ ptãte vt in ca. l.§. v̈ba ãt. Itẽ nõ ob.d.l.fili⁹ in fi. q2 quo ad effectũ ꝓponit de in rem ver. q proponit de peculio nõ quo ad for mulam. Et eodem mõ expono qđ h dr̃ vna eſt actio de peculio ⁊ d̃ ĩ rẽ ver.i.ille qui ꝓponit actionẽ d̃ peculio cõſequtur effectum actõis de in rẽ. ver. ⁊ qđ ſubijcit duas habet ↄdẽnatiões.ſ. actio de peculio: vnã.ſ. ꝑ ſuo effectu ⁊ aliam pro effe- ctu.ſ. actõis de in rẽ ver. ↄdẽnari dz fa.ff.de in rẽ ver.ſi ꝑ parte.§.in rem.

e ¶ Actione.ſ.de pecul.

¶ Cuz autem. In peculio dr̃ eẽ id qđ ſupeſt deducto eo qđ debet̃ dño dũmõ nõ debeatur uicario ſui.h.d.

f ¶ Dño.ſ. dz cũ enim inſpecto iure naturali. ſu⁹ liber ſit: ⁊ appet q̄ naturaliter põt obligari dño ſuo ut.ff.de condi.inde. ſi id qđ ⁊.ff.de pecu.nec ſeru⁹.⁊.ſ.de fideiuſ.§.i.

g ¶ Debet. q.d. ⁊ id deducatur qđ dz dare ſu⁹ his q ſunt ĩ ptãte ut ↄſeruis ſuis ⁊ filijs dñi ⁊ pupilli dñi ut.ff.de pec.ſz ⁊ ſi dã.§.peculiũ.

h ¶ Si is.ſ. cui debetur. puta habeo ſuuz caſtalẽũ qui ordinari⁹ dr̃ qui hz ſub ſe aliũm q vicari⁹ dr̃: ſi ordinarius aliquid debet ui- cario ⁊ cõuenior de peculio ordinarij nõ deducã qđ uicario debetur. ⁊ eſt rõ ĩ pmp ptu. q2 ſi deduco ꝓ uicario adhuc remanet peculium ordinarij ⁊ ita fruſtra fieret deductio cũ ſp maneret ordinarij peculiuz.

i ¶ In ipſius ſcz ordinarij.

k ¶ Eo pertinet.i. quod modo ſub nube dixi obtinet ĩ hoc caſu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

l ¶ Seruus.ſ.ordinarius. m ¶ Eius.ſ.ordinarij.

¶ Ceterū. Cui ꝯpetit actio īſtitoria vel exercitoria vl' qȯ iuſſu: ꝯpetit ēt de peculio hoc ꝑmo. ⁊ in actione de peculio totꝰ eius qȯ eſt in peculio rō ē habēda. ī tributoria ſolū eiꝰ circa qȯ negociat̄: ꝙ ꝓpter qn̄qꝫ expedit agi vna qn̄qꝫ alia. hoc ſecūdo. Et ex cōtractu mutui filius nō pōt conueniri nec etiam eius pater de peculio. h. d.

¶ Illō in ſūma admonēdi ſumꝰ id qȯ iuſſu p̄ris dn̄iue ꝯtum fuerit qȯq̄ꝫ in rem eiꝰ v̄ſum, erit directo quoqꝫ poſſe a p̄re dn̄oue ꝯdici tāq̄ꝫ ſi principalr̄ cū ipſo negociū geſtum eēt. ¶ Ei quoqꝫ q exercitoria vel inſtitoria actione tenetur directoꝰ poſſe condiciꝰ placet: qꝛ huius quoqꝫ iuſſu contractū itelligiturꝰ.

a ¶ Ceterū.ſ. diximꝰ.ṡ. in illo. §. pe. ꝙ is agit de peculio q cōtraxit cum ſuo inuito vel ignorante dn̄o. vn̄ vr̄ ꝙ q cōtraxit eo volēte puta iuſſu ſuo nō poſſet agere ō peculio ſꝫ tn̄ aliō eſt ⁊ ideo dicit ceterū proſed.

terūꝰ dubiū non ē qn is q̄qꝫ q iuſſu dn̄i ꝯtraxerit: cuiqꝫ īſtitoria vl' exercitoria actio ꝯpetit ō peculio. deqꝫ eo qȯ ī rē dn̄i v̄ſū ē agere poſſit: ſꝫᵇ erit ſtultiſſimꝰ ſi ōmiſſa actiōe q̄ facillime ſolidū ex cōtractu ꝯſeq poſſit ſe ad difficultatē perducat ꝓbādi ī rē dn̄i verſū eē vl' hēre ſeruū peclīū ⁊ tātū hēre vt ſolidū ſibi ſolui poſſit. ¶ Is q̄qꝫᶜ cui tributoria actio cōpetit eq̄ de peculio ⁊ ī de rē v̄ſo agē pt: ſꝫ ſane huic mōᵈ tributoria expedit agē: mō ō peculio: mōde in rē v̄ſo. Tributoria iō expedit agē qꝛ in ea dn̄i ꝯditio p̄cipua non ē.ſ. qȯ dn̄o ōbet̄ n̄ ōducit̄: ſꝫ eiuſdē iuris ē dn̄s cuiꝰ ⁊ ceteri creditores At in hac actōeᵉ de peculio an̄ ōducit̄ qȯ dn̄o ōbet̄ ⁊ ī id qȯ reliquū eſt creditori dn̄s ꝯdēnat̄. ¶ Rurſus de peculio iō expedit agē ꝙ in hac actiōe totiꝰ peculij rō habet̄: at ī tributoria eiꝰ tm̄ qȯ negociat̄ᶠ: ⁊ pt̄ qſqꝫ tertia forte ꝑte peclij aut q̄rta vl' ēt minima negociari. maiorē āt ꝑtē ī p̄dijs ⁊ mācipijs aut fenebri pecūia hr̄e. ꝓut ergo expedit ita qſqꝫ vl' hāc actōeꝫ vl' illā eligereᵍ dꝫ. certe q pt̄ ꝓbare ī rē dn̄i v̄ſū eē de ī reꝫ v̄ſo agere dꝫ. ¶ Queʰ diximꝰ de ſuo ⁊ dn̄o eadē itelligemꝰ ⁊ ō filio ⁊ filia ⁊ nepote ⁊ nepte ⁊ p̄reᵏ auoue cuiꝰ ī ptāte ſūt. ¶ Illō ꝓpe ſuatur ī eoꝝ ꝑſona qȯ ſenatuſcōſultūˡ macedonianū ꝓhibuit mutuas pecunias dari eis q in ptāte parentis erūt: ⁊ ei q crediderit denegatur actio tā aduerſus ipm̄ filiū filiāue nepoteꝫ neptēue: ſiue adhuc in ptāte p̄ris ſūt ſiue morte pētis vl' emācipatione ſue ptātis eē cepit: quā aduerſū p̄reꝫ auūue: ſiue hēat eos adhuc ī ptāte ſiue emācipauerit: q̄ iō ſenatꝰ ꝓſpexit: qꝛ ſepe onerati ere aliēo creditaꝝ pecuniarū q̄s ī luxuriā ꝯſūebāt vite parētū īſidiabant̄

¶ De noxalibus actionibus.

Ex maleficijsᵖ ſeruoꝝ veluti ſi furtum fecerintᵠ aut bona rapuerit: aut dānū dederit: aut iuriā ꝯmiſerit: noxales actiōes prodite ſūt: qbus dn̄o dānatoʳ ꝑmittit̄ aut litis eſtimationeꝫˢ ſufferre: aut hūc hoīeꝫ noxe tradē vl' dedē. ¶ Noxa āt ē ipſuꝫ corpꝰ qȯ nocuit. ī. ſuꝰ: noxiaᵗ ipꝫ maleficiū: ueluti furtū dānū rapina iniuria. Sūma āt rōe ꝑmiſſuꝫ ē noxe deditiōe fungi. nāqꝫ erat iniquūᵘ neq̄tiā coꝝ vltra ipoꝝ corpora dn̄is dānoſaꝫ eē. ¶ Dominꝰ noxali iudicio ſui ſui noīe cōuētꝰ ſuū actori noxie ōdēdo libat̄ʸ nec minꝰ ī ꝑpetuū eiꝰ ſerui dn̄iuꝫ a dn̄o trāſfert̄: ſin aūt dānū ei cui deditꝰ eſt ſuꝰ reſarcierit q̄ſita pecunia auxlioᶻ ꝑtoris iuito dn̄o māumittetur. ¶ Sūt aūt ꝯſtitute noxales actiōes aut legibus aut edicto pretoris: legibꝰ: veluti furtiᵃ ex lege duodeciꝫ tabulaꝝ. damniᵇ iniurie ex lege aquilia. edicto pretoris veluti iniuriarum ⁊ vi bonoꝝ raptorum. ¶ Oīs aūt noxalis actio caput ſequit̄. nā ſi ſuus tuus noxiā cōmiſeritᶜ quādiu in tua ptāteᵈ ſit tecū eſt actio: ſi aūt ī alterius ptāte perueneerit cum illo incipit actio eſſe: aut ſi manumiſſus fuerit directoᵉ ipſe tenetur ⁊ extinguitur noxe deditio. ¶ Ex diuerſo q̄qꝫ directa actō noxalis eē incipit. nā ſi lib homo noxiā ꝯmiſerit ⁊ is ſuꝰ tuꝰ eē ceperit: qȯ qbuſdam caſibus effici primo

b ¶ Sꝫ erit ſtultiſſimꝰ. no. quē eſſe ſtultū ſi eligat malū cū poſſit eligere bonuꝫ vt in aut̄. q. mo. na. effi. ſui. §. i. col. vij.

c ¶ Is quoqꝫ. fac̄. ff. ō tri. l. aliquando.

d ¶ Modo. ī. aliquādo.

e ¶ In hac actōe.ſ. ō peculio.

f ¶ Negociat̄. ⁊ qȯ inde receptū eſt: vt. ff. de tribu. l. ꝓcuratores. §. ꝑ hāc ⁊. ṡ. e. §. itroducit

g ¶ Eligere. ⁊ poſtq̄ elegerit nō variabit. vt. ff. de tribu. ꝙ ī hr̄ dē. §. eligere. niſi fuerit deceptꝰ qn̄ ꝑmā elegerit. vt. ff. ꝙ cū eo q ī alie. po. l. ſꝫ ex ꝑte. §. ſ.

h ¶ Que diximus. a ꝑn. titu. vſqꝫ huc.

i ¶ Eadē. q̄tū ad actiōes. ṡ. dictas. ſed in qbuſdā nō cōueniunt vt ī mutua pecunia qȯ dic vt. ſ. ꝑri. item filius pōt ſubire iudiciū ⁊ arbitriū ⁊ patrē obligat q̄ſi ex ꝯtractu ō peculio: ſed ſuꝰ nō vt. ff. de pecu. l. iiij. §. ſi ſuus ⁊. §. idē ſcribit. ⁊. C. de iudi. ſuꝰ. itē filiꝰ fideiubere pōt ⁊ p̄reꝫ de peculio obligat. vt. ff. ō pec. l. iij. §. ſi filiꝰ: ſꝫ ſuꝰ n̄ vt ff. de fideiu. l. ſuꝰ. ⁊. l. ſe. ⁊ ꝓpt hoc dixit fere. ṡ. e. §. i.

k ¶ Patre. ēt de peculio nō tenet̄ p̄r vt h̄ dr̄ ⁊. C. ad mace. ſi filiꝰ. ⁊ caute colligit̄: vt. C. ne filiꝰ ꝓ p̄re: vel p̄r ꝓ filio. l. i.

l ¶ Senatuſcō. mace. vt. ff. ad mace. l. i. qȯ ceſſat in multis caſibꝰ. ſ. ī. Primo ſi fuerit miles filiuſfa. vt. C. ad mace. l. fi. iteꝫ ſi dixerit ſe patremfa. vt. C. ad mace. l. i. itē ſi publice p̄ſfa. videbat̄. vt. ff. ad mace. ſi qſ p̄reꝫ itē ſi fuerit ī ſcolis vt. ff. e. ſꝫ iuli. §. qȯ dr̄ ⁊. C. e. l. macedōiani. itē ſi alij creditori ſoluit. vt ff. e. ſꝫ iuli. §. pe. itē ſi factꝰ p̄ſfa. ōbitū ꝑmo ꝯtū quocunqꝫ mō agnouit. vt. C. e. zēodorus. itē ſi v̄tit ī rē p̄ris. vt. ff. e. ſꝫ iul. §. ſꝫ ſi filius. Itē ⁊ ſi nō accepit vt v̄teret ī re p̄ris poſtea tn̄ v̄tit. vt. ff. e. ſꝫ iul. §. ſꝫ ſi ab initio. Itē ceſſat qn̄ p̄r ꝯſenſit. vel p̄ns nō ꝯtradicit vt. ff. e. ſed iul. §. q̄ꝙ ⁊ l. ſi tn̄ ſciēte ⁊. C. e. ſi ꝑmittente. Itē ſi poſtea p̄r ratū hēat. vt. C. co. l. fi. Iteꝫ ſi p̄ſfa. factꝰ ſoluere cepit: vt. ff. e. l. ſꝫ iul. §. fi. ⁊. l. ſe. aſs aūt locū hꝫ vt non teneat̄ p̄r vel filiꝰ ſiue pecunia fuerit mutuo data ſiue aliud in fraudē ſenatuſcōſul. vt ff. co. ſi filius. §. is aūt. ⁊. l. ſed iul. §. mutui dationem.

¶ Illud in ſumma. Ex cōtractu vel iuſſu vel de in rē v̄ſo vel inſtitoria vel exercitoria pōt agi directo ꝯ p̄reꝫ vel dn̄ꝫ. h. d. m ¶ Directo. ī. certi cōdi. directa nō adhibita hac adiectiōe de peculio. vel de ī rē ver. ſꝫ nūqd ſupradicta ſꝫ noīa. ſ. quod iuſſu exercitoria inſtitoria tributoria de peculio ⁊ de in rem v̄. ſunt nomina actionum: tn̄. quidam ꝙ ſic ⁊ faciūt ꝑ eis infinite leges que dicūt de actione de peculio. ⁊ ſic de ſingulis vt pꝫ ēt in rub. cuiuſlibet ti. ſed Io. ꝯtradicit. n. ꝙ ſūt adiectiōes actionū nō actiones: ⁊ facit ꝑ eo. ff. de neg. ge. l. mādati. ⁊ de peculio. l. iij. §. cui ꝯgruit. n ¶ Cōdici. ſ. certi ꝯditione nō adhibita hac adiectiōe iſtitoria. Idē ⁊ ō ī rem v̄. vt. ff. ō ī rē v̄. l. i. in prin.

o ¶ Intelligit̄. fa. ff. de eden. l. ꝑtor. §. ſi ſuus. ⁊. ff. ſi cer. pe. l. ſi inſtitorem.

¶ De noxa. actionibꝰ. Non ſolū ex ꝯtibus coꝝ q in nr̄a ptāte ſūt ꝯuenimur ſed etiā ex delictis. ⁊ qꝛ ꝑ eis noxaliter agit̄. ideo de noxa. ponit. Ad iſtam continuationē. facit. l. i. ff. co.

¶ Ex maleficijs. Totus iſte titulus diuiditur p̄ncipaliter in duas partes. Primo q̄liter deditio ꝓ noxa hꝫ locū in ſeruo delinquēte. Scōo an habeat locuꝫ in filiofa. Scōa ibi. ſꝫ veteres. ⁊. h. d. Ex quolibet delicto ꝯmiſſo ꝑ ſeruum dn̄o ignorante vel ꝓhibere nō valēte dn̄s tenet̄ noxaliter qȯ eq̄taſ rō itroducit ne ex delicto rei ꝓprie qs ī plꝰ grauet̄ q̄ ſit valor dicte rei. h. d.

p ¶ Ex maleficijs. idē eſt ex quaſi maleficijs: vt. ff. nau. cau. ſta. l. fi. §. ſeruorum ⁊ de hoc plene diximus. ṡ. de actio. §. actiones autem.

q ¶ Fecerint. ſcilꝫ extraneo: ⁊ idē ī ſequentibꝰ articulis nā cum dn̄o talia ꝯmittendo agi non pōt vt. ṡ. de ob. ex. deli. §. hi q. ⁊. ff. ō noxa. cū ſuus.

r ¶ Dānato ſcienti cū delinqueret ſuus vel ſcienti ſꝫ tn̄ ꝓhibere nō potuit alioqn̄ inſolidum tenet̄. vt. ff. ō noxa. l. ij. ⁊ l. in delictis. ⁊. C. e. l. ij.

s ¶ Eſtimationem puta decē ad que ſemꝑ eſt obligatus. ſed liberatur dādo aīal. ſ. quouſqꝫ actōe iudicati ꝯueniat̄. vt. ff. ō re. iu. miles. §. decē. ⁊. ff. de peti. here. Item veniunt. §. cū prediximus.

t ¶ Noxia. vnde verſus Noxia delictum delinquens noxa vocat̄. Sed quandoqꝫ vno pro alio vtimur.

u ¶ Iniquū. ſed iniquuꝫ eſſet factū alienum alijs eſſe dānoſum ſm̄ Io. vt ff. de fur. ſi ſeruus ꝯmunis. §. ꝙ dō.

¶ Dominus noxali. Pro delicto ſerui dn̄s liberat̄ dādo ſeruuꝫ pro noxa: ⁊ in dānum paſſo transfertur dominiū qȯ auocari pōt ſi dominus emēdet dānū ⁊ velit cuꝫ manumittere: ⁊ noxalium actionum q̄daꝫ ſunt ciuiles ⁊ quedam pretorie. h. d. arc.

x ¶ Liberatur. ſed cuꝫ ſeruus nō ſit in obligatione ſed in damni eſtimatione vt. ff. de re. iu. miles. §. decꝫ. quomō dādo ſeruuꝫ liberatur cum aliud ꝑ alio inuito creditore ſolui nō poteſt vt. ff. ſi cer. pe. l. ij. §. i. reſpon. ſpeciale eſt quia iniquuꝫ eſt ſerui nequitiam vltra ipſius corpus extendi: vt ṡ. co. §. ſumma.

y ¶ Minus. quaſi dicat lꝫ detur ꝓ alio. ſ. pro delicto vel eſtimatione delicti tn̄ dn̄ium transfertur.

z ¶ Auxilio. ſed nōne iniquū eſt auferri qȯ ꝑpetuo ſibi queſitū eſt vt modo dixerat. ⁊ ꝓbat̄. ff. rerum amo. l. nō eni. Sed certe eſt ſpeciale fauore libertatis. ſic ⁊ aſs. C. de patribꝰ qui fi. di. l. ij. ⁊. ff. ſi ingenuus eſſe. di. l. ij. ſic ⁊. ff. de here. inſti. l. pignori.

a ¶ Sunt. furti. ſcꝫ nō manifeſti. nā actio furti manifeſti eſt pretoria: vt. ſ. de perpe. ac. §. i.

b ¶ Damni. ſ. actio.

¶ Dominus autem. Omnis ad quē ſeruus deliquēs tranſit noxaliter conuenitur. ⁊ noxaliter etiam quis punitur pro delicto liberi hominis facti poſtea ſerui. h. d. arc.

c ¶ Cōmiſerit. ſ. extraneo.

d ¶ Ptāte. vel dolo feciſti quominꝰ ſit. nā tūc vtilis noxalis locū hꝫ. vt. ff. co. ſi ho. fi. ⁊. l. electio. §. ſi is. e ¶ Directo. h̄ diſtigue aut ſuꝰ deliqt aut ꝯtraxit. ꝑmo caſu ſi in dn̄m nō tenet̄ poſtea factꝰ liber. vt. ṡ. de obli. ex deli. §. hi q. ⁊. ſ. ꝑri. §. ⁊. ff. de fur. ſerui. ⁊ filij. ſi extraneo tenet̄ directo vt h̄. ſi aūt ꝯtrahat ⁊ fuerit ꝯnexa geſtio illa quā geſſit in ſeruitute cum ea quā in libertate fecit tenet̄ non aſs. vt. ff. de neg. geſt. actum. ⁊. C. an ſeruus ex ſuo facto. l. iij. in fine. niſi in caſu. vt. C. ō here. pe. l. fina. §. penul.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Libro.vi.ȝ.de iure perſo.
¶ Si ſeruus. Ex delicto ſerui proprij nulla competit domino actio etiam ſi poſtea alienetur: vel manumittatur. Idem ſi ſeruo alieno qui efficitur ipſius dãnum paſſi. Item ex delicto domini non datur actio ſeruo libero facto. hoc dicit. Aretinus.

r ¶ Aut feruore.i.amore.vt ſi equꝰ tuus ad equã meã adiret ⁊ hoſtium meum fregerit ⁊ dicitur feruor quia calefacit amor: vt in auté. qui.mo.na.ef.le.§.laud.
s ¶ Feritate.i.crudelitate.ſ.ſua non ſui generis: vt.ĩ.proxi.§.
t ¶ Actio que vocatur in factum uel ſimpliciter de pauperie.
u ¶ Prodita.i.adinuenta. x ¶ Scripta: vt.ȝ.ti.j.§.ſũt ãt ⁊.ff.e.l.i.ĩ pn.

b ¶ Si ſeruus. obligatio.ſ.ciuilis.ſed naturalis ſic.ut .ȝ. de fideiuſ. .§.primo.
c ¶ In ptãte.cũ alienatus eſt ⁊ facit.ff.ð pecu. ⁊ ancillaꝝ.§.ſi ſi alieño.
d ¶ Manumiſſus. vt h ⁊.C.eo.l.i.in fi.
e ¶ In ptãte.añ li. ꝯte. nã poſt lit.cõt. nõ interdicit: vt.ff.eo. ſi alienꝰ ſuꝰ. ⁊ ẽ rõ qꝛ iputat ei q̃ re alienauerit: ut.ff.e.l. queadmodũ in pnc.
f ¶ Interdicitur. fac.ff. de mino.l.uerum in fi. .i.rñ.⁊.ff.de le.i.l.legatarius in fi.
g ¶ Nõ potuit.ſ. noxalis actio.⁊ no.rẽ ipediri ſi deducit in eũ caſum a quo incipere nõ põt ar. .ȝ.ð le.§. a cõtrario.
h ¶ Potes.ar.ff. ð capti.⁊ poſtli.re.l.ii.§.i. aſs ð capi.di.l.ii.§.i.
¶ Sȝ veteres. Olim pr̃ p dlicto filij ſiue filie noxaliter tenebatur ſicut pro ſeruo.hodie võ nullatenus.ſed ipſe filiuſfamilias ex dlicto ſuo vt quilibet alius poterit conueniri.h.d.
i ¶ Admiſere. iure veteri dabatur filiꝰ p noxa.ut ſuꝰ:ut hic.itẽ oc cidebatur licite a pr̃e ut ſuꝰ a dño.ſed hodie nõ ſic:ut.ȝ.de his qui ſunt ſui uel alieni in.§.ii.⁊ ð li.⁊ poſthu.l.i ſuis ĩ fi.

libro[s] tradidimꝰ: incipit: tecũ ẽẽ noxalis actio que ante directa fuiſſet. ¶ Si ſuꝰ dño noxam cõmiſerit actio nulla naſcitur. nãq3 inter dñ3 ⁊ eũ q in ptãte eiꝰ ẽ nlla obligatio[b] naſci põt. ¶ Jdq3 ⁊ ſi i aliẽa ptãte[c] ſuꝰ ꝑuenerit aut mãumiſſus[d] fuerit: neq3 cum ipſo neq3 cu3 eo cuiꝰ nũc in ptãte ſit agi põt: vñ ſi alienꝰ ſuꝰ noxã tibi ꝯmiſerit: ⁊ is poſtea i ptãte[e] tua ẽẽ cepit interdicit[f] actõ. qꝛ i eũ caſum ðducta ſit i q̃ ꝯſiſtẽ nõ potuit[g]. ¶ Jdq3 l3 exierit ð tua ptãte agere nõ potes[h] queadmodũ ſi dñs i ſuũ ſuũ aliqd ꝯmiſerit: nec ſi manumiſſus aut aliẽatꝰ fuerit ſuꝰ nullã actio nẽ ꝯ dñ3 pt hẽre. ¶ Sed veteres qdẽ hoc in filijſfa.maſculis ⁊ feminis admiſere[i]. Noua ãt hoĩu3 cõuerſatio huiuſmõi aſpitatẽ recte reſpuẽdã ẽẽ exiſtimauit[k]: ⁊ ab vſu cõi h penitꝰ receſſit. qs.n.patit filiũ ſuũ ⁊ maxime filia3 inoxiã alij dare: vt pene[l] p corpus filie pr̃ magis q̃3 filius pciditur: cũ in filiabꝰ ẽt pudicitie fauor h bñ excludit. ⁊ ideo placuit in ſuos[m] tãtũmõ noxales actiones ẽẽ pponẽdas: cũ apð veteres legũ ꝯmẽtatores iuenimꝰ ſepiꝰ dcñ ipſos filioſfamilias[n] pro ſuis delictis poſſe conueniri[o].

¶ Si quadrupes pauperie3 feciſſe dicatur Rubrica.

Animaliũ[p] noĩe q̃ rõne carent ſi qua laſciuia[q]: aut feruore[r] aut feritate[s] pauperiẽ fecerint: noxalis actio[t] lege duodeci tabularꝫ pdita[u] eſt que aĩalia ſi noxe dedantur pficiunt reo ad liberationẽ: qꝛ ita lex.xij.ta. ſcripta[x] eſt: vtputa ſi equꝰ calcitroſus calce percuſſerit: aut bos cornupetere ſolitus[y] cornupetierit. ¶ Hec aũt actio i his q̃ contra naturã[z] mouẽtur locũ h3. Ceteꝝ ſi genitalis[a] ſit feritas[b] ceſſat actio[c]. deniq3 ſi vrſus fugit a dño ⁊ ſic nocuit non põt quondam dñs ꝯueniri quia deſijt dñs ẽẽ vbiꝰ fera euaſit[e]. ¶ Pauperies[f] aũt eſt dãnũ ſine iiuria facienti datũ. nec enim poteſt animal iniuria3 feciſſe dici qð ſenſu caret[g]. hec[h] ſunt q̃ ad noxale3 ptinẽt actionem. ¶ Ceterũ ſciẽdu3 ẽ edilitio edicto[i] prohiberi nos canẽ: verrem: apru3: vrſu3: leonẽ[k] ibi habere quo vulgo iter ſit. ⁊ ſi aduerſus ea factũ erit ⁊[l] nocitum libero homini ẽẽ dicatur: qð bonũ ⁊ equum iudici videtur tanti dominus cõdẽnetur[m]. Ceteraꝝ võ reꝝ quãti dãnu3 datũ ſit dupli. pter[n] has autẽ edilitias actiones: ⁊ de pauperie locum habebit[o]. nũquã enim actiones pſertim penales ad eandem[p] re3 cõcurrentes: alia aliam conſumit[q].

¶ De his p quos agere poſſumꝰ.

Nunc admonẽdi[r] ſumꝰ agere[s] poſſe quenlib3[t] homine3: aut

y ¶ Solitus.ſubaudi in vtroq3 exẽplo. nã ẽt idẽ ẽ ⁊ ſi nõ ſit ſolitus: vt in prin.huius ti.
z ¶ Hec ãt.ꝯ naturã.i.ꝯ ꝯſuetudinẽ illiꝰ generis aĩalis licet ſit ꝯſuetudo: ut.ȝ.pri.§.nam maior ps equorũ ñ peſſũdat. ⁊ maior ps bouũ nõ cornupetit: qꝛ equi ⁊ boues dicũtur mãſueti ⁊ mãſueta dicunt q̃ gregati paſcũtur. vnde ſm hoc canis nõ ẽ in nũero ferarũ nec mãſuetorũ. nã maior ps canũ mordet: ⁊ maior pars nõ gregati paſcit. Sed uz ẽt q in hiſ feris locũ habeat hec actio: ut .ĩ.eo.§.fi. qð ẽ cõtra ſe. utilis ut ibi locũ habet directa nõ: ut hic ⁊.ff.e.l.i.§.in beſtijs.
a ¶ Si genitalis .ſ. ſi a genere habeat q ſit fera.
b ¶ Feritas.i.crudelitas.
c ¶ Actio.ſ.directa.
d ¶ Ubi.i.poſtq̃.
e ¶ Euaſit: ut.ȝ.ð re di.§.fere
f ¶ Pauperies. mirabilis eſt hec expoſitio ⁊ legalis iõ ſic forte dicta qꝛ paupiẽ aliquam facit. ſicut ⁊ dãnũ diminutio uel depditio patrimonij dr̃. ut.ff. de dã.infec.l.iii.
g ¶ Caret. qñq3 tñ res inaĩata iniuriã facere dicitur ĩproprie: ut.ff.cõmo.l.ſi ut certo.§.plane ſi cõmodaui.accur.
h ¶ Hec ſũt. ſcilicet .ȝ. dicta duo ⁊ q noĩe ſere beſtie ñ agatur hac actiõe ⁊ q nomine mãſuete noxaliter tñ agatur: ut.ȝ.proxi.§.⁊ in prin.ti.
i ¶ Edicto poſito: ut.ff.ð edil. edic.l.hi.n.nõ erũt.⁊.l.ſe.
k ¶ Leonẽ. item lupũ ⁊ pantherã ⁊ generaliter oẽ aĩal qð debeat nocere ſiue ſolutum ſiue ligatu3 ita tamen q dãnum nihilominus facere poſſit: vt.ff.ð edil.edi.l.hi enim.⁊.l.generaliter.

k ¶ Exiſtimauit.ut h ⁊.C.de fur.⁊ ſer. cor.l.apud antiquos.in fi.
l ¶ Pene.i.fere.vel pene nominaliter.ſcilicet pro corpore pene. ⁊ tunc diphtongatur.q.d.per corpus filij patientis penam.
m ¶ In ſeruos.ideſt propter ſeruos.
n ¶ Filioff.nõ ẽt pr̃es vt ſi filiuſfa.litẽ ſuã fecerit male iudicãdo: vt.ff.de iudi.ſi filiuſfa. vel ſi dãnum alicui dederit proijciendo: eo ſepatim habitante a pr̃e: ut.ȝ. de ob.ex q̃ſi dlicto.§.ſi filiuſfa.⁊.ff. de his q deiece.vel effu.l.i.§.ſi filiuſf.⁊ ð his legibꝰ dic h cũ dicit ãtiquos ꝯmẽtatores.
o ¶ Conueniri.ſ.directo. vt.ff.e.noxali.⁊.l.ſeq.quibus filijs condemnatis datur in matrem actio in factum de re iudi.in peculium: vt.ff.eo.l. et ſi condemnatus.⁊.ff.de pecu.l.iii.§.item ſcribit.ſed quid ſi iudicium filius accipere noluit imo cõtumaciter non venit an mitti actor debeat i poſſeſſionem peculij profectitij. vr q nõ: qꝛ ex delicto nõ debet conueniri pater vt hic dicit. Econtra videtur q ſic. qꝛ aſs dicit lex q poteſt cedere bonis in peculio tali: vt.C.qui bo.cedere poſſ.cum ⁊ filij in eo q dicit vel a patre ⁊c. Sed huic verbo ita rñ. Uldricus q dicta lex cum ⁊ filij. loquitur de caſtrenſi uel eo qð habet a patre ſibi eunti in caſtra donatum: quod etiam caſtrenſe dicitur: vt.C.fa.her.ſi filius.
¶ Si quadrupes. De maleficijs ſeruoꝝ dictum eſt: nunc de maleficijs irrõabiliũ. nã aut dãnũ dat hõ liber ⁊ tũc locũ h3.ȝ.ad.l.aql.p totũ: aut ſeruus ⁊ tũc locũ h3.ȝ.ti.i.p totũ: aut aliud aĩal ⁊ tũc h3 locũ hic titu.
Animalium. Totꝰ iſte titulus diuiditur i duas ptes. Primo q̃ñ actio de pauperie locũ habet uel non. Secundo loquitur quãdo habet locum actio de edilitio edicto vel non. Secunda ibi. hec que. ⁊ hoc dicit. Pro dãno per quadrupedem manſuetam dato actio noxalis directa contra dominum datur. Cum animal contra naturam ſui generis damnum dederit. Sed ſi quadrupes non manſueta iuxta naturam ſui generis dãnũ dederit i liberũ corpus nõ occidẽdo: dominus ex edilitõ edicto arbitrio iudicis condemnatur: in alijs rebus in duplum uel noxalis actio his duobus caſibus contra dominum dirigetur. ⁊ penales actiones pro eodem facto ꝯcurrẽtes nõ pimũt ſe cõcurſu. h.d.totꝰ ti.
p ¶ Animaliũ.ſ.quadrupedũ: vt.ff.e.l.i.in princi.ſed nomine dãni dati a bipede vtilis locum habet: vt.ff.e.l.pe.
q ¶ Laſciuia.i.luxuria uel dic facilitate ut facit pupillus.

l ¶ Et nocitũ.ſcilicet in corpore ita q nõ ſit mortuus aſs.cc.ſolidi debentur: vt.ff. de edil.edi.qua vulgo. m ¶ Cõdẽnetur. rõne dformitatis nõ habita ſ3 ſpenſarũ tñ in curatiõe factaꝝ ⁊ opaꝝ amiſſaꝝ ⁊ amittendaꝝ: vt.ff.e.l. ex hac lege. item ꝯdẽnatur i duplũ occaſiõe dãni dati in alijſ rebus ex hoc edicto ut h.⁊.ff.e.q̃ vulgo.ii.rñ.i fi. n ¶ Preter has.i. pter hos modos agẽdi ð edil.edi.
o ¶ Habebit.ſ. vtile.aſs ꝯtra: ut.ȝ.e.§.hic aũt. p ¶ Ad eãdẽ.i.ex facto illo vel delicto.
q ¶ Cõſumit. hoc ẽ intelligẽdũ concurſu. p exceptionẽ.n. vna alia3 ꝯſumit. Et ad euidẽtiã iſtaꝝ dic q q̃ñ ꝯpetũt plures actiões eidẽ ⁊ cõtra eundẽ aut oẽs penales ſũt aut oẽs rei pſecutorie: aut alie penales alie rei pſecutorie. pmo caſu ſubdiſtingue. aut oẽs ex vno dlicto. tũc vna tollit aliã p exceptionẽ: vt.ff. de pña.deli. .l.nũq̃ i pn.niſi in id qð excedit: vt.ff. vi bo.rap.l.i.⁊.ff.ð ac.⁊ ob.q ſuum.i. rñ.⁊.l.cũ ex vno delicto.nõ ãt ꝯcurſu. vt hic dicit. ubi ãt ex diuerſis factis vna ñ tollit alterã ẽt p exceptionẽ: ut.ff. de pña.delic.l. nunq̃ ibi.ſcðo capite. Qñ oẽs ſũt rei pſecutorie. dic q aut ꝯtra eundẽ dantur ⁊ tũc tollũtur adiuicẽ p exceptiones: nõ cõcurſu: vt.ff.loca. ſi merces.§.culpe. aut cõtra diuerſos. ⁊ tũc nõ tolluntur p exceptionẽ: vt.ff.loca.l.locũ.§.condẽnatio. In tertio caſu.ſ.q̃ñ alia eſt penalis ⁊ altera rei pſecutoria: iterum ſubdiſtingue: qꝛ aut ẽ penalis originaliter. tũc neutra per alteram tollitur: vt.ff. de fur.ſi pignore.§.cum furti.⁊ de condi.fur. ſi pro fure.§.furti. hoc tñ fallit in caſu: ut.ff. na.ca.ſta.l.idẽ.§.fi. quia ibi competebat altera de iure cõi: altera de iure ſpeciali: aut non eſt originaliter penalis ⁊ tunc vna p alterã tollitur: ut.ff.qð me.cã.l.metum.§.licet.
¶ De his. Qꝛ ð actiõibꝰ dicimꝰ uideamꝰ p quos exerceãtur ⁊ i h incipit. Nũc ⁊c.
Nunc ãt. Totꝰ iſte titulus diuiditur in tres ptes. Primo ponit vnum dictum bimembre. Scðo vnum membrum aſſumit ⁊ declarat tam de iure antiquo q̃3 de iure hodierno. Tertio declarat quid eſt procurator ⁊ tutor. Secunda ibi. alieno ueluti. Tertia ibi. procurator. Et.h.d. Actiones intentantur per nos ⁊ per procuratores noſtros qui conſtituuntur ꝟbis habilibus interpoſitis etiam aduerſario abſente ⁊ ignorãte. Quoꝝ procuratoꝝ vſus neceſſariꝰ eſt quãdo principalis impeditus eſt agere vel defendere. Olim vero vſus pcuratorũ prohibitus erat niſi in certis caſibus.h.d.are.
r ¶ Admonẽdi ſumꝰ.i.admonemꝰ. s ¶ Agere.ſ.hodie. t ¶ Quelibet

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſeƺ idoneũ pp ſuũ q nec ſuo nec alieno noīe admittit. ut. C. de iudi. l. ſuus. Iteƺ pp pupilli: vt. C. q legi. perſo. p totũ. a ¶ Cum. i. q̃uis.
b ¶ Preterea corũ. ſ. ſi qs faceret furtũ captiuis uel reipu. cã abſentibus.
c ¶ Qui. ſ. pupilli. d ¶ Cui⁹. i. alicu⁹. q. d. noīe eoꝝ q ſũt in tutela captiuorũ. ⁊ reipu. cã abſ̄tiũ. e ¶ Impedimento. ſꝫ qd ſi nullũ ſit ipedimentũ.

tur vſqꝫ ad duos mẽſes ꝯnumerãdos a die libelli porrecti vt in auc̃. de execu. ⁊ his q cõuc. ⁊ recõ. §. i. col. vii. que eſt in. C. de lit. ꝯte. auc̃. libellũ. Aliã q pſiſtet vſqꝫ ad finẽ ⁊ ſi vict⁹ fuerit iniuſte ſe mouiſſe litẽ decimã ptem lit. noīe expenſarũ dabit reo: vt in auc̃. de litig. §. ad excludẽdas. q̃ ē i. C. de epi. ⁊ cle. auc̃. generaliter. quandoqꝫ tamen he due ex conſuetudine non ſeruantur.

ſuo noīe aut alieno. Alieno veluti pcuratorio tutorio: curatorio: cũ[a] oliꝫ in vſu fuiſſet alteri⁹ noīe agere nõ poſſe niſi p pplo, p libertate pro tutela. ¶ Preterea[b] lege hoſtilia pmiſſum ē furti agere eoꝝ noīe q[c] apd hoſtes eẽnt: aut reipu. cã abeſſent que in eorũ cuius[d] tutela eẽnt: ⁊ qꝛ hoc nõ minimam icõmoditatẽ hẽbat q alieno noīe neqꝫ agere neqꝫ excipere actionẽ licebat ceperũt homines p procuratores ſuos litigare. nã ⁊ morb⁹ ⁊ etas ⁊ neceſſaria pegrīatio. ¶ Iteqꝫ alie multe cauſe ſepe hominib⁹ ipedimẽto[e] ſũt. quominus rem ſuam ipſi exeqũt. ¶ Procurator nꝫ certis verbis[f] neqꝫ pñte aduerſario: imo plerũqꝫ eo[g] ignorãte ꝯſtituit. cuicũqꝫ[h] eni pmiſeris rẽ tuã agere aut defendere[k]: is tu⁹ pcurator itelligit. Tutores ⁊ curatores queadmodũ cõſtituũtur primo libro[l] expoſitũ ē.

¶ De ſatiſdationibus.

Satiſdationũ mod⁹ ali⁹ antiqtati placuit: aliuꝫ nouitas per vſuꝫ amplexa ē. oli. n. ſi i rẽ agebat ſatiſdare poſſeſſor[m] cõpellebat: vt ſi vict⁹ eẽt nec rẽ ipſaꝫ reſtitueẽt: nec ei⁹ litis eſtiationẽ. ptãs eẽt petitori aut cũ eo[n] agendi: aut cũ fideiuſſorib⁹ ei⁹: q̃ ſatiſdatio appellat iudicatũ ſolui: vñ ãt ſic appellat facile ē intelliget[o]. nãqꝫ ſtipulabat qs vt ſolueretur ſibi qd fuerit iudicatuꝫ. multomagis is q i rẽ actiõe ꝯuenie bat ſatiſdare cogebat: ſi aliẽo noīe iudiciũ accipiebat. ¶ Ipſe aũt q in reꝫ agebat ſi ſuo noīe petebat ſatiſdare nõ cogebat. pcurator võ ſi in reꝫ agebat ſatiſdare iubebat rẽ ratã dñꝫ habituꝝ. piculuꝫ[p]. n. erat ne iteꝝ dñs d cadẽ re experiat. ¶ Tutores ⁊ curatores eodẽ mõ q̃ ⁊ procuratores ſatiſdare dbere vba edicti[q] faciebant. ſꝫ aliqñ his[r] agẽtibus ſatiſdatio[s] remittebatur. hec[t] itaqꝫ erãt ſi i rẽ agebat[u]. ſi võ in pſonam ab actoris qdẽ pte eadẽ obtinebãt q̃ diximꝰ i actione qua in rẽ agitur. ¶ Ab ei⁹ võ parte cuꝫ quo agitur: ſiqdẽ alieno noīe aliqs interueniret oimõ[x] ſatiſdaret: qꝛ nemo[y] defenſor in aliena re ſine ſatiſdatiõe idone⁹ eẽ creditur. q ſi proprio noīe aliqs iudiciũ accipiebat in perſonã iudicatũ ſolui ſatiſdare nõ cogebatur[z]. ¶ Sed hodie aliter obſeruatur. ſi ue. n. qs in rẽ actiõe ꝯueñit: ſiue pſonali ſuo noīe nullã ſatiſdationẽ[a] p litis eſtimatione dat cõpellit: ſꝫ p ſua tñ pſona q i iudicio pmãeat[b] vſqꝫ ad tminũ[c] litis: ul ꝯmittit ſue pmiſſiõi[d] cũ iuriurãdo: quã iuratoriã cautionẽ[e] vocãt: vl nudã pmiſſiõeꝫ[f]: ul ſatiſdationẽ p q̃litate[g] pſone[h] ſue dare ꝯpellit. ¶ Sin ãt p pcuratorẽ lis ul ifert ul ſuſcipitur in actoris qdeꝫ pſonã: ſi nec mãdatũ[i] actis inſinuatuꝫ[k] eſt uel preſens dominus litis in iudicio procuratoris ſui pſonã nõ cõfirmauerit[l]: ratam

rũ. idẽ: vt. ff. d pcu. l. i. §. uſus
f ¶ Verbis. imo quibuſlibet. aptis tñ ad hoc ſiue generalr ſiue ſpãlr. in caſibus tamẽ ſpãle mãdatũ exigit: vt iterdicto d li. ho. exhi. ut. ff. d pcura. l. pomp. itẽ ſi mãdo alicui q in ueniat maritũ filie mee: ut. ff. de ritu nup. l. generali. iteꝫ in cã ſuſpecti tutoris: ut. ff. de procu. nõ ſolũ. §. fi. itẽ qñ duos generaliter facio pcuratores. naꝫ neuter ab altero exiget: niſi habeat ſpãle mãdatũ: ut. ff. d pcur. l. itaqꝫ. ⁊ l. q duos. itẽ i integrũ reſti. pe. vt. ff. de mi. l. illud. §. ſi talis.
g ¶ Eo. ſ. aduerſario.
h ¶ Cuicũqꝫ. ſ. alteri nõ mitti: ut. ff. de pcu. filiuſfami. §. ueterani. item non femina: vt. ff. de procu. feminis. item nõ habẽs iminẽs ipedimẽtũ q̃re nõ poſſit cogi: vt. ff. de procu. l. neqꝫ femina. item nõ minor. xxv. annis: vt. ff. de pcura. ſi minor. item non furioſus vel mutus: ut. ff. de pcu. l. ii. §. furioſus. ⁊ l. mutus. i. rñ. itẽ nõ accuſat⁹ d crie capitali: ut. C. de procu. reũ.
i ¶ Rẽ tuã. ergo ⁊ vnã ⁊ plures ergo nũci⁹ eſt pcurator qd ueꝝ ē: ut. ff. de pcur. l. i. §. i.
k ¶ Defendere. ſ. mãdato interueniẽte. aſs ſimplr poſituꝫ hoc vbũ defenſor ſine mãdato intelligit. ſꝫ pcurator cũ mandato ē: ut. ff. de pcu. ſi pcurator. §. p ꝯtrariũ. ⁊ facit ad hũc. §. ff. fa. her. l. plane in fi.
l ¶ Libro ut. s. q. da. tu. teſta. poſ. p totũ: ⁊ de leg. ag. tute. p totũ. ⁊ p alios ſequẽtes ti. uſqꝫ ad ti. de ſatiſda. tu. ⁊ cu.
¶ De ſatiſdationibus. Fcã mentione pcuratorũ a quibus ſatiſdatio exigitur competenter de ſatiſdatione ſubiungit. accur.
Satiſdationum. Totus iſte titulus diuidit i tres ptes. Prio ponit qd iuris erat oli circa ſatiſdationẽ i iudicio: ſiue qs agebat noīe ſuo ſiue ut pcurator. Scdo qd iuris ſit hodie. Tertio extẽdit hãc legẽ ad oẽs puincias. Scda ibi. ſꝫ hodie. Tertia ibi. Quã formã. Et. h. d. vſqꝫ ad. §. ſꝫ hodie. Oli ꝯuẽt⁹ actione reali ſatiſdabat: ſiue ſuo: ſiue alieno noīe ꝯueniebat. Sed agens reali nullã ſatiſdationẽ pſtabat ſi ſuo noīe agebat. Sec⁹ ſi pcuratorio noīe qꝛ ſatiſdabat ratam rem dñm habiturũ. agẽs vero pſonali ad ea cogebatur ad que agens reali cõuentus võ alieno noīe ſatiſdationẽ pſtabat iudicatũ ſolui. ſi alieno faciebat. ſi vero ſuo ad nullã ſatiſdationẽ cogebatur. h. d. acc.
m ¶ Poſſeſſor. ſ. ſuo noīe ꝯuent⁹. n ¶ Cum eo. ſ. reo victo.
o ¶ Intelligere. cũ nomẽ ſit ꝯſequẽs rei: vt. s. de dona. §. eſt ⁊ aliud.
p ¶ Periculũ facit. ff. de iureiu. l. nã poſtea. q ¶ Edicti. ſ. ptoris qd edictũ tñ ñ hẽmus. r ¶ His. ſ. tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹. ſꝫ qñ h. rñ forte tũc qñ erãt teſtamẽtarii vel datiui. ſ. p īgſitionẽ. nã tũc nõ cauebãt de rato.
s ¶ Satiſdatio. ſ. d rcõ. t ¶ Hec itaqꝫ erãt. hic nõ dꝫ eẽ. §. ſm Jo. qꝛ ⁊ qd ſeqt ē de antiqtate. u ¶ Agebat. ut ſuo noīe agens nõ caueat uel caueat rẽ ratã dñm habiturũ: vt. s. e. §. ipſe autẽ. ⁊. §. pcurator.
x ¶ Omnimodo. ſ. cum mandato vel ſine mandato.
y ¶ Quia nemo. no. antiquã regulã q̃ ēt hodie bona ē ut h ⁊. j. e. §. ſi võ re⁹. et. ff. d pcu. l. nõ vt. z ¶ Cogebat. in hoc ſolo caſu differebat ab accuſatione intẽ lꝫ p multa vba hucuſqꝫ iter eas notauerit differentiam.
¶ Sed hodie Hodie ꝯuẽt⁹ ſuo noīe q̃cũqꝫ actione nõ ſatiſdat iudicatũ ſolui: ſed de iudicio ſiſti: ſi nõ poſſidet imobilia que aliquãdo eſt cum fideiuſſore: aliquando non. h. d. acc.
a ¶ Satiſdationẽ. ideſt nullã promiſſionẽ p fideiuſſores facere. nam ſatiſdatio per fideiuſſores fit: vt. ff. qui ſatiſda. cog. l. i. nam nec de defendendo. nec de dolo qd abſit. nec iudicatum ſoluere pmittit q̃ tria cõtinent ſub clauſula hac. ſ. iudicatum ſolui: nec vllam aliam niſi vnã quam ſubijcit. Sed econtra nunquid actor aliquam facit ſatiſdationem. Dic ſic q duas. primo q litem conteſtabi

b ¶ Permaneat. hec ſatiſdatio appellatur iudicio ſiſti vt hic pꝫ. ⁊. ff. qui ſatiſ. cog. l. ii. §. pretor ait in fi. ⁊ caue tibi in notanda differentia horum capitulorꝫ. h. n. primo loquit quãdo imobilia nõ poſſidet: vt hic. ⁊. ff. qui ſatiſda. cogantur. l. ſciendum eſt.
c ¶ Ad terminũ. qd eſt tps diffinitiue ſnie. ſed nũquid fideiuſſor tãdiu tenet. ſ. q̃diu durat lis. reſpõ. diſtingue. aut fideiuſſit i certũ tps ⁊ tũc tãdiu tenet ⁊ non vltra ut. C. d fideiuſ. l. pe. aut nõ. nec i cauſa publica: nec in ſcriptis: ⁊ tũc non tenet ultra duos menſes: ut. d. l. pe. C. d fideiuſ. dt. Et ē rõ: qꝛ actor vr ſibi remittere cũ promiſerit litẽ ſe ꝯteſtatuꝝ uſqꝫ ad duos menſes ut in auc̃. d execu. coll. vii. §. i. Si ãt i cã publica uel in ſcriptis tunc ppetuo: uel qd ē ueri⁹ uſqꝫ ad triẽniũ tenet cũ tãtũ duret inſtãtia cauſe: ut C. de iudi. l. properãdũ in prin. Sed nũqd ſub pẽa fiet h ſatiſdatio. rñ. nõ niſi ꝯueniat inter ptes. ſꝫ intereſſe tñ uenit ut. ff. q ſatiſ. cog. l. ii. §. fi. ſed ſi eſt promiſſa: ⁊ ē ſtatutũ tempus ifra qd teneat fideiuſſor: ſiqdẽ ſex menſium eſt: infra alios ſex menſes poterit fideiuſſor morã purgare. ſi maius non habeat tñ niſi ſex menſes infra quos põt ⁊ mora pene purgari ſi exhibeatur reus licꝫ primo exhibit⁹ nõ fuerit: vt. C. de fideiuſ. l. antepe. Sed quid ſi poſſidet imobilia tñ q̃ ualẽt. x. ⁊ cõueniat in. c. nũquid ſatiſdabit. rñ. ſic ad minus in eo qd excedit: qꝛ qd iuris ē in toto quo ad totum idem erit in parte quo ad ptem: vt. ff. de acqui. here. l. ſi ſeruus eius.
d ¶ Promiſſiõi. ſ. vbi poſſidet imobilia. Itẽ pp puilegiũ: vt. C. de pñ. agẽ. l. fi. ⁊. C. de dig. l. quotiens. li. xii. Itẽ in caſu qñ nõ poſſidet imobilia: vt. C. ut oẽs tã ci. q̃ cri. l. i. ibi. iuratoria tñ cautiõe ⁊c̃.
e ¶ Cautiõem. ſ. d iudicio ſiſti. f ¶ Promiſſionẽ. repete dare cõpellit ut iconom⁹ ⁊ alii clerici: vt. j. auc̃. d ſã. epi. §. ſi qs p pecunia. col. ix.
g ¶ Pro q̃litate. vt ſi ſit parẽs vl pronus rei ul actoris ut qꝛ nocet pronũ parẽtem. nũc. n. qlibet fideiuſſor p idoneo accipit: vt. ff. in ius vo. vt cãt. l. i. ii. ⁊. iii. ⁊. ff. q ſatiſ. co. l. ii. §. ii. ⁊. §. qd ait pretor. Sed nũqd hodie idiſtĩcte ſatiſdãdũ ē ut in auc̃. de exhi. ⁊ itro. l. ſuſpecto col. v. q̃ ē i. §. d lit. ꝯte. auc̃. auferat. rñ. illa ſꝫ diſtĩctiõeꝫ hui⁹. l. itelligit. nã poſteriores p priores itelligunt: vt. ff. de le. ⁊ ſena. cõſul. l. ſed poſteriores.
h ¶ Perſone. ſ. rei.
i ¶ Mãdatum. extra ius factum.
¶ Sin autem procuratorem. Procurator dñi actoris vel quaſi ſatiſdat de rato ſi dubiũ fuerit de mãdato. pcurator rei etiã ſi de mãdato certũ extiterit cauet iudicatũ ſolui cũ oibus clauſulis opportunis pro quo re⁹ põt exiſtere fideiuſſor. q̃ fideiuſſoria obligatio hypothecariã habere dꝫ annexã que ſtipulatio iudicatũ ſolui cõtra heredẽ fideiuſſoris porrigit. Tenet etiã idẽ pcurator ſi reus fuerit litẽ cõteſtat⁹ cauere q tẽpore ſe rende ſententie reus in iudicio paratus erit aſs fideiuſſor pro eo intercedens tenebit pro eo quod fuerit mãdatum niſi procuratio intercedat. hoc dicit aretinus.
k ¶ Inſinuatum. ideſt corã iudice demonſtratum.
l ¶ Confirmauerit repete. nam non confirmare poteſt ⁊ tũc ſatiſdare nõ tenetur: vt. j. proxi. §.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Habiturum. i. ꝙ dñs ratū hēbit ꝛ cōmittitur qñ dñs ſcit ꝛ pōt habe-
re ratum ꝛ non hꝫ vt. ff. rem ra. ha. quo. n. ꝛ. ff. de ſol. l. ratuꝫ. ubi dr. Ra
tum aūt hēre dñs dꝫ cū primum certior factus eſt. hic diſtingue. an ſit cer-
tum hēre mandatū. ꝛ tunc nō cauet: ut. C. de ſatiſda. l. i. Aut certū eſt ꝙ
nō hꝫ. ꝛ tūc ēt cū ſatiſdatiōe nō admittiť: vt. ff. de neg. ge. ſi pupilli. §. ſi.
ſiut dubiū ē. ꝛ tunc ſm
P. ē ī electiōe rei. vtrū
exigat ꝓbationē māda-
ti. a procuratore: an ſa-
tiſda. recipiat: ꝛ eſt ꝑ
co. arg. ī auc. ď colł. §.
eos. col. ix. ſꝫ ibi nō loq
tur ď ꝓcuratore ſꝫ ď exa
ctore tributoꝝ. ſed Jo.
contra. dicit. n. ī electio
ne procuratoris ē: qđ
duorū iſtoꝝ facere velit
qꝛ quotiēs ad duo quis
alternatiue teneť eius
electō: vt. ꝫ. de ac. huic.
B. autem diſtinguebat
vtꝝ diceret. non habeo
mādatū ꝛ tūc ꝓbet mā
datuꝫ: an dicat dubito.
ꝛ tunc ſatiſdat. ſed Jo.
opi. verior eſt. preſtat ēt
aliam cautionē procura
tor. ſ. ď defendendo euꝫ
ꝑ quo agit: vt. ff. de p.
cur. Fuuꝫ. §. ſi. alś dene
gatur ei actio. ut. ff. ď p
cu. l. mutuus. §. pena.
b ¶ Alienaꝝ. ut patres
in bonis filiorū: ut. C. ď
bo. ma. l. i. ꝛ ď bo. q lib.
l. ſi. §. vbi āt. Jtē orpha
notrophi. ꝛ getrophi:
vt. C. de epiſco. ꝛ cle. or
phanotrophos. Jtem
iconomi uel actores vel
ſindici: ut. ff. qđ cuiuſqꝫ vniuer. no. l. i. §. quibus ꝛ. l. nulli. ꝛ. l. item. §. i.
ꝛ. C. de ſa. ſā. ec. iubemus. circa pn. ibi nulli iconomo ꝛ. C. de epi. ꝛ cle.
oēs q vbiqꝫ. §. hoc nihilominꝰ. item apocripharij vt in auc. quō opor.
epiſ. §. illud. item magiſtratus noīe municipij: ut. C. ď iureiur. ꝑꝑ calū. l.
i. §. i. uñ. n. pñt. inferre p alium litem vt hic ſubijcit.
c ¶ Jnferunt. ſcꝫ per procuratorem. qđ eſt intelligendum ſi ꝑus ipſi liteꝫ
ↄteſtentur ꝛ ſic litiū dñi efficiantur. ut. C. ď ꝓcu. l. neqꝫ. alś nō. cuꝫ nō dñi
ſꝫ adminiſtratores ſunt: ꝛ procurator a dño dꝫ ↄſtitui: ut. ff. de ꝓcu. l. i. in
pn. ſed ſi ipē ſupradicte perſone agunt, nunqd de rato cauent vel de iudica
to ſolui ſi conueniuntur: rñ. non ut. C. de admi. tu. l. tutores debita. ꝛ. l. ſā
cimus. §. defenſionem. ſed tñ in tutore vꝫ dicere lex cōtra. ſi ſit incertum de
officio ſuo: ut. ff. de admi. tu. l. vulgo. ſꝫ certe ibi non dicit ꝙ debeat de ra
to cauere. ſꝫ ꝙ reus dānum ñ ſubibit ꝑpterea ꝙ nō ſit tutor. ſꝫ q̄ ē ratio ꝙ
ꝓcuratores ſatiſdant ſꝫ ſupradicte pſone ñ: R. qꝛ ꝑdicte pſone qñ dñi ſūt:
vt. ff. pro ēpto. l. fundū. §. ſi tutor. ꝛ. C. de epiſ. ꝛ cleri. l. orphanotrophos
ſꝫ ī ꝓcuratoribꝰ ſecꝰ. qꝛ non ſunt dñi de ſed ficte: ut. ff. de ꝓcu. l. i. in prin.
d ¶ Preſens. preſentem accipe ēt ſi ſit in hortis vel in ↄtinentibus edifici
is. ut. ff. de procu. l. pñs. ꝛ. l. qui in foro. ꝛ. l. ꝛ ideo.
e ¶ Pōt. i. dꝫ ſm quoſdam. dicunt. n. ꝙ ſi dñs eſt pñs ipē tñ. dꝫ fideiu-
bere pro ꝓcuratore ſuo. ſi aūt abſens eſt ꝓcurator pōt ꝛ dꝫ fideiuſſores ſu-
os dare. ꝛ faē pro eis. ff. iudi. ſol. ſi ad defendendum. ꝛ. ff. de procu. l. q ꝑ
ꝑrio in prin. vel certe dici pōt ꝙ ſi dñs eſt pñs. tñ poſſet ꝓcur. dare fide-
iuſſores cū ēt ſine mandato qlibet poſſit alium defendere: vt. C. de ſatiſda.
l. i. C. de ꝓcu. l. exigendi. ꝛ ēt inuitum: vt. ff. de ſolu. l. ſolutionem. ꝛ ita
proprie accipitur hoc verbum poteſt.
f ¶ Exponere. actori vel notario ſcribenti ꝓcuratorem. ex cuius ſtipulatio
ne q̄ritur actori vtilis actio: vt. ff. rem. pu. ſal. fo. l. non quaſi.
g ¶ Clauſulis. q clauſule tres ſunt. ſ. de defendendo reo. ꝛ de dolo qđ ab-
ſit. ꝛ qđ ſonat ipm ꝟbum: ut. ff. iudi. ſol. §. iudicatū ſolui ꝛ hic dr.
h ¶ Compellitur. per iudicem.
i ¶ Heredes eius. nam hꝫ naturam hec ſtipulatio ut ad heredes tranſeat
ſicut illa de iudicio ſiſti. vt. ff. ſiqs cau. l. ſi eum. §. qui in iure.
k ¶ Jpſius. ſ. rei. l ¶ Exponenda. a procuratore.
m ¶ Venerit. ſ. reus. q litem prius ↄteſtatus eſt ſuo nomine.
n ¶ Fideiuſſor. datus nunc a procuratore.
o ¶ Continentur. ergo debet condemnari ꝓcurator preſens.
¶ Siue ero reus. Aliene litis defenſor nemo legitimꝰ cenſeť: niſi ſatiſ-
det ſiue hēat mandatum ſiue non. Et procurator interueniens ēt poſt liteꝫ
conteſtatam tenetur ſatiſdare. h. d. areti.
p ¶ Preſto. i. poſt litem conte.
q ¶ Satiſdationem. no. ꝙ ſiue interueniat procurator ante lit. conte. vt
ꝫ. co. §. ſi ꝟo. dꝫ ſatiſdaē ſiue poſtea. ut hic. ꝛ. C. ď ↄſor. eiꝰ. lit. l. i. nec ob.

rē dñꝫ hiturūª: ſatiſdationē ꝓcura
tor dare ↄpelliť: eadeꝫ obſ̄uādo ꝛ
ſi tutor vel curator vel alie tales ꝑ
ſone q alienaꝝᵇ reꝝ gubnationē re
ceperūt: litē qbuſdā iferūtᶜ ꝑ aliuꝫ.
Si ꝟo aliqs cōueniť: ſiqdē pñsᵈ ꝓ
curatorē dare paratꝰ ē: pōtᵉ vł ipē
in iudiciū venire: ꝛ ſui ꝓcuratoris
pſonā ꝑ iudicatū ſolui ſatiſdatiōeꝫ
ſolēni ſtipulatiōe firmare: vł ex̄ iu
diciū ſatiſdationē exponereᶠ ꝑ quā
ipē ſui ꝓcuratoris fideiuſſor exiſtit
ꝓ oibꝰ iudicatū ſolui ſatiſdationis
clauſulisᵍ: ubi ꝛ ď hypotheca ſuaꝝ
reꝝ ↄuenire ↄpelliturʰ: ſiue in iudi
cio ꝓmiſerit ſiue ex̄ iudiciū cauerit
ut taꝫ ipē q̄ʒ hēdesⁱ eiᵏ obligentur.
¶ Alia iſup cautela vł ſatiſdatio
ne ꝑꝑ pſonā ipſiᵏ exponēdaˡ q. ipē
ſnie recitāde ī iudicio veneritᵐ: uł ſi
nō venerit oia dabit fideiuſſorⁿ q in
ↄdēnatiōe ↄtineťᵒ niſi fuerit ꝓuoca
tū. ¶ Si ꝟo reꝰ pſ̄toᵖ ex q̄cunqꝫ cā
nō fuerit: ꝛ aliꝰ velit defenſionē eiꝰ
ſubire nulla dīa iter actiōes in rē
vel pſōales itroducēda pōt hoc fa
cere. Jta tñ vt ſatiſdatōeꝫᑫ iudicatū
ſolui: ꝓ litis pſ̄tet eſtimatōe. Nēoʳ
enī ſm antiquā regulā vt iā dictūˢ
eſt aliene rei ſine ſatiſdatiōe ďfēſor
idoneꝰ itelligiť: q oia aptiꝰ ꝛ pfectiſ
ſime a q̄tidiano iudicioꝝ vſu i ipis
reꝝ documentis apparēt. ¶ Quā
formā ñ ſolū i hac regiaᵗ vrbe: ſed
ēt i oibꝰ nřis ꝓuicijs ſi ꝑꝑ impitiaꝫ
forte aliter celebrať obtinē cēſemꝰ
cū neceſſe eſt oēs ꝓuincias caputᵘ
oiuꝫ nřaꝝ ciuitatū. i. hanc regiā vr
bē: eiuſqꝫ obſeruātiam ſequiˣ.

¶ De ꝑpetuisʸ ꝛ tēporalibꝰ actio
nibus: ꝛ que ad heredes ꝛ contra
heredes tranſeunt.

Hoc locoᶻ admonendi ſumus
eas quidē actōes q ex lege ſe-
natuſue ↄſultoᵃ ſiue ex ſacris cōſtōi
busᵇ ꝓficiſcunť ꝑpetuo ſolere anti-
quitꝰ ↄpetere: donec ſacre ↄſtōnes
tā i rē q̄ʒ i pſonalibꝰ actiōibꝰ certos
fines ďderūt. ¶ Easᶜ ꝟo q ex ꝓpa
ꝑtoris iuriſditōe pēdēt plerūqꝫᵈ in
tra annūᵉ viuere. naꝫ ꝛ ipſiꝰ ꝑtoris
intra annū erat ipiuꝫ. aliqñᶠ tñ ꝛ in

qđ dr ꝙ debꝫ fieri añ lit. ↄte. ut. ff. ď procur. l. pōpo. ꝛ. l. ratihabitio. qa ibi inter-
uenit ꝓcurator añ lit. ↄte. vbi āt poſtea iteruēit. ꝛ poſtea ſatiſdat vt dictum eſt.
r ¶ Nemo. ſ. procurator. s ¶ Dictum eſt. ꝫ. eo. §. ab eius.
t ¶ Regia. ſ. ↄſtantinopolitana. vel dic de veteri roma.
u ¶ Caput. accuſatiui caſus eſt. ꝛ faē pro hoc. C. de ve. iu. enu. l. i. §. nulli. ꝛ. §.
ꝛ ſi quale.
x ¶ Sequi. īmo nō vꝫ inſpici-
enduꝫ qđ ibi fiat. vt. ff. de offi.
pſi. l. ſꝫ lꝫ. q eſt contra. ſed hec
eſt intelligenda quādo ex certa
ſcientia eſt conſuetudo uel lex.
non per errorem vt ibi. ꝛ facit
ad hanc. ff. de legi. ꝛ ſe. con. l.
de quibus.
y ¶ De ꝑpetuis ꝛc. Quia de
actionibus eſt dictum ꝛ quedaꝫ
ſunt ꝑpetue ꝛ quedam non. iđ
de his ponit: ut. ꝯ. e. in princi.
Jtem qa quedam tranſitorie
ſunt ad heredes ꝛ contra he-
redes. ꝛ de his ponit. ꝯ. eo. §.
non aūt. Sꝫ meliꝰ reſidet iſta
Rubri. immediate poſt titulꝫ
de actionibꝰ: qꝛ ↄtinuatur a re
motis nimium cum non ſumꝰ
in principio libri.
z ¶ Hoc loco. Totus iſte ti
tulus diuiditur in tres ꝑ-
tes. Primo pōit regulā ꝛ ex
ceptionem. ſ. q actiōes ſunt per
petue. Scđo ponit regulam ꝛ
exceptioneꝫ. ſ. que actiones ſūt
tranſitorie ad hēdes. Tertio
ponit nouum caſuꝫ. Scđa ibi.
non oēs aūt. Tertia ibi. ſuper
eſt Ex. h. d. Actiones ciuiles
tam reales q̄ʒ perſonales ſūt ꝑ
petue. pretorie ꝟo penales re-
gulariter durant āno: qđ fallit
in actione furti manifeſti: que
perpetua eſt: ꝑtoria, ꝟa rei ꝑſecutorie perpetue ſunt. h. d. aretinus.
a ¶ Hoc loco. ex. l. xij. tab. ut fami. her. ut. ff. fa. her. l. i. Jtē noxalis de paupie
ut. ꝫ. ſi q̄dru. pau. fe. di. in prin. Jtē de noxali. ut. ꝫ. de noxa. §. ſinautem.
a ¶ Conſulto. ut hēditatis petitio: ut. ff. de peti. here. Jtem veniūt. §. ꝑdic. ꝛ. C.
de peti. here. l. ſi. in prin. item ſiquis clauum de naui abſtulerit: cuius cā tota na
uis periit. ut. ff. de incen. rui. nau. l. ij. §. ſenatus.
b ¶ Conſtitutionibus ut venditione ex lege que dať ex cōſtitutionibus qbuſlibet
poſt. l. xij. ta. ↄſtitutis: ut. ff. de ↄdi. ex le. l. vnica. ꝛ. ff. ad. l. iul. de adul. qđ aūt
ex his ꝛ. C. de do. l. ſiquis ar. §. ſi. ꝛ. ꝫ. de act. §. tripli. uel ex quacūqꝫ alia parte
iuris ut plebiſcito: ut patet ī. l. aquil. ut. ꝫ. ad. l. aquil. §. ceterū ꝛ. ff. ad. l. aquil.
l. i. Nam quqꝫ ſunt partes iuris preter pretorium: ut. ꝫ. de iure natu. §. ↄſtat. ꝛ
totum eſt ius ciuile: ut. ff. de iuſti. ꝛ iu. l. ius aūt. ꝛ actōes ex eo deſcendentes ſunt
perpetue vt hic dicit. i. ſine prefinitione tpis ſm antiqua tempora. ſꝫ ſacre ↄſtitu
tiones in perſonalibus metas impoſuerunt. xxx. an. ut. C. de preſcrip. xxx. vł. xl.
anno. l. ſicut ꝛ. l. oēs: ꝛ. C. quibus non obijcitur lon. tem. pſcrip. l. neqꝫ vnū. ꝛ
. C. de anna. excep. l. i. ꝛ de ↄſti. pe. l. ij. Jn realibus aūt imponitur meta per cō
ſtōnes in rebus mobilibus trium annoꝝ in immobilibus . x. an. inter preſen-
tes. xx. inter abſentes. ꝛ hoc qñ titulum hꝫ poſſeſſor. alś. xxx. an. vt. C. de uſuca.
tranſfor. l. i. ꝛ. ꝫ. de vſuca. §. i. Jn hypothecaria etiam que eſt in rem certa ſtatu
untur tempora. uel. x. uel. xx. vel. xxx. vel. xl. an. ut. C. ſi aduer. cre. l. diuturnuꝫ
ꝛ. C. de preſcrip. xxx. an. cum notiſſimi. ꝛ de anna. excep. l. i. ſed quomodo erat ꝑ
petua rei vendicatio ſm antiqua tempora immo temporaliſſima. vt. ꝫ. de vſu-
ca. in prin. Rñ. ꝙ hic dicit ꝙ erant perpetue. ſ. perſonales. ſed meta imponitur
tam in realibus q̄ʒ in perſonalibus. item caue tibi quia due perſonales ſunt ciui
les que durant per annum tñ. vna iniuriarum que deſcendit ex lege cornelia: ut
. C. de iniur. ſi non conuicij. alia que datur ex. l. iul. repetundarum. vt. ff. ad. l.
iul. repetunda. l. ij.
c ¶ Eas. ſ. penales. ꝛ tunc non eſt neceſſe plerunqꝫ. vel ſi habes plerūqꝫ expone
vt. ꝯ.
d ¶ Plerunqꝫ. hoc dicit propter ꝑtorias rei perſecutorias q perpetue ſunt niſi
reſciſſoria que annalis eſt. qꝛ contra ius ciuile datur: ut. ff. de act. ꝛ ob. l. in hono
rarijs ꝛ. ꝫ. de ac. §. rurſus ꝛ. ꝯ. e. §. item. niſi in redibitorijs que dātur ad tpis lꝫ
rei ſint perſecutorie: ut. ff. de edi. edi. ſciendum. §. ſi. qꝛ dať contra id qđ ↄuene-
runt contrahentes. item fallit dicta regula. ff. qđ fal. tu. l. huius actionis. §. has
actiones. ꝛ que in frau. cre. l. ait. pretor. §. annus ꝛ. C. de dolo. l. ſi. ꝛ. ff. ď eo per
quē factum eſt. l. i. §. pe. ſi aūt. ſunt penales pretorie: locum habet qđ hic dr vt
ſint annales: ſiue ſint penales ex vtraqꝫ parte ſiue ex altera tñ: ut. ff. de calū. l.
. i. ꝛ de in ius uo. l. pe. ꝛ. ff. de alie. iu. l. poſt annum.
e ¶ Annū. ſ. utilē. nam de talibus annis pretores loq̄bantur: ut pꝫ. ff. de vi ꝛ vi
ar. l. i. §. annus. ꝛ. ff. de edi. edic. l. ſciendum. §. ſi. niſi in caſu vbi eſt inutilis ad
ſui principium. ſed ↄtinuus ad ſui ꝓceſſum. ut. de calū. annus.
f ¶ Aliquando. ecce quare dicit plerūqꝫ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Conſtitutionibus. de qbus dixit. ſ. e. in prin.
b ¶ Poſſeſſori. i. cuilibʒ poſſeſſori q vult ſuccedere iure pretorio qui hʒ her. peti. b. poſ. de q̄ habes. ff. de fideicō. here. peti. p totum.
c ¶ Sunt. vt qbus reſtituta eſt hereditas p fideicommiſſum qbꝰ datur here. pe ti. fideicōmiſſaria de qua habes predicto ti. per totum.
d ¶ Proficiſcat. no. actionem furti manifeſti eē p̄torīā. ſʒ non manifeſti eſt ciuilis: vt. ſ. ō no xa. §. ſunt aūt.
e ¶ Eſtimauit. ſ. p̄tor ⁊ idē in q̄libʒ penali in eo qō puēit ad ōlinq̄ntē. vt. ff. ō vi ⁊ vi ar. l. i. in p̄n. ⁊. ff. de dolo. l. ſabinus.
¶ Non oēs aūt. Penales actiōes p̄torie vł ciuiles cō tra heredes non dant niſi lis contra ōfūctos fuerit cōteſtata. hēdi ṽo ꝯpetunt excepta actione iniuriarū. ex ꝯtractu ṽo con petunt cōtra hēdes p̄ter actionem de dolo niſi aliqd ad eos peruenerit. areti.
f ¶ Non oēs. pōit diuiſionem nam alie ſūt tranſitorie ad heredes. alie non. ſed ſupior fuit ꝙ alie erant perpetue alie non vt. ſ. eo. in prin.
g ¶ Ipſo iure. ſcʒ ciuili.
h ¶ Solent. ſ. iure p̄torio.
i ¶ Ex maleficijs. ſ. p̄uaris vt ſubijcit in exemplis ⁊ ſubaudi vł quaſi maleficijs. ut. ſ. ō ob. ex q̄ſi delic. §. fi. Quid de publicis de qbus tractat. j. ō pu. iudi. rū. idē ⁊ plus qꝛ ēt lit. ꝯ. non trāſeūt cōtra hēdes: vt. ff. de accu. l. ex iudiciorū. niſi in qnqʒ caſibus. p̄mꝰ ē legis iul. maie. in duobus capitulis tm̄ ciꝰ legis: vt. ff. ad. l. iul. maie. l. fi. ſecūdus eſt crimē hereſeos: vt. C. de apoſta. l. ij. ⁊. l. apoſtatarum. in fi. tertius eſt crimen repetundarū. q̄rtus de reſiduis. qntus peculatus crimen: vt. ff. ad. l. iul. pecula. l. fi.

ꝑpetuū extēdunt. i. vſqʒ ad finē ex ꝯſtōibꝰ[m] itroductū q̄les ſūt he quas bonorum poſſeſſori[b] ceteriſqʒ qui hēdis loco ſūt[c] accōmodat. ¶ Furti quoqʒ manifeſti actio q̄uis ex ipſiꝰ p̄toris iuriſditiōe ꝓficiſcat[d] tm̄ ꝑpetuo dat. abſurdū eni eſſe eſtimauit[e] āno eā terminari. ¶ Nō oēs[f] āt actiōes q̄ in aliquē aut ipſo iure[g] cōpetunt: aut a p̄tore dāt: ⁊ in hēdeʒ equa cōpetunt aut dari ſolēt[h]. Eſt enī certiſſima iuris regula: ex maleficijs[i] penales actōes in hēdē rei ñ cōpetere[k]. ueluti furti vi bonorū raptoꝝ: iiuriaꝝ: dāni: iniurie[l] ſʒ hēdibus[m] huiuſmōi actōes[n] cōpetūt nec deneganꝫ excepta iiuriarū actōe[o] ⁊ ſi q̄ alia ſilis iuēiat[p]. ¶ Aliq̄n[q] tm̄ ēt ex ꝯtractu actio ꝯtra heredē nō cōpetit: veluti cū teſtator doloſe[r] v̄ſatus ſit: ⁊ ad hēdeʒ[s] eius nihil ex eo dolo ꝑuenerit. ¶ Penales āt actōes q̄s ſupra diximꝰ[t] ſi ab ipſis p̄ncipalibus pſonis fuerint cōteſtate[u] ⁊ hēdibꝰ dāt[x] ⁊ cōtra hēdes trāſeūt[y]. ¶ Supereſt[z] ut admoneamus ꝙ ſi añ rē iudicatā is cū quo actū ē ſatiſfaciat actori: offō iudicis ꝯuenit eū abſoluere[a]: lʒ i ea cā fuiſſet iudicij accipiēdi tpe vt damnari

k ¶ Competere. niſi lis fuerit ꝯteſtata: ut. j. e. penales. ⁊. ff. de accu. ex iudiciorum in fi. Item niſi aliquid ad hēdeʒ ꝑuenerit. tunc n. tenet: vt. ff. de calū. l. i hēdē. ⁊. ff. qō me. cā. l. videamus. in duobꝰ tm̄ caſibꝰ eſt ꝯ vt in actōe vi bo. rap. q̄ non datur in hēdeʒ lʒ ad hēdē aliqd ꝑuenerit ſʒ furtiua datur ꝯdictio: ut. ff. vi bo. rap. l. ij. §. fi. itē i iterdicto vñ vi. qō i hēdē ñ dat lʒ in fcm̄ actio. ut. ff. ō vi ⁊ vi ar. l. i. §. fi. l ¶ Iniurie. i. l. aql. actio. m ¶ Sʒ hēdibꝰ. i. hēdibꝰ coꝝ q paſſi ſūt h maleficia. n ¶ Actiones. nā hec non dat hēdi niſi lis ꝯteſtetur.
o ¶ Actione. hoc iō qꝛ non eſt in bonis nřis añ lit. ꝯte. vt. ff. de iniur. l. iniuriaꝝ actō. §. iij. in p̄n. ⁊. l. iiuriarum actio. la. ij. ⁊ ē rō qꝛ nihil mihi ō p̄rimōio abeſt nec reo adeſt ut. ff. ō col. bo. cū emācipati. §. emācipatꝰ: ſūt ⁊ alie ſiles ei vt ſubijcit in quibus nec actori aliqd de p̄rimonio abeſt nec reo aliqd adeſt. vñ ideʒ iuris eſt qō ⁊ in iſta vt actio i fcm̄ q̄ dat cōtra libertū vocātē p̄ronū i ius ſine venia in. l. aureis. vel filio vocante p̄rem: ut. j. de pena teme. liti. §. fi. ⁊. ff. de in ius vo. l. pe. Item in popularibus actionibus vt ſi qs hēat poſitū vel ſuſpenſuʒ: vt. ff. de his q deie. l. ſi ṽo. §. q̄ āt. Quidam dicunt idem de actiōe in fcm̄ de calūniatoribus: vt. ff. de calū. l. actio. ſʒ certe ibi alia eſt rō. qꝛ hʒ ꝯdictionē ob turpē cāʒ. vt ibi dr. itē qꝛ abeſt ibi aliqd actori. ⁊ adeſt aliqd reo vñ nō eſt ſilis ſupradictis.
p ¶ Inueniatur. hic continuatur illi. §. q eſt. j. penales.
q ¶ Aliq̄n. actio. i. actio de dolo nata pp dolum adhibitum i contrahendo. naʒ ſi dedit dolus cāʒ cōtractui non agit actione ex eo contractu cū nullus ſit. ſʒ ō dolo vt hic. ⁊. ff. de dolo. l. ⁊ eleganter in p̄n. ſi. n. eſſet incidēs ageret actione ex eo contractu vt purgaretur dolus. ut. ff. de ac. ⁊ ob. l. ex cōtractibus. ⁊. ff. de ac. ēp. l. iul. §. ſi vēditor. ⁊ daret i hēdes. ut. ff. ō ac. ⁊ ob. ex. cōtractibꝰ. uel pone caſuʒ ꝙ dolus fuit incidens vel ſuperueniens ⁊ remanet contractus ⁊ non agit cōtra hēdem niſi ꝑuenerit aliqd ad eū ut i actione depoſiti q̄ dat in duplū ꝯ eū q dolū commiſit in depoſito cā tumultꝰ uel icendij vel rui. vel nau. ſʒ in hēdē non dat i duplum ex dolo defuncti: lʒ in ſimplum det. ut. ff. depo. l. i. §. e. iteʒ q̄lis eſt actio in fcm̄ que datur contra agrimenſorē. nō āt aduerſus heredē: vt. ff. ſi mēſor fal. mo. di. l. iiij. §. pe. idem in actione ex ſtipulatu iudicio ſiſti in eo q erat ꝯuentꝰ in iure. ut. ff. ſi qs cau. ſi eū. §. q iniuriarū. Itē in actione tributoria: ut. ff. de tribu. l. illō. §. fi. ⁊ de his caſibꝰ loqt hic. §. alſ aūt ex cōtractu agitur ꝯ hēdē ēt de dolo defuncti regulariter. ut de ac. ⁊ ob. l. ex cōtractu: ⁊. l. ex depoſiti. q̄ ſūt huic contrarie ⁊ hanc ſpālitatem denotat hec littera cum dicit aliq̄n tm̄ ⁊c̄.
r ¶ Doloſe. dolo dāte cāʒ ꝯtcui vł incidēti. vł ſuperuenienti vt modo diximus.
s ¶ Ad hēdem. ſʒ ſi ſuperueniſſet actio in fcm̄ ꝑpetuo cōtra hēdem ⁊ contra defunctum daret: ut. ff. de dolo. l. itaqʒ. ſʒ de dolo olim. j. annū vtilē. hodie. ſ. bieniū continuū dat: ut. C. de do. l. fi. t ¶ Diximus. vt. ſ. e. §. nō oēs aūt.

u ¶ Conteſtate. immo vt dext hēdi ſola ꝑparatio ſufficit: ut de inof. te. poſthumus. §. fi. Io. vel ſine ꝑparatiōe datur querela heredi.
x ¶ Dantur. niſi in duobus caſibus. p̄mus cū agit ad opas contra libertū ⁊ moritur p̄ronꝰ ex̄tnco hēde relicto ad quē nō tranſeūt ope ēt lit. ꝯte. ut. ff. ō opis li. l. oparū iudicio. ſcōs in p̄re repetēte dotē filie q̄ a viro diuerterat ⁊ decedat p̄r ex̄tnco hēde relicto ēt lit. ꝯte. ñ tranſit: ut. C. de rei vxo. ac. §. videamus.

debeat: ⁊ h eſt ꝙ vulgo antea dicebatur oīa iudicia abſolutoria eſſe.

¶ De exceptionibus[b].

Sequit ut ō excep. diſpiciamꝰ cōpate[c] āt ſūt exceptiōes ōfendēdoꝝ coꝝ[d] grā cum qbꝰ agit. ſepe. n. accidit vt lʒ ip̄a pſecutō q̄ actor exp̄it iuſta ſit[e] tm̄ iniq̄ ſit aduerſꝰ eū cū q̄ agit. v̄bi grā ſi metu coactꝰ ſit: aut dolo iductꝰ[f] aut erroꝛ lapſꝰ ſtipulātiꝰ[g] ticio ꝓmiſiſti qō ñ ōbueras ꝓmittere: palā ē iure ciui te obligatū[h] eē ⁊ actō q̄ itēdit dare te opꝫ efficax[i] ē ſʒ iniquū ē te ꝯdēnari: iōqʒ dat tibi excep. ꝙ me. cā[k]: aut[l] doli mali aut i fcm̄[m] ꝯpoſita ad ipugnādā actiōeʒ. ¶ Idē iuris eſt ſi qs q̄ſi credēdi cā pecuniā ſtipulatꝰ fuerit: nʒ numerauerit. nā eā pecuniā a te petere poſſe eū certū eſt. dare. n. te oʒ cum ex ſtipulatiōe tenearis. ſʒ qꝛ iniquū eſt eo noīe te ꝯdēnari: placʒ exceptiōe pecūie nō numerate te ōfendi ōbere. Cuiꝰ exceptionis tpa nos ſʒ ꝙ iaʒ ſupioribꝰ libris ſcriptū[n] ē ꝯſtōe nřa coartauimꝰ[o]. ¶ Preterea ōbitor ſi pactꝰ fuerit cū creditoꝛ ne a ſe pecūia peteretur[p] nihilominꝰ obligatus manet: qꝛ pcō ꝯuēto obligationes nō oīoꝰ diſſoluūt: q̄ ō cā efficax

y ¶ Tranſeūt. niſi i duobus caſibus. p̄rimꝰ in actione ō dolo vt. C. ō dolo. l. fi. ſcōs in reuocatione alicuius in ſuitutē vł libertateʒ q p colluſiōeʒ ꝓnunciatus fuerat ingenuus: ut. ff. ne ō ſta. defū. l. i. §. ſed interduʒ.
¶ Supereſt. Condēnandꝰ dʒ abſolui ab obſeruatione iudicij ſi ante ſnīam ſoluerit qō debet. h. d. aretinus.
z ¶ Supeſt. hec de vita ⁊ tranſitu actionū ſʒ ꝙ in rub. ꝓmiſit dicta ſūt nūc de iudicis offō dic. qō cū exponere ōbeat iā pauca vt modicuʒ reſpiret deliberat. naʒ ꝯceptū ſmoneʒ qs retinere pōt.
a ¶ Abſoluere. ſ. ab obſeruatiōe iudicij. nā p̄ncipalis cā eſt ſublata ſolutiōe. vt. ſ. q. mo. tol. obli. in prin.
b ¶ De exceptionibus. Quia exceptio vicem ſʒ actionis: vt. ff. de excep. l. i. iō poſt actōes ponit de excep. ⁊ qꝛ de armis actorum vidimus: ⁊ de reo ꝑ armis vidēduʒ eſt. ⁊ de hoc dicit vt ſeqtur.

Sequitur. Totus iſte ti. diuiditur in qnqʒ p̄tes p̄ncipales. Primo ꝯtinuat ad precedentia Rubricaʒ. Scōo ponit cām quare fuerunt exceptiones inuente. Tertio id demōſtrat per exempla tā in actionibus realibus ꝙ perſonalibus. Quarto pōit duplicem diuiſionem exceptionum. Quinto exemplificat. Scōa ibi. Comparate ſunt. Tertia ibi v̄bi gratia. Quarta ibi: in. §. appellantur. Quinta ibi. ꝑpetue ⁊ p̄emptorie. ⁊. h. d. vſqʒ ad. §. Idem iuris. Exceptiōes ſūt arma reoꝝ: ⁊ eq̄tate nitunt ad excludendū actiones q̄ cōpetūt actori ipſo iure q̄les ſūt metus doli ⁊ i factū exceptiones. h. d. areti. c ¶ Comparate. alſ inuente.
d ¶ Eoꝝ. i. reoꝝ. nā ipſi ſūt cū qbus agitur: vt. ff. ō iureiur. l. iij. in p̄n. ⁊. j. in. §. cum. e ¶ Iuſta ſit. prima facie
f ¶ Inductus. h i ſtricti iuris iudicijs. in bo. fi. āt iudicijs ipō iure nō tʒ cōtractus. vt. ff. de dolo. l. ⁊ eleganter in p̄n. g ¶ Stipulāti. credens te debere cū non deberes. ut hic ⁊. ff. de excep. doli. l. ij. §. circa te.
h ¶ Obligatum eē. ſ. inſpecto iuris rigore de eq̄tate obligatꝰ non eſt: ut. ff. ō v̄b. ob. l. obligatꝰ ē. §. obligatū. ⁊. ff. de v̄. ſig. l. ſi creditor. q̄ ſūt ꝯ.
i ¶ Efficax eſt. ſ. in ſubſtantia. nā ciuilr̄ ⁊ naturalr̄ eſt obligatꝰ ⁊ pure ſed non efficax q̄tum ad opem exactionis: vel dic efficax eſt inſpecto genere. nam prima facie ꝯdemnandus videtur. ſed inſpecta qualitate ꝙ ſit dolo facta vel metu vel ſimili cauſa impediatur eſt inefficax ⁊ ita expone i ſeq̄ntibus caſibus.
k ¶ Metus cauſa. hoc q̄ñ metu fuit compulſus.
l ¶ Aut doli. hoc q̄ñ inductus fuit p dolum.
m ¶ In fcm̄. redde ſingula ſinglis ꝓpoſitis cāis ſm̄ Io. ſʒ nonne h tertio cāu. ſ. q̄ñ p errorē ꝓmiſi datur doli exceptio: certe ſic. vt. ff. ō do. exce. l. ij. §. circa. q̄re dic ꝙ hec actio i fcm̄ eſt ꝓponēda in ſubſidiū doli exceptionis. ſ. ꝯ p̄ronū ⁊ parētē contra quos turpes exceptiones non proponunt vt. ff. de excep. doli. apud celſū. §. aduerſus. ⁊ ita hic accipit.
¶ Idem iuris eſt. Exceptio non numerate pecunie ōbitori competit q ꝯfeſſus fuit ſe pecuniam recepiſſe quā non recepat: ⁊ ipaʒ per ſtipulationem reſtituere ꝓmiſerat: ⁊ in eq̄tate fundat. h. d. areti.
n ¶ Scriptum eſt. ſ. de lit. ob.
o ¶ Coartauimus. ut. C. de nō nume. pecu. l. in ꝯtractibus.
¶ Preterea debitor. Exceptio pacti de non petendo actionem non tollit ſed eam elidit: q̄ exceptio nitit eq̄tate. h. d. ang.
p ¶ Peteretur. no. ꝙ pcm̄ de non petendo tria opat. nā tollit naturalē ipō iure. vt. ff. de ſo. ſtichum. §. naturalis. Item elidit ciuilē vt i hoc. §. Item obligat naturalit paciſcentē non petere. nā ⁊ alſ quis eſt obligatꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

naturaliter qd ñ facer̃: vt nõ facer̃ furtũ: vt. ʃ. õ ob. que ex delicto naſ. §. i.
a ¶ Omnino. q2 nõ ciuilis. ſed naturalis tñ: vt. ff. de ſo. ſtichũ. §. natura
lis in caſib⁹ tñ etiã ipſo iure vtrũq3 tollit pcm̃ vt in maleficijs factis ſi quis
paciſcaſ ne agatur. itẽ in pignore remiſſo p pcm̃. vt. ff. de pac. l. ſi tibi. §.
quedã actiones. ⁊. §. de pignore. b ¶ Appet. ofo poſita loco actio
nis ẽm pla. ſed ẽm. Jo. contra vt diximus. ʃ. de ac. §. ſic itaq3.
c ¶ Iniquuz eſt no. ſic. ff. de in lite. iur. l. fi. ⁊. ff. de iureiu. naz poſtea. §. dato. ⁊. ff. de dolo. l. nã ſufficit. hoc tamẽ fallit quotiẽs eſt cõtra legem iuratũ q2 nõ ẽuaſ ſacramentũ: vt in auc. ſceni. nõ ſolũ. §. i. col. v. q̃ eſt. C. de nup. auc. qõ eis. ⁊. ff. de iure pſo. l. adigere. ⁊. C. de le. ⁊ cõſti. l. nõ dubiuz in fi. Item qñ veritas aſs p teſtimoniũ põt inueniri: vt. C. de re. cre. l. fi. itẽ qñ defertur ſacr̃m a iudice: vt. ff. de iureiur. l. admonendi. aſs autem obtinet qõ hic dicit.

¶ Eque ſi debitor. Exceptio iuriſiurandi actionem non tollit. ſed eã elidit q̃ ẽt nititur equitate. Et cõtra realẽ actionem exceptio iuriſiurandi opponi põt: que repellit agentẽ in rẽ. h. d. arc.
d ¶ Rem ſuam. diſtiguitur tñ vtrũ iuret ſuam rẽ eſſe vel petitoris non eſſe q2 ſi iuret ſuaz eſſe daſ ſibi actio ⁊ exceptio. ſed ſi iuret petitoris nõ eſſe naſcitur ſibi exceptio contra petitorem tantũ: vt. ff. de iureiu. ſed ⁊ poſſeſſori. i. ⁊. ij. rñ.

¶ Itez ſi in iudicio. Abſolutoria lata In perſonali ſiue reali eandem actionẽ nõ pimit. ſ3 excep. rei iudi. pit conuento ⁊ idẽ in pluribus alijs actionibus quarum quedam ſunt ciuiles quedaz ſunt pretorie. h. d. arc.
e ¶ Actum ſubaudi ⁊ fuerit abſolutus ſicut hic innuit.

ẽ aduerſ⁹ eũ actio: q̃ actor itẽdit ſi appet eũ dare opoztẽ. ſ3 q2 iniquũ ẽ ꝯtra pactiõez eũ dãnari defendiſ p exceptõem pacti cõuẽti. ¶ Eq̃ ſi dbitor creditoſ dferẽte iurauerit nihil ſe dare opoztẽ adhuc obligat⁹ pmãet. ſ3 q2 iniquũ ẽ de piurio q̃ri: dfenditur tñ p exceptõez iuſiurãdi. ¶ In his q̃q3 actõibus quibus in rẽ agiſ eq3 neceſſarie ſũt exceptões veluti ſi petitore deferẽte poſſeſſoz iurauerit eã rẽ ſuã eſſe: ⁊ nihilominus eã rẽ petitor vẽdicet: l3. n. vũm ſit qõ itẽdit. i. rẽ ei⁹ eẽ: iniquũ tñ eſt poſſeſſorẽ ꝯdẽnari. ¶ Itẽ ſi i iudicio tecũ actũ fuẽit ſiue i rẽ ſiue in pſonã nihilomin⁹ obligatõ duraſ ⁊ iõ ipo iuſ õ eadẽ re poſtea aduerſ⁹ te agi põt. ſed debes per exceptionẽ rei iudicate adiuuari. hec exẽpli cã rettuliſſe ſufficiat: aliogn q̃3 ex mltis varijs cãis exceptiões neceſſarie ſint ſic ex latiorib⁹ digeſtoz ſeu pãdectaruz libris itelligi põt: quarũ q̃dã ex legibus vl ex his q̃ legis vicẽ obtinẽt: ul ex ipſius ptoris iuriſditiõe ſbam capiunt. ¶ Appellantur aũt exceptiões alie ppetue ⁊ pẽptorie: alie tempozales ⁊ dilatorie. ¶ Perpetue ⁊ pẽptorie ſũt q̃ ſem p agẽtib⁹ obſtãt ⁊ ſp rẽ õ q̃ agitur pimunt: q̃lis ẽ exceptio doli mali: ⁊ qõ me. cã ẽcm̃ ẽ: ⁊ pacti ꝯuẽti: cuz ita cõuenerit: ne oĩno pecunia peteretur. Tpales atq3 dilatorie ſunt q̃ ad tp̃s nocẽt ⁊ tpiſ dilatõez tribuũt q̃lis ẽ peti ꝯuẽti: cũ ita ꝯuenerit ne itra certũ tp̃s agẽtur veluti itra quĩquẽniũ. nã finito eo tpe ñ ipeditur actorẽ exeq: ergo hi qb⁹ itra certuz

f ¶ Durat. ſ. ſi primo erat obligatus. vñ ſi ſoluat non repetent cũ debitũ ſoluat. vt. ff. de cõdi. inde. l. iul. ⁊. l. iudex. ⁊ caue tibi q2 per iuſiurãdũ: ⁊ per pcm̃ naturalis tolliſ obligatio. vt. ff. de iureiu. l. fi. in prin. ⁊ ff. de ſo. l. ſtichũ aut phãphilũ. §. naturalis. ſed p ſniaz tollitur ciuilis ⁊ remanet naturalis. vt. ff. de cõdi. inde. l. iul. ait. ſed cũ actionẽ iducat res iudicata vbi nulla oĩno erat. vt. C. de re. cre. l. actori. quare nõ tollit vbi eſt. R̃ñ. res iudicata de iure ciuili eſt: ⁊ iõ tollit ⁊ inducit ea que ſunt de iure ciui. ⁊ ita obligationẽ ciuilẽ tollit. ⁊ actionẽ que eſt õ iure ciui. inducit: vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. deinde ex his. ea aũt que ſunt iuris naturalis non tollit ut obligationem naturalẽ. vt ar. ʃ. de legi. ag. tu. §. fi.
g ¶ Ex legib⁹. ne qs cõueniatur niſi coram ſuo iudice: vt. C. de excep. l. fi.
h ¶ Obtinẽt. vt ſen. cõ. vt. ʃ. ti. i. i pñ. ſic ẽ excep. mac. ⁊ vel. ut. ff. ad ma. ⁊ vel. p totũ ti. i ¶ Iuriſditione: vt de dolo malo ⁊ metus cã. vt. ff. de exce. doli per totũ. Item pacti. vt. ff. de pac. iuriſgen. §. pretor ait.

¶ Appellatur. Quedã exceptiões ſunt pẽptorie vt doli metus pacti ⁊ ſimiles. Quedam tpales. iõ ſic vocate: q2 negociũ differre dicitur q̃ olim actorem temere litigãtẽ faciebant cadere a cã. hodie vero reo inducie duplicantur ⁊ eidem reo actor i expenſis factis in cã damnabitur: añ quarũ refectionẽ ſuper principali negocio audientia denegabiſ. h. d. ⁊ diuiditur principaliter in tres partes. Primo ponit unã diſtinctionem exceptionum q2 quedam ſunt ppetue ⁊ quedã tẽpozales. Secũdo ponit exempla cuiuſlibet ẽt perpetue ⁊ tpalis exceptionis. Tertio ponit quã penam oliz patiebatur: ⁊ quã hodie patiſ q pendente dilatiõe legali uel data ab hoĩe ante dilatõez finitã egerit. Scõa ibi. Perpetue ⁊ pẽptorie. Tertia ibi. Alioquin ſi intra. arc. k ¶ Agẽtib⁹. i. ſine pẽfinitiõe tpis. ut. ff. de doli exce. l. pure §. fi. ita tñ ſi ante ſniaz opponãſ: ut. C. ſen. reſcin. nõ poſ. l. pẽptorias. niſi

in. vij. caſibus in qbus ẽt opponi pñt poſt ſniam ratione etatis: vt. C. e. l. df. ⁊ ff. de mi. l. mioz. xxv. an. omiſſã. Itẽ miles. vt. C. õ in. ⁊ fa. igno. l. i. Itẽ in mace. ⁊ vel. vt. ff. ad mace. l. tã ⁊ ſi. Itẽ in donatore q opponit vt ꝯueniatur iquantũ facere põt ẽt poſt ſniam: vt. ff. de reg. iu. l. nẽſeni⁹. §. fi. Itẽ exceptio falſi procuratoris: vt. C. de pcu. l. l3. ſecus ſi rõne pſone pcuratoris opponatur exceptio vt q2 ſit miles vel mulier. q2 talis exceptio eſt dilatoria: vt. j. eo. §. pretoria. Itẽ vbicunq3 dicerent nullum fuiſſe iudicium: vt q2 ſit venalis ſententia vel falſis teſtibus vel inſtrumẽtis iudicata: vt. C. qñ nõ eſt ne. p. l. venales vel cũ iudex non ſuus. vt. C. ſi a nõ cõpe. iu. p totũ. Itẽ ſi inique ſub iudice compulſus ẽ eo tpe quo cõpelli non debuit: vt. ff. de ſer. l. i. ſed dilatoria pponitur añ lit. conte. ſed pbaſ poſtq̃ actor monſtrauerat qõ aſſeuerat: vt. C. õ pba. l. exceptionẽ. ⁊. C. e. l. ſiqdez. ſecus i excep. fori. q2 añ lit. conte. opponi ⁊ pbari debet ẽm quoſdã: vt. ff. e. l. pe. S3 qd de exce. nõ nu. pe. nunqd eſt dilatoria vel pẽptoria: rñ. qdã anormalã eã eẽ. nos dicim⁹ q eſt tpaſ bienij. ſ. vel. xxx. diex. vt. ʃ. de lit. ob. §. fi. ⁊. C. de non nu. pe. l. in ꝯtrib⁹. §. i. ſed i hoc põt dici anormala. q2 cuz aſs pbat q excipit. hic tñ nõ probat: vt. C. de non nu. pe. l. ſi ex cautione tua. Idem q̃ro in exce. non nu. pe. ⁊ eo. mõ ſolue. vt. C. de dote cau. nõ. nu. l. fi. ⁊ auc. ibi poſita. Item qd de ea que oppõit vt qs ꝯuenaſ ẽt iquantũ facer̃ nõ põt: rñ. eaz tpalẽ: q2 pſumo q aliqua acquiret. ⁊ ſic poſtea poterit ſoluere vt. C. arbi. tu. l. ſi defunct⁹. nã non reperitur qõ ſoluiſ. l3 facere ñ poſſit. ſ. cõmode. vt. ff. de condi. ĩde. l. nã ⁊ maritus. qõ fieret ſi eſſet ppetua cũ ſit fauorabilis. vt. ff. de condi. inde. l. q exce.
l ¶ Tẽpozales. aut alia ſimilis ꝯuẽti. ſ. exceptio. ꝯuenti. ſ. vſq3 ad quĩquẽnium. veluti ſi qs ſtipuleſ id qõ i vtero ẽ vel fruct⁹ futuros vel domum certo loco edificari. vel cũ rome eſſet ephe ſi dare ſtipulatus eſt. vt. ff. de ṽ. ob. l. interdum ẽm azo.

tp̃s agẽ volẽtibus obijciſ exceptio aut pacti ꝯuẽti aut alia ſimilis: differre debẽt actionẽ ⁊ poſt tp̃s agiſ Iõ. n. ⁊ dilatorie iſte exceptiões appellanſ. aliogn ſi itra tp̃s egerũt obiectaq3 ſit exceptio: neq3 eo iudicio qcq̃3 ꝯſeq̃renſ pp exceptionem: n3 poſt tp̃s oli agẽ poterant: cum temere rẽ i iudiciũ deducebãt ⁊ ꝯſumebãt: q̃ rõe rẽ amittebãt. ¶ Hodie aũt nõ ita ſtricte h̃ pcedẽ volum⁹: ſ3 eũ q añ tp̃s pactiõis vel obligatõis litẽ ferre auſus ẽ zẽonianeꝯſtõi ſbiacere cẽſem⁹: quã ſacratiſſimus legiſlator õ his q tpe pl⁹ petierũt ptulit: vt ⁊ inducias quas ipſe actor ſpõte iduxerit: vel natura actõiſ ꝯtiet: ⁊ ſi ꝯtẽpſerit: i duplũ hẽant qui talẽ iniuriã paſſi ſunt: ⁊ poſt eas finitas non aliter litẽ ſuſcipiãt niſi oẽs expẽſas litis antea acceprint: ut actores talia pẽa pterriti tẽpora litiũ doceantur obſeruare. ¶ Preterea ẽt ex pſona ſunt dilatorie exceptiões q̃les ſũt pcuratorie: veluti ſi per militẽ aut mulierẽ agere quis velit. Naz militib⁹ nec pro pẽe vel mẽe ul uxore: nec ex ſacro reſcripto procuratorio noĩe experiri ꝯcediſ. ſuis ṽo negocijs ſupeẽ ſine offenſa militaris diſcipline pñt. ¶ Eas ṽo exceptiões q̃ oli pcuratorib⁹ ppter iſamiã vl dantis vl ipſi⁹ pcuratoris opponebãtur: cuz in iudicijs frequẽtari nullo mõ pſperimus ꝯquieſcere: ſancimus ne duz de his altercaſ ipſius negocij diſceptatio protelletur.

¶ De replicationibus.

Interdũ euenit ut exceptio q̃

m ¶ Cuz te. ʃ. õ actio. §. ſiquis agens ⁊. ff. õ li. le. l. ñ ſolũ. §. fi. ⁊. C. de iu. fiſci. l. iuſta. n ¶ Zenoniãc. ſ. grece cuius meminit. ʃ. de ac. §. ſed hoc quidez. o ¶ Continet. qõ dic vt mõ dixi p legẽ de ṽ. ob. iterdũ. p ¶ In duplũ. ſed vr̃ q nullaz patiatur penaz. ut. ff. de pe. here. qõ ſi in diẽ in pñ. q̃ eſt huic ꝯtra. ſed dic illaz corrigi. uel meli⁹ dic q ibi ad hoc ſolum agebatur. ut eodẽ iure penes agentẽ hẽretur quo erat apud defunctũ. uñ nõ fuit pl⁹ petitũ. q ¶ Iniuriã. ñ tñ talẽ pp q̃ agere poſſet. r ¶ Tali pẽa. fa. C. ad. l. iul. ẽpe. l. i. ff. de pe. l. capitaliũ. §. pe. ⁊. C. de iof. teſ. ſiqs i ſuo

¶ Preterea. Exceptionũ tertiũ gen⁹ ẽ q2 q̃daz uocaſ dilatoria iudicij perſonaz reſpiciẽs ut exceptio incõpetẽtis pcuratoris ⁊ ſilis. h. d. primo. Infamis aũt poteſt eſſe procurator ⁊ põt pcuratorez ꝯſtitueſ. h. d. uſq3 ad fi. arc. ſ ¶ Mulierẽ. q̃ p alio ageſ ñ põt niſi p parentib⁹ ſi morb⁹ aut etas eos impediat. nec ſit q eoz noĩe agat. ut. ff. õ pcu. l. fẽic. t ¶ Vel uxore. niſi p liẽtate eoz. ut. ff. de li. cã. l. iij. q̃ ẽ ꝯ ẽ3 Jo. u ¶ Diſciplie. i. hoc fit ſiñ offẽſa diſciplie. ñ ãt ſic itelligiſ ut ⁊ hoc ñ poſſit fieri ſi diſciplia. i. exercitiũ militaſ offendiſ. ſ3 ſiue offendaſ ſiue nõ preſumiſ nõ offendi: ut hic. ⁊. C. de pcu. l. qui ſtipendia. r ¶ Cõquieſcere ſed ꝯ. ff. de poſtu. l. i. §. loco ⁊ in. §. hoc edicto. ſo. ibi de maxima infamia: h de pna. ul illõ de aduocato qui emolumẽtũ tantũ h3 hic in procura. qui tñ h3 onus

¶ De replicatiõib⁹. Quia exceptio per replicationẽ eliditur. ideo per ꝯñs de replicatione dicit. ut. j. eo. in prin. ⁊. ff. de excep. l. ij. §. replicatio.

Interdum. Totus iſte titulus diuidiſ i duas ptes pncipaliſ. Primo ponit de replicatiõe q̃ pdeſt actori ⁊ q̃ nõ. Secũdo q̃ exceptiones competentes reo pncipali pſunt fideiuſſori. ⁊ qñ nõ pſunt: ſecũda ibi. Exceptiones ãt. ⁊. h. d. Replicatio exceptionẽ tollit q̃ ad tollẽdũ eã nititur equitate: que replicatio ad innãdam intẽtionez actoris cõpetit: ⁊ cõtra replicationẽ duplicatio ẽ inducta ad ſũmouendũ eandẽ q̃ prima facie eq̃ videbatur ꝯtra quã duplicationẽ actori daſ replicatio. h. d. arc. y ¶ Interdũ. excludi. ſ. per exceptionem.

prima facie iuſta vr̃ iniq̃ noceat[o]: qđ cuȝ accidit alia allegatiõe opus eſt adiuuãdi actoris gr̃a: que replicatio vocat̃: qꝛ p eã replicatur atq̃ȝ reſoluit̃ ius exceptionis: veluti cuȝ pactus eſt aliquis cuȝ debitore ſuo ne ab eo pecuniã petat. deinde poſtea in contrariũ pacti ſũt. i. vt creditori petere liceat: ſi creditor agat ⁊ excipiat debitori: vt ita demũ ꝯdẽnet̃ ſi non ꝯuenerit ne eã pecuniaȝ creditor petat: nocet ei exceptio. cõuenit[p]. n. ita. nãq̃ȝ nihilominꝰ h̃ uerũ manet lȝ poſtea i ꝯtrariuȝ pacti ſunt: ſed qꝛ iniquũ ẽ creditorẽ excludi replicatio ei dabit̃ ex poſteriore pacto ꝯuẽto. Rurſus iterdũ euẽit ut replicatio q̃ p̃ma facie iuſta ẽ iniq̃ noceat: qđ cũ accidit alia allegatõe opus eſt adiuuãdi rei gr̃a q̃ duplicatõ uocat̃. Et ſi rurſus ea p̃ma facie iuſta videat̃: ſȝ pp aliquã cãȝ actori iniq̃ noceat rurſꝰ alia allegatiõe opus eſt: q̃ actor adiuuet̃ q̃ dr̃ triplicatõ q̃rũ oiuȝ exceptionũ vſũ iterdũ vlterius q̃ȝ dixim[9] uarietas negocioꝝ itroduxit: q̃s oẽs aptius ex digeſtoꝝ latiore volumie facile eſt cognoſcẽ. ¶ Exceptiões[q] aũt q̃bꝰ debitor ꝯfendit̃ plerũq̃ȝ accõmodari ſolẽt ẽt fideiuſſoribꝰ[r] eius: ⁊ recte: qꝛ qđ ab his[s] petit̃ id ab ipõ debitore peti vr̃: qꝛ mãdati iudicio redditurus ẽ eis qđ hi ꝓ eo ſoluerit: q̃rõe ⁊ ſi d̃ ñ petẽda pecũia pactꝰ q̃s cũ reo fuerit: placuit ꝑinde ſuccurrẽdũ eẽ ꝑ exceptiõeȝ pacti cõuenti.

Illis[g] quoq̃ȝ q̃ ꝓ eo obligati ſũt acſi ẽt cũ ipis pactꝰ eẽt ne ab eis ea pecũia peteret̃. Sane q̃dam exceptiones nõ ſolẽt his accõmodari. ecce[h] enim debitor ſi bõis ſuis ceſſerit: ⁊ cũ eo creditor expit̃: ꝯfendit̃ ꝑ exceptõeȝ ſi bõis ceſſerit. ſȝ hec exceptõ fideiuſſoribꝰ nõ dat̃ iđ. ſ. qꝛ q̃ alios pro debitore obligat: h̃ maxime[i] ꝓſpicit vt cuȝ facultatibus lapſus fuerit debitor: poſſit ab his quos ꝓ eo obligauit ſuum conſequi.

¶ De interdictis[k].

SEquitur vt diſpiciam[9] đ iterdictis ſeu actõibus[l] q̃ ꝓ his exercẽt̃. erũt ãt iterdcã forme atq̃ȝ conceptõis v̑boꝝ[m] q̃bus p̃tor aut iubebat aliquid[n] fieri: aut fieri prohibebat[o]. qđ tũc maxiẽ[p] fiebat cũ de poſſeſſiõe[q] aut q̃ſi poſſeſſione[r] inter aliquos ꝯtẽdebat̃. ¶ Sũma[s] autẽ diuiſio iterdictoꝝ hec ẽ. q̃ aut ꝓhibitoria ſunt: aut reſtitutoria[t] aut exhibitoria. Prohibitoria ſũt quibꝰ vetat aliquid fieri: ueluti vi ſine uicio poſſidẽti[u] vel mortui inferenti quo ei ius erat inferẽdi[x]: vel in ſacro loco edificari[y]: vel in flumie[z] publico ripaue eius aliquid fieri quo peius nauiget̃. Reſtitutoria ſt̃ q̃bus reſtitui aliquid iubet: veluti cũ bonoꝝ poſſeſſori[a] poſſeſſiõeȝ eoꝝ quã q̃ſ ꝓ hẽde aut ꝓ poſſeſſore[b] poſſidet[c] ex ea hẽditate: aut cũ iubet ei qui vi de poſſeſſione fundi deiectus ſit reſtitui poſſeſſionem[d]. Exhibitoria ſũt per que iubet[e] exhiberi: veluti cum

a ¶ Noceat. i. nõ poſſit. b ¶ Conueniatur. i. ita ſuit conuentum.
c ¶ Digeſtorum. vt. ff. de excep. l. ij.
¶ Exceptiones. Exceptio reo cõpetens ſi eſt in reȝ ꝓderit eius fideiuſſori: pp actionem mandati: q̃ reus ſibi tenet̃. Exceptio v̑o perſonalis vt ceſſiones bonorum vel ſimiles ad fideiuſſorem nullatenus ſe extendunt. h. d. arc.

d ¶ Exceptiones. hic. §. videretur q̃ debeat eſſe in fine ſuperioris ti. ſed certe cum ⁊ replicatio ſit exceptio: bene ponitur hic generaliter tam ad exceptiones q̃ȝ ad replicationes pertinens.

e ¶ Fideiuſſoribus. appellatione fideiuſſoris omne acceſſorium accipe ſiue ſit mandator ſiue fideiuſſor ſiue alius ex eo dictus fideiuſſor q̃ pro alio fideȝ ſuam aſtrinxerit. Et nota q̃ dicit plerũq̃ȝ qꝛ exceptio reo competens gratia ſue perſone vt qꝛ ſit minor: fideiuſſori non compẽit: vt. ff. de mino. l. in cauſe in prin. ⁊ ff. de excep. l. exceptiones in fi. Iteȝ ſi eſt damnatus in omnibus bonis ſuis ratione ſui delicti. vt. C. de fideiuſ. l. i. vel ſi ceſſit bonis. vñ perſonaliter ei ſubuenitur ne in plus conueniatur q̃ȝ in quantum facere poteſt. vt. ſ. de ac. §. ſi. ⁊ ĩ. eo. in fi. item vbicunq̃ȝ quis inquãtum facere poteſt cõdẽnatur nã fideiuſſori nõ datur exceptio: ut ff. de re iudi. l. ⁊ ſi fideiuſſor in prin. niſi fideiuſſor vt defenſor conueniatur. tũc. n. vt defenſori nõ ut fideiuſſori datur. vt. ff. pro ſo. l. verum. §. j. ⁊. ff. ſoluto matri. l. alia. vbi autem exceptio rei coheret: vt pacti conuenti ⁊ rei iudic. fideiuſſoribus competunt vt hic ẽt inuito reo: vt. C. de excep. l. defenſiones. ⁊ ff. de excep. l. omnes.

f ¶ His. ſ. fideiuſſoribus.

g ¶ Illis quoq̃ȝ. ſ. fideiuſſoribꝰ ⁊ ſimilibus.

h ¶ Ecce. pp hunc caſũ dixi. ſ. plerũq̃ȝ. ⁊ pp alios vt dixim[9].

i ¶ Maxie. fa. ſ. đ fidiuſ. i p̃n.

k ¶ De interdictis. Quia interdicta vicem ſuſtinent ſeu obtinẽt actionũ. ideo poſt actiones ⁊ de interdictis proponitur. vt. ĩ. e. in prin. ſȝ iſta rub. cõgruẽtius poſita fuiſſet ante ti. de excep. vt fecit iuriſcõ. ĩ digeſtis qꝛ ante titulum de excep. poſuit iſtũ ti. ſed de hoc nõ eſt ius. Arc.

SEquitur. Totus iſte titulus diuiditur in quatuor partes. Primo ponit quid olim erant interdicta. Secũdo ponit vnaȝ diuiſionem interdictorum Tertio ponit aliã diuiſionẽ. Quarto ponit vnã aliam diuiſionem interdictorũ Secũda ibi. Sũma aũt ⁊ hoc dicit. Interdicta olim nil aliud erant niſi certe conceptiones verborũ late a p̃tore interdictũ interponẽte cũ inter duos de poſſeſſiõe agebatur. arc. l ¶ Actionibus. ſ. in factũ. vt. ĩ. eo. §. fi.

m ¶ Verborũ. i. dicere verba cõcepta ⁊ formata a pretore proponente interdictũ ſed ſm̃ hoc que erat dr̃ia olim iter interdicta ⁊ actiones. cum ⁊ actio erat formula. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde ex his. reſponde ut quidam vt preceptor meus azo. q̃ interdicta formabant̃ in pſonã volentiũ ea intentare tñ. vnde iter duos dicũtur reddi a pretore loquẽte duobꝰ. vt. ĩ. e. §. exhibitoria. ⁊ hoc ẽt colligit̃. ff. ſub multis ti. ĩ tractatu de interdic. ſic. n. dr̃ vñ vi illuȝ deieciſti ⁊c̃. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. i. ĩ p̃n. Itẽ vti edes de q̃bꝰ ⁊c̃. ut. ff. uti poſ. l. i. ĩ pri. ⁊ ſic de aliis. ſȝ actiones generaliter ⁊ in pſonã oiuȝ formant̃. ut q̃cũq̃ȝ emerit ex empto agat. ⁊ ſic de ceteris. qđ colligitur ut. ff. de ori. iur. l. ij. §. oium. ⁊. §. de his. uel dic breuiter dr̃iam talẽ fuiſſe qꝛ interdicta a pretoribus. ſed actiones a ceteris magiſtratibus formabant̃ ut pȝ ex eo q̃ oĩa ſunt p̃toria: ut. ff. de interdi. per totũ librũ. ſȝ hodie nihil aliud eſt interdictũ q̃ȝ actio pretoria in factũ. ut. ĩ. eo. §. fi.

n ¶ Aliquid. qđ eſt in interdictis reſtitutoriis ⁊ exhibitoriis: vt. ĩ. eo. §. reſtitutoria. ⁊. §. exhibitoria.

o ¶ Prohibebat. qđ facit in ꝓhibitoriis iterdictis. vt. ĩ. eodem. §. ꝓhibitoria.

p ¶ Maxime. hoc iđ dicit. qꝛ q̃ñq̃ȝ ꝑ interdicta nõ ſuper poſſeſſione. ſed ſuꝑ iure rei contenditur: vt pȝ in iterdicto de mortuo inferẽdo ubi licet inferre ⁊ ſepulchro inedificando vbi licet iedificare. ut. ff. de mor. inferen. l. i. in prin. ⁊. §. pretor ait Item q̃ñq̃ȝ proprietatis ⁊ poſſeſſionis ſimul: ut. ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i. §. fi. ⁊. ff. eo. l. interdictarũ. §. quedam. Sȝ nũq̃d alio mõ q̃ȝ per interdicta agitur de poſſeſſione: tñ. ſic ut per cõdi. inde. l. indebi. §. ſi nimiuȝ. Item ꝑ triticariam: ut ff. de ꝯdi. tri. l. i. in fi. ⁊. l. ij. Itẽ per ꝯdi. ex. l. vt. C. de acqui. poſ. l. fi. ⁊. ff de rei ven. l. pe. ⁊. C. loca. l. ſiquis.

q ¶ Poſſeſſione. ſiue retinẽda ſiue recuperanda ſiue adipiſcenda: vt. ĩ. e. §. ſequens diuiſio.

r ¶ Quaſi poſſeſſione. vt cum cõtenditur vt de poſſeſſione rerum incorporalium. vt vie ⁊ itineris ⁊ actus ⁊ aqueductus vbi non eſt vera poſſeſſio: vt ff. de acqui. re. do. l. ſeruꝰ. §. incorporales ſed tñ eſt ibi quedã quaſi poſſeſſio ⁊ de ea retinenda cõpetunt interdicta de itinere ⁊ actu ⁊ aqua: quando contendo me eſſe in quaſi poſſeſſione predictoruȝ iurium: vt. ff. de itine. actuq̃ȝ p̃ua. per to. ti. ⁊. ff. de aqua quot. ⁊ eſti. ꝑ totum. ⁊. ff. de ſerui. l. pe. ⁊ ff. ſi ſ. vẽ. l. ſic̃. §. ariſto.

¶ Summa. Interdicta prohibitoria ſunt. vt iterdictum ne vis fiat ei. Item de mortuo iferẽdo quedam ſunt reſtitutoria vt interdictum quorum bonoꝝ. quedam v̑o ſunt exhibitoria. vt interdictũ de libero homine exhibẽdo ⁊ ſimilia hoc dicit aretinus.

s ¶ Sũma. i. prima non minima. qꝛ ⁊ de duobus mẽbris aliqua ĩueniunt̃: vt. ĩ. eo. §. iij.

t ¶ Reſtitutoria. quando q̃ȝ tamen quedam inueniũtur mixta tam ꝓhibitoria q̃ȝ exhibitoria vt. ff. e. l. i. §. iterdictoruȝ. ⁊. ff. de lib. ho. exhi. l. i. nam pentur exhiberi ⁊ prohiberi ſi inuitus retineri.

u ¶ Poſſidẽti. vt ſiquis miſſus fuit in poſſe. iuſſu pretoris: vt. ff. ne vis fi. e. qui in poſ. miſ. eſt. l. i. ĩ prin. nam iuſte poſſidet ⁊ ſine vitio qui actore pretore poſſidet: vt. ff. de acqui. poſ. l. iuſte.

x ¶ Inferendi. qđ iterdictũ ẽ. ff. de mortuo inferẽdo. l. i. ĩ prin. §. h̃ iterdictũ

y ¶ Edificari. qđ iterdictũ hẽs. ff. ne q̃s in loco ſacro. l. i. in princi.

z ¶ Vel in flumine. ⁊ hoc habes. ff. ne q̃d in flumine pu. fi. ⁊ ne quid in ripa. l. i. in prin.

a ¶ Poſſeſſori. i. ſuccedenti de iure pre. tñ vt de filio emancipato vel cognato qui dicunt̃ bo. poſ. ex bo. poſ. edictali ⁊ decretali. nam ſtatim habẽt hoc interdictũ directũ vt cõſequantur poſ. here. qđ appellatur quoruȝ bonorũ: vt. ĩ. e. §. adipiſcende: vtilis v̑o datur illi q̃ ſuccedit de iu. ci. vel ex teſtamẽto. vel abinte. vt. ff. quorum bo. l. i. in prin. ⁊. C. quoꝝ bo. l. i. ſed eſt ecõtra in hr̃ditatis pe. nã directa dat̃ hr̃di de iure ci. vtilis v̑o ei qui ſuccedit de iu. p̃. vt. ff. de bo. poſ. here. pe. l. i. Eſt ⁊ aliud nouũ auxilium ꝑ nouã ꝯſtõnẽ iuẽtũ: ꝑ qđ petit̃ poſ. hr̃. ſi teſtm̃ appet nõ viciatũ vel vituperatum in aliqua ſui pte: vt. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. ſȝ quare dr̃ h̃ reſtitutorium cũ nunq̃ȝ bo. poſ. habuit. rñ. improprie dicit̃ reſtituere pro dat̃: vt ff. de v̑. ſigni. l. v̑bũ reddẽdi. ⁊. ff. de le. ij. l. cũ q̃dã. vel dic q̃ inſpecta pſona đfũcti dr̃ reſtitutoriũ. ſȝ nã ſui dr̃ adipiſcẽde poſ. vt. ff. quo. bo. l. i. §. fi.

b ¶ Poſſeſſore. due ſunt vie ſuccedẽdi. ſ. iure ci. ⁊ iure pre. prima ſubdiuiditur in poſſeſſoriũ ꝑ ꝯſtõnẽ diui adri. ⁊ petitoriũ vt per pe. here. directam habeat. Itẽ ſecũda ſilr̃ ſubdiuidit̃ in poſſeſſoriũ: vt per iterdictuȝ quorum bo. ꝑ quod petit ſucceſſor de iure p̃torio ſe mitti in poſ. bo. que tenebat defunctꝰ tpe mortis: vt hic. itẽ in petitoriũ. vt petitiõe here. bo. poſſeſſoria.

c ¶ Poſſidet. vel dolo fecit quominus poſſideat. vt. ff. quorum bonoruȝ l. i. in prin. ⁊ expone hec verba ꝓ herede ⁊ poſſeſſore: vt. ĩ. §. pro herede. ⁊. §. pro poſſeſſore.

d ¶ Poſſeſſionẽ. ꝑ interdictũ vnde vi: qđ intra annum locuȝ hȝ ꝓ his qui nõ puenerunt ad violẽtũ. ꝓ aliis perpetuo. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. i. in principio. ⁊ hoc ſi ciuiliter ⁊ naturaliter poſſideat deiectus. ſi ãt naturaliter tm̃ vtile hȝ vt fructuarius: vt. ff. de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. vnde vi.

e ¶ Iubet. ſ. pretor de libertate: vt qꝛ liber homo detinetur inuitus: quod interdictum habes. ff. de libe. ho. exhi. l. fi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de cuius libertate agiť: aut libertuꝫ cui pſōnꝰ opas īdiceř[a] velit: aut cū parētī[b] liberos eius q in ptāte eius ſunt. ſunt tñ qui putāt ꝓprie iterdicta ea vocari q̄ ꝓhibitoria ſūt: q: interdicere eſt denūciare ⁊ ꝓhibere. reſtitutoria aūt ⁊ exhibitoria ꝓprie decreta vocari: ſed tñ obtinuit[b] oīa iterdicta appellari q: iter duos[c] diciť. ¶ Seq̄ns diuiſio interdictorū hec eſt: ꝙ q̄dā adipiſcende poſſeſſionis cā cōparata ſunt: q̄dā retinende: q̄dā recuperāde. Adipiſcende poſſeſſionis cā iterdictū accōmodať bonoꝝ poſſeſſori: qd̄ appellať quoꝝ bonoꝝ: eiuſqꝫ vis ⁊ ptās hec eſt: vt qd̄[d] ex his bonis quiſqꝫ quoꝝ poſſeſſio[e] alicui data[f] ē: ꝓ[g] herede: aut pro poſſeſſore poſſideat: id ei cui bonoꝝ poſſeſſio data ē reſtituere debeat. Pro[h] herede āt poſſidere videť qui putat ſe hēdeꝫ eſſe. ꝓ poſſeſſore is poſſidet q nullo iure rem hereditariam vel etiaꝫ totā hereditatem ſciens[i] ad ſe ptinere poſſidet. Nō aūt adipiſcende poſſeſſionis vocať iterdictuꝫ: q: ei tñ vtile eſt q nunc primum conať adipiſci poſſeſſionē rei. Itaqꝫ ſiqs adeptꝰ poſſeſſiōeꝫ amiſerit[k] cā hoc iterdictū ei inutile eſt. Iterdictum quoqꝫ qd̄ appellatur ſaluianū adipiſcēde poſſeſſionis cā comparatū[l] eſt: eoqꝫ vtitur dn̄s fundi ð rebꝰ coloni[m] q̄s is pro mercedibꝰ fundi pignori futuras pepigiſſet[n]. ¶ Retinēde poſſeſſiōis cā cōparata ſunt iterdicta vti poſſidetis[o] ⁊ vtrobi cū ab vtraqꝫ parte de ꝓprietate[p] alicuius rei cōtrouerſia ſit: ⁊ ante q̄ritur vter ex litigatoribꝰ poſſidē: ⁊ uter petere debeat[q]: nāqꝫ niſi ante exploratuꝫ fuerit vtriꝰ poſſeſſio[r] eoꝝ ſit: nō pōt[r] petitoris actio iſtitui: q: ⁊ ciuilis[s] ⁊ naturalis[t] rō facit vt aliꝰ poſſideat. alius a poſſidente petat: ⁊ q: lōge cōmodiꝰ eſt poſſidē potius q̄ꝫ petere: iō plerūqꝫ ⁊ fere ſemper igens[u] exiſtit ꝯtētio de ipſa poſſeſſione. ¶ Cōmodū āt poſſidēdi i eo eſt qd̄ etiā ſi eius res nō ſit q poſſidet: ſi mō actor ñ potuerit rē ſuam eē ꝓbare: remaneť[x] in ſuo loco poſſeſſio: ꝓpter quā cāꝫ cū obſcura ſūt vtriuſqꝫ partis iura cōtra petitorē iudicari ſolet. ¶ Sꝫ iterdicto qdē vti poſſidetis de fundi vel[y] edium poſſeſſiōe contenditur. Utrobi[z] vō iterdicto de reꝝ mobiliū poſſeſſione contenditur: quorū[a] uis ac ptās plurimā iter ſe dr̄iaꝫ apud ueteres hēbant: nā uti poſſidetis iterdicto is uincebat q iterdicti[b] tpe poſſidebat: ſi mō nec ui nec clāꝫ nec p̄cario nactus fuerit ab aduerſario poſſeſſionē: etiaꝫ ſi aliū[c] ui expulerat: aut clam erripuerat alienā poſſeſſionē aut p̄cario rogauerat aliquē ut ſibi poſſideř liceret. ¶ Utrobi vō iterdicto is uincebat qui maiore parte eiꝰ[d] anni nec ui nec clam nec p̄cario ab aduerſario poſſidebat[e]. hodie tñ aliter obſeruatur: nā utriuſqꝫ interdicti ptās q̄ꝫtuꝫ ad[f] poſſeſſionē ptinet exequata eſt: ut ille uincat: ⁊ in re ſoli: ⁊ in re mobili q poſſeſſionē nec ui nec clā[g] nec p̄cario ab aduerſario litis conteſtate tpe ðtinet.

a ¶ Indicere velit. i. cōductus iniungeret. quo caſu aget de libero homine exhibēdo: vt. ff. de lib. ho. exhi. l. fi.

b ¶ Parēti. in hoc caſu duo ſunt interdicta. vnū de li. ho. exhi. alterum de liberis deducēdis: vt. ff. de li. ho. exhi. l. i. i. rñ. ⁊. l. iij. i. rñ.

b ¶ Obtinuit. inter ſapientes.

c ¶ Duos. a pretore formātur. vt no. ſ. in pn̄c.

¶ Sequens diuiſio. Interdictoꝝ quedam ſunt adipiſcende poſſeſſionis: quedā retinende quedaꝫ recupande ſunt Adipiſcende competit quorū bonorū heredi ð iure pretorio in poſſidētem res hereditarias ꝓ herede uel poſſeſſore: ſic dictuꝫ: quia anteq̄ adipiſcatur poſſeſſio cōpetit. Item ſaluianuꝫ iterdictū pro rebus in fundo illatis. h. d. ar.

d ¶ Qd̄ ex his. innuitur hic ꝙ hoc interdictuꝫ ēt pro vna re cōpetit. ſꝫ cōtra uidetur ꝙ ſit uniuerſale: ut. ff. quo. bo. l. i. § fina. ſed certe nihilominus eſt uniuerſale. lꝫ ad unam rem detur. ſic. n. ē in here. pe. ut. ff. ð pe. here. l. regulariter. ⁊. l. lꝫ. quam conſtat uniuerſalē eē: ut. ff. de rei uen. l. i. i. rñ.

e ¶ Poſſeſſio. ſ. decretalis. acc.

f ¶ Data. ſ. a uoce pretoris viui. uel hodie coram quolibet iudice ut. C. q admi. ad bo. poſ. l. fi. acc.

g ¶ Pro herede ſꝫ nunquid hi tituli ſunt: rñ. ñ ut. C. in qui. cau. ceſ. lō. tem. pre. l. hereditateꝫ. ergo uſucapio nō poteſt ꝓcedere. ſꝫ ꝯtra. ff. quo. bo. l. i. i. rñ. ſed illud expone ut ibi. acc.

h ¶ Pro hērde. hec oratio q̄nqꝫ accipitur ꝓ vō titulo: ut. ff. pro herede. per totum. q̄nqꝫ pro falſo. ut quia credebat ſe heredem cū nō ſit. ⁊ ita hic accipitur. ⁊ q̄nqꝫ agitur pe. here. ut. ff. de pe. here. l. pro herede.

i ¶ Sciens. unde ſi querť ab eo q̄re poſſideat dicit q: poſſideo. uel ſi dicat ꝓ herede. tñ falſuꝫ ſciēter dicit: ut. ff. de pe. here. l. q interrogatꝰ.

k ¶ Amiſerit. que eſt facti.

l ¶ Cōparatū. ꝯtra colonū directū. ꝯtra extraneos utile: ut. C. de ſal. interdic. l. i. ⁊. ff. de ſal. interdic. l. i.

m ¶ Coloni. itē ⁊ pro dāno ſi qd̄ cōtulit in eiſdē: ut. ff. de ſal. iterdic. l. i.

n ¶ Pepigiſſet. ſ. tacite: ut. C. locati. l. certi iuris. Sed qd differt inter h̄ interdictum ⁊ ſeruianā: rñ. in ſeruiana oportet locatorē probare colonum fuiſſe dn̄m tpe obligationis. ut. ff. de pig. l. i. §. cū prediū. in fi. ⁊. l. ⁊ que nōdū ſunt. §. qd̄ dicť. ſed in iterdicto iſto ſufficit ſi ꝓbet ipm poſſediſſe: ut. ff. de ſal. interdic. l. i.

¶ Retinēde. Interdictū retinēde poſſeſſionis dicitur uti poſſidetis ⁊ utrobi. Nā cū inter aliquos de proprietate queſtio ē mouēda ⁊ uterqꝫ ſe poſſeſſorem cōtēdit pp magnū poſſeſſionis cōmodū: non poteſt aliter ſuper petitorio diſceptari: niſi unus ſit petitor alius poſſeſſor: ad qd̄ diſcernendū competunt hec interdicta: ⁊ uti poſſidetis pro rebꝰ immobilibus. vtrobi uero pro mobilibus competit. ⁊ hodie is obtinet in his iterdictis q tempore litis conteſtate non vi nō clā nō p̄cario ab aduerſario poſſidet ⁊ poſſeſſorium ſolo aīo retineť. lꝫ ſolo aīo non acqriť. h. d. uſqꝫ ad. §. recuperande. arc.

o ¶ Poſſidetis. qd̄ de rebus īmobilibus dicit. ſed utrobi de mobilibus. ut. j. e. §. ſed interdicto.

p ¶ Proprietate. ob hoc qd̄ cōparatū eſt. ſed ⁊ ſine hac controuerſia ꝓprietatis dabitur: ut ſi de ſola poſſeſſione cōtēderetur ſm Jo.

q ¶ Petere debeat. i. qs ſit actor ⁊ qs ſit reus.

r ¶ Poſſeſſio eorū ſit. i. qs poſſideat.

r ¶ Nō pt. vt. ff. de iudi. l. inter litig.

s ¶ Ciuilis. vt q: parit actionē in rē aduerſario: vt. C. de ali. mu. in. cā ſa. l. i.

t ¶ Naturalis. ut q: nemo a ſeipſo poſſit petere ſꝫ naturā: ut. ff. de arbi. l. [illegible] c. ⁊ facit ad hoc hn̄. ff. vti poſ. l. i. §. hoc interdictum. ⁊. ff. de acq. poſ. l. exitus.

u ¶ Semp ingens. i. magna ⁊ hec eadē cōtētio ⁊ in alijs interdictis eſt. etiam in illo de ſuperficiebus. vt. ff. de ſupficie. l. i. i. rñ. Item ī illo de itinere actuqꝫ ⁊ via priuata. vt ff. de iti. actuqꝫ priua. l. i. i. rñ. Itē de aqua quo. ⁊ eſti. Item inter eos q ducunt aquā p eundē riuum q corriuales dicunť: itē inter eos qui ex eodem caſtello: vt. ff. de aq quo. ⁊ eſti. l. i. i. rñ. ⁊. l. ſi quis ius. §. inter corriuales. ⁊. §. ait pretor qui ex caſtello. In hīs enim oībus interdictis vbi de incorporalium q̄ ſi poſſeſſione agitur eſt idē modus agēdi: qui in duobus iſtis ⁊ ideo continue poſt illum titu. vti poſ. ⁊ illi ſupradicti ponunť per ordinem.

x ¶ Remāet. ſa. C. ð edē. q accuſare. i ñ. ⁊. C. ð rei ven. l. res. ff. ſi vſufruc. pe. l. vti frui.

y ¶ Uel ediū vt. ff. vti poſ. l. i. i. reſponſo.

z ¶ Utrobi. hoc dicť ab utrum ⁊ vbi. vt utrū ponať ꝓ ad. vel apud: vbi ponitur ꝓ quem. q. ſi. apud quē eſt. apud cum ſit Nō ſit aūt mentio hic poſſeſſionis. cum mobilia proprie non poſſideanť. ſed immobilia tñ cū dicať poſſeſſio quaſi pedum poſitio: vt. ff. de acq. poſ. l. i. in prin. abuſiue tñ tam mobilia q̄ꝫ imobilia dicunť poſſideri.

a ¶ Quorū. ſ. duorū interdictorum.

b ¶ Interdicti. i. tēpore quo ꝓponiť interdictum.

c ¶ Aliū. dūmodo non aduerſariū.

d ¶ Eius. ſ. ꝙ aduerſarius: ut. ff. de verbo. ſigni. l. maiorem partem.

e ¶ Poſſidebat. ⁊ ſic citius vincebat in vti poſſi. q̄ꝫ vtrobi. et erat forte rō. quia tutius mobilia transferūtur q̄ꝫ immobilia vt. C. commo. l. i. ⁊. ff. ð re iu. l. a diuo pio. §. i. ⁊. ff. de acqui poſ. l. ſi rem.

f ¶ Ad poſſeſſionem. no. quātū ad poſſeſſionē. nā quātū ad alia remanſit differentia vt olim vti poſ. in rebus īmobilibus ⁊ vtrobi in mobilibus locum habeat vt hic dicitur. ⁊. ſ. §. proxi.

g ¶ Nec clā. cum multa ſint genera uiolentiarū q̄ ad pn̄s omitto. de hac vi que inquietatiua dicitur. que parit hoc interdictuꝫ: dic vt ſi me arare uel edificare uel aliquid in meo me facere prohibes: contendens te poſſidere hꝫ locū hoc iterdictuꝫ vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. uim facit. ⁊. ff. ꝙ vi aut clam. l. i. §. ꝙ ſi. Quid ſi ille nō cōtendebat ſe poſſidere. ſed ſolū iniuriať mihi: rñ. adhuc locū habet hoc interdictū. vt. ff. uti poſ. ſi duo. §. ſi vicinus. Sed ⁊ actione iniuriarum mihi tenetur: ut. ff. ð ac. emp. l. qui pendentem. quid ſi nec poſſeſſionis rōne nec iniuria. ſed quia ſeruitutem ſibi contendit: rñ. ſi poſſidet intentabo negatoriam ſi ego poſſideo intētabo hoc interdictum. ut. ff. ſi ſer. ven. l. ij. §. i. Clam autē poſſidet qui clanculo me abſente ſibi poſſidere uolens ingreditur fūdū meum quem ego poſſideo: nec tñ ſuſpicor me poſſe repelli ⁊ ita me abſente ⁊ iuito ſepiſſime facit: vt. ff. ꝙ vi aut clam. l. iij. §. fina. ⁊ de acqui. poſ. clam. ille. n. qui ingreditur hꝫ naturalē p itroitū ſuum ⁊ ego ciuilem. Uel dic ꝙ ego retineo naturalē ciuiliter. īgrediēs naturalē naturaliter. Sed nonne eā naturalē perdit ſtati cū de fundo exit ⁊ ad iudicium uenit. uel etiam alſ iret: rñ. nō. imo aīo retinet eā naturalē ut facit fructuarius qui ſolā naturaleꝫ habet. uel dic ꝙ ſi amittit eā non tñ nocet. quia adhuc hec interdicto tenetur. ſed ego poſſideā tñ ut diximus per. l. ff. uti poſ. ſi duo. §. ſi uicinus. precario auteꝫ poſſidet aduerſarius a me ut ſi precibus ſuis motus conceſſi ſibi reꝫ precario. ut. ff. de preca. l. i. in pri. ⁊. §. i. ⁊ diſtingue in p̄cario quia aut agitur vt oīs poſſeſſio i accipientē transferať qd̄ fieri pōt: ut. ff. co. in rebus. ⁊. ff. de acqui. poſ. pōpo. §. ſi is. aut ut nulla. ⁊ hec ualet: ut. ff. de preca. certe. §. is q aut ut habeat naturalē tñ q accipit. ⁊ hoc ualet: ut. ff. de preca. l. ⁊ habet. §. cum Sed nunquid in oī precario uinco habenteꝫ a me per hoc interdictū: rñ. non illū qui habet oēm poſſeſſionē cū hoc interdictū poſſeſſorē tueať: ut. ff. uti poſ. l. i.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Poſſidere aūt vr̄ qſqꝫ nō ſoluꝫ ſi ipſe poſſideat: ſꝫ ⁊ ſi eius noīe aliqs ī poſſeſſiōe[a] ſit: lꝫ is ei⁹ iuri ſubiectus nō ſit: qualis eſt colonus[b] ⁊ inquilin⁹. Per eos quoqꝫ apud quos depoſuerit qs: aut quibus cōmodauerit ipſe poſſidere videt[c]: ⁊ hoc eſt q̄ dr̄ retinere[d] poſſeſſioneꝫ poſſe aliquē p̄ quēlibꝫ q ei⁹ noīe ſit in poſſeſſione: qn etiā ſolo aīo quoqꝫ retineri poſſeſſioneꝫ placet. i. vt q̄uis neqꝫ ipſe ſit in poſſeſſione neqꝫ ei⁹ noīe ali⁹: tn̄ ſi nō relinquende poſſeſſionis aīo ſꝫ poſtea reuerſurus inde diſceſſerit retinere poſſeſſionē videt. Adipiſci vō poſſeſſioneꝫ p̄ quos aliqs pōt ſcđo libro expoſuim⁹[e]: nec ulla dubitatio eſt qn aīo ſolo adipiſci poſſeſſionē nemo pōt. Recupande poſſeſſionis cā ſolet iterdici ſiqs ex poſſeſſione fundi uel edui[f] vi deiect⁹ fuerit. nā ei p̄ponit[g] interdictū unde ui[h]: p̄ qđ is qui deiecit cogitur ei reſtituere poſſeſſionē: lꝫ is ab eo[i] q ui deiecit ui uel clā uel p̄cario poſſideat. ſed ex ꝯſtitutionib⁹[k] ſacris ut ſupra diximus[l] ſi qs reꝫ p̄ uim occupauerit: ſi quideꝫ in bonis ei⁹ eſt: dn̄io eius puat. ſi alienā: poſt ei⁹ reſtitutionē ēt eſtimationeꝫ rei[m] dare viꝫ paſſo cōpellitur. Qui aūt aliquem de poſſeſſione p̄ viꝫ deiecerit tenetur ex lege iulia de vi p̄uata[n] aut de vi publica. ſꝫ de vi p̄uata ſi ſine armis vim fecerit. Si autem cum armis euꝫ de poſſeſſiōe vi expulerit de vi publica tenetur. Armoꝝ autem appellatiōe nō ſolū ſcuta ⁊ gladios ⁊ galeas: ſꝫ ⁊ fuſtes ⁊ lapides[o] ſignificari itelligim⁹. Tertia diuiſio iterdictoꝝ hec eſt: q̄ aut ſimplicia ſunt aut duplicia[p]. Siplicia ſunt veluti in qb⁹ actor alter ē: alter re⁹ q̄lia ſunt oīa reſtitutoria aut exhibitoria. nā actor is ē q đſiderat aut exhiberi aut reſtitui. reus aūt is ē q̄ đſiderat vt reſtituat: aut exhibeat. Prohibitorioꝝ āt interdictoꝝ alia ſimplicia ſunt: alia duplicia. Simplicia ſunt ueluti cum p̄tor p̄hibet in loco ſacro[q] vel in flumine publico[r] ripaue eius aliqđ fieri. Nā actor ē qui deſiderat ne qđ fiat: reus ē qui aliqđ facere conat. Duplicia ſūt veluti vti poſſidetis iterdictū ⁊ vtrobi[s]. Iđō autem duplicia vocant q̄ par vtriuſqꝫ litigatoris ī his cōditio ē. nec qſqꝫ p̄cipue reus uel actor itelligit: ſꝫ unuſqſqꝫ tā rei q̄ actoris ptes ſuſtinet. De ordine[s] ⁊ veteri exitu iterdictoꝝ ſupuacuū ē hodie dicē. Nam quotiēs extra ordinē[t] ius dr̄ qualia ſunt hodie oīa iudicia: nō ē neceſſe reddi iterdcm̄[u]: ſꝫ perinde iudicat ſine iterdictis[x] atqꝫ ſi vtilis actio[y] ex cā interdicti reddita[z] fuiſſet.

De pena temere litigantium[a].

Nunc admonendi ſumus magnā curaꝫ egiſſe eos qui iura ſuſtinebāt[b] ne facile hoīes ad litigandū p̄cederent: qđ ⁊ nobis ſtudio eſt: idqꝫ eo maxime[c] fieri pōt q̄ temeritas tam agentiū q̄ eorum cuꝫ quib⁹ agitur: modo[d] pecuniaria pena: modo iuſiurādi religione[e]: modo infamie[f] metu coercetur. Ecce enim iuſiurandum oībus qui cōueniuntur ex ꝯſtitutiōe[g] nr̄a defertur. nam re⁹ non alr̄ ſuis allegationib⁹ vtitur: niſi pri⁹[h] iurauerit q̄ putās

.§.i. ⁊ .§.ij. ergo vinco ſupradictos ēt ſi ego habebam poſſeſſionē ab alio vi uel clā uel p̄cario: ut hic ⁊ .ff. vti poſ. l.i. §. fi. ⁊ l.ij.

a In poſſeſſiōe. caute dicit ī poſſeſſiōe ſit: vt .ff. de acq. poſ. l. ſi qs aūt. nā non poſſidēt iſti nec ciuilr̄ nec naturalr̄ ſm̄ Io. ſ. colon⁹ ⁊ inqlin⁹ ⁊ ſimiles: ut hic ⁊ .ff de vſucap. nō ſolū. §. q̄ vulgo. ſed. Ch. dicit eos naturaliter poſſidere: ut .ff. cōi diui. l. cōi di. §. neqꝫ. ſed illum intellige poſſidere colonum ſcꝫ alij.

b Colonus. ſ. in villa. ſed inquilinus in ciuitate: ut .ff. de acqui. poſ. l. re pignoris.

c Per eos vr̄. ſi ergo p̄ aliū poſſidet: ergo ille non poſſidet: ut .ff. đ acq. poſ. l. qđ meo. lꝫ qdā dixerūt eum naturaliter poſſidere ſicut ⁊ colonum: ut ſuperiori caſu diximus.

d Retinere. lꝫ aīo teneatur ſi tn̄ aīo queritur: ut .ff. de acqui. poſ. l. quēamodum. ⁊ C. de acqui. poſ. l. lꝫ. ⁊ ī. pri.

e Expoſuim⁹. ſ. p quas perſo. no. acq. §. ex his.

Recuperande. Recuperande poſſeſſionis dr̄ interdictū vnde vi: cōpetens ſpoliato pro poſſeſſione: quā ēt hꝫ a ſpoliante vi uel clam: vel precario ex ī teruallo: lꝫ hodie per vim ſpolians ſi dn̄s eſt a dn̄io rei cadat alr̄s rem ſpoliatā ⁊ eius eſtimationē reſtituit qui alr̄s a lege iulia đ vi publica vel priuata criminaliter punitur. Et armorū appellatiōe lapides ⁊ fuſtes cōtinentur. h. d. are.

f Edium. aliud in reb⁹ mobilibus. nam pro his competit vi bo. rap. actio. ut .ff. de vi ⁊ vi arma. l.i. §. hoc interdictum. ⁊ §. plane. niſi mobilia cum īmobilibus petantur hoc interdicto: ut .ff. de vi ⁊ vi ar. l.i. §. q autem.

g Proponitur. i. dat.

h Unde vi. ſed quare dicitur vn̄ vi ⁊c̄. quia talia erant verba pretoris. unde illū vi deiecisti ⁊c̄. ⁊ ita a principio verborum p̄toris ſumpſit denotatiōnē: ſicut ⁊ alia vt quorum bonorum ⁊ ſimilia: vt .ff. de ui ⁊ vi arma. l. .i. in prin.

i Ab eo. ſ. deiectus. ut quia hodie expoliaui te: uel quia cepi poſſidere rē tuam clā vel vi. in ſequēti vō die me expuliſti. nam teneris mihi hoc interdicto. ſecus ſi in continenti me reicis: ut .ff. de vi ⁊ vi ar. l. iij. §. cū igitur. ⁊ l. qui poſſeſſionē. qđ incōtinēti accipe anteq̄ ad alios act⁹ extraneos diuertat. ut .ff. de duobus reis ſti. duos.

k Cōſtitutiōibus. ut. C. vn̄ vi. l. ſi qs in tantā.

l Supradiximus. ſ. ui bo. rap. §. q̄ tn̄.

m Rei dare. ſ. p̄prietatis. ſed iterdicto vti poſ. poſſeſſio eſtimat: ut .ff. uti. poſ. le. pe. §. fina.

n Priuata pena aūt huiuſmodi legis eſt tertie partis bonorū publicatio ſi ſine armis. ⁊ relegatio ēt ſi cum armis: ut. ī. đ pub. iudi. §. item lex iul. de vi pu. ⁊ .C. ad. l. iul. de vi pub. l. q̄ñqꝫ. ⁊ l. ij. ⁊ .ff. de accu. l. hos accuſare. §. oībus.

o Si aūt. ⁊ lapides facit. ī. de pub. iud. §. item lex. ⁊ .ff. đ vi ⁊ vi ar. l. iij. ī p̄n. .ff. de vbo. ſigni. l. armoꝝ. Sed nūquid dꝫ aliqs expectare ſe p̄io percuti q̄ percutiat? Dicūt qdā q̄ ſic. ut ar. C. vnde vi. l. i. ⁊ .ff. ad. l. aql. ſi ex plagijs. §. tabernarius. Nos cōtra. ſed ſufficit iuſtus timor recte poſſidenti ad defendendam poſſeſſionē quā ſine vitio tenebat inculpate tutele moderamine illatam. vn̄ inde p̄pulſare licet: ut .ff. ad. l. aql. ſed ſi quēcūqꝫ. ⁊ .ff. ad. l. cor. đ ſic. l. is qui. ⁊ .ff. đ vi ⁊ ui arma. l. iij. §. q armati.

Tertia diuiſio. Interdictorū tertia eſt ſpēs: q̄ qdā ſunt ſimplicia in quib⁹ actor ⁊ reus cognoſcitur: vt oīa reſtitutoria ⁊ exhibitoria. Quedā probibitoria: ut ne qđ in loco ſacro ⁊ ſimilia: Quedā vō duplicia ſic dicta q̄ in eis non poteſt diſcerni actor a reo. Et qdā p̄hibitoria: ut ē vti poſſidetis ⁊ utrobi. are.

p Duplicia. ſimilis pōt fieri actionū diuiſio. nā quedam duplices ſunt: ut fami. her. ſini. regū. ⁊ cōi diui. ut .ff. de iudi. l. in tribus.

q Sacro. vt .ff. ne qđ ī lo. ſa. l. i.

r Publico. ſ. ne qđ ī flu. pu. p totū.

s Utrobi. itē interdictū de ſupficiebus. ut .ff. de ſupficie. l. i. §. p̄ponitur. ⁊ dic

ut. ſ. co. §. retinēde.

De ordine. Interdicta hodie ſine ſolēnitate proponunt ⁊ pro his actio in factū ſibi locū p̄ndicat. h. d. are.

s De ordine. i. de antiqua ſolēnitate cū q̄ p̄ponebantur interdicta ſub certis formis ut diximus. ſ. co. in p̄n.

t Ordinē. i. extra antiquā ſolēnitatē qđ ſep fieri uidet ut ſubijcit. ut .ſ. de ſuc. li. ſubla. ī p̄n. ⁊ .ff. đ neg. ge. l. actio. ⁊ C. de formu. ⁊ impe. ac. ſubla. l.i. ⁊ .l.ij.

u Interdcm̄. ſ. cū āntiq̄ ſolēnitate ſiñ ea tn̄ reddi pōt ⁊ p̄pōi: vt .ff. de op. no. nū. l. p̄tor ait. §. nonnulli. uel etiam ī ſcm̄ actio loco cuiuſlibet interdicti que vtilis vocat.

x Interdictis. ſ. ſolemnibus.

y Actio. i. actio in factū que dat loco cuiuſlibet interdicti. ⁊ no. quatuor eſſe genera actiōis in factum. Una eſt q̄ ex omni edicto uel interdicto pretoris datur vbi ſpālis actio nō datur ut hic. Alia eſt legis aquilie ſubſidiaria qn̄ damnum datur ne nō corpe ī nō corpus: ut .ſ. ad. l. aql. §. fi. q̄ ⁊ ipa p̄toria eſt: ut .ff. p. v. l. q̄ actio nū ī ſi. Tertiū qđ ex extraordinariū qđ ex narijs figuris cārū ē introductū quotiēs equum ē actionē dari: ut. C. de ſa. ſan. ec. l. ſancimus. Quartū genus eſt qđ equiparat actioni preſcrip. uer. quia actio p̄ſcrip. uer. vna cū iſta in factum ciuilis dr̄ ut .ff. de p̄ſcrip. uer. l. i. ⁊ ſi. Et hꝫ locuꝫ in tribus generibus negocioꝝ. p̄io in cōtractibus inominatis trib⁹. do ut des ⁊ do ut facias. ⁊ facio ut facias: ut .ff. de preſcrip. uer. l. naturalis. §. i. ij. ⁊ iij. ſꝫ ī q̄rto inomiato cōtractu. ſ. facio ut des: hꝫ locum actio de dolo: ut .ff. de preſcrip. uer. l. naturalis. §. qđ ſi facio. Itē ī ſecūdo genere ex oī pacto ī continēti ante uel poſt appoſito iuxta aliquē cōtractū: ut. C. đ pac. inter emp. ⁊ uen. l. ij. ⁊ C. de pac. l. petēs. Itē in tertio genere ubicūqꝫ dubitatur de noīe ꝯtractus. ut pꝫ in exēplis: ut .ff. de eſtima. ac. l. i. ⁊ .ff. đ p̄ſcrip. v. l. i. p totū. ⁊ l. iij.

z Reddita. ſ. ab illo p̄tore.

a De pena temere litigātiū. Uſqꝫ nūc đ p̄poſitione actionum dictum eſt. ſed q̄ cōtigit eas īterdum temere proponi: nunc de pena temere litigātium dicit.

Nunc admonendi. Totus iſte titulus diuiditur ī tres ptes. Primo cōtinuat rubricā ad precedentia. Secūdo pōit triplicē penaꝫ vt temere litigantem coarcet. Tertio dictas penas ſigillatim per exempla đclarat. Secūda ibi. Idqꝫ eo maxime. Tertia ibi. ecce. n. ⁊ h. d. in ſūma. Pena temere litigantiū triplici pena coarctat: pecuniaria. piurij: ⁊ infamie: Et reus de calūnia iurare dꝫ: q ſi temere litigauerit ē periurus. Iteꝫ negās id qđ dꝫ aliquādo ī duplo punit. Itē actor ⁊ aduocati utriuſqꝫ ptis de calūnia iurabūt. h. d. are.

b Suſtinebāt. ſ. magiſtratus qui iura reddebant: ut .ff. đ ori. iuris. l. ij. §. poſt originem.

c Marie. i. certe.

d Modo. i. aliquādo: ut. ſ. co. §. fi.

e Religiōe. ſ. calūnie. ut. ī. pri. §. ſed q̄ñ ⁊ tn̄. in futuro ſeculo licꝫ non in iſto: ut. C. de iureiur. l. ij.

f Infamie. ī. co. §. ex qbuſdā.

g Cōſtitutione. C. de iureiur. p̄p calū. l. ij. in prin.

h Niſi prius. nō dicit q̄ prius reus q̄ actor iuret: ſed prius q̄ audiatur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

actor aut priuſꝙ reus iuret: vt. C. de iura. calũ. l. ii. in prin. que eſt cõtra.
a ¶ Ad contradicendũ. no. diligenter capitula huius ſacramenti. actor enim iurat ꝙ bona inſtantia venit ad agendũ: ut. C. de iura. ca. l. ii. Itẽ ꝙ non dabit vl' dedit aliqd iudici vt proferatur p ſe ſnia. vt in auc. ut litt. iurent in exor. litis cola. iii. Itẽ qð nullã exiget vel faciet pbationẽ calũniosam: ut in auc. ð his qui ingre. ad appel. §. fi. coll. v. econtra re⁹ iurat hec eadẽ niſi ꝙ i pmo capl'o iurat ſe vti bona cõtradictione.

p ¶ Solidorũ. alias quaſi inofficioſus caſtigatur ſi inopia penã ſoluere nõ poſſit. ut. ff. de in ius vo. l. pe. ⁊ fi. Et intellige hoc i emãcipatis filijs. alias nõ poſſit eſſe inter patrem ⁊ filiũ: vt. C. de in ius vo. l. fi. ⁊ diximus. ſ. de actio. §. cum quoq;. Item no. q: p; hic ꝙ aureus pro ſolido accipitur. cũ in. ff. de in ius vo. l. libertus. ⁊. l. iii. dicat. l. aureorũ. ⁊ hic dicit ſolidorum. Itẽ no. ꝙ. lxxii. aurei faciunt libram auri: vt. C. de ſuſcep. ⁊ archa. l. quotienſcunq;. libro. x.

b ¶ Tripli. vt. ſ. de actionibus. §. tripli.
c ¶ Noie agat. itẽ alibi vt. C. ð nõ nu. pe. auc. cõtra qui propriaz. Itẽ ⁊ alibi. vt ſi creditor negat ſibi debitum ſolutũ nã poſtea ꝙ ſit debituȝ pbare cogit: ut. ff. de pba. l. cũ de idebito. Itẽ poſſeſſor negans ſe poſſidere ſi pbat pdit poſſionẽ: vt. ff. de rei ven. l. pe. ⁊ in auc. de trie. ⁊ ſe. §. ad hec. Itẽ alſ vt. ff. de iudi. l. cũ.
d ¶ Actio. ẽ a pricipio non ſolum inficiatione vt hic. ⁊. ſ. ð actio. §. at ille.
e ¶ Itẽ actoris. q. d. nõ ſolũ reus iurat de calũnia. ut. ſ. e. §. i. ſed etiã actor vt in cõſtitutione noſtra dicit: vt. C. ð iu. calũ. l. ii. in prin.
f ¶ Subeunt. ſ. qð iuſti ⁊ fidele patrocinium pſtent. vt in cõſtitutiõib⁹ dicit. ſed tñ in cõſuetudine non habet ꝙ iuret ſ; l. caueat. ut. C. ð iudi. rẽ nõ nouã. §. patroni. ⁊ facit in auc. de teſtibus. §. fi. coll. vij.
¶ Hec aũt omnia. Olim actor calumnioſe litigãs in decima parte litis puniebatur. hodie vero periurij ⁊ victori cõdẽnabitur i expenſis. hoc dicit. aretinus.

ſe bona inſtantia vti ad cõtradicendũ[a] pueñit. ¶ At aduerſ⁹ inficiãtes ex quibuſdã cauſis dupli vl' tripli[b] actio ꝯſtituit. vl'uti ſi damni iniurie aut legatoꝝ locis venerabilibus relictoꝝ noie[c] agatur. ſtatiȝ aũt ab initio pluris ꝙ̃ ſimpli eſt actio[d] veluti furti mãifeſti quadrupli: nec manifeſti dupli. nã ex his ⁊ alijs qbuſdã cauſis ſiue quis neget ſiue fateatur pluris ꝙ̃ ſimpli eſt actio. Item actoris[e] quoq; calũnia coercetur: nã ẽ actor p calumniã iurare cogit ex nr̃a ꝯſtitutiõe. vtriuſq; etiã ptis aduocati iuſiurãdũ ſubeũt[f]: qð alia nr̃a cõſtitutione cõprehenſum eſt.
¶ Hec aũt[g] oia pro veteris calumnie actione itroducta[h] ſunt: q̃ in deſuetudinẽ abierunt: que in parte decima litis actores mulctabant: qð nuſꝙ̃ factũ eſſe iuenim⁹: ſ; pro his itroductũ eſt ⁊ pfatum iuſiurandũ vt ⁊ iprobus litigator etiã dãnuȝ ⁊ ipenſas litis iferre aduerſario ſuo cogatur. ¶ Ex quibuſdã iudicijs dãnati[i] ignominioſi ſiũt: veluti furti: vi bonoꝝ rap. iniuriaꝝ: de dolo. Itẽ tutele: mãdati: dpoſiti: directis nõ ꝯtrarijs actiõib⁹. Itẽ pro ſocio q̃ ab vtraq; parte directa[k] eſt: ⁊ ob id qlibet ex ſociis eo iudicio dãnatus ignominia notatur: ſ; furti[l] quidẽ: aut vi bonoꝝ raptoꝝ: aut iniuriaꝝ: aut ð dolo nõ ſolũ dãnati notant ignominia: ſ; ⁊ pacti. ⁊ recte[m]. plurimũ eni intereſt vtrũ ex delicto aliqs aut ex contractu debitor ſit.
¶ Omnium autẽ actionũ inſtituendarũ pncipiũ ab ea parte edicti[n] pficiſcitur: quã ptor edicit de in ius vocando. vtiq; eni in primis aduerſarius in ius vocandus eſt. i. ad eũ uocandus eſt: qui ius dictur⁹[o] ſit. qua parte ptor parentibus ⁊ patronis. Itẽ parentibus liberiſq; patronorũ ⁊ patronaꝝ hũc pſtat honoreȝ: vt nõ aliter liceat liberis libertiſq; eos in ius vocare ꝙ̃ ſi id ab ipſo ptore poſtulauerint ⁊ impetrauerint ⁊ ſi quis aliter vocauerit in eum penaȝ ſolidorum[p] quinquaginta conſtituit.

¶ De officio iudicis.

Superest[q] vt de officio iudicis diſpiciam⁹. Et quidem in[r] primis illud obſeruare d; iudex vt aliter non iudicet ꝙ̃ qð legib⁹ aut conſtitutionibus[s] aut moribus[t] pditũ eſt. Idoq; ſi noxali[u] iudicio aditus[x] eſt obſeruare d;: vt ſi ꝯdemnãdus videtur dñs ita debeat cõdẽnare. Publium Meuiuȝ Lucio Ticio in decẽ aureos condẽno aut noxã[y] dedere. ¶ Et ſi in rẽ actum ſit coram iudice ſiue ꝯ petitorẽ iudicauerit. abſoluere d; poſſeſſorẽ: ſiue cõtra poſſeſſorẽ: iubere euȝ[z] debet vt rem ipſam[a] reſtituat cuȝ fructibus[b]

¶ De officio iudicis. Iſta rubrica cõtinuatur ſm Jo. fab. Quia viſum eſt. ſ. de actiõib⁹ veruȝ q: officium iudicis loco actionis aliquãdo habetur: ut. l. actionis verbo. ff. ð actio. ⁊ obli. iõ poſt actiões ponit de officio iudicis. Vel põt continuari ꝙ iudiciũ ꝯſiſtit ex tribus perſonis. videlicet ex perſona actoris rei. ⁊ iudicis: ut in. c. forus. de ver. ſigni. S;. ſ. dictũ eſt de actiõibus. ⁊ ſic de pſona actoris. de exceptionibus. ⁊ ſic de reo. ſequitur neceſſario videre de tertio ⁊ ſic ð iudice. ⁊ iſtã ꝯtinuationem infert glo. ⁊ hic in ni gro. h. d. are.
Superest Totus iſte titulus diuiditur in ſex partes. Primo ponit generaliter quid ſpectat ad officium iudicis circa ſniam. Secũdo quid ad ipſum ptinet circa cõdẽnationẽ malorum ſeruorũ. Tertio qd in actione in rem. Quarto qd in actiõibus vniuerſalib⁹. Quinto qd in pſonalib⁹. Sexto quid in iudicijs diuiſorijs. Secunda ibi. Ideoq;. Tertia ibi. Et ſi in rem. Quarta ibi. Et ſi hereditas. Quinta ibi. Si ad exhibẽdum. Sexta ibi. Si familie herciſcũde. ⁊. h. d. Iudex debet iudicare ſm ius ſcriptum vel cõſuetudinarium ⁊ ſniam ſuã ſm naturã actionis ppoſite ferre. are.
q ¶ Superest. ſed vñ ſupereſt? rñ. q: de actorib⁹ diximus ⁊ de reis. ſequitur vt de iudice q ſedet in iudicio dicamus: ⁊ ei⁹ officio circa q̃ verſat.

g ¶ Hec aũt oĩa. ſ. que de ſacramento calũnie dicta ſunt. ſ. e. §. i. ⁊. ſ. e. §. itẽ actori. ⁊. §. proximo.
h ¶ Introducta. actio. n. quedã erat qua tenebatur actor q p calũniã litigabat in decimã ptẽ litis quod hodie corrigitur. ſed ⁊ hec hodie iure auc. in antiquum reddit ſtatũ: l; non iure illius actionis. ſ; p iudicis officium. vt in auc. de litig. §. ad excludendas. coll. viij. ⁊ no. ex hoc. §. ⁊ ex dicta auc. ð litig. ⁊ ex. l. ff. de rei u. l. qui in ius. §. nemo. ⁊ ex. l. ff. de pe. here. l. illud. ꝙ niſi improbe ⁊ calumnioſe litigauerit ꝙ non debeat cõdẽnari in expẽſis: ut. ff. de iudi. l. eum qui. ⁊. C. de fruc. ⁊ lit. expẽ. l. non ignoret. l; in. C. de iudi. l. pperandum. §. ſin aũt. indiſtincte dicat victuȝ cõdẽnari victori in expenſis. ſed eſt intelligendũ cũ iã dicta determinatione ſi calũnioſe hoc faciat vt in auc. de iudi. §. oportet. coll. vi.
¶ Ex quibuſdam Cõdemnatus vel pactus ex criminibus q̃ hic numerantur. Vel cõdẽnatus actionibus directis vel cõtrarijs deſcendentibus ex ꝯtractibus hic enumeratis erit infamis. h. d. are.
i ¶ Dãnati. ſ. ſuo noie. non ſi procuratorio. vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. ⁊ hoc ſi a iudice ordinario vel delegato ſit cõdẽnatus. ſecus ſi ab arbitro: ut. ff. de his qui no. ifa. l. ꝙ ergo. §. ex cõpromiſſo.
k ¶ Directa. ⁊ ob id tutor ꝯuẽtus a pupillo ⁊ damnatus ifamatur. ideȝ in alijs directis. ſecus ſi econtra tutor pupilluȝ faciat cõdẽnari: vt h ⁊. ff. de his qui no. infa. l. i. Et no. q: in caſu etiã cõtraria ifamat vt hic ⁊. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. mãdati. Itẽ no. ꝙ quattuor h ponunt exẽpla de maleficijs ⁊ quattuor de contractibus vel quaſi.
l ¶ Sed furti. ẽ pacti. i. precio eris ſiue iuſſu ptoris: vt. ff. de his q̃ no. infa. l. in actionibus. ⁊. l. furti. ⁊. §. pactũ.
m ¶ Recte. vt. ff. de his qui no. infa. furti. §. fi.
¶ Omnium autem. Citatio pria pars iudicij dicit cui⁹ reſpectu ẽ fit punitio. Nã ſi filius ⁊ libertus in ius vocauerit parẽtes vel patronos ſine venia punitur in quinquaginta aureis. h. d. are.
n ¶ Edicti. i. edictum ppoñit de in ius vocã: ut. ff. de in ius vo. l. iij. §. ptor. ⁊ per totũ titu.
o ¶ Dicturus. vt. ff. de in ius vo. l. i.

r ¶ In primis. i. in principalibus vel inter principalia. nã primo libellus dãdus eſt: ut. C. de lit. ꝯte. auc. offeratur. ⁊ cauſe examinatio pcedere d; hãc obſeruãtiam que circa ſniam adhibetur: ut. C. de iudi. l. iudices. vel dic in primis. ſ. obſeruantijs. ſ. circa ſententiã adhibendis. nam ⁊ alia ſunt obſeruanda ſcilicet ꝙ detur in ſcriptis: ut. C. de ſenten. ex pi. reci. l. fi. ⁊ ſedẽdo: ut in auc. vt ab illuſ. ⁊ q ſupra. §. ſancimus. coll. v. ſed hoc eſt principale ꝙ ſm legẽ iudicet: ut hic ſeqtur.
s ¶ Cõſtitutionibus. ſ. imperatoꝝ.
t ¶ Aut moribus. i. cõſuetudine que pro lege ſeruatur: ut. ſ. de iur. na. §. ex non ſcripto. Sed qd ſi vnum coꝝ alteri contradicit: rñ. cõſtitutio legi antique preiudicat: ut. ff. de le. ⁊ ſe. con. l. non eſt nouũ. ⁊ conſuetudo preiudicat vtriq; ſiue ſit generalis: ut. ff. de leg. ⁊ ſena. con. l. de qbus. ſiue ſit ſpãlis in illo loco. ſ. tñ preiudicat vtriq;: ut. ff. cõia predio. l. venditor. §. ſi cõſtat.
u ¶ Noxali. i. ſup noxali. x ¶ Aditus eſt. ſ. iudex.
y ¶ Noxam. ſ. promitto. nam dãni eſtimatio tñ eſt in obli. ⁊ in ꝯdẽnatiõe: ut. ff. de re iudi. l. miles. §. i. ⁊. ii. alſ eẽt incerta ſnĩa qð eẽ nõ d;: ut. ſ. de ac. §. curare.
¶ Et ſi in rem. Iudex in actione reali reũ ad reſtitutioneȝ rei cũ fructib⁹ condẽnat. In quo ſtatim fiet executio niſi reus nõ habeat facultatẽ rei reſtituẽde. nã tunc datis fideiuſſoribus executio differetur. h. d. are.
z ¶ Eum. ſ. poſſeſſorem.
a ¶ Ut rem ipſam. ideȝ ⁊ ſi in perſonã: ut ſi res petatur vi poſſeſſa p actionẽ qð metus cau. vel ex ſtipulatu ad rẽ tradendam. ſi aũt in quãtitate vel in genere aliquid petatur: tunc a petitione actoris abſoluitur vl' ꝯdẽnatur i re petita.
b ¶ Cum fructibus. ſed de quibus fructib⁹ loqtur? nunquid ð naturalib⁹: vt de pomis ⁊ cereſis ⁊ ſimilibus. an vero de induſtrialibus? rñ. de naturalibus non. quia illi aut extant. ⁊ tunc per rei vendi. petuntur ſicut res ipſa cũ nullus ẽ bo. fi. poſ. facit ſuos: vt. ff. de vſur. l. fructus. aut non extãt. ⁊ tunc non tenetur cũ nec habeat nec dolo fecerit quominus haberet: ſed conditione ſine cã eſtimatio debetur: vt. ff. ſi cer. p e. l. ſi ⁊ me. ⁊ vtroq; caſu ceſſat officiũ iudicis de quo h agitur cum iure actionis petantur. Item de induſtrialib⁹ nõ: ſi a bo. fi. pcepti ſunt: q: pcipiẽdo eos ⁊ ſeparando a ſolo ſuos facit ⁊ lucrat: vt. ff. de re. di. §. ſi qs a nõ dño. ſiue hẽat ti. ſiue nõ: vt. ff. qui. mo. vſufr. a. l. ſi vſufruct⁹. ⁊. ff. ſi. regũ. l. iiij. §. pe. ſi aũt non ſeperauit adhuc ipſius fundi ſunt: vt. ff. de rei vẽ. l. fructus. ſed dic ð

induſtrialibus loq qui ſunt percepti. ſed ſi conſumpti a bo. fi. poſ. naʒ cum ſunt facti poſſeſſoris non rei ven. ſed iudicis offō petuntur. ut hic. ⁊ C. de rei ven. certum. §. bona fide. ſi autem malefidei ſit de conſumptis tenebitur cōditione ſine cā. de extātibus rei ven. nō dico eadeʒ rei vē. qua petitur res. ſed alia oino. lʒ in pe. here. ſit ſecus: vt. C. de rei ven. l. certū. l. rñ. De pcipiēdis aūt tenet offō iudicis: ut. j. e. §. illoruʒ. ⁊ ff. de rei vē. ſi nauis. §. fi. ſi vo malefidei poſ. titulū habeat de ꝯſumptis tenet cōdictione ſine cā de extātibus rei vendi. a pcipiendis propter ti. excuſatur: ut. C. de rei vē. ſi fundū. niſi in quattuor caſibus vbi de percipiendis tenetur qui hʒ titulus quos dic: ut. ſ. diximus de rerū diui. §. ſi qs a nō dño.

a ❡ Si in pñti. no. in actione in rē incōtinenti fieri executionē: ſecus in pſonalib⁹: q᷑ quattuor mēſiū ſpaciū daṫ: ut. ſ. d ac. §. quedaʒ. ⁊ C. de vſur. rei iudi. l. ij. ⁊ iij.

❡ Et ſi hereditas. In iudicio vniuerſali ita fructus veniūt ſicut in ſingulari: ⁊ i vtroq; iudicio malefidei poſſeſſor d nō perceptis tenet; ſecus in bonefidei poſſeſſore: niſi poſt litis cōteſtationē. h. d. arc.

b ❡ Et ſi hereditas petita. ſit ſi hereditatis petitione actū ſit ⁊ condēnatio ſecuta. nā ⁊ ipſa eſt in rē ⁊ in perſonā: ut. ſ. de ac. §. quedam.

c ❡ Petitione: ut reſtituantur fructus cū re: ut. ſ. primo. §.

d ❡ Non pcepit. ſ. qui titulum nō habebat. aľs ab alijs pcipiendis excuſatur ut mō dixim⁹.

e ❡ Actiōe. ſ. i rem ⁊ pe. here.

f ❡ Pene. pene dicit q᷑ in pe. here. veniunt eadē rōne q̄ res ſed in rei vē. alia eſt rei vendicatio ꝓ re: alia pro fructibus.

g ❡ Ratio. hoc eſt verum p rei vēdicationeʒ vel per iudicis officiū. ſʒ per cōditionē ſine cā ſic cū bonū ⁊ equū: vt. ff. ſi certuʒ peta. l. ſi ⁊ me.

h ❡ Percepti. niſi infans. vel pupillus fuerit poſſeſſor: vt. ff. de rei uen. l. ꝙ infans.

❡ Si ad exhibendum. Reus nō exhibēs rē que in iudicio cepto extitit vſucapta: actori pro eo ꝙ moram in exhibendo cōmiſit condēnabit. in quo veniunt fructus percepti poſt lit. conteſtationē. Et reo non habente facultateʒ rei exhibende tempus infra qō exhibeat ſtatuitur: ꝙ ſi contumax in exhibendo fuerit cō dēnabitur iquātū acto: in litē iurauerit. h. d. arc.

i ❡ Vſucapta. ſed comō potuit vſucapi cum interruptione facta in actione ad exhibendum videatur facta ēt in rei ven. ut. C. de āna. excep. l. fi: rñ. ſm Jo. lex illa intelligitur in tribus caſibus ibi in lr̄a poſitis nō aľs: vt. ff. ad exhiben. l. iul. in fi. Alij dicūt illā generaľr intelligi per. l. ff. de iudi. ſolem⁹. ⁊ qō dicit circa res mobiles intellige hic de quib⁹ nō interrūpitur vſucapio per lit. cōte. vt. ff. de rei vendi. l. ſi poſt. prima ſnia verioꝛ eſt.

k ❡ Actum eſt. ⁊ obtentū.

l ❡ Tamen caueat. vt. ſ. e. §. ſed ſi neget. ⁊ ff. ad exhiben. de eo. §. ſi iuſta

m ❡ Cōdēnandus. delato iureiu. in litē: ut. ff. de in lit. iur. l. in actiōe.

❡ Si familie herciſcunde. Judex in actione familie herciſcunde: ⁊ cōi diuidundo: ſi ſunt plures res cōmunes: ſingulas ſingulr̄ adiudicabit. Et ſi vna plus valeat ꝙ altera in pecunia condēnabit. ⁊ heres qui pcepit fructus vel male verſatus fuit in re cōi tenebit coheredibus. Si vo vna res ſit que diuiſionē non recipiat adiudicabitur vni inſolidū q cōdēnabitur ꝯſocio in pecūia. arc.

n ❡ Dictum eſt. ut. ſ. de ac. §. q̄dam actiones.

o ❡ Eo. ꝯſumpſit. vt hic. ⁊ ff. fa. her. l. puto. §. ſed ſi dolo.

p ❡ Eadem. ſ. vt fiat adiudicatio rerū ⁊ pecunie; vt. ſ. eo. §. ſi familie: aut circa dāna data in reb⁹: vt. ſ. eo. §. pri. et. ff. cōi diui. l. iij.

q ❡ Poſſit. no. nō poſſe fieri qō ſine cōmoditate ſit: vt hic. ⁊ ff. de ſ. ſigni. l. nepos proculo. Item no. corpus aliud diuiduū vt fundus qui diuiditur ſm voluntatem patriſſa. v. de le. i. l. qō in rerum natura. §. ij. aliud indiuiduū vt bō; vt h. ⁊ ff. de uſuca. l.

ſed ſi[a] in pñti neget ſe poſſeſſor reſtituere poſſe ⁊ ſine fruſtratione: videbiṫ tps reſtituēdi cā petere: indulgendū eſt ei: vt tñ de litis eſtimatōe caueat cū fideiuſſore ſi intra tps qō ei datuʒ eſt non reſtituiſſet. ❡ Et ſi hereditas petita[b] ſit: eadē circa fructus iteruenīūt q̄ dixim⁹ iteruenire ꝺ ſingulaꝝ reꝝ petitione[c]. ❡ Illoꝝ aūt fructuuʒ quos culpa ſua poſſeſſor nō pceperit[d]: ſiue illoꝝ quos pceperit in vtraq; actōe[e] eadē rō pene[f] habeṫ ſi predo fuerit. ſi vo bone fidei poſſeſſor fuerit non habeṫ rō ꝯſumptoꝝ neq; nō perceptorū poſt ichoatā aūt petitionē etiam illoꝝ ratio[g] habeṫ qui culpa poſſeſſoris percepti[h] non ſunt: vel percepti cōſumpti ſunt. ❡ Si ad exhibendū actū fuerit nō ſufficit ſi exhibeat rē is cū quo actū eſt: ſed opus eſt ut etiaʒ rei cām debeat exhibere. i. vt eam cām habeat actor quā habiturus eſſet ſi cum primū ad exhibendū egiſſet exhibita res fuiſſet. idq; ſi inter moras exhibendi uſucapta[i] ſit res a poſſeſſore: nihilomin⁹ condēnabiṫ. ❡ Preterea fructuū medij tpis: ideſt eius ꝙ poſt acceptuʒ ad exhibendum iudicium ante reʒ iudicataʒ itercesſit rationem debet habere iudex. ꝙ ſi neget is cuʒ quo ad exhibendum actum[k] eſt in p ñti ſe exhibere poſſe: ⁊ tps exhibendi cā petat: idq; ſine fruſtratione poſtulare videatur dari ei ōbet: vt tñ caueat[l] ſe reſtituturū. ꝙ ſi neq; ſtatiʒ iuſſu iudicis reʒ exhibeat: neq; poſtea exhibiturū ſe caueat cōdemnādus[m] ſit in id qō actoris intererat ſi ab initio res exhibita eſſet. ❡ Si familie herciſcunde iudicio actum ſit ſingulas res ſingulis heredib⁹ adiudicare debet: ⁊ ſi i alterius: perſona pregrauare videatur adiudicatio: debet hūc inuiceʒ coheredi certa pecunia ſicut iam dictū[n] eſt cōdēnare. ❡ Eo quoq; noie coheredi ꝗſq; ſuo condēnādus eſt ꝙ ſolus fructus hereditarij fundi perceperit aut reʒ hereditariam corrupit: aut cōſumpſit[o]: que quideʒ ſiľr iter plures quoq; q̄ duos coheredes ſubſequūtur. ❡ Eadē[p] qdē iteruenīunt: ⁊ ſi cōi diui. ꝺ pl'ib⁹ reb⁹ actū ſit. ꝙ ſi ꝺ vna re vľuti fundo. ſi quidē iſte fūd⁹ cōmode regiōib⁹ diuiſionē recipiat: ptes ei⁹ ſingulis adiudicaṫ dʒ: ⁊ ſi vni⁹ ps pgrauari uidebiṫ is iuicē certa pecūia alteri ꝯdēnādus ē. ꝙ ſi ꝯmode diuidi nō poſſit[q] veluti ſi hō forte aut mulus de q̄ actū ſit tc tot⁹ vni adiudicand⁹ ē. ⁊ is alteri certa pecūia ꝯdēnād⁹ ē. ❡ Si finiū[r] regundoꝝ actū fuerit. diſpicere dʒ iudex an neceſſaria[s] ſit adiudicatō[t]: q̄ ſane vno caſu neceſſaria ē: ſi euidētiorib⁹ finibus diſtigui agros cōmodi⁹ ſit q̄ olim fuiſſent diſtincti. ❡ Nā tunc neceſſe eſt ex alteri⁹ agro partē aliquā alteri⁹ agri dño adiudicare. quo caſu ꝯueniēs eſt vt is alteri certa pecunia debeat ꝯdēnari. ❡ Eo q̄q; noie condemnandus[u] eſt quis hoc iudicio: ꝙ forte circa fines aliquid malicio ſe cōmiſit. vbi gr̄a. q᷑ lapides finales furat⁹[x] ē: vľ arbores finales cōcidit. Cōtumacie[y] quoq; noie quiſq; eo iudicio ꝯdēnaṫ: veluti ſi quiſ iubente iudice metiri agros paſſus non fuerit. Qō aūt in iſtis iudicijs alicui adiudicatū ſit: id ſtatī eius ſit cui[z] adiudicatum eſt.

❡ De publicis iudicijs[a]

Publica iudicia neq; per actiones[b] ordināṫur: nec oino quicquā ſiľe[c] hñt cuʒ ceteris iudicijs de

rerū mixtura. arc.

❡ Si finium. In iudicio finiuʒ regundoꝝ iudex de fundo vnius alteri adiudicat ſi viderit expedire. Eūq; cui de fundo alieno adiudicat condemnat in pecunia: ⁊ ſi quid malitioſe reperit circa confinia geſtum co nomine ꝯdemnat. ⁊ adiudicans rei dñiuʒ in eū cui adiudicauit trāſfert. arc.

r ❡ Si finiuʒ. quo iudicio agitur vt agris cōfinibus termini ponanṫ: ſed p domib⁹ vicinis h iudicio nō agiṫ. ſi auteʒ ſit dom⁹ iuṫ pdiū ruſticū agiṫ vtili fi. reg. ſi di recto: ut. ff. fi. reg. l. ij. in prin. ⁊ l. ſʒ ⁊ ſi. §. fi.

s ❡ Neceſſaria. h. ſ. qō ſeqṫ: ſi euidentioribus.

t ❡ Adiudicatio. faċ. ff. fini. regū. l. ij. §. fi. ⁊ l. iij. ⁊ iiij. in prin.

u ❡ Cōdēnandus. ſ. ad interēē delato iureiu. in litem.

x ❡ Eſt furatus. ſed ad qd dānabiṫ: rñ quanti in litem iurauerit actoꝛ. pōt ēt criminaliter puniri in qnquaginta aureis ex. l. agraria ꝓ qlibet iuce q̄ applicaṫ fiſco ut. ff. de ter. mo. l. agraria. nec ciuilis tollitur p criminalem. cū ad rei pſecutionē altera detur: ut. C. qñ ci. actio p̄. cri. l. i. niſi interiʒ donec altera exerceṫ. vt. ff. ꝺ pu. iu. l. is qui.

y ❡ Cōtumacie. condēnatur. ſ. ad interēē delato iureiur. in litē.

z ❡ Cui adiudicatō eſt. no. ex ſnia iudicis dñium transferri. ſic ē i miſſione q̄ ſit ex ſecundo decreto ut. ff. ꝺ acq. poſ. l. iij. §. fi. ⁊ ff. ſi ex nox. cā aga. l. ij. i fi. ⁊ ff. cōi di. ſed ⁊ ſi res. q̄ ſic accipe. ſi fuerit facta miſſio per ipſuʒ ptorē. nā ſola ſnia non facit dñuʒ: ſed traditio. ut. C. de pac. l. traditionibus. ⁊ iſti. de re. diui. §. per traditionē. ⁊ ff. de acq. poſ. l. iuſte. ſʒ quid in rei ven. ſi res eſt aliena ⁊ mea ꝓnunciaṫ ⁊ ex ea cā mihi tradaṫ: rñ. ideʒ cuʒ. n. publicia. mihi datur qñ a nō dominio mihi adiudicaṫ ⁊ tradiṫ. vt. ff. de pub. l. iij. in fi. ſ; vbi dñs eſt dʒ ex ſnia traditio me dñʒ facere: ut. ff. de pub. l. quecūq;. pterea lex vľ expſſa: vt. ff. de procu. l. nō ſolū. aľs pōpo. §. ſed ⁊ is. ⁊ ff. de excep. rei. iu. l. ſi inter. nec ob. ꝙ ibi ſit erroꝛ ex quo videaṫ dñiuʒ nō tranſire. q᷑ hic erroꝛ iā pbari non pōt iudicis ſnia purgat⁹ a qua nō fuit appellatū. Iteʒ nec ob. ꝙ ſnia lata in actione pſonali reo abſoluto ꝙ rēanet debitoꝛ: vt. ff. de cō di. inde. l. iul. q᷑ illud hʒ locum in obligatione q̄ eſt res icoꝛporalis. h āt dicim⁹ de dñio rei corporalis: qō facile ⁊ ꝓſus pōt ſepari ab vno ⁊ alijs dari: ſed nō ſic in icorporali: vt. ff. pro ſocio. l. ea vo.

a ❡ De publicis iudicijs. Quia ciuilia iudicia dcā ſunt vſq; huc: ⁊ ēt quedā criminalia. ſ. circa pūata delicta: vt. ſ. in prin. hui⁹ quarti li. uſq; ad titu. de actiōib⁹. iō nūc ponit de publicis iudicijs.

Publica. Totus iſte ti. diuidiṫ in q̄tuoꝛ ptes. Prio pōit ꝙ publica iudicia non hñt ꝯformitatem cū priuatis. Secundo vñ dcā ſunt publica iudicia. Tertio ponit in genere que pena ſit in publicis iudicijs. Quarto ſigillatim demōſtrat publica iudicia ⁊ pēas vniuſcuiuſq;. Secunda ibi. Publica āt dicta. Tertia ibi. Publicorū iudicioꝝ. Quarta ibi. Publica āt iudicia. ⁊ h. d. in ſumma. Judicia ex edictis publicis ꝺ ſcēdentia in multis ab actionibus differunt. Et q᷑ vnicuiq; pmittiṫ accuſatio. ⁊ iō dicunṫ publica. quoꝝ pena aliqñ ē corporalis: aliqñ irrogat iſamiā cū pēa pecūiaria. h. d. arc.

b ❡ Per actōes. imo p accuſatōes.

c ❡ Simile. hoc verbuʒ nimis large poſitū ſic intellige. q᷑ i ciuilib⁹ agitur vt aliquid detur. ſed hic vt puniatur accuſat⁹. ⁊ ita cōſiderata petitio

ne cōquerentis nihil habent ſiſe iſpecto ſ. nec in principio cū vnuꝫ p actionem: alterū p accuſationem inſtituitur. nec in exercitio cū in ciuilibus pbꝫ actor tm̄: vt. C. de eden. l. q accuſare. ſꝫ in criminalibus accuſator ⁊ reus q̄nq̄ꝫ: vt. C. de abo. l. fallaciter. ⁊. C. de fal. l. vbi. in alijs aūt multa ſūt ſimilia. nam in vtriſq̄ꝫ ſit libellus: vt. C. de lit. cōte. auc. offerat. ⁊. ff. de accu. l. libellorum. Itēꝫ in vtriſq̄ꝫ ď calumnia iuratur: vt. C. de iureiu. l. i. in prin. ⁊. C. de fide iſtr. l. vlti. licet quidam dixerunt ꝯtra. vt ar. ff. ď bo. eorum. l. i.

a Et inſtituendis. ſed aliter formatur libell⁹ crī. ſic vt cōtineat nomē accuſantis ⁊ accuſati. ⁊ annum ⁊ menſēꝫ quo cōmiſſū fuit crimen: ⁊ locū vbi fuit cōmiſſum ⁊ conſules ſub quibus eſt admiſſum. Item dies dati libelli dꝫ inſeri. ſed dies ꝯmiſſi criminis vel hora non eſt neceſſe: vt. ff. de accu. l. libellorū in prin. ⁊ in auc. de exhi. re. §. ſuſcepto coll. v. ⁊ habꝫ hoc locū in publico ⁊ in priuato crimine qn̄ criminaliter agitur. vt. ff. ď pīua. delic. l. fi. quādoq̄ꝫ tn̄ h ſolēnitas nō eſt neceſſaria vt in leui crimine. vt. ff. de accuſa. l. leuia. ⁊ C. ď accu. l. ea que. ⁊ idē in caſib⁹ in quibus ſine accuſatore quis damnari pōt. qui. ſ. caſus his legib⁹ notant vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. i. §. ſi publico. ⁊ de teſti. l. nulluꝫ ⁊. C. de pba. l. pe. ⁊. ff. ď ſuſpe. tu. l. tutor. §. preterea. ⁊. C. de calum. l. i. ⁊ ff. de bo. li. l. qui cū maior. §. ſi libertus. ⁊ idem in notorio crimine vt diximus per. l. C. ď accu. l. ea que ⁊ idem in crimine falſi ſm̄. B. vt. C. ď fal. l. vbi. ſed Io. cōtra ⁊ dicit ꝙ ibi principaliter fuit accuſatio falſi inſtituta.

b Publica. hec eſt rō quare dicātur publica. ſ. q̄ſi populica ſic. ſ. de ſuſpec. tu. §. ꝯſs. ⁊ intellige ꝙ alſ poſſit ēē habilis ad accuſandū. nō alſ: vt ff. de accu. l. q accuſare.

c Plerūq̄ꝫ. hoc iđ dicit. q2 q̄nq̄ꝫ eſt publica accuſatio. ⁊ tn̄ nō cōpetit cuilibet ius accuſandi: vt in crimine ſuppoſiti partus vbi accuſant ſoli parentes. vt. ff. de fal. l. lex cor. §. i. Itē pp accuſationē adulterij. que primo ďfertur certis pſonis: vt. C. ad. l. iul. de adul. l. q̄uis.

d Publicorū. facit. ff. e. l. ij.

e Vltimo. qđ interpretaſ mortem: vt. ff. de pe. l. fi.

f Interdictione. q̄ ē mors ciuilis: vt. ff. de cōtratabu. l. ij. in fi.

g Metallo. has penas expone vt dixim⁹. ſ. q. mo. iuſ. pa. po. ſol. §. cū autem. h Infamiā. vt ī. l. iul. de vi pu. ⁊. ĩ. e. §. itē. l. iul. ď vi pu.

i Capitalia. ⁊ iſta appellanſ relegatiōes: vt. ff. co. l. ij. in. §. fi.

Publica autem iudicia. Crimē leſe maie. eſt publicū ⁊ in duob⁹ caſib⁹ morte nō extinguiſ: ſed memoria defuncti dānaſ. h. d. arc.

k Moliti ſūt. cū effectu. tn̄ ſola volūtas ſuffic. vt. C. ad. l. iu. ma. l. q̄ſq̄s

l Anime. i. aīati corporis. nā aīa nō in hoīs ſꝫ in ptāte dei ꝯſiſtit. ſic. C. de ſa. ſan. ec. l. ſancimus. in fi.

m Et memoria. i. dicere etiā poſt mortē pōt accuſari. vt bona deferanſ in fiſcū ⁊ auferendo hſ̄dibus tanq̄ idignis: vt. C. ad. l. iul. ma. l. quiſquis ⁊. l. ſe. ⁊ qđ diximus poſt mortem accuſari itelligas ī duobus capitulis illius. l. hoc eſt cōtra pncipē vel cōtra rēpu. eſt aīatus. i. nixus ad malū. alſ finiſ morte: vt cetera crimina: vt. ff. ad. l. iul. ma. l. i.

Item lex iulia de adulterijs. Ex. l. iul. de adul. ī oībus capitulis eſt crimē publicum: cuius pena aliter honeſtiores ⁊ alr̄ humiles puniunſ. h. d. arc. n Itē lex iulia. que inter publica iudicia numeraſ.

o Que. ſ. lex iulia de adul.

p Punit. ſacrilegos. n. nuptiarum gladio feriri oportet; vt. ff. de adul. l. q̄uis. in fine.

q Maſculis. nā ex hoc caſu armātur iura vt gladio feriantur: vt. ff. ad l. iul. de adul. l. capite qnto melius. C. ad. l. iul. de adul. l. cū vir nubit.

r Lege iulia. ſ. de adul. nā hꝫ hec lex multa capitula. vt. ff. de mino. l. auxiliū. §. ſed vt. ⁊. ff. ad. l. iul. de adul. l. capite quinto.

s Sine vi. qđ ſi vi habeſ. ĩ. co. §. ſinaūt p vim.

t Viduā. adijtias vel ī puerū. ⁊ dic de vidua ⁊ de virgine niſi ſint meretrices: vel licite concubine vt hic ſubijcit honeſte ⁊c. vt. ff. de adul. l. ſtuprum. §. i.

u Humiles. q ſūt humiles. vel honeſti dic. vt. C. de inceſ. nup. l. humilem.

x Cū relegatione. hec diſtinctio pene fallit in tribus caſib⁹ in quibus cōmittitur ſtupꝛuꝫ ⁊ tamen maior pena iponiſ. primus eſt ſi qs in puerū cōmittit q2 tūc gladio punitur: vt. ſ. e. §. Item ⁊ quando tutor ſtuprauerit eā cuius eſt tutor. vt. C. ſi tu. pu. ſuam. l. i. Item ſi fuerit ſtuprata aliqua a ſuo proprio ſeruo. vt. C. ď muli. q̄ ſer. pro. ſe im. l. i. Et no. penam ſtupri eſſe qnquēnalem. niſi qn̄ p viꝫ ꝯmittiſ. tūc. n. ſine p̄finitiōe tēporis pōt iſtitui: vt. ff. ad. l. iu. de adul. l. marit. §. qnquēniū ⁊. §. finali.

Item lex cornelia. Homine telo. i. quocunq̄ꝫ qđ manu emittitur occidens vl̄ cū telo cā occidendi perſequens. l. cor. de ſic. punitur de qua. l. caſtigabiſ veneficus vel arte magica hoīem occidens: vel malo medicamēto publice occidens. h. d. arc.

y Lex cor. ſ. cōputatur inter publica iudicia.

z De ſicarijs. vt. ĩ. co. ſicarij

a Perſeq̄ſ. i. perſeq̄ſ eos qui homicidiū fecerunt cum ferro. nec. n. p hāc. l. occidiſ occidens ſed deportatur ⁊ oīa bona ſua publicanſ: vt. ff. ad. l. cor. ď ſi. l. eiuſdē. §. legis. ⁊. l. pe.

b Ambulāt. ſꝫ eos non occidant. vt. C. ad. l. cor. ď ſic. l. is q. Et no. capitula ex qb⁹ aliqs hac lege teneſ. ff. ad le. cor. de ſica. l. is q.

c Lapis. facit. ſ. de interdic. q aūt. d Greca. hoc totū qđ ſeq̄ſ omittas.

e Sicarij. a ſica. vn̄ videbaſ ꝙ tm̄ q cū ſica. occiderent hac. l. tenerēſ. Sed tn̄ generalius hodie accipiſ ſica ⁊ telū p interpretationē: vt. ſ. pri. §. Eſt aūt ſica. vt ſubijcit cultellus vtriq̄ꝫ icidēs quē portāt pegrini q̄nq̄ꝫ in baculo quodam. ita ꝙ nō pꝫ vn̄ viſus. Eſt ſica mucro latēs ſicarius īde vocatur.

f Eadē lege. ſ. que dſ cornelia de ſic. ⁊ vene. nā plus eſt hominē veneno extinguere q̄ gladio occidere; vt. C. de mathema. l. i.

g Odioſis. i. artificijs odioſis. nā oīs ars bona eſt.

h Suſurris. i. incātationibus. nā hec ſcīa reprobata ē. vt. C. de male. ⁊ mathema. l. cor. i Occiderint. ⁊ ſine dolo. vt. ff. de pe. l. ſi qs aliqd. §. q abortionis. ſecus in cor. q2 dolus eſt neceſſarius nec ſufficit ēt lata culpa. vt. ff. ad. l. corne. de ſica. l. in lege.

Alia deinde. Lex pōpeia de paricidijs q̄ caueſ ꝙ occidēs parētes vel alios de quibus hic. ſingulari pena plectaſ eſt publici iudicij ⁊ cōmittēs delictū ī ſe plus punitur q̄ cōmittēs in alio. h. d. arc.

k Parentis accipe parētes ⁊ filios vſq̄ꝫ ad infinitū; vt. ff. de ī ius vo. l. quiq̄ꝫ. §. fi. ⁊. l. ſi hac. §. liberos. l Affinitatis. alſ affinitatis. ⁊ alſ affectionis.

m Cōtineſ. ſed q ſunt q hac appellatiōe ꝯtinētur: tn̄ ſupiores ⁊ inferiores vt dixim⁹. Item collaterales vt fratres cōſobrini ⁊ patrueles ⁊ primiores eis. Itē affines qdam. vt vxor: nurus. gener. victricus. priuignus. ⁊ ſocer ⁊ ēt patron⁹ vt. ff. co. l. i. ⁊. l. ſed ſciendū. ⁊. l. cū pater.

n Pꝛeparauerit. forte ⁊ ſi nō occiderit ſm̄ pla. ⁊ facit p co. ff. e. l. i. in fin. vel dic illū ſpālē caſum. o Extraneus. no. extraneū plus puniri q̄ ſi ipſe occidiſſet: vt hic: ⁊. ff. e. l. vtrū. ⁊. l. ſciente.

p Vel ī amnē. ſ. flumē. vel ſi hec vicīa nō ſūt beſtijs ſubijciſ. ut. ff. co. l. pe.

q Suſtinebit. ſed nōne ⁊ q ſupiores pſonas occidit hac. l. cor. tenetur. videſ ꝙ ſic. vt. ff. co. l. ij. ſed cōtra. C. e. l. i. dic ergo ꝙ hac. l. cor. teneſ. ſed nō accuſaſ. vl̄ dic ſm̄ Io. ꝙ nō teneſ capitali eadē pena. ſed maior hic iponitur.

Item lex cornelia de fal. Publici iudicij crimen lege cor. de fal. cenſeſ q̄ teneſ quicūq̄ꝫ aliqd de his q̄ exprimuntur ī tex. cōmiſerit ⁊ pena eius in ſeruo eſt vltimū ſuppliciū. in libero deportatio. h. d. arc.

quibus[r] locuti ſumus magnaq̄ꝫ diuerſitas eorū eſt ⁊ in iſtituēdis[a] ⁊ in exercendis. Publica[b] aūt dicta ſunt: ꝙ cuiuis ex pplo executō eorū plerūq̄ꝫ[c] datur. Publicorūꝫ[d] iudiciorūꝫ q̄dā capitalia ſunt: q̄dā nō capitalia. Capitalia dicim⁹ q̄ vltio[e] ſupplicio afficiūt: vel aq̄ ⁊ ignis interdictiōe[f]: vl̄ deportatiōe vl̄ metallo[g]. Cetera ſi quā infamiā[h] irrogāt cū dāno pecuniario hec publica quidē ſunt nō tn̄ capitalia[i]. Publica aūt iudicia hec ſunt: lex iul. maieſtatis q̄ in eos q ꝯtra iperatorē vel rē publicā aliqd moliti[k] ſunt: ſuū vigorē extēdit: cui⁹ pēa aīe[l] amiſſiōeꝫ ſuſtinet ⁊ memoria[m] rei ēt poſt mortē dānaſ. Itēꝫ lex iul.[n] de adulterijs coercēdis q̄[o] nō ſoluꝫ temeratores alienarū nuptiarū gladio pūit[p]: ſꝫ ⁊ eos q cū maſculis[q] nephandā libidinē exercere audent. ſꝫ eadē lege iulia[r] ēt ſtupꝛi flagitiū punitur: cum quis ſine[s] vi vl̄ vgīnē vel uiduam[t] honeſte viuētē ſtupꝛauerit. penam aūt eadeꝫ lex irrogat peccatoribus ſi honeſti ſunt publicatiōem ptis dimidie eorū bonorūꝫ. ſi humiles[u] corporis coertionem cuꝫ relegatione[x]. Itē lex[y] cornelia de ſiccarijs[z] que homicidas vltore ferro pſeq̄tur[a]: vel eos q hoīes occidēdi cā cum telo ambulant[b]. telum autē vt Caius noſter ex iterpretatiōe legū. xij. tab. ſcriptū reliqt vulgo quidē id appellaſ qđ ab arcu mittiſ: ſꝫ ⁊ oē ſignificatur qđ mānu cuiuſdā mittiſ: ſequitur ergo vt lignū ⁊ lapis[c] ⁊ ferruꝫ h nomie ꝯtineatur: dictūq̄ꝫ ab eo ꝙ in lōginquū mittiſ a greca[d] voce figuratū: ⁊ hanc ſignificationē inuenire poſſumus ī greco noīe. nā qđ nos telū appellamus: illi telos appellāt. admonēt nos epigrāmata in zerophilo vbis cautiſſime ſcripta. Sicarij[e] aūt appellanſ a ſica eo ꝙ ſignificat ferreū cultrū. Eadem[f] lege ⁊ venefici capite dānanſ q artibus odioſis[g] tam venenis q̄ꝫ ſuſurris[h] magicis hoīes occiderint[i] vel mala medicamenta publice vendiderint. Alia deide lex aſperrimū[i] crimē noua pēa pſeq̄ſ q̄ pōpeia ď picidis vocaſ: q̄ caueſ: vt ſi qs parētis[k] aut filie: aut oio affinitatis[l] ei⁹: q̄ nuncupatiōe paricidij ꝯtieſ[m] fata pparauerit[n]: ſiue clā ſiue palam id auſus fuerit: nec nō is cui⁹ dolo malo id fcm̄ eſt: vl̄ ꝯſci⁹ cris extitit: lꝫ extraneus[o] ſit pena paricidij puniеſ ⁊ neq̄ꝫ gladio neq̄ꝫ ignib⁹: neq̄ꝫ vlla alia ſolēni pēa ſubijcieſ: ſꝫ iſut⁹ culeo cū cane ⁊ gallo gallinaceo ⁊ vipera ⁊ ſimia: ⁊ iter eas ferales anguſtias cū pħēſus ſꝫ qđ regiōis q̄litas tulerit: vl̄ ī vicinū mare vl̄ ī amnē[p] pijciaſ: vt oium elementorū vſu viu⁹ carē icipiat ⁊ ei celum ſupſtiti terra mortuo auferaſ. Si qs autē alias cognatōe vl̄ affinitate pſonas coniunctas necauerit: penaꝫ legis cornelie de ſicarijs ſuſtinebit[q]. Item lex

cornelia de falſis q̄ ⁊ ēt teſtamenta
ria[a] uocatur pēa3 irrogat ei q teſtm̄
vel alud iſtrumētum[a] falſum ſcri-
pſerit[b]: ſignauerit[c]: ſcitauerit: ſubie
cerit: vel ſignum adulterinu3 fece-
rit: ſculpſerit: expſſerit: ſciens do-
lo malo: eiuſq3 legis pena in ſuos
vltimum[d] ſupplicium[e] eſt: qd ⁊ i le
ge de ſiccarijs: ⁊ veneficis ſuatur:
in liberos vo deportatio[e]. ¶ Ite3
lex iulia[f] d̄ ui publica ſeu puata ad-
uerſus eos exoritur qui vim vl' ar
matam vl' ſine armis commiſerit.
ſed ſiquidem armata vis arguat:
deportatio ei ex lege iulia de vi pu
blica irrogatur. Si vo ſine armis
in tertiam partem bonorum ſuo-
rum publicatio imponitur. Si au-
te3[g] p vi3 raptus virginis ⁊ vidue
vel ſanctimonialis vel alie fuerint
perpetrate: tunc ⁊ peccatores ⁊ hi
qui opem flagitio dederunt capi-
te puniuntur ſm noſtre conſtitu-
tionis[h] diffinitionē: ex qua hoc ap-
tius poſſibile eſt ſcire. ¶ Lex iulia
peculatus eos punit qui publica3[i]
pecuniam vel rem ſacram[k] vel re-
ligioſam[l] furati[m] fuerint: ſed ſi qui-
dem ipſi iudices tempore admini
ſtrationis publicas pecunias ſub-
traxerunt: capitali animaduerſio-
ne puniuntur: ⁊ non ſolum hi ſ3 ēt
qui miniſterium[n] eis ad hoc exhi-
buerint: vel qui ſubtractas ab eis
ſcientes ſuſceperint[o]. alij vo qui in
hanc legem inciderint: pene depor
tationis[p] ſubijciētur. ¶ Eſt ⁊ inter
publica iudicia lex fauia de plagia
rijs[q]: que interdum capitis penam
ex ſacris conſtitutionibus irrogat:
interdum[r] leuiorem. ¶ Sunt pre-
terea publica iudicia lex iulia[s] d̄ am
bitu: ⁊ lex iulia repetundarū[t]: ⁊ lex
iulia de annona[u]: ⁊ lex iulia de reſi
duis[x]: q̄ de certis capitulis loquun
tur: ⁊ anime quidem amiſſionem
non irrogant. alijs autē penis eos
ſubijciunt[y]: qui precepta earum[z] ne
glexerint. ¶ Sed de publicis iudi
cijs hec expoſuimus vt vobis poſ
ſibile ſit ſummo[a] digito ⁊ quaſi p[b]
indicem ea tetigiſſe. Alioquin dili-
gentior eorum ſcientia vobis ex la
tioribus digeſtorum ſeu pandecta
rum libris deo propicio aduentu-
ra eſt[c].

a ¶ Teſtamentaria. ideo ſic dicta. q2 de teſtamēto falſo ibi igi.
a ¶ Inſtrumētum. ſ. emptionale vel alicuius cōtractus.
b ¶ Scripſerit. ⁊ ita veritatē mutauit. vt in auc. de fide inſtru. §. i. in prin.
c ¶ Signauerit. i. ſigillū qd in teſtamētis apponi: vt. ſ. de teſta. §. poſtea. Itē ſignū quod chartis imponitur: vt q̄nq3 facilius fiat comparatio ex inſtrumentis vt in auctē. de fide inſtru. §. oportet.
d ¶ Supplicium: qd interpretamur mortē. vt. ff. d̄ pe. l. vl.
e ¶ Deportatio ⁊ oīum bonorum publicatio. ⁊ ſic nota ꝙ ex eodem delicto plus ſerui ꝙ̄ liberi puniuntur. vt hic ⁊. ff. ad l. corne. d̄ fal. l. i. §. penul. ⁊. ff. ſi ex noxa. cā aga. l. pe. ⁊. ff. de pe. l. in ſeruoru3. imo ⁊ inter liberos magis puniuntur minores ꝙ̄ maiores vt. ff. de incen. rui. nau. l. pediꝰ.

¶ Item lex iulia de ui publica. Vim cōmittens cum armis aliter ꝙ̄ virginem rapiendo deportabitur. ſi ſine armis tertie partis bonorum publicatione damnabitur. Sed p vim virginem vel monialem rapiens vel preſtans opē capite punitur. h. d. arc.

f ¶ Lex iulia de vi publica. no. pp maioritatē delicti maiore3 penam imponi: vt hic. ⁊. C. ad l. iul. de vi. l. i. ⁊ facit. ſ. de interdic. §. qui autē. Item hic dānatus ſit infamis: vt. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. i. i. rñ.
g ¶ Si aūt. dixit. ſ. quādo ſine vi aliqs cōmiſerit ſtuprum: vt ſ. eo. §. eade3 lege: nunc quando vi. vel cōtinua cū ſuperiori proximo. §.
h ¶ Conſtitutionis: vt. C. de rap. vir. l. i. ac.

¶ Lex iulia peculatus. Publicā ſacrā vel religioſam rem furto ſubtrahens ⁊ talibus opem preſtās lege iulia peculatus q̄ publica eſt capite puni: alr aūt ex ea delictum cōmittens deportabitur. h. d. arc.
i ¶ Publicā. ſ. ciuitatis romane nō alteriꝰ vt. ff. de fur. l. ob. pecuniam. ⁊. ff. ad l. iul. pe. l. iij. §. pe.
k ¶ Sacrā. vt calices ⁊ thuribula q̄ ſacra ſunt: vt. ſ. de re. di. §. nullus.
l ¶ Religioſam. vt ornamēta ſepulchrorū.
m ¶ Furati fuerint. vel etiā īmiſcuerūt. ita ꝙ damnificauerūt rem publicam vt ff. ad. l. iul. pecu. l. i. ac.
n ¶ Miniſteriū. i. adiutorium.
o ¶ Suſceperint. ſ. ad cuſtodiēdum.
p ¶ Deportatiōis. deporta. n. ⁊ no. ꝙ qnquennio durat hec accuſatio. vt. ff. ad. l. iul. pecul. l. peculatus. Item eſt ſpeciale. i ea vt cōtra heredes incho: vt ff. ad. l. iul. pecu. l. ſi.

¶ Eſt etiam inter publica. Lex fauia de plagiarijs que q̄nq3 penā capitis. q̄nq3 leniorem irrogat. Item lex iulia repetundarum de annona ⁊ de reſiduis que in diuerſis capitulis loquūtur ⁊ diuerſas penas preterꝙ̄ mortis inferūt: ⁊ ex eorum delictis publica crimina iudicantur. h. d. cum. §. ſunt preterea vſq3 ad finem ſm Angelum.
q ¶ De plagiarijs. ideo ſic dicta. q2 orbato patre filio: vel domino ſeruo: h lex punit orbantem. habet. n. locū quando aliquis diſtrahat alienū ſeruū vel filiū ita ꝙ pater vel dominus nō pōt rehabere. vt. ff. ad. l. fa. de pla. l. i. ⁊. l. cum. ⁊ l. pe. §. ſi. Item tenetur qui liberum hominem de loco in locum tranſportat: vt. C. ad. l. faui. de pla. l. qm̄. ⁊ hoc ſi dolo fecit nō aliter: vt. ff. ad. l. fa. d̄ plag. l. legis fauie. Itē hac lege tenetur ſi qs ſeruum in fuga conſtitutum vendat. ita vt emptio ſtatim teneat: vt. C. ad. l. fa. l. in fuga.
r ¶ Interdū. ſ. maiorē aliquando minorem capitalem cu3 capitalis alſ ſit minor. alſ maior. nam īgenuꝰ nobilis in metallū ignobilis gladio feritur. ſeruus ⁊ libertus beſtijs ſubijcitur. vt. C. ad. l. fa. l. fina. ⁊. ff. ad. l. fa. l. finali. in fine.

Itē quedā ciuilis pena olim īponebā q̄ ceſſat hodie: vt. ff. eo. l. ſi.
s ¶ Iulia. q̄ h3 locū in quatuor caſibus. Primo ſi qs dederit clam pecuniam vt aliquem ſortiatur honorem nō in ciuitate romana. nam ibi ceſſat hec lex cum princeps ibi eligat. vt. ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. in pri. ideo dixi clam. q2 palam poteſt: vt. ff. de pol. l. i. ⁊. ff. de offi. preſi. l. barbarius Secundo habet locum cum quis ſtat in magiſtratu. vltra annum. vt C. ad. l. iul. de ambi. l. i. Tertio ſi quis ingreditur domum iudicis cognoſcentis de cauſa criminali: vt. ff. ad. l. iul. d̄ ambi. l. i. item in quarto ſi qs iudex nouum vectigal inſtituerit ⁊ eſt pena centum aureoru3. vt. ff. ad. l. iul. d̄ ambi. l. i. ſed in caſu deportatur quando. ſ. bis. idem officium eſt aſſecutus. vt. C. ad. l. iul. repetū. l. i. ſed fallit ī aſſeſſo. vt. C. d̄ aſſeſſo l. liceat. Item in proconſule: vt. ff. de offi. procō. l. antepen. vel dic ibi ſex faſcibus. i. ſex menſibus q2 tantum durabat eius officium.
t ¶ Repetundaru3. que habet locum quando iudex per pecuniam facit aliquid vl' omittit. vt. ff. ad. l. iuli. repetū. l. i. ij. iiij. v. vi. ⁊. vij. eſculentum tamen poteſt accipere iure veteri. dūmodo nō nimis magnū: vt. ff. de offi. procon. ſolent in ſi. ſed iure nouo non niſi quando deficeret ſalarium. vt in auc. ſcriptum exēplar. ⁊c. in medio prime col. pena aūt huiꝰ legis eſt ciuilis in quadruplum. vt. C. ad. l. iul. repet. l. i. criminalis extra ordinem: vt. ff. ad. l. iul. rep. l. lex iulia. §. hodie.
u ¶ De annona. hec lex locū habet quotiens quis facit vt ānona carior ſit ⁊ eſt pena in eo ſtatuta. xx. aureo2: vt. ff. ad. l. iu. de anno. l. ij.
x ¶ De reſiduis. ⁊ hec lex locū h3 qn̄ aliquid ſuperfuit ex aliqua adminiſtratione publica. ⁊ ipſe in vſum ſuū cōuertit cui erat illa adminiſtratio commiſſa: vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. ij. ⁊. l. iij. §. lege. pena aūt huius legis eſt in tertia parte quā accepit amplius ꝙ̄ d3. quod pla. ſic dicit vt eſſ3 in quadruplum. vel dic amplius tertia pte. q2 punitur in ſimplum. ⁊ in tertia parte ſimpli. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. iiij. §. ſed ⁊ q pecuniam. in ſi. maxime q2 pene reſtringende ſunt: vt. ff. de pe. l. interpretatione.
y ¶ Subijciunt. ſ. leges predicte quatuor ſubijciunt. vl' dic ꝙ loqtur indiffinite ut patet in īferioribus.
z ¶ Earum. ſ. legum. nam in contractibus ⁊ alijs que debent de iure ſortiri effectū ⁊ nō ſortiun: iudicat lex eas nō valere. vt. C. de le. ⁊ cō. l. nō dubiū. Item in criminalibus uarie conſtituuntur pene: quarum queda3 ſunt ordinarie: que. ſ. habent certam penam aliqua lege inductam. vt patet p multas rubricas. ff. de publi. iudi. ⁊ in ſequentibus. Alie ſunt extraordinarie. vt. ff. ad turpil. l. in priuatis. ⁊. ff. de extraor. cri. l. i. ⁊ in ſequen. titu. vſq3 ad ti. de pu. iudi.
a ¶ Sūmo. i. longiori digito cū quo quis tangere pōt altius ꝙ̄ cū alijs q dicitur medius.
b ¶ Per indicē. i. p alium digitū q dici index: vel dic melius ꝙ hec dicta ſunt: vt ſit index ſiue demōſtratio alio2 dicēdo2: ſicut ⁊ ſub gallina ouu3 dimitti ad hoc vt ibi alia faciat oua. ⁊ idem in his qui aucupantur ad columbas.
c ¶ Aduētura eſt. vt. ff. de pub. iudi. per totū librum vſq3 ad titulum de appellationibus qui ſeqtur. Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf